STEAUA ROBILOR

roman

de

HENRIETTE YVONNE STAHL

EDITURA MINERVA

Henriette Yvonne Stahl

Steaua robilor

Roman

Editura MINERVA
Bucureşti, 1979

Coperta: Done Stan
Desenul copertei şi portretul Maria Dima

Corectură [V1.0]: noiembrie 2017

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I

Sunt lucruri pe care le ştii, dar nu ai puterea să le gândeşti. Ape ce se tulbură ameţite, iar mintea scapă trupul lunecos şi viu al gândului ce se zbate.

Maria ştia că se întâmplase ceva, dar nu avea puterea să azvârle la lumină gândul chinuitor. Speriată, căuta alt înţeles întâmplării, decât cel adevărat.

În ultima vreme certurile între ea şi Alexandru se înteţiseră, dar tocmai înteţirea lor o putea face să creadă că neînţelegerile dintre ei nu aveau nicio însemnătate, deoarece până acuma întotdeauna o împăcare fusese posibilă.

Toate celelalte supărări Maria le uitase complet. Îşi amintea numai sufletul înnegrit, speriat, greu de schimbul de cuvinte pline de enervare. Iar împăcarea, o cădere laşă în mângâieri. Buze moi, calde, aşezate pe gustul sărat al lacrimilor, mâini care potolesc un trup şi îi adoarme revolta. Ultima ceartă însă şi-o amintea desluşit, nu pentru că o înţelesese mai bine, ci pentru că, fără împăcare la urmă, o gândise de atunci mereu, într-o revenire halucinantă.

Se întâlnea cu Saşa într-o odaie închiriată de el. O alesese într-o stradă tăcută, lăturalnică, în apropierea tribunalului. Odaia nu era departe de unde locuia Maria. Iar pentru el, era în drum ca să meargă la tribunal, sau la Universitate, pentru cursuri. Astfel timpul le era mult economisit.

Nimeni nu bănuia nimic. Oricine i-ar fi întâlnit pe acele străzi, singuri ori împreună, ar fi crezut că sunt pe drumul şcolii sau al treburilor.

Odaia era sus la etajul al treilea. O odaie mică şi banală. Avea însă perdele care puteau aduce un întuneric complet la orice oră a zilei. Aceasta era singura intimitate a odăii, căci, cu toată cazna Mariei de a o face primitoare, odaia se încăpăţânase să fie rece ca oricare odaie de trecere, a întâlnirilor fixe, grăbite, ascunse. Nici unul, nici altul nu reuşiseră, cu toate planurile lor, să găsească în ea liniştea în care se poate citi, lucra, gândi împreună, ori fiecare în lipsa celuilalt. Dar Maria se mângâia spunându-şi că viaţa asta este provizorie, că mai târziu va fi altfel. Acest „altfel" era plin de credinţe, de aşteptări curate, plin de tot ce poate dori un suflet de douăzeci de ani.

De data aceea, a ultimei certe, Maria întârziase la întâlnire. Se culcase după-masă, obosită, o oboseală care de câtva timp îi rodea sănătatea şi o dobora. La ea în odaie era cald. În toată casa, linişte. Adormise. În somn ştia că nu trebuie să doarmă, că a întârziat, dar

corpul se adânci în uitare, trăgând după el pierderea oricărei voinţe.

Câtva timp odihna fu completă, neagră, definitivă, aşa cum îşi pot oamenii închipui moartea.

Mai târziu, o înfiorare o deşteptă. Ochii se deschiseră limpezi şi speriaţi în lumina crudă a zilei. Geamurile odăii erau larg avântate spre cer. Lumina stăpânea. Orbiţi, ochii priveau fără să vadă, fără să se poată închide, cerul strălucitor, dezgolit de perdele.

Lumina părea nemişcată, de metal transparent, ireal. O imensă nevoie de odihnă o ţintuia pe Maria locului, adâncind-o în liniştea asta supranaturală. Închise din nou ochii.

Atunci, înlăuntrul ei, Maria găsi gândurile care o purtau zi de zi. Se regăsi pe sine cea obişnuită, cea care va împlini neapărat aceleaşi gesturi ca întotdeauna. Îşi aminti de întâlnire, ştiu că e târziu. Tresări, se sculă şi se pregăti de plecare. Bănuia că Saşa o va primi prost. Plecă în goană.

Afară străzile erau scăldate de o căldură densă. Maria luă imediat o trăsură. Caii mergeau cu paşi ce sunau desluşit pe pavajul pietrelor înfierbântate şi pustii. Birjarul pe capră moţăia, clătinat de mersul leneş al trăsurii. Bucureştii cenuşii, cu case mici, triste, apoi altele alături lor, uriaşe, avea ceva cocoşat. Ferestrele erau toate cu obloanele trase sau orbite de hârtie albastră.

Ea singură avusese puterea să rupă liniştea oraşului mort şi să se încumete în căldura lui. Dar oboseala, pustiul străzilor, presimţirile rele o năpădeau. Era tristă, în plecarea ei prin victoria sălbatică a soarelui care omorâse viaţa, părea să fi înfrânt vreo lege a naturii, vreun legământ şi că această călcare a liniştii va aduce o pedeapsă, o frământare grea.

— Mai repede, spuse Maria birjarului.

Birjarul biciui uşor caii. Câţiva paşi merseră mai avântaţi, dar după o clipă îşi urmară drumul ca înainte, somnambulic, molcom.

Când ajunse în faţa casei, plăti birjarului şi apoi urcă scările în goană. Bătu în uşă. Nimeni nu răspunse. Deci Alexandru nu venise. Bucuroasă, căută iute cheia în poşetă, descuie şi intră. În odaie era întuneric. Se opri în prag. Dar deodată tresări, căci în umbra odăii, aşezat pe pat, îl desluşi pe Alexandru. Era nemişcat şi o privea. Albul ochilor se vedea clar. Maria se sperie.

— Erai aici? De ce nu mi-ai deschis?

— Nu am avut timp. Ai deschis-o tu înaintea mea.

Glasul îi era enervat. Maria nu răspunse, căci se putea începe o ceartă, dar ştia că deschisese ea, pentru că el, nebucurându-se de sosirea ei, nu avusese nicio mişcare vie ca să o primească, pentru că indiferenţa lui, atingând impoliteţea, îi dăduse ei timp, după ce bătuse în uşă, să caute cheia şi să deschidă. Toate astea le gândea Maria atunci, însă spuse sfioasă, neputând respira:

— Să deschidem geamurile, nu este aer în odaie.

— Ştii prea bine că nu trebuie deschise la ora asta.

Maria tăcu din nou, crispată de aceeaşi nehotărâtă teamă, în aerul greu al odăii, dar Saşa era prost dispus şi Maria şopti:

— Bine.

Apoi au tăcut. Maria era în picioare însă, iar Saşa aşezat pe pat părea absent şi foarte important totodată.

Sunt clipe când, dacă ai avea puterea să gândeşti, gând ascuţit ce pătrunde cu tăişul în viitor, ai putea şti tot adevărul despre tine şi despre cel care îşi stă alături. Dar cine mai are puterea să gândească în asemenea clipe? Mintea cade inutilă, cu moliciune de trup neînsufleţit şi ceea ce trebuie să se întâmple, se întâmplă, ceea ce va fi, se împlineşte, dar cu încetul, cu pregătiri dibuite ce nu te lovesc în bloc. E poate mai uşor aşa.

Dar Saşa se înalţă deodată şi spuse cu o furie stăpânită:

— Ai întârziat.

Acum Maria nu mai putea şti ce va fi. Saşa vorbise şi sfărâmase odată cu tăcerea, gândul care putea fi clar. Reîncepea ameţirea obişnuită în care se leagănă clipele care trec.

Maria se aşeză pe pat. O cădere obosită. Simţea că i se face rău. Ostentativ, Saşa începu să se pregătească de plecare. Îşi căută pălăria şi îşi suci mănuşile cu violenţă.

— Plec! – strigă furios, văzând că Maria nu întreabă nimic.

Maria încearcă să murmure câteva cuvinte:

— Saşa… nu e târziu… eu…

Dar Saşa surâse scurt, batjocoritor şi nu răspunse nimic. Atunci Maria înţelese că el tace pentru că vrea să spună ceva extrem de dureros, care s-o lovească şi că nu găseşte cuvântul. Maria se înfioră în faţa puterii acesteia care se pregăteşte să izbucnească. Se strânse ca sub ameninţarea unei lovituri. Îl vedea pe Saşa parcă mai înalt ca de obicei. Părul abundent şi negru, azvârlit spre spate, descoperind fruntea.

Acum Saşa se plimba de colo-colo. Ţinea pălăria şi mănuşile în mână. Mirosul odăii era descompus, îmbâcsit de flori aduse altădată, putrezite în apă. Mariei i se mai părea că dacă ar fi avut puterea să deschidă geamurile fără să mai ţină seama de voinţa lui Saşa, totul, odată cu aerul curat, s-ar fi limpezit. Dar nu se putea mişca, prinsă locului de aceeaşi oboseală bolnavă şi viaţă inconştientă.

— Saşa! – gemu Maria.

El se opri sfidător în faţa ei.

— Saşa, te rog, nu mă lăsa aşa, fără niciun cuvânt. Nu te purta aşa cu mine.

Glasul i se făcu umil şi slab. L-ar fi dorit cel mai umil şi slab, o cerşire, ca să dea putinţa unei împăcări.

— Dar, pentru Dumnezeu, nu poate omul să aibă nicio clipă de linişte? strigă Saşa. Pur şi simplu: trebuie să plec. Am o întâlnire la tribunal cu maestrul. Ce-ţi pare extraordinar într-asta?

— Bine… dar eu nu pot aşa… să-mi vorbeşti aşa. De ce m-ai chemat dacă trebuia să pleci? Nu am întârziat decât un sfert de ceas.

Saşa azvârli mâinile în aer ca şi cum, odată cu azvârlirea lor, ar fi trebuit neapărat să ţâşnească şi o sumă de cuvinte adunate în piept. Dar nu spuse nimic. Gestul păru ameninţător. Saşa reîncepu să se plimbe.

Speriată, Maria plângea încet, apoi mai tare, ca să audă Saşa, să vină s-o mângâie. Dar Saşa nu veni. La un moment dat îl strigă chiar pe nume, înăbuşit. Dar Saşa nu veni. Asta a fost una din acele clipe când viaţa întreagă pare fără rost.

Apoi, în sfârşit, furtuna adunată în Saşa se dezlănţui. Saşa se plimba şi striga. Maria îi auzea glasul printre hohotele ei:

— …nu este viaţă… fără sens… mereu acelaşi lucru… desluşit… din senin… oricât… fără sfârşit…

Maria plângea. Cu fiecare cuvânt al lui i se încâlcea mintea mai tare. Ar fi vrut să-i spună chinul ei, oboseala, groaza ei, dar nu ştia vorbi. Se simţea umilită, slabă, dar răbda tocmai pentru ca totul să întreacă marginile răbdării şi atunci să regăsească puterea şi să plece…

— …imposibil de suportat… – striga glasul – imposibil!

„Da, se gândea ea, imposibil de suportat", şi îşi dădea seama că o doare sufletul îngrozitor, că nu înţelege ce vrea Saşa, de ce strigă aşa la ea, ce s-a întâmplat, şi că nu va găsi niciodată puterea să plece de lângă el, oricât ar suferi. O frică i se prelungi prin trup, rece ca un fior în faţa necunoscutului, ameninţător. Ceva ce se adânceşte negru în faţa ta şi te va zdrobi. Mintea Mariei bâjbâi să caute, să afle, dar nu găsi nimic, nicio explicaţie. Golul nu opunea nicio rezistenţă.

— …Exasperant… fără înţeles…

Apoi Saşa se potoli de la sine. Căuta să pară încă furios, dar faţa îi era destinsă. Maria plângea. Saşa spuse:

— Trebuie să plec.

Tăcu şi apoi, cu glas schimbat, mai şters, o timiditate bruscă, ipocrită, spuse:

— Voi trece zilele astea pe la tine. Ne vom desluşi atunci.

Prin mijlocul şi pântecele Mariei trecu o durere.

— Nu are sens să plângi. Enervant! – adăugă Saşa, după ce o privi o clipă.

Maria se opri din plâns.

Saşa era din nou în faţa ei, înalt. Părul şi fruntea sus, umerii largi…

Când şi-au dat mâna, Maria mai crezu o dată în posibilitatea unei

căderi în duioşie. Sufletul se retrăsese lăsând un gol imens ce aştepta înfiorat să primească înţelegerea. Dar totul rămase nemişcat. Saşa nu avu nicio tresărire. Mecanic, îi înălţă mâna la buzele lui, i-o sărută fără atingere, apoi plecă. În timp ce închidea uşa, îşi potrivea şi pălăria pe cap.

Maria rămase singură. În odaie era o linişte deplină. Izbucni în plâns. Se trânti pe pat. Întinse braţele. Găsi perna. O trase, se ghemui, se ascunse în ea. Mirosea ca părul lui Saşa. Maria plânse mai tare. Din nou durerea aceea prin pântece…

„S-a dat lui şi apoi a lăsat-o!”

„Dacă a fost proastă să trăiască cu el înainte de căsătorie!”

Dar gândurile se zbăteau fără şir, contrazicându-se ca un joc ironic.

„O stricată, a trăit cu el şi acum nu mai poate scăpa de ea!”

„Sunt femei de care nu poţi scăpa? Ce face o femeie de care nu poţi scăpa? Se putea duce acasă la Saşa şi striga acolo că îl iubeşte; să-i spună mamei lui Saşa, sau chiar tatălui ei, care îl va ameninţa pe Saşa? Ce face o femeie de care nu poţi scăpa?”

„S-a dat lui şi apoi a lăsat-o”.

Maria se înfioră.

Îl revăzu pe Saşa cel din clipa în care, pentru întâia oară, fusese a lui. Întâietatea gestului făcut cu simplitatea curată, cu neîndemânarea emoţiei covârşitoare, a grijii de a nu lovi.

— Da, şoptea Alexandru, vrei să fii a mea, vrei?

— Da.

— Mioara mea!

Şi Maria îl primi din nou pe Saşa în clipa aceea, cu aceeaşi bucurie exaltată ca atunci. Totul reînvie puternic.

— Saşa, strigă şi îi întinse braţele. Dar de data asta îi răspunse glasul care batjocorea: „imposibil de suportat…” striga glasul cuprinzând din nou odaia, „…fără sens…” Maria, lovită, alergă în urma zilelor după glasul blând care fusese, dar glasurile alunecau, inflexiunile glasului care mângâie cu ale aceluia care zdrobeşte, se prindeau, se amestecau… Acelaşi glas care tremurase mângâind-o, striga acum la ea ca la oamenii care te plictisesc prin simpla lor prezenţă, te plictisesc pentru că respiră în apropierea ta „…imposibil de suportat…” Saşa de atunci, el, Saşa, cu ochii lui, cu privirea, cu mâinile lui, cu suflarea caldă pe faţa ei înălţată cu încredere spre el, ca spre lumină. Ameţi.

— Saşa, strigă Maria şi se ridică dreaptă în odaie, Saşa!

Găsi în clipa aceasta puterea ce îi lipsise când fusese el de faţă, de a-i cere socoteală de purtarea lui.

— Pentru ce?

Căută răspuns în jurul ei; dar Saşa era plecat, odaia întunecată, goală. Prin transparenţa lacrimilor o vedea ireală, îndepărtată. Odaia

avea pustietatea odăilor de unde a fost scos un mort. Florile îşi risipeau putrezirea densă. În odaie nu se mai putea respira.

Maria se grăbi să fugă. Dar înainte de a ieşi, se întoarse brusc şi privi odaia din nou. În clipa aceea, presimţirea avu puterea să recunoască adevărul, clar, gândul despărţirii să iasă la iveală, să doboare. Maria fugi.

Capitolul II

Afară lumina era orbitoare. Maria umblă câţiva paşi şubrezi, ca pe un trotuar nesigur. Durerea din mijloc se făcu din nou vie.

Străzile se întindeau cenuşii, uscate. Lumea mergea încet, dibuind în căldură. Respiraţiile erau grele şi o uşoară năduşeală pe feţele tuturor dădea ceva umed mişcărilor. Să te grăbeşti, unde? Sub învelişul hainelor, Maria îşi simţea trupul înalt, tânăr, inutil. Saşa era puternic. Saşa nu se târâie aşa pe drumuri. El umblă cu paşi mari, întrecând pe ceilalţi în drum.

Îl văzu îndepărtându-se şi îl simţi rupându-se din ea. În pântece, durerea era aceeaşi, certă. De obicei nu o durea aşa. De obicei… nu…

Şi deodată, violent, limpede, izvorî din minte un gând care o lovi atât de tare, încât respiraţia i se opri, mişcările i se opriră şi ele şi rămase împietrită locului: dacă era însărcinată?

Închise ochii, ameţită. Căută să-şi amintească repede data, dar nu o putea prinde. Nu mai putea prinde niciun gând. Iunie… joi… 12, 13, 14… în pântece, prin mijloc, durerea se zbătea violentă. Ceva cald o cuprinse, o mângâiere de soare, ucigătoare, densă, un început de leşin. Nu a refuzat nimic… Saşa a fost al ei… Mângâierile lui Saşa…

Când deschise ochii, fericirea dragostei i se păru îndepărtată, ireală şi ea, deşteptându-se după timp lung, în mijlocul acestei vieţi fantastice. Pe trotuare, oamenii umblau cu aceiaşi paşi rari. Se îndepărtau…

Se târî un pas şi cu glas firav întrebă pe o femeie care trecea:

— În ce zi suntem astăzi?

— Joi.

— Care joi?

— Ştiu şi eu! Apoi de… 17 să tot fie…

Maria căută să stăpânească tremurarea buzelor. Căută să surâdă, dar nu putu destinde faţa.

— Mulţumesc.

…17… Maria credea că 14. Totuşi, nu putea şti precis. Joi…

Femeia se îndepărtă. Se întoarse şi o privi cu o bănuială mirată. Maria încercă din nou surâsul, care nu se putu aprinde.

Trebuia aşteptat. Saşa va veni peste câteva zile. Clipele pătrundeau în plămâni cu aer de plumb. Totuşi trebuia aşteptat.

„Voi veni peste câteva zile la tine şi ne vom desluşi atunci” – a spus Saşa.

Ce se mai putea desluşi? Ce se mai poate desluşi? încercă Maria să se trezească, înălţându-şi întrebarea rar; dar ocoli răspunsul şi merse mai departe pe trotuarul nesigur.

„Da, se gândi mai târziu, un copil l-ar putea lega şi Saşa să nu mai plece”. Dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama că Saşa poate pleca şi să nu

mai vie. Gândul se înălţă clar, ca un ţipăt. Evidentul se revărsă deodată nemilos, descătuşat din matca fricii, dărâmând tot ce-i sta în cale. Totul se sfârşise. Saşa pleca.

Maria simţi că se înăbuşă. Inima i se zbătea prinsă în trup. Maria începu să fugă, dar ducea cu ea spaima. Se simţi transpirată şi deodată o destindere în tot trupul, ca atunci când ai fost gata să cazi pe trepte omorâtor de înalte.

„Nu! nu! striga viaţa din ea… Nu se poate aşa ceva… aşa nu se poate… aşa… aşa, în felul acesta".

Durerea deveni insuportabilă, dar continuă. Putea să înceapă să strige, să cadă jos, să se adune lumea în jurul ei, ca la o nenorocire, ca lângă oamenii pe care i-a strivit tramvaiul, dar nimeni nu o putea ajuta. Saşa nu o mai iubea. Ea însă, Maria, îl iubea pe el. Totuşi Saşa pleca. Acum ce trebuia să facă? Ce se mai putea face?

Îl văzu înalt, rupându-se mereu de lângă ea, trecând mai departe, plecând, împărţind priviri cuceritoare pentru toate femeile… Privirea aceea flămândă… acele priviri care azvârlă deodată pe femeie şi bărbat în intimitatea aceluiaşi gând ştiut, a mângâierilor posibile. Era al tuturor. Femeile surâdeau toate cu lumină în ochi, căci Saşa le dorea şi ele ştiau aceasta. O risipă abundentă, monstruoasă, o înţelegere a tuturor, femei şi bărbaţi la un loc, împotriva sufletului. Aceeaşi ameţeală a sângelui care se caută pentru amestecarea trupurilor, a buzelor, a mâinilor, a plăcerii. „Imposibil… imposibil" striga din ce în ce mai depărtat, striga Saşa plecând; dar Maria îl vedea încă, aplecat uşor, din umeri numai, într-o mişcare mângâioasă, ca să fie la înălţimea unei femei, a oricărei femei, ca să poată revărsa acele şoapte care sărută respiraţia, sărută glasul, privirea, gândul, dorinţa.

„Te iubesc", şopti Maria, dar cuvântul era inutil şi se risipi zadarnic, fără nicio căldură, glas de nebun care vorbeşte singur în stradă. Topit, glasul abia se auzi. Maria putea crede că şoptise oricine în jurul ei, toţi ceilalţi care treceau în şiruri lungi, tăcute.

Se uită prudentă în jurul ei şi îşi aduse aminte că este însărcinată şi i se păru că asta a strigat. Îi era frică.

Începu să umble repede. Cu fiecare pas vedea mai desluşit copilul din ea. Semăna cu Saşa. Şi mâinile la fel, mici de tot, dar la fel, şi ochii la fel, ochii lui Saşa. Îl purta în pântece. Cu fiecare pas îl legăna în ea. Saşa era singurul om alături de care ar fi putut plânge sau găsi răspunsurile toate…

Dar Saşa poate că venise între timp. O aştepta la ea acasă. Înţelese că „Voi veni peste câteva zile" e o nebunie. Cum poţi veni „peste câteva zile", când până atunci celălalt poate muri?

O grabă bolnavă o cuprinse. Alergă, dusă de tremurarea întregului corp.

Capitolul III

Când a ajuns acasă şi a deschis uşa antreului, lucrurile casei, lucrurile atât de bine cunoscute, o primiră ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit. O linişte placidă le ţintuia locului, în umbră.

Nemişcarea lor o înspăimântă. Se opri neîndrăznind să intre în casă. Se simţea înfricoşător de singură.

O uşă se deschise. Capul mamei Mariei apăru:

— A, tu eşti! spuse privind prin crăpătura uşii. Ai lăsat la tine în odaie geamurile deschise şi s-a făcut o căldură! Nu ştiu când ai să înţelegi că vara geamurile nu se deschid cât timp e soare, şi că niciun om întreg la minte nu iese pe aşa căldură cum faci tu. Şi apoi te miri că nu te simţi bine.

Capul dispăru.

— Mamă, mamă! strigă Maria, Saşa nu a venit?

Capul se arătă din nou:

— Cine, Saşa? Nu, n-a venit. Dacă mai laşi geamurile deschise, să ştii că au să-ţi murdărească muştele tot ce ai în odaie. Grăbeşte-te, că suntem la masă. Azi stă şi tata cu noi.

Uşa se închise.

Maria alergă până la ea în odaie, încuie uşa şi un plâns hohotit i se sparse în piept. Nu mai putea respira.

„Ce să mă fac!… Ce să mă fac!”

Umbla de colo-colo. Ar fi vrut să se zdrobească, să-şi facă rău. Îşi strângea mâinile până la durere.

„Nu mai pot, nu mai pot…”

Durerea îi era în trup ca ceva tangibil ce ar trebui luat şi scos din ea, azvârlit, ceva ce are s-o omoare.

„Acum s-a sfârşit… nu o să mai vină… s-a sfârşit”.

Ca să nu i se audă gemetele, le înăbuşi cu mâinile încleştate pe obraz. Se zbătu într-o caznă neputincioasă de a îndepărta dragostea. Dar dragostea stăpânea în toată fiinţa ei, se făcuse una cu ea, se făcuse copilul acela.

„Iar pe el l-a plictisit, l-a plictisit!”

Îşi simţea trupul insultat.

Cineva încercă clanţa uşii. Maria se repezi să descuie, aşteptând o veste bună. Mama Mariei se ivi în prag enervată.

— Ce faci, nu vii? Sau ai uitat că mâncăm şi noi azi? Ţi-am spus că a venit şi tata.

Dar o văzu pe Maria palidă, tremurândă.

— Ce, ţi-e rău?

Maria îi întinse braţele, copilăreşte. Faţa îi era lucioasă de lacrimi, buzele umflate tremurau.

— Mamă!

Nedumerită, mama ei intră în odaie. Se opri în prag şi o privi atentă. Faţa ei îmbătrânită înainte de vreme păru cuprinsă deodată de o oboseală extremă, opacă, gata să creadă orice, numai să nu trebuiască să se frământe. Zise stângaci:

— Şi noi, care ne-am aşezat la masă!

— Mamă, stai cu mine, nu mă lăsa.

— Dar ce ai?

— Nu ştiu, dar nu mai pot, nu mai pot.

Bătrâna o privi foarte atentă.

— Nu mai plânge că-ţi face rău, spuse după o pauză şi cu un glas deodată foarte blând, spală-ţi faţa şi vino cu noi. Are să-ţi facă bine. Vino. Te aşteptăm. Nu te lăsa dusă aşa de nervi. Nu trebuie. Nu foloseşte la nimic. Crede-mă pe mine, nu foloseşte.

Bătrâna plecă. Maria privi în urma ei, nedumerită. Se putea să nu fi înţeles cu câtă durere o chemase?

Şi pentru că nu primise nicio mângâiere, lacrimile se opriseră împietrite în ochi. Se făcu tăcere în ea, linişte, pentru a înţelege lucruri la care nu gândise niciodată şi care acum răsăriseră în faţa ei.

Deci, dacă Saşa nu se va întoarce şi dacă va trebui să facă un avort, va fi nevoită să mintă, să înşele, să rabde tot chinul, singură, să se ascundă de toţi ai casei, va trebui să nu lase să se vadă nimic din tot ce suferă.

Se plimbă prin odaie cu paşi foarte înceţi. Trecând prin faţa oglinzii, îşi văzu ochii umflaţi şi sprâncenele deranjate. Gura avea o moliciune de fruct lovit. Se apropie de oglindă, îşi aşeză sprâncenele cu o atenţie deplină. Oglinda se aburi sub respiraţia ei fierbinte. Atunci, nemaivăzându-se, îşi aplecă fruntea căutând în răcoarea sticlei o potolire. În oglindă, astfel, singuri ochii se mai zăreau: mari şi atât de aproape, încât nu mai erau două sclipiri, ci o singură privire imensă, nepătrunsă. Astfel de aproape îi erau ochii lui Saşa în dragoste, astfel de mari. Strigă:

— Saşa, ce ai făcut? Saşa! – şi izbucni din nou în plâns, dar scurt, nervos. Apoi se simţi liniştită, ca şi cum ar fi uitat deodată pentru ce suferă. O pierdere bruscă a conştiinţei durerii, fără pierderea durerii însă, aşa cum poţi fi trist dimineaţa, când te deştepţi, înainte de a-ţi fi adus aminte de nenorocirea din ajun. Ceva copleşitor şi cu gustul lacrimilor ascuns în tot corpul. Maşinal, merse la baie, îşi răcori ochii cu apă, îşi şterse faţa cu pudră, îşi aşeză hainele şi se îndreptă spre sufragerie.

Ceilalţi erau cu prânzul pe sfârşite. Mama şi tatăl ei mâncau tăcuţi. Stela, sora ei, povestea iute, fără să se uite la ei, o întâmplare. Râdea, iar ochii ei păreau că sar de colo-colo, zburdalnici, odată cu mintea. Mâinile aveau şi ele mişcări multe, care nu limitau nimic.

Din feţele părinţilor nu se putea vedea dacă ascultau ce povestea

Stela, ori fiecare îşi urma gândurile lui, nesupăraţi de glasul cu care se învăţaseră. Stela, când o văzu pe Maria, se opri brusc şi întrebă:

— Te mai doare capul?

Maria nu putea răspunde. Făcu un semn fără înţeles şi se aşeză. Mama ei o întrebă cu o blândeţe exagerată:

— Vrei să iei ceva? Să-ţi aducă şi ţie mâncare?

Faţa Mariei tremura. Nu reuşea să vorbească. Tatăl ei, uitându-se cerc la toţi, zise:

— Dar ce are?

— O fi şi ea enervată, ca tot omul! Fiecare cu ale lui, de! Poate vrei un ceai, Mioaro?

Maria făcu un semn că da. Bătrâna sună servitoarea şi, înainte ca aceasta să fi avut timp să intre în sufragerie, începu să strige:

— Pune de ceai. Vezi de la ibricul cel mic, de o persoană. Ala unde încălzim apă.

Tatăl Mariei surâse ironic:

— La ce ai mai sunat dacă strigi aşa? Desigur că nici nu a auzit ce i-ai spus!

— De ce să nu audă? Am strigat destul de tare.

Sună din nou.

Când intră servitoarea, o întrebă cu o privire severă, apăsată:

— Ai auzit ce ţi-am spus?

— Da.

— Ce?

— Să fac ceai.

— Bine, du-te.

Şi întorcându-se către soţul ei, zise mulţumită:

— Ei, vezi!

El, enervat, înalţă din umeri şi începu să mănânce foarte iute. La fiecare înghiţitură parcă spunea: cu cine să te înţelegi?

Doamna Măneanu, cu ochi nedumeriţi de câine bătut, cu lacrimi în glas, întrebă pe bărbatul ei:

— Şi acum, de ce mănânci aşa repede?

O costa că-i dispreţuieşte mâncarea, la care se căznise. Gătise pentru el, pentru că ştia că în mod excepţional vine la masă. Îi era faţa roşie de dogoarea maşinii şi era îmbrăcată neglijent, cu un capot care îi stătea prost. Toate păreau ostentativ făcute, ca să arate că muncise.

Obosită, Maria îi făcu semn să tacă. Atunci bătrâna izbucni:

— Acum şi tu!

Într-adevăr, totul era intolerabil. Maria se sculă şi ieşi.

— Na, s-a supărat! spuse Stela şi o clipă rămase nemişcată.

— Nu ar trebui chemat doctorul? E poate bolnavă. Nu arată bine, spuse tatăl ei.

Sprâncenele lui stufoase se încruntară cercetătoare, glasul însă îi

era plictisit.

— Mai ştiu şi eu ce are? Parcă cu mine vorbeşte cineva?

El o privi ostentativ uimit, se sculă, îşi aprinse o ţigară cu gesturi largi şi liniştite, trecu în odaia de alături.

Doamna Măneanu îl văzu cum pleacă, fără să fi mulţumit pentru masă. Făcu Stelei un semn discret cu capul, oftă adânc şi cu înţeles, apoi începu să sune de repetate ori, cu enervare. Servitoarea sosi alergând cu ceaiul. Doamna Măneanu îl luă din mâini, puse zahăr, lămâie, îl amestecă, îl gustă şi se îndreptă spre odaia Mariei.

Pe Maria o găsi în pat, cu faţa în sus, nemişcată, dar liniştea aceea cuprindea parcă nesfârşită putere de a suferi.

— Ţi-am adus ceaiul.

Se opri în uşă.

— Bine, mamă, îţi mulţumesc.

Bătrâna intră şi neştiind cum să înceapă vorba, îşi găsi de lucru prin odaie. Îndreptă o pernă pe pat.

— Ţi-e mai bine?

— O să-mi treacă.

Şi cu un surâs trist, Maria mai zise copilăreşte, ca o lecţie învăţată pe de rost:

— Toate trec.

Doamna Măneanu înălţă din umeri cu revoltă. Scoase o batistă din sân şi îşi şterse lacrima ce îi răsărise furişată în colţul ochilor. Apoi se apropie de Maria şi îşi aşeză o mână pe frunte. Maria îi simţea mâna moale, caldă, cu inelele care apăsau mai tare. Mângâierea o linişti.

— E bine aşa, mamă, mai stai.

Cuvântul „mamă” îi aminti că este însărcinată. Avu o tresărire violentă. Se agăţă într-o mişcare inconştientă de braţul mamei ei şi gemu într-o şoaptă înspăimântată:

— Ce să mă fac? Ce să mă fac?

— Dar ce ai, ce e? Ce s-a întâmplat? Vorbeşte odată!

Maria îşi dădu seama că de nu se stăpâneşte îi spune totul:

Într-un strigăt zise, fără suflare, sfârşită:

— Nimic.

— Dacă şi asta e nimic!

Dar Maria tăcu. Bătrâna o mai privi iar cu aceeaşi atenţie, căutând să înţeleagă.

Maria îi urmări ochii cu înfricoşare. I se părea că gândurile ei sunt descoperite, că oricine le poate vedea, atât de violente le simţea şi atât de unice, neacoperite de niciun gând străin suprapus. Închise ochii ca să acopere cu întunericul adus de pleoape ceva din dogoarea lor. Şopti:

— Sunt puţin enervată… O să treacă… Nu îmi este aşa bine… Tu ştii că sunt cam curioasă!

Mama ei încreţi fruntea şi clătină capul. Zise cu hotărâre:

— Mai bine dezbracă-te şi culcă-te. Caută să dormi. Vezi să nu te îmbolnăveşti. Ar fi o prostie. Bea puţin ceai. Dacă vrei, stau cu tine până adormi.

Îi ajută Mariei să se dezbrace. Maria se lăsă mânuită ca un copil. Doamna Măneanu o culcă în pat şi îi trase plapuma până la bărbie. Îi aşeză hainele pe un scaun. Rochia i-o puse în dulap. Maria închise ochii. Simţea cum mama ei se mişca tăcută prin odaie. Cum deschide geamurile, aşază perdelele. Un aer mai răcoros sosi de afară. Bătrâna se duse apoi în baie şi aduse un tulpan ud de apă de colonie. O legă pe Maria pe frunte. Căută prin odaie. Găsi o gazetă. O luă şi se aşeză lângă patul Mariei. Începu să răsfoiască jurnalul.

Maria stătea tot nemişcată. Simţea aceeaşi oboseală care îi învăluia durerea, iar mişcările mamei ei o linişteau ca un descântec. De afară soseau glasuri de oameni care păreau că abia acum au ieşit din casă ca să înceapă a trăi. Maria avea impresia că o boală grea mocneşte în ea, o boală care va izbucni îndată, într-o temperatură înaltă şi că vor începe zile şi zile închise în întunericul odăii, despărţite de oameni, sosindu-i numai ecoul unei vieţi ce există totuşi aievea. Trupul ei avea o greutate curioasă, conştientă, pe care nu reuşea s-o aşeze deplin pe elasticitatea patului. Căută cu piciorul răcoarea cearşafului, mutându-l de colo-colo. Foarte des, fâşâitul gazetei, pe care bătrâna o sucea în toate sensurile, umplea odaia. Când Maria întredeschidea genele, nu vedea decât mâinile mamei ei, trupul şi faţa fiindu-i ascunse de jurnalul desfăşurat, imens. De după jurnal zise:

— Cum or fi traversând unii oameni strada de-i calcă tramvaiul? Parcă nu ar avea ochi să se uite în jurul lor! Nu sunt destule nenorocirile pe care Dumnezeu le dă omului, îşi mai caută şi singur altele, cu lumânarea!

Răsfoi iar gazeta.

Maria simţea că nu poate adormi cu toată oboseala covârşitoare şi că odihnindu-se aşa pe pat, gândurile dezmorţindu-se o vor năpădi din nou. Totuşi, trebuia gândit. Se întâmplase un lucru dureros (lucruri îngrozitoare), cert, care nu putea fi azvârlit din viaţă, ca un vis la deşteptare. Trebuiau luate hotărâri.

Încet, cu băgare de seamă, aşa cum ai desface o rană, începu să caute. Durerea era tot acolo, în tot corpul, dar mai precisă în pântece şi în mijloc. Însărcinată? Acesta fu primul cuvânt de care se lovi. Cuvântul trecu prin trupul ei cu încetinire, grav. Apoi toată atenţia i se opri la pântece. Prin încordare i se părea că va putea şti ce se petrece înlăuntrul lui. Copilul acela care privea cu aceiaşi ochi ca Saşa! I se păru că într-adevăr îl vede. Se revoltă. Prinsese încă una din acele clipe în care, dacă ar fi putut gândi clar, fără milă, ar fi găsit mijlocul să nu mai sufere. Dar nu îndrăzni să lovească în dragostea ei.

Ar fi vrut să se zdrobească ea pe ea, să lase nefolositor afară sângele din ea, până când, curată de orice urmă a dragostei, să poată reîncepe viaţa din nou. Şi mai ales să uite, să poată uita povestea ei cu Saşa. Dar totul era însemnat atât de adânc, încât vindecarea ar fi lăsat pentru totdeauna urmă de rană, semne care cresc pe om odată cu viaţa. O înfierare.

Durerea trecu din nou prin mijloc, prelingându-se până pe pulpe. O durere surdă de muşcătură adâncă.

„Avorturile sunt periculoase… tocmai acum nu am niciun ban… Nu pot cere nimănui… nu cunosc pe nimeni… nici doctor… niciun doctor nu o să vrea… Şi e imposibil să nu observe mama… poate că o să se învoiască doctorul să mintă, să spună că am cine ştie ce boală, că trebuie să stau într-un sanatoriu… totuşi o să se afle… Mâine am să încerc poate cu băi fierbinţi… chinină… ulei de ricin…”

Şi văzu din nou copilul acela mic din ea. Viu. Absolut întreg, ca o fiinţă omenească, cu inima care bătea încet, cu o faţă care deschidea ochii cu privire umedă.

Maria se înfioră. Îi era teamă să se mişte ca să nu-l lovească. Gândul că o mână străină, a doctorului, ar putea umbla cu un cuţit ca să-l scoată de acolo, să-l omoare, o lovi cu o cutremurare. Se zbătu, gemu.

— Bea niţel ceai, Mario.

Maria bău o înghiţitură. Uită imediat ce o cutremurase şi nu îşi mai găsi şirul gândurilor. Se întâmplaseră totuşi lucruri îngrozitoare, certe. Neapărat, neapărat trebuia gândit…

În curtea de alături un gramofon adus afară începu un cântec banal. Se auzeau rimele care soseau atât de uşoare încât păreau dinainte ştiute.

„Mâine, mâine – se gândea Maria – şi totul se îndepărtă… Mâine, mâine…”

Se ghemui, se strânse.

Auzi cum, încet, mama ei se ridică, împătureşte jurnalul şi iese tiptil din odaie. Când se închise domol uşa în urma ei, totul se topi în somn.

Capitolul IV

A doua zi când se trezi îşi dădu seama imediat că nu este însărcinată. O recunoştinţă, o bucurie îi umplu sufletul, aşa cum poţi simţi după dureri mari, când, în urma unui anestezic, deodată durerile încetează, dându-ţi pentru câtva timp în trup desăvârşita senzaţie a fericirii.

„Poate că toate se vor schimba în bine aşa, de la sine! Că Saşa se va reîntoarce, că nu va trebui să sufăr prea mult”.

Începu din nou să aştepte.

După-prânz, ca de obicei, toată lumea se culcă şi casa fu cuprinsă de aceeaşi linişte moartă, răsfrântă până în oraş. La ea în odaie, Maria nu îşi mai găsea locul. Liniştea prinsese timpul şi oamenii, în nemişcarea ei, ea singură, Maria, vie şi cu gândurile din ea care se deşteptaseră, aştepta.

„Voi trece zilele astea pe la tine” – spusese Saşa, dar Maria simţea că de nu vorbeşte acum cu Saşa, de nu îl vede imediat, înnebuneşte. Orice mai bine decât nemişcarea asta în nesiguranţă, orice. „Trebuie să-mi spună în faţă, să ştiu cert, orice, dar să ştiu ceva, precis… Am dreptul să-i cer atâta lucru”. Şi i se păru curios că nu gândise mai devreme să meargă la el acasă.

Îndată hotărî să meargă să-l caute. Ora i se părea potrivită tocmai pentru că nimeni nu ieşea pe căldura asta. Îl va găsi pe Saşa acasă.

Graba şi căldura, liniştea casei îi aminti cu identitate ziua din ajun, dar acum acea zi părea îndepărtată.

Se îmbrăcă cu mâini tremurânde şi cu nervii strânşi plecă. Enervarea crescu în tot timpul drumului. Drumul şi el ca cel din ajun, cu aceeaşi căldură a străzilor, cu acelaşi pas al cailor obosiţi de dogoare.

Când sună la uşa casei lui Saşa, inima îi lovea puternic în piept.

Prin transparenţa geamurilor şi a perdelelor văzu umbra servitoarei care vine şi îi deschide.

Maria întrebă cu glas nesigur şi respiraţia întretăiată, de parcă ar fi alergat cu vestea rea, pe scări multe:

— Domnul Alexandru este acasă?

— Nu.

— Nu?

— Nu.

Dar Maria nu putea pleca. Îi era imposibil să plece. S-ar fi culcat jos la uşă…

— Doamna, mama dânsului, nu este acasă?

— Este.

— Doarme?

— S-o fi sculat acum.

— Eşti sigură că domnul Saşa nu este acasă?

— Dumnealui a plecat chiar adineauri. Mă mir că nu l-aţi întâlnit. Eu i-am dat pălăria.

Dacă Alexandru la ea plecase? Că poate au trecut unul pe lângă altul fără să se fi văzut. Voia acum să plece imediat, să alerge să-l ajungă din urmă. Privirea servitoarei aţintită asupra ei părea batjocoritoare. Poate servitoarea minţea. Saşa era acasă…

— Dacă nu doarme doamna aş intra…

Femeia o privea cu o lumină de ochi verzi, inconştienţi, de animal obraznic.

Maria intră în casă.

Salonul era răcoros, umbrit de perdele dese. Mobilele erau acoperite cu huse gălbui.

După o clipă, uşa se deschise. Maria se ridică crezând că e mama lui Saşa, dar pe uşă intră tot servitoarea:

— A spus doamna că pofteşte îndată.

Servitoarea plecă.

Maria rămase singură. Se întreba continuu pentru ce a rămas şi ce îi va spune mamei lui Alexandru.

„O să vadă că sunt tulburată. Poate o să înţeleagă că sufăr şi mă va ajuta. Poate că e mai bine că nu l-am găsit pe Saşa, aici. De nu ar fi fost întâmplarea asta, nu aş fi avut niciodată îndrăzneala să vin la ea. Da, trebuie să-i vorbesc… Ea îl cunoaşte mai bine pe Saşa… O să mă poată ajuta… Pentru ce să se poarte Saşa astfel cu mine? Nu dai cu piciorul aşa… nimănui… aşa, fără niciun cuvânt… E imposibil ca deodată să nu mă mai iubească… poate că se înşală… Câţi oameni n-au vrut să dea divorţ unul de altul şi totuşi nu au putut să se despartă toată viaţa! Poate nici Saşa nu îşi dă seama ce face acum… cu mine…”

Maria se plimbă de colo până colo prin odaie. Pe o măsuţă, printre alte multe fotografii de prieteni, cunoscuţi, văzu şi o fotografie de a ei. Se bucură. Se simţi mai puţin străină, mai îndreptăţită să ceară o lămurire bătrânei, ca şi cum fotografia ar fi fost o admitere a Mariei în acea casă.

Văzu apoi o altă fotografie, unde era Saşa mic, trei-patru ani. Avea o rochiţă de catifea şi un guler mare, alb, de dantelă. Faţa lui Saşa avea aceleaşi trăsături ca acum, dar mai mici şi blânde. Maria ameţi. Astfel îşi închipuise copilul lui Saşa, cel pe care atât de perfect îl simţise în ea în ajun. Mariei i se păru că prinde ceva din imponderabila moarte a timpului care se pierde pentru că a existat. Demult, Saşa fusese mic… o dovedea fotografia. Apoi alt timp, când Saşa o iubise pe ea, Maria… o dovedeau amintirile. Dar acum totul era iremediabil trecut. Împotriva lucrurilor astea nu e nimic de făcut…

Maria tresări. Pe uşă intrase doamna Velescu, mama lui Saşa. Părul ei alb aduna lumină strălucitoare. Se îndreptă către Maria cu mâna

întinsă, privind-o cu oarecare uimire şi parcă cerând socoteală acestei vizite neînţelese.

Maria, dându-i mâna, şi-o simţi foarte rece, subţire, într-ale bătrânei, care erau moi şi calde ca un cuib în care s-ar fi ascuns prielnic o boală neştiută încă de nimeni. Doamna Velescu o sărută pe Maria pe frunte. Maria se reţinu să nu izbucnească în plâns. Ar fi vrut mângâiere, ocrotire. Doamna Velescu însă părea învăluită într-o politeţe formală, cu surâsul pe buze ca în faţa oricărui străin, şi cu aceeaşi uimire ostentativă în ochi, dar neîntrebând nimic, vădit tot din politeţe.

— Ce mai faci? spuse.

Maria se stăpâni. Ochii însă îi erau fierbinţi de lacrimile care voiau să curgă. De ar fi strâns pleoapele, s-ar fi prelins două picături; dar ridică uşor capul şi rămase o clipă aşa. Când privi din nou în odaie, ochii îi erau măriţi, lucioşi. Spuse încet, înfiorată:

— Am venit… să vă văd. Dar nu te-am găsit decât pe dumneata acasă. Saşa a plecat, nu-i aşa? Voiam să-i spun ceva.

Nu îndrăzni să întrebe dacă Saşa a plecat la ea, dar se gândea că dacă bătrâna ar şti, i-ar spune. O ruşine intensă o sugrumă.

— Da, a plecat mai adineauri. Desigur, s-o fi dus la Şosea cu prieteni, cu automobilul… Îmi pare bine de câte ori îl văd că se mai distrează şi el puţin. Acum, la vârsta voastră, vă trebuie distracţii, spuse doamna Velescu surâzând cu acelaşi surâs factice, blând.

— Sigur.

Şi Maria şopti, ca la un sfârşit de rugăciune „amin”. Înţelesese.

Doamna Velescu îşi urmă vorba cu acelaşi ton. Ca întotdeauna, de câte ori vorbea de Saşa, părea că prin toate mijloacele vrea să arate lumii întregi că Saşa e un copil cu care ea s-a căznit aşa de mult, ca nicio altă mamă, încât nimeni nu se poate îndoi că ea are dreptul să aştepte de la Saşa o dragoste tot atât de mare.

— …Tot ce îi trece prin minte crede că este realizabil. Eu a trebuit întotdeauna să am grijă de toate… Nimeni nu îşi poate închipui ce grea e viaţa pentru o femeie rămasă singură cu responsabilitatea unui copil…

Aşa cum vorbea doamna Velescu nu se putea şti dacă Saşa are şase ani sau tot aşa va vorbi despre el când va avea patruzeci-cincizeci.

— Da, şopti Maria, dar ar fi vrut să izbucnească fără înconjur. Să-i spună, de pildă, că este însărcinată, un copil de-al lui Saşa, să o sperie că îi va spune aceasta şi tatălui ei. Să-i spună că timp de un an de zile Saşa îi spusese că o va lua de nevastă… Dar îi era o scârbă de ei amândoi, de Saşa şi de bătrână, scârbă şi de ea, că poate gândi aşa. Nu avea sens că venise aici, că o lăsase pe bătrână să bănuiască o cerşire din partea ei, milă. Nu avea sens că venise să-l caute pe Saşa, nu avea sens că încă mai aştepta. Totul era inutil şi înjositor. Trebuia suferit cu

încleştarea gemetelor care nu trebuie să se audă.

Pe uşă intră servitoarea cu apă şi dulceaţă pe o tavă. Femeia se fardase şi se pieptănase. Atunci Maria a fost cuprinsă de o gelozie tulburătoare şi neînţeleasă. Demult, Saşa voia să scape de ea, Maria, şi dacă relaţiile dintre ei încă mai durau a fost pentru că ea nu înţelesese că este de prisos, că se înjosise cu fiecare lacrimă, fiecare ceartă, fiecare împăcare, aşteptare, încredere, cu fiecare îmbrăţişare în care trupul ei căutase trupul lui Saşa.

Servitoarea îi stătea în faţă. Surâdea cu o expresie, cu o privire impudică şi fără gând.

Doamna Velescu întrebă îngrijorată:

— Dar ce ai, pari foarte obosită!

— Am venit… pe jos.

— Bea apă. E bună şi rece.

Maria bău apă fără însă să poată atinge dulceaţa. Servitoarea plecă.

— Stai şi te odihneşte puţin. Aici este răcoare.

— Da.

— Nu deschid geamurile decât după asfinţit.

„Nu o să-i murdărească muştele lucrurile”, gândi Maria. Apa îi făcuse bine. Îşi şterse fruntea. Şopti:

— Şi mama face la fel.

— Şi uitai să te întreb, ce fac ceilalţi ai casei, mama, Stela? Nu ştiu de câtă vreme tot ţin să vin să vă văd şi mereu am fost luată de câte ceva.

— Sunt bine, mulţumesc.

Acum pe Maria o cuprinse graba să plece, să fie departe, singură. Dar laşă, cu mintea încâlcită, cu trupul lovit, nu se putea mişca şi nici nu ştia dacă plecând aşa brusc nu ar fi părut stranie, zăpăcită. Poate că tot ce bănuise că vede – ipocrizie crudă – în purtarea doamnei Velescu, fuseseră văzute aşa de ea, tocmai pentru că era tulburată, pentru că aşteptase o înţelegere deplină, caldă. Întârzia, ţintuită locului de frământarea şi dorinţa de a fugi din locul ăsta al chinului.

Doamna Velescu aşeză pe tavă paharul cu apă. Întrebă afabilă:

— Mai vrei poate apă?

— Da, puţină.

— Poftim.

Îi dădu paharul.

— Bea încet, e foarte rece.

Şi până la plecare cuvintele lor sosiră stângace, învăluite într-o politeţe inutilă şi neputându-se înjgheba între ele.

Când plecă Maria, îi spuse totuşi cu glas slab:

— Te rog să-i spui lui Saşa că am fost aici.

Căută să surâdă, dar buzele nu se destinseră. Strigăt de vis,

sfâşietor şi mut, sub cuţitul care taie în carne adormită dar nu moartă.

— Desigur, spuse bătrâna.

Răspunsul era liniştit, natural şi totuşi mai mult ca oricând, Maria ştiu de data asta desluşit că Saşa şi cu mama lui se înţeleg atât de bine, încât poate nici nu avuseseră nevoie să se învoiască. Gândurile lor erau aceleaşi.

La plecare, Maria evită obişnuita sărutare. Dându-şi mâna li se întâlniră privirile scurt, o fulgerare de lumină în îmbâcseala cuvintelor banale, dar se feriră amândouă, cuprinse fiecare de altă silă, ce nu voia limpezirea privirilor întregi.

Înainte de a închide poarta din stradă, Maria o văzu pe doamna Velescu în picioare în cadrul uşii rămase deschisă. Părul ei, în orbitoarea lumină aurie a zilei de vară, făcea o pată albă. Maria se gândi: „E poate cea din urmă dată că o mai văd, poate că nu am să mai vin niciodată aici”, şi simţi că bătrâna îi fusese dragă. Ultima privire către ea şi casă i se întipări în minte.

Vag, câţiva paşi, îndepărtându-se, a fost cuprinsă din nou de ameţeala aceea a trotuarului şubred, a unei căderi în care ai putea găsi, o dată pentru totdeauna, liniştea.

Se trezi la realitate după câtăva vreme. Umbla. Se îndepărtase mult de casa lui Saşa.

Capitolul V

A doua zi, la deşteptare, înainte chiar de a se limpezi chinurile somnului şi-ale viselor nopţii, Maria a fost năpădită de o nemărginită deznădejde.

Ştia că va putea suferi aşa toată viaţa, implora, striga, dar privirea lui Saşa nu se va încălzi cu nicio tresărire. Totul era zadarnic. Totuşi, îl aştepta. Saşa trebuia să vină. Făgăduise.

Dimineaţa trecu şi ea grea, molcomă, vâscoasă, drumul cleios al melcului ce se târâie.

La masă, când maşinal începu să mănânce, îi era gura atât de uscată, gâtul strâns, încât nu putu înghiţi mâncarea. Bău un pahar cu apă. Apa pătrunse în corp, răcoritoare, stingând o căldură bolnăvicioasă. Îşi dădu seama că îi era demult sete.

— Iar nu mănânci? – întrebă mama ei, privind-o pe sub gene.

— Nu mi-e foame, dar am să stau aşa cu voi.

Vorbi încet şi rar. O văzu pe Stela înălţând din umeri plictisită, totuşi Maria nu găsi puterea să plece de la masă, îi era groază să stea singură la ea în odaie. Obosită, rămase nemişcată, fără gânduri. Tresărea câteodată la ciocnirea mai vie a unui pahar, farfurie sau alt lucru de pe masă. Apoi uită complet că e la masă, că nu este singură. Deodată, fără niciun cuvânt, se sculă şi merse spre odaia ei. În drum îşi dădu seama de mirarea ce o pricinuieşte plecând astfel şi se întoarse tăcută la locul ei. Ar fi vrut să explice ceva, dar era prea obosită. Maşinal, bău din nou apă. Plecase de la masă ca să caute o fotografie de-a lui Alexandru, făcută în primele zile ale dragostei lor. O fotografie mică, pe care Alexandru se iscălise cu litere mari şi apăsate „Saşa”. Mariei îi părea că dacă s-ar uita bine la fotografie, ar înţelege… ce anume nu ştia precis… poate pentru ce Saşa nu o mai iubeşte… sau poate… aceeaşi căutare a adevărului, care s-ar putea deodată descoperi uimitor de limpede. Dar copleşită de oboseală, Maria nu se mai gândi nici la asta… Totul era zadarnic şi hotărât. Orice înţelegere inutilă. Saşa tot pleca.

În ritmul zgomotelor, al şoaptelor de la masă, gândurile ei amorţiră, se topiră. O clipă încă se mai gândi că ar trebui totuşi, poate, să-şi reazime capul în mâini, să-şi ascundă faţa, ca să nu ghicească cei din jurul ei ce gândeşte, dar nu avu puterea nici măcar să ridice mâinile şi rămase împietrită, cu ochii mari deschişi în gol.

Gândurile se diluară, se întinseră difuze şi o învăluiră. I se umplu sufletul de grijă. Faţa lui Alexandru flutura din nou prin apropiere, căutând să se aşeze asupra ei. El îi spunea în şoaptă, blând: „Mioara”. Maria tresări şi căută să-şi adune privirea ca să-l vadă. De ce să-l vadă? Nu, mai bine să nu-l mai vadă niciodată. Închise ochii sfârşită. Îi era teamă ca nu cumva, din cine ştie ce pricină, să trebuiască să se

deştepte din amorţirea asta. Acum totul era atât de vag, de relativ, de adormitor. Infinit de leneş şi îndepărtat. I se părea că niciodată nu fusese aşa de fericită. I se părea că e bolnavă, lovită de moarte şi chiar ea de veghe la căpătâiul ei. Nu îndrăznea să respire, ca să nu deştepte durerea care o pândea din ascunzişurile sufletului, ca un animal viu şi crud. Apoi începură să-i sclipească în ochi lumini. Întâi îndepărtate, stele răsărite din lumina zilei, pe un cer albastru, veşted. Pâlpâiau prietenoase.

„Steaua robilor" – gândi Maria şi sub puterea cuvântului o stea unică se înălţă. Trupul Mariei se topi în lumina asta, ca setea în apă. Steaua creştea răsărind într-o înflorire lichidă. „Steaua robilor" a răsărit, se legănau gândurile, ziua de muncă a sfârşit. Noaptea acoperă oboseala trupurilor. Sufletele însă aşteaptă încă steaua care aduce odihna desăvârşită.

Maria, de data asta, cu voinţă, căută să se îndepărteze şi mai mult de realitate, ca să ştie dacă poate sau nu poate înnebuni. Totul era şubred şi posibil.

Acolo ar fi oare liniştea asta, fericirea completă şi definitivă, fără nicio reîntoarcere? Niciodată Saşa nu ar mai veni, iar Maria ar uita că vreodată ar fi trebuit să vină. Să se înalţe „Steaua robilor" mai sus, să se aprindă mai aprinsă, să se spargă gândurile, să se risipească dincolo de trupul care doare, trupul care vrea să ţipe ştiind că totul este zadarnic. Din depărtare, un glas sosind ca un vânt rece stinse luminile toate…

Era glasul ascuţit al surorii ei:

— O să ajungă somnambulă! Maria! Mario! Ia priviţi ce ochi face!

Maria deschise ochii mari şi întrebă în şoaptă:

— Ce?

Stela izbucni în râs. Maria privi şi râse şi ea încet, râs de copil bolnav, dar de îndată ce-şi dădu seama că râde, îşi simţi sângele zvâcnind în obraz, clocotind. Ieşi în grabă afară.

La ea în odaie se trânti pe pat. Epuizată, căută în somn uitarea şi într-adevăr căzu în vidul unui somn fără vis, o pierdere definitivă, neagră, a oricărei conştiinţe de viaţă, adormi.

O deşteptă glasul servitoarei, care cu toate că şoptea, Mariei i se păru că strigă la ea intolerabil de violent.

— A venit domnul Saşa. E în salon. Vă aşteaptă. Vă roagă să poftiţi. E domnul Saşa.

Maria se sculă încet. I se părea că îl aşteptase vreme nemărginit de lungă şi că între timp totul se schimbase, că murise lume multă. Mâinile îi tremurau. Îşi pieptănă părul, îşi aşeză pudră pe faţă.

Când intră în salon, Alexandru se sculă brusc. Îi sărută mâna şi

odată cu Maria se aşeză din nou, tot brusc. Faţa îi era crispată, privirea flutura nesigură, zdruncinată. Privindu-l, Maria înţelese că într-adevăr totul s-a sfârşit, că el a hotărât. Se simţea cu mâinile reci, sufletul dezgolit, inima lovind desluşit în piept. Ar fi vrut să fugă. Şi cum Maria nu spunea niciun cuvânt, începu el, stângaci, cu glas greoi:

— …N-am venit zilele astea la tine… dar trebuia… trebuia să fiu singur… noi… noi… trebuia să fie… eu am observat…

Maria simţea o şuviţă rece curgând prin trup, de nesuferit. Îi spuse în şoaptă:

— Mai repede, te rog!

— Nu înţeleg!

— Te rog să vorbeşti mai repede, mai repede, te rog.

— Bine.

Şi Alexandru se simţi jignit că Maria îl întrerupe. De trei zile pregătea felul în care va vorbi.

— În definitiv, eu…

Cuvântul „în definitiv” o pălmui pe Maria în faţă. Crezu că o chinuieşte în plină voinţă. Zise cu un râs ce stăpânea hohote de plâns, un râs ce porni din cea mai adâncă durere şi care totuşi sună penibil de teatral:

— În definitiv, în definitiv…

— Maria, ce înseamnă asta? Nu ajunge suferinţa mea? Pentru ce acest râs?!

Maria ridică o privire mirată, înlăcrimată…

— Mario, trebuie… trebuie să ne despărţim… tu ştii că eu te-am iubit…

Atunci Maria ţipă – de altminteri aceasta fu singura ei izbucnire:

— Saşa, dar… Saşa… eu… te iubesc încă!

Alexandru răspunse ponderat, liniştit, mulţumit că s-a ajuns la matca conversaţiei hotărâte de el pentru o despărţire:

— Tocmai aici este greutatea…

Şi făcu o pauză, pregătindu-se să continue. Se aşeză altfel în scaun.

Mariei îi păru că Saşa o trânteşte jos, că o calcă în picioare, faţa, trupul, mâinile, pântecele zdrobite… toată fiinţa ei… apoi deodată linişte. Parcă murise ea, ori ceva din ea. Acum totul era hotărât, deci orice cuvânt, gest inutil.

Alexandru, văzând-o deodată atât de liniştită, se uită la ea nedumerit. Îi era teamă să continue, cu toate că i se părea că vorbise bine şi că liniştea Mariei e o dovadă, însă linişte întrecând marginile prevăzute de el, se simţi dezamăgit, stingherit. Îşi închipuia o despărţire eu totul altfel. Se enervă, îşi pierdu cumpătul, vorbi cu necaz. Zise:

— Bine, văd că eşti destul de pregătită pentru despărţirea noastră şi cu toate că aş fi vrut să-ţi spun unele lucruri, să te asigur de unele

lucruri… de unele sentimente care le am pentru tine…

Se emoţionă, continuă mai trist:

— Nu mă aşteptam din partea ta, Mario… la atâta răceală… credeam…

Deodată se sculă şi cu privirea zăpăcită îi spuse:

— Plec… Nu crede… Dacă totuşi ai avea vreodată nevoie de mine…

Maşinal, Maria se ridică şi ea calm, ca pentru un sfârşit de vizită. Tăcut, plângea ceva în ea. Zise în şoaptă:

— Bine.

Saşa nu ştia cum să plece: de-a-ndăratelea sau brusc să-i întoarcă spatele. Îşi simţea umerii grei de povara îndoielii.

Apoi Maria, fără să-şi dea seama că o face, îl întrebă răspicat, cu glasul straniu, strangulat, forţat:

— Ce ai face de aş fi însărcinată?

Alexandru deveni palid, iar mâinile nesigure se mişcară ca vrând ele să răspundă şi negăsind expresiile, bâlbâiau:

— Însărcinată? Eşti însărcinată? Cum, eşti însărcinată?

Se apropie de ea, de faţa ei, într-un gest de cercetare. Se simţea în gest că femeia fusese a lui şi că acum n-o mai doreşte; o privire impudică, lipsită de jenă. Îşi dădu seama de aceasta şi Maria, dar văzând că îl chinuieşte gândul sarcinii, repetă privindu-l adânc, înspăimântată de tot ce vedea în el:

— Da, însărcinată… de-aş fi însărcinată… un copil al tău… al nostru…

— Bineînţeles… bineînţeles… ne-am căsători.

Dar Maria răspunse neaşteptat de leneş, nemaiinteresând-o deloc discuţia:

— Nu sunt însărcinată, da, nu sunt… Poţi pleca.

Alexandru, nedumerit, căută să-i sărute mâna la plecare. Maria se trase înapoi.

— Du-te, acum du-te.

Şi a închis ochii să nu-l vadă plecând.

A auzit toate uşile, una câte una. Primele încet, atente, cele din urmă brutal, concentrat şi apoi nimic.

— Saşa!… şi mai repetă o dată numele încet, cu uimire, ca un nume nou, neauzit până acum, sosit dintr-altă lume.

— Saşa!… şi apoi nu mai avu nicio preocupare, niciun rost şi goală viaţa, goală şi pentru totdeauna fără sens. Atunci înţelese că se stricase nu numai dragostea, dar şi sufletul, adânc. Ea, cea de până acum, murise.

În odaie se întunecase. Putea fi pândită din toate colţurile. Ieşi fuga să scape. Urcând scara, i se păru că-l va găsi acolo unde va ajunge, pe Saşa mort, nemişcat. Intră furişându-se cu spaimă în odaia mamei ei.

O văzu pe bătrână călcând rufe lângă geam. Teancul alb era liniştit, luminat de lumina lâncedă a serii. Maria se aşeză pe pat. După o vreme, mama ei o întrebă:

— Cine a fost, Saşa?

Maria răspunse.

— Da.

Îi era gura îngrozitor de uscată, gâtul strâns.

— A plecat?

— Da.

Cuvântul luă proporţia materială de otravă ce i-ar sta putredă în gură. Bătrâna ridică privirea şi văzând-o pe Maria se sperie:

— Ce ai?

— Mamă, Saşa… Mamă…

— Ce ai? Mario? Ce ai?… Vrei apă?… Bea puţină apă…

Când bău apă, Maria începu să plângă, dar fără zbucium, cu lacrimi mari, limpezi. Şoptea:

— Acum e gata… gata… s-a isprăvit…

— Ce s-a isprăvit?

— Totul… totul… acum gata… n-am să mai plâng… s-a isprăvit totul.

Plângea cu capul lipit de mama ei, slabă, fără niciun gând, nicio dorinţă decât aceea de a sta aşa, ca un copil. Astfel o ţinea când era mică, aceeaşi căldură lângă trupul ei puternic, acelaşi miros al hainelor, pe care îl cunoaşte atât de bine…

— Fetiţă mică… fetiţă mică…

Dar Maria ştia că liniştea aceasta e numai a clipei, a oboselii şi că acum, îndată, va începe din nou zbuciumul ei.

Înspăimântată, plângea.

Capitolul VI

Când Alexandru Velescu a plecat de la Maria, odată ajuns în stradă, a rămas locului, neştiind încotro să meargă.

Era una din acele după-mese târzii de vară, care se sting triste, aprindere luminoasă a zilei, înăbuşită de seară, foc sub cenuşă.

Brusc, Alexandru se hotărî şi o porni cu pas grăbit spre partea pustie a oraşului.

O bucată lungă de drum merse fără gând. Trupul mecanizat căuta să se îndepărteze cât de repede, cât de mult, de casa Mariei.

După câtăva vreme însă, gânduri stingheritoare îl năpădiră totuşi. În minte i se întipăriseră glasul şi faţa Mariei din clipa din urmă a despărţirii. I se părea că fusese dat afară. „Cu toate că eu am vrut despărţirea" – gândea, ca să liniştească vanitatea lovită.

Credea că o cunoaşte bine pe Maria, atât de bine, încât hotărâse despărţirea până în cele mai mici amănunte, cuvinte, gesturi, socotind precis răspunsurile şi reacţiile Mariei. Purtarea ei atât de neaşteptată îl ameţise. Acum se trudea să se regăsească el pe el, aşa cum dorise să fie, cum hotărâse că va fi. Mai des ca orice îi răsăreau în minte mâinile Mariei. Mâini firave şi care, în clipa în care Maria stătea înaltă şi neclintită în faţa lui, au tremurat uşor, ca un plâns tăcut. Imaginea asta revenea ca să doboare mulţumirea pe care credea că o va resimţi despărţindu-se de Maria.

„Dacă sufăr – îşi spuse – înseamnă că am iubit-o totuşi mai mult decât mi-am închipuit, deci cu atât a fost mai mare sacrificiul pe care l-am făcut despărţindu-mă de ea, căci trebuia să ne despărţim. Da, desigur că trebuia, şi pentru mine, dar şi pentru ea".

Vag, căuta să-şi amintească pentru ce trebuia, dar nu îşi putea preciza motivul. Explicaţia, în clipa asta, aluneca din amintire, aşa cum alunecă un nume sau cuvânt binecunoscut, jucându-se enervant cu mintea care vrea să-l prindă. Dar tot aşa cum te potoleşti ştiind că vei găsi cuvântul, numele, mai târziu, fără caznă, într-o răsărire extrem de simplă, tot aşa Alexandru se potoli, crezând că dacă hotărâse despărţirea lui de Maria, însemna bineînţeles că avea pentru ce o face.

„Ce curios – îşi mai spuse – trăieşti atâta timp lângă un om şi crezi că îl cunoşti perfect, până la saturare, şi deodată vezi că nu ştiai nimic. Probabil că nu m-a iubit niciodată şi de aceea a avut puterea să se despartă astfel de mine".

Aici, Saşa simţi ceva neplăcut.

„Să nu mă fi iubit?"

Mintea i se azvârli în căutarea vreunui semn. Însă amintirea clipelor în care Maria îi dăduse dovada dragostei printr-o privire, intonaţie, mângâiere, nu îi erau suficiente. Voia o dovadă materială,

palpabilă, o dovadă pe care ar fi putut-o arăta oricui, aşa cum arăţi un act de vânzare sau însuşi obiectul.

„Dacă s-a despărţit atât de rece de mine numai din vanitate, dacă în vanitate a găsit atâta putere încât să vrea să pară că mă dă ea pe mine afară, atunci înseamnă că în orice caz dragostea ei nu prea a fost mare lucru. Poate că toată dragostea ei nu a fost decât un joc interesat, inconştient poate, totuşi interesat. Îmi dau perfect seama că sunt, în definitiv, o partidă bună, mai ales peste câţiva ani şi mai curând poate… când voi începe să câştig".

Alexandru era mulţumit de acuitatea cu care se gândeşte. Se simţea inteligent şi pătrunzător, dar neliniştea sufletească nu se potolea. Deodată simţi lipindu-se de el trupul Mariei. O mângâiere simplă de copil încrezător şi bun.

„Nu, îşi spuse, nu pot crede că mi s-a dat ca să mă forţeze astfel s-o iau de nevastă. În ziua de astăzi lucrurile astea nu mai au sens. Şi apoi mă cunoaşte destul ca să ştie că nu sunt eu acela care m-aş putea încurca cu asemenea lucruri. În definitiv, oricare ar fi explicaţia, cu atât mai bine că a avut puterea să se despartă astfel de mine. Aşa ne-a fost mai uşor la amândoi. Mai comod decât scene displăcute".

Alexandru a mai făcut câţiva paşi. Prin faţa gândurilor îi flutură din nou tremurarea mâinilor sensibile şi apoi se distinse iar privirea aceea a Mariei care, în clipa despărţirii, cuprinsese toată faţa, părând în aprinderea asta că niciodată blândeţea pleoapelor nu o vor mai putea stinge.

„Ce ai face dacă aş fi însărcinată? Da, însărcinată… îi striga Maria. Şi acum să pleci, du-te".

„Să fie oare cu adevărat însărcinată? Sau mi-a pus o astfel de întrebare ca să-şi bată joc de mine? Dar cum poate cineva, în asemenea clipe, să facă astfel de… glume? Într-adevăr, nu mă aşteptam din partea ei la aşa ceva! Desigur că a simţit că m-am tulburat. Era şi greu să nu te tulburi când privea aşa. Niciodată nu am văzut-o privind aşa. Cred, după câte îmi amintesc, că i-am spus chiar că aş lua-o de nevastă. Ce imbecil! Atunci a găsit prilejul să mă dea afară. Întotdeauna a avut predilecţie pentru scene… penibile. De altfel, o sarcină nu comportă neapărat o căsătorie. E mult mai uşor şi mai comod un avort. Deci, dacă este însărcinată, o priveşte. Maximum putea să-mi ceară să suport cheltuielile. Şi apoi, în definitiv, am făcut fiecare ce am vrut. Dacă a fost a mea, nu a părut deloc că se teme de consecinţe".

Ceva oarecum neplăcut sosea din nou în gânduri, le ocoli cu dibăcie, cum ai căuta locuri mai uscate, mai înalte, ca să treci printr-o băltoacă.

„Acum suntem liberi amândoi. Liberi!"

Şi Alexandru se sprijini pe acest gând. O evadare dintr-o realitate

neplăcută, într-un vast câmp de dorinţe şi speranţe. Imagină mulţime de femei, care puteau fi toate ale lui. Soseau într-o mişunare imprecisă de trupuri, de sexe, de mâini, de râsuri, de glasuri. Femei frumoase care se legănau umblând.

Gândul Mariei se strecură din nou, cu o mişcare timidă, înfricoşată. „În definitiv, nici nu fusese o adevărată femeie Maria!" Alexandru cuprindea o dorinţă brutală, rigidă, de femei care se vor da lui într-un ritm voinic şi fără complicaţii sentimentale de sensibilităţi acute, cu priviri ireale, cu mâini prea blânde.

„Ce de timp, ce de timp am pierdut" – îşi spuse Alexandru cu furie şi ură.

O nevoie violentă de viaţă i se lărgi în trup. Se destinse senzual, încordă umerii, respiră adânc şi privi în jurul lui.

Femeile toate puteau fi ale lui, toate ale lui. Lumea întreagă plină de femei. Fardurile de pe obraz, râsul dinţilor, rochiile în jurul trupului, pălăriile pe cap, inelele de pe degete, toate astea nu ascundeau nimic. Femeia goală, orbitor de goală, era pretutindeni. Şi dacă nu erau ale lui aici în stradă, ci trebuia să te ascunzi, totul avea un sens plăcut şi distractiv, ca şi fardurile de pe obraz, ca şi hainele de pe trup, ca şi pălăriile de pe cap, ca şi râsul impudic, tăgăduitor.

„Femei" şopti Alexandru.

Casele întregului oraş aşteptau întâlnirile. Gândi să se ducă la una din casele acelea pe care le ştia, dar îşi surâse iertător, ca unui copil care ar vrea să se joace cu toate jocurile deodată. Se domoli. De altfel, îi era frică şi de boli. Atunci brusc se întristă, iar femeile care treceau şi cele toate care aşteptau ascunse în case, îi părură îndepărtate şi învăluite nu în farduri, pălării, rochii, pantofi, ci în mulţime de complicaţii care cereau altă cazană ca să fie îndepărtate decât efortul de-a dezbrăca o femeie.

„Pleacă, pleacă" – îi striga Maria şi privirea ei se aprindea din nou, nimicind faţa.

Alexandru umblă mai repede.

„Parcă nu o să-şi găsească şi ea altă dragoste!"

Atunci Alexandru a fost gelos, dar lucrul i se păru atât de ridicol, încât râse încet, batjocoritor:

„Othelo poate!"

Buzele i se crispară în efortul ce îl făcea să păstreze râsul lăuntric.

„Bineînţeles că o să-şi găsească şi ea o dragoste nouă! Că doar nu o să ne călugărim. Sau să ne sinucidem în masă din pricina dragostei!" – îşi striga Saşa cu violenţă, distrugând cu brutalitate sentimentele ce se înălţau în el, aşa cum şi-ar fi tras palme sau s-ar fi ciupit ca să se trezească.

Grăbi iar pasul.

Capitolul VII

Când Alexandru Velescu a ajuns acasă, întunericul nopţii coborâse. Gândurile îi erau acum mai şterse din pricina oboselii. În aerul cald şi negru, cu mişcări furişate de lene şi mângâiere, se plimba o adiere răcoroasă care îi trecea pe frunte plăcut.

Cu toate că era târziu şi găsi poarta intrării încuiată, zări la fereastra mamei lui o lumină care se strecura afară îmblânzită de reţeaua dantelată a perdelei.

Alexandru se simţi deodată grăbit să meargă să vorbească cu ea. Pătrunse în casă descuind uşa violent. Prin odăi căută să treacă repede. De mic copil resimţea aceeaşi impresie dezagreabilă de frică de îndată ce era singur într-o odaie întunecoasă, ca şi cum închiderea pereţilor peste întuneric ar fi adunat o pândă care se putea azvârli asupra lui. De data asta, remuşcările se amestecau cu frica, amplificând-o. Alexandru, cuprins de panică, se opri în mijlocul odăii şi se căzni să rămână nemişcat. Se simţea şubred. Umerii lui mari, trupul înalt, nu foloseau. În piept simţea inima bătând repede, speriată, mică.

Clipa de voinţă, de forţată stare pe loc, îi desluşi toată slăbiciunea lui. Îşi simţea obrajii roşii de necaz şi mândrie lovită. Totul îi păru o pedeapsă. Plecă repede, înfricoşat. Pe culoar alergă fără să mai aprindă lampa, cu toate că era înspăimântat şi de gândul că s-ar putea lovi de ceva şi astfel să se sperie îngrozitor, ca într-o prăbuşire noaptea în vis.

O găsi pe mama lui în pat, citind. Alături de ea, o lampă mică îşi revărsa lumina liniştită asupra părului ei alb, strălucitor.

După ce îi dădu bună seara, Saşa se trânti pe scaun şi spuse cu voce schimbată:

— Credeam că nu îţi este bine, de aceea am intrat… E târziu… Era lumina aprinsă…

Bătrâna nu răspunse. Îl privea cu îngrijorare. Aştepta.

Atunci Alexandru văzu că mama lui, ca de obicei, ştie tot ce se petrecuse cu el, toată cazna lui. Se simţi ocrotit. Nervii i se destinseră, inima i se potoli.

— Mamă – şopti – aş vrea să vorbesc cu matale.

Bătrâna se înălţă uşor pe perne, atentă.

— M-am despărţit de Maria, spuse în şoaptă Saşa, după o pauză.

Era prima dată când îi vorbea de Maria mamei lui.

Bătrâna însă, foarte gravă, fără nicio mirare în glas, îl întrebă ca şi cum ar fi urmat o conversaţie demult începută:

— De ce, Saşa?

— Pentru că mi-am dat seama că nu o iubeam destul, spuse brusc, cu violenţă şi odată cu răspunsul acesta regăsi motivele pierdute ale

despărţirii. „Da, trebuia”, afirmă şi se simţi uşurat, gata să înfrunte interogatoriul oricui, cu solemnitate.

Fără să-l privească în ochi, bătrâna întrebă încet, o încercare plină de teamă:

— Eşti sigur?

— Da, mamă – răspunse Alexandru cu o fermă hotărâre.

Atunci bătrâna simţi o mare bucurie. Din tonul lui Alexandru îşi dădu seama că într-adevăr despărţirea era definitivă, că Alexandru nu o iubeşte pe Maria. Totul era lămurit şi aceasta fără să fi fost nevoie de amestecul ei. Ar fi vrut să-şi facă semnul crucii, aşa cum obişnuia de câte ori o nenorocire fusese înlăturată. Dar aducându-şi aminte de tulburarea Mariei, stăpâni bucuria glasului şi întrebă cu aceeaşi sfială:

— Dar ea ce spune?

Saşa se avântă:

— Nu îşi poate da încă seama de ce am făcut ceea ce am făcut. Mai târziu însă, când va putea judeca, eu cred că va fi mulţumită. Mai bine acum despărţirea decât mai târziu. Mai târziu ar fi fost mult mai… ar fi fost prea târziu.

Privirea înlăcrimată a Mariei răsări în mintea bătrânei. Ochii aceia speriaţi, cu groaza morţii în ei…

— Ea… nu te iubeşte? întrebă doamna Velescu cu acelaşi glas şoptit. Nu suferă?

Dar Saşa răspunse rar, neputându-se lămuri. Reîncepea frământarea din stradă:

— Nu ştiu. Poate că nu ştie nici ea. În tot cazul, a primit despărţirea noastră cu destulă… cu foarte multă stăpânire de sine… răceală chiar.

— Răceală?

— Da, răceală.

— Ieri, când a venit, părea tulburată.. Nu ţi-am spus, pentru că sunt de părere că în lucrurile astea nu trebuie să se amestece nimeni. Nu voiesc să mă amestec.

— Era tulburată, zici?

— Da.

„Mă iubeşte” – se gândi Alexandru şi o vanitate satisfăcută, victorioasă îi cuprinse trupul. Atunci începu să vorbească repede, repetând ceea ce mai spusese:

— Nu puteam face altfel. Trebuia să ne despărţim. Trebuia. Mai târziu o să-şi dea şi ea seama de aceasta. Va fi mulţumită…

Bătrâna îl privea atentă şi urmărea cu uşurinţă printre cuvintele lui repezi, tot ce gândea cu adevărat şi ce voia să ascundă. El încă spunea:

— Mai târziu ar fi fost nenorocită… Nu sunt făcut pentru viaţa pe care putea să mi-o dea ea… Nu ţi-am vorbit niciodată de lucrurile astea, pentru că ştiam că ai toată încrederea în mine… În judecata

mea… că nu te-ai fi opus chiar dacă nu aprobai. Ştiam şi ce responsabilităţi îmi luam căsătorindu-mă cu ea… şi ce responsabilitate puneam şi pe umerii dumitale. Această încredere care ai avut-o în mine m-a făcut poate mai precaut. Ştiu şi ce responsabilitate mi-am luat şi acum, despărţindu-mă de ea. Sunt timpuri foarte grele… abia am început cariera mea, totuşi îmi dau perfect de bine seama…

Tot ce spunea Saşa erau tocmai argumentele care o făcuseră şi pe ea să dorească o despărţire a lor. Cert, mai târziu Saşa va putea face o partidă mult mai bună. Era păcat ca din pricina unei simple întâmplări să te laşi dus de viaţă. Bătrâna doamnă Velescu îl asculta pe Saşa cu satisfacţie. Aceleaşi lucruri, dacă le-ar fi spus ea lui Saşa acum câteva luni, el ar fi fost în stare să ia apărarea argumentelor contrarii, a puterii pe care o poate da dragostea de viaţă, a potrivirii cu Maria… etc. Şi bătrâna surâse ironic de parcă nu ar fi fost vorba de despărţirea lui Saşa de Maria, despărţire pe care o dorise atât, ci de o întâmplare care desluşea întreaga batjocură adusă dragostei în viaţă. Gabriel Velescu, bărbatul ei… de pildă…

Saşa simţi surâsul. Crezu că faţa lui trădase minciuna cuprinsă în cuvintele spuse de el şi toată vanitatea gândului că Maria îl iubeşte încă. Tresări.

— De ce mă priveşti aşa? Nu eşti de părerea mea? – întrebă cu o violenţă obraznică. Ţi se pare că nu am dreptate? Vezi bine că sunt tulburat încă. Am nevoie de ajutorul dumitale, nu de ironie. Îţi spun drept că mă aşteptam să fii mulţumită de despărţirea mea de Maria.

— Dar cine ţi-a spus că ai făcut rău, Saşa?

— Te asigur că nu e lucru uşor ce am făcut! Sunt obosit… sunt deprimat. Mă simt singur…

I se păru chiar că regretă ce a făcut, că Maria poate totuşi l-ar fi înţeles mai bine ca oricine. Îşi ascunse faţa în mâini, coatele rezemate de genunchi.

Bătrâna îl chemă uşor:

— Saşa.

Saşa ridică o privire tulbure.

— Vino aici, Saşa.

Bătrâna îi făcu loc la marginea patului. Saşa se aşeză lângă ea.

— Ai făcut bine, Saşa. Chiar dacă suferiţi amândoi acum, e mai bine aşa. Eu am aşteptat despărţirea asta. Era o nebunie ce voiai să faci… la vârsta voastră să vă luaţi asemenea responsabilităţi! Era păcat să începeţi de acum cu greutăţile vieţii… Ce a fost frumos în dragostea voastră, începutul, uşorul, l-aţi avut, mai departe, greutăţile trebuiau neapărat înlăturate. Nu sunteţi niciunul destul de bogaţi ca să fi putut fi fericiţi. E grea viaţa în ziua de astăzi, ai dreptate.

Cuvintele amorţeau remuşcările lui Saşa. Se simţea cuprins de o moleşeală plăcută, leneşă, adormitoare.

— Da, mamă, cred că am făcut bine. A fost necesar.

Bătrâna îl văzu pe Saşa liniştit. Atunci, obosită de minciuna cuvintelor ei, închise ochii. Acum însă o vedea pe Maria desluşit şi desluşit vedea şi cât suferă Maria, rămasă singură. Vedea ţipetele adunate în faţa aceea care stăpânea cu greu plânsul păstrat adânc, ca un izvor sfânt al durerii… şi privirea fierbinte, luminată de gânduri omorâtoare pe care o înălţase spre faţa ei îmbătrânită, spre părul ei alb, cerşind ajutor şi încredere. Saşa însă era liniştit. Deschise ochii şi îl privi. Avea faţa lui de totdeauna. Tot ce făcuse, pentru el făcuse. Nu avusese niciodată nicio altă bucurie decât numai pe Saşa. Acum, în el, avânturile erau îndreptate spre viitor, spre încrederi. Remuşcările trebuiau înăbuşite.

Saşa, lângă ea, nemişcat, se simţea liniştit. Şi singurul lucru pe care l-ar fi dorit, ar fi fost să nu trebuiască să plece din odaie, să se mişte, să trezească iar cine ştie ce gânduri neplăcute.

Când a plecat din odaia mamei lui, căută să păstreze în trup acea moleşeală plăcută.

În odaia de alături însă era întuneric. Alexandru, fără să aprindă lumina, se strecură binişor printre lucrurile ce stăteau în obişnuitele lor locuri. Dar, în întuneric, fu cuprins din nou de teama aceea a vidului care îl ameţea. Ca să scape mai repede, scara o urcă în goană şi urcând, simţindu-şi inima bătând, îşi aminti de odaia unde se întâlnea cu Maria şi de scara care ducea la odaia lor. Scara aceea o urcase de multe ori în goană şi, ajuns sus, aşeza mâna Mariei asupra inimii care lovea violent. Asta era la început, la început de tot, când era îndrăgostit.

„De ce bate aşa?” întreba Maria râzând.

„Vine la tine”.

Şi Maria săruta locul.

Cu grabă, Saşa căută ultimele trepte cu piciorul, fiecare treaptă până în fund. Dibui apoi cu mâinile întinse. Nu mai ştia unde se află. În întuneric i se păru că aude o respiraţie străină prin apropiere. Se înfioră.

— Cine e? şopti îngrozit, oprit locului, fără să ştie cât mai are de urcat. Un surâs uşor îi răspunse gudurându-se:

— Eu, Lina.

Femeia aprinse un chibrit. Atunci, în lumina slabă, văzu la un pas spre stânga, pe Lina, fata din casă, care râdea cu stângăcie şi spunea în şoaptă cu acelaşi glas gâdilat:

— Eu sunt… V-am pregătit patul!

Şi cu ultima licărire a chibritului pe care îl ţinea aprins, ochii ei luciră verzi.

„Sunt liber – îşi spuse Alexandru – sunt liber”.

În întuneric, Alexandru, în loc să treacă singur în odaie, ca de

obicei, cuprinse brutal corpul puternic al femeii.

Bătrâna doamnă Velescu, înainte de a adormi, încrucişă mâinile şi se rugă pentru Alexandru, apoi şi pentru Maria, pentru potolirea Mariei. Se închină şi adormi cu remuşcările mult alinate, îndepărtate.

PARTEA A DOUA

Capitolul VIII

Doctorul Lucian Panu căuta să-şi lămurească pentru ce pe Maria o socoteşte cu totul altfel decât pe ceilalţi oameni.

„Poate pentru că sunt îndrăgostit de ea, cu toate că mai curând aş crede că m-am îndrăgostit tocmai pentru că lângă ea am simţit din capul locului o emoţie pe care nu mi-a dat-o încă nimeni altcineva. Mi-a fost aproape înaintea oricărui gând. Parcă nu am cunoscut-o, ci am recunoscut-o; iar din clipa aceea gândurile mele sunt puternice în posibilităţile lor, şi, cu toată exaltarea, rămân sănătoase, clare, naturale. Oamenii care ne dau puterea să credem în viitor sunt cei care ne leagă, şi un surâs de mulţumire i se strecură pe buze. Am deosebit-o tocmai pentru impresia imediată şi clară pe care mi-a făcut-o. Totul a fost fără calcul, fără aşteptare, fără pregătire voită.

Nu înţeleg însă de ce se poartă cu mine atât de ciudat, ca şi când între noi ar exista o neînţelegere, o supărare veche.

E ameţitor când te gândeşti că ea ar putea trece pe lângă o întâlnire ca a noastră fără să-şi dea seama de raritatea întâlnirilor de felul acesta! Şi totuşi nu se poate să nu fie a mea, e imposibil! Toată atitudinea ei rece nu poate fi decât o faţadă aşezată între ea şi mine din cine ştie ce motive, necunoscute de mine, şi care vor dispărea, vor trebui să dispară.

Maria. Numele îi este clar şi cuprinde perfect sentimentul meu pentru ea.

Pot gândi rece asupra acestei îndrăgostiri, însă de câte ori numele ei ia forma amintirii întâlnirii noastre, imaginea este totdeauna năpădită de aceeaşi emoţie a inimii care îşi schimbă ritmul. Nu mai repede, ci surd, dureros, şi cu un sânge mai cald, care ameţeşte.

Maria.

Sunt două săptămâni de când emoţia asta e nemişcată, exactă, aceeaşi, cu aceeaşi intensitate uimitoare şi niciodată simţită până acum pentru nimeni altcineva.

În dragoste, nimic nu poate fi afirmat cu certitudine, totuşi, cred că această îndrăgostire, această recunoaştere violentă a omului care îţi place cuprinde o forţă care dă încredere în alegere. Cu toate că, dacă această alegere, pe care o face instinctul, ar dovedi implacabil şi perfecţiunea alegerii, atunci ar însemna că întotdeauna aceste îndrăgostiri să fie reciproce. Nu se poate perfecţiune în dragoste fără reciprocitate. Se poate acuitate, însă nu perfecţiune.

Că ne-am văzut numai de puţine ori şi niciodată singuri, asta nu ar trebui să împiedice bucuria întâlnirii noastre… Să te întâlneşti

întâmplător pe stradă şi să ai certitudine… O privire e suficientă ca totul să fie lămurit…

Nu am înţeles însă nici privirea ei, atunci, în prima clipă a întâlnirii noastre. A fost o privire ostentativă, violentă, uimită totuşi, adusă la suprafaţă parcă dintr-altă lume, a altor înţelegeri şi aşteptări. Totul pentru o clipă, ca să plece apoi din nou, fără să accepte să primească nimic. Eu însă cred că ştie precis ce simt pentru ea. Ştie.

Privirile îi sunt întotdeauna făcute din sclipiri reci care vor să acopere, să nu lase nimic la suprafaţă, nimic dezvelit dintr-un adânc cald. Priviri furişate ale omului care ascunde un gând".

Lucian Panu căută să-şi amintească privirea întâia a Mariei, ca o prezenţă reală. Dar amintirea aluneca şi Lucian nu putea prinde decât emoţia lui, certă. În această căutare, Lucian se dădea din nou întreg. O îmbrăţişare intensă a dorinţei, a vieţii lângă Maria.

„Maria". Dar violenţa dorinţei întrecu gândurile şi se avântă într-o lume făcută numai din absoluta nevoie a împlinirii. Hotărârea lui Lucian era iremediabil luată.

„E a mea – îşi şopti – ea mea".

Capitolul IX

— În definitiv… spuse Maria.

— În definitiv, ce? întrebă Stela.

— În definitiv, nimic. Am spus numai aşa.

— Dacă ai şti ce enervant este obiceiul de a vorbi „numai aşa”.

— Dacă îţi place, dacă nu…

— Dacă nu?

— În definitiv…

— Eşti insuportabilă.

— O! în definitiv!

— De câtva timp eşti de nesuferit. Nu se mai poate apropia nimeni de tine. Parcă ai turbat.

— Mulţumesc.

— Pentru puţin. Dacă vrei, te mai pot servi cu câteva complimente de felul acesta.

— N-au să folosească.

— Ştiu.

Maria simţea în ea nemărginită putere, însă nu ştia ce face cu puterea asta inutilă, care o durea.

— În definitiv – murmură din nou.

Stela înălţă din umeri şi o privi aşa cum ai privi pe un nebun, cu milă şi curiozitate totodată. Continuă apoi să se fardeze în faţa oglinzii.

Maria îşi zise: „Când Alexandru a plecat, am suferit îngrozitor, intolerabil. Simţeam durerea atât de plină în suflet, de mare – înăbuşeam – încât, bineînţeles, nu puteam gândi. Acum totul este gol şi dacă sufăr, sufăr din pricina acestui gol. Totul îmi este indiferent. Nu am pentru ce gândi. Ştiu că totul este fals. Nu doresc nimic. Dacă aş fi continuat să sufăr tot atât de intolerabil ca atunci când Saşa a plecat, m-aş fi omorât; dar acum aş dori să mor pentru că inutilitatea asta în care trăiesc mi-e intolerabilă. Când era mai bine: atunci, ori acum? Nici atunci, nici acum. Dar ce ar fi mai bine? Nu ştiu, pentru că nu doresc nimic, nu doresc absolut nimic, decât să se sfârşească totul”.

— Stelo, eu am să stau câteva zile nemâncată…

— Ai înnebunit? Asta ce mai e?

— Am să stau nemâncată, urmă Maria cu glas tărăgănat, până când o să-mi fie atât de foame încât am să doresc să mănânc. Noaptea am să visez mâncare, ziua am să mă gândesc la mâncare. Gândul o să ia nişte proporţii de intensitate acută. Am să te chem aici şi o să vorbim despre mâncare. O s-o rog pe mama să gătească în zilele acelea tot ce-mi place mie mai mult, să fie casa plină de miros de mâncare. Am să vin cu voi la masă şi am să vă privesc cum mâncaţi… Am să ies în oraş şi am să trec prin faţa bodegilor… prin faţa farfuriilor pline cu tot

felul de mâncăruri… Ştii cum miroase în faţa bodegilor?

— Ai citit toate astea într-un roman?

— Nu.

— Şi crezi că dacă ai să stai nemâncată, o să-ţi folosească la ceva?

— Da, o să mă distrez.

— Eşti complet dementă.

— Tu nu poţi să înţelegi câtă nemărginită tristeţe este în a te distra, închipuindu-ţi că mori de foame.

— Pe tine o să te pedepsească Dumnezeu odată.

— Să-ţi imaginezi, adică să ştii că există oameni care mor de foame, iar tu cauţi să-ţi închipui că eşti fericită pentru că ai ce mânca. Eu trebuie să fiu fericită. Ce îmi lipseşte? Nu îmi lipseşte nimic. Pot merge în cămară şi mânca pe săturate.

— Şi după ce ai ce mânca, faci celor din jurul tău viaţa imposibilă. Veşnic eşti îmbufnată ori dementă. Te târâi de colo-colo şi deodată parcă ai dinamită în tine şi ai să explodezi. Trăim terorizaţi de tine.

Maria tăcu. Într-adevăr, ştia că ea nu face plăcere nimănui trăind. O ceaţă i se coborî pâclă pe gânduri şi îi închise orizontul. Rămase nemişcată. Ştia că tot ce vorbeşte nu are sens. Îi era ruşine că vorbeşte astfel. Printre gene o privea pe Stela. Stela semăna cu o pasăre. Are mişcări de pasăre, iar în glas şi în râs, fâlfâiri de aripi. Stela e rea? Nu, dar nu e nici bună. Stela ce vrea? Stela nu vrea aproape nimic. Vrea să se mărite. Câteodată se bucură puţin sau se întristează uşor, aşa cum ciugulesc păsările firimituri de pâine. Stela, Stela. Faţa Stelei seamănă cu a Mariei. Vag. Totuşi seamănă. Stela e sora ei. Toţi oamenii sunt fraţi între ei. Toţi oamenii seamănă între ei. Vag. Ce vor oamenii? Vor să fie fericiţi, dar asta nu se poate. De ce vor oamenii să fie fericiţi?! Fără fericire nu se poate trăi?…

— Mario, tu ce rochie îmbraci azi?

— Indiferent.

— Serios că vrei să stai nemâncată?

— Da.

— Nici după-masă la ceai nu iei nimic?

— Nimic.

— Dar după câteva zile iar începi să mănânci?

— Da.

— Poate vrei să slăbeşti? O să se supere mama.

— Nu vreau să slăbesc.

— Atunci de ce nu vrei să mănânci?

— Ca să mă distrez.

Pauză. Stela continuă apoi:

— După-masă vine şi doctorul Lucian Panu. I-am telefonat şi a primit imediat.

Maria tresări uşor.

— Bine, să vină.

— Mi se pare că este îndrăgostit de tine, Mario!

— O să-i treacă.

— De ce să-i treacă?

— Vrei să vorbim despre altceva?

— Cum doreşti.

— Şi cine mai vine?

— Veroniade, Gigi Veroniade, pictorul, cu fratele lui Niki. Mai vine şi Angela Boeru şi vine şi locotenentul Florin Negrea.

— A, vine şi Florin, Floricel Negrea cel frumos! Bravo, bravo! Frumos băiat! Vine din ce în ce mai des. O să ajungă să vină zilnic.

Stela se înroşi. Avea o faţă îmbujorată de copil surprins făcând năzbâtii.

— Da, vine…

— Mi se pare că este îndrăgostit de tine.

Stela tăcu. Maria continuă:

— O să-i treacă şi lui.

Stela sări:

— Eşti de nesuferit. De ce să-i treacă?

Maria urmă:

— Sau îţi închipui că o să-l ţină dragostea viaţa întreagă! Vrei să-l iei de bărbat? Nu te sfătuiesc să iei un militar.

— Mario!

— E foarte… frumuşel, e drept lucru. Are cizme frumoase, e lucru şi mai drept. Dar ce ar fi să nu-i ajungă zestrea pe care ţi-o poate da tata? Te-ai gândit la asta? Că ştii, în definitiv, nu suntem bogaţi. Dar vezi, Stelo dragă, defectul cel mare al lui Florin Negrea e că el nu ar înţelege deloc să se distreze stând nemâncat câteva zile. De altfel, ar trebui ca lucrul să nu te întristeze, căci nici tu nu înţelegi. O să vă învoiţi foarte bine. Tu crezi că îşi bate ordonanţa? Eu cred că da. Fiecare cu distracţiile lui. Îi dă palme peste obraz. Probabil că mai are şi alte distracţii tot atât de interesante. Totuşi, îţi pot spune cu certitudine că nu este un om rău. E numai inconştient. Lucrul se vede din primul moment. Nu e nevoie să mergi la cărturăreasă să-ţi spună viitorul tău cu el, ascultă-mă pe mine. Un om inconştient poate face tot atâta rău ca un om rău. Apropo, încă o bănuială asupra lui, în defavoarea lui, bineînţeles, lucrurile bune nu am să ţi le spun: umblă mult pe la femei de stradă şi în compania lor se simte spiritual. O plăcere pe care desigur o va cultiva toată viaţa.

Stela avea ochii speriaţi.

— De unde ştii? – bolborosi cu spaimă.

— Nu trebuie să te sperii. Ce îţi spun nu e precis decât în măsura în care părerile mele nu vor da greş. Ceea ce nu este exclus. Ţi le spun toate astea nu din răutate, cum s-ar părea, ci ca să-ţi fac un bine: *un*

homme prevenu en vaut deux. Deci…

Faţa Stelei se crispase. Plecă trântind uşa violent. Maria rămase uşor obosită, profund deprimată.

„Dar Saşa, cu cine o fi trăind? Tot cu femeile de stradă? Ce curios, cu toate că ne-am despărţit, totuşi aş vrea să ştiu dacă atunci când era cu mine mă înşela sau nu? Nu am să pot afla niciodată. Câteodată mi se pare desluşit că da, cu oricine. Cu servitoarea aceea de la ei din casă, cu femei întâlnite seara pe drum, cu oricine. Acum însă e cert că da. Acum mă înşală. Cât timp îl voi iubi, cât timp voi fi obsedată, înseamnă că mă înşală.

Totuşi, cred că am făcut bine vorbindu-i astfel Stelei. Pare într-adevăr pe punctul de a se îndrăgosti de acest Floricel, enervant şi prost; iar el pare foarte la largul lui în postura de bărbat iubit de toate femeile. În definitiv, te pomeneşti că se potrivesc amândoi. Desigur că acesta este punctul principal: potrivirea".

Deodată răsări în mintea Mariei, clară, faţa doctorului Lucian Panu.

„Domnişoara Maria Măneanu, domnul Lucian Panu".

Atunci, din partea lui a fost o învăluire definitivă şi profundă a Mariei. Ea nu-şi putuse ascunde tulburarea şi privirea ei a trebuit să răspundă. Privirile s-au întâlnit, au pus stăpânire una pe alta. Într-o clipă fusese totul hotărât cu o intensitate unică şi preţioasă, dar în clipa următoare, Maria se revoltase de această supunere a ei şi găsise gânduri care să răcească totul. „Doctorul Lucian Panu? Da, un om poate mai bine ca ceilalţi, deci un om mai periculos ca ceilalţi". Iar acum, gândindu-se la el, la elanul privirii lui, Maria are aceeaşi zbatere în aceeaşi aprigă apărare ca în clipa aceea, când, înaintea oricărui gând, simţise azvârlirea ei către el.

„Mi se pare că este îndrăgostit de tine" a spus Stela, dar Maria răspunde, acum şi mereu, cu o încăpăţânare violentă, distrugătoare: „O să-i treacă".

Şi o să-i treacă, Maria ştie. Atâta lucru a putut învăţa din plecarea lui Saşa.

Locotenentul Florin Negrea se preface că este îndrăgostit de Stela. Doctorul Panu de Maria, căci dragostea nu există decât în măsura în care te poţi preface, dar sunt mincinoşi care cred în minciuna lor – mint cinstit – bineînţeles atâta timp cât le convine această minciună, apoi trec la o nouă şi obraznică încercare de sinceritate pentru clădirea unei noi minciuni: o dragoste nouă. Bineînţeles, Saşa, chiar cu femeile de stradă, minte. E imposibil altfel. Şi pentru ele se găsesc cuvinte care să le facă plăcere, tot atâtea cuvinte ca pentru orice dragoste, desigur. Intonaţiile şi expresiile care au fost pentru ea, întoarse acum către alte femei, aceleaşi mângâieri. Maria se strânse şi azvârli imaginile cu spaimă. Diferenţa dintre doctorul Panu şi Negrea

locotenentul este imensă. Totuşi, diferenţa asta „imensă” nu înseamnă nimic. Toţi suntem fraţi, strigau gândurile Mariei, toţi oamenii sunt fraţi între ei. Totul este inutil, şi înjositoare e numai slăbiciunea sentimentală, care se complace în dorinţe care nu se pot împlini. Trei atitudini sunt posibile în dragoste: ori ai puterea să te omori de îndată ce vezi că nu se poate găsi dragoste (pentru ce să nu te omori, dacă nu poţi trăi fără dragoste?), ori ai puterea să-ţi clădeşti o nebunie în care să crezi împotriva oricărei realităţi (sunt nebuni care la margine de drum caută împlinirea cuvântului „iubesc” cu oricine, viaţa întreagă), ori dacă nu, trebuie să primeşti totul aşa cum e, fără revoltă. Pentru ce Stela să nu se căsătorească cu Florin Negrea? Tatăl şi mama ei cum trăiesc de atâţia ani de zile, putând răbda să se privească în ochi, acum, când ştiau că au minţit întotdeauna? Există în salon o fotografie unde ei amândoi, tineri, sunt unul lângă altul, capetele apropiate, surâzători. Fotografia aceasta o priveşte toată lumea şi îi vede şi pe ei acum, duşmănindu-se. Dintre Lucian Panu şi Florin Negrea, apoi Florin Negrea locotenentul trebuie preferat. Are dreptate Stela. Acest Florin este uşor de ghicit. Toată scârba este la suprafaţă. E suficient să te uiţi la cizmele lui ca să ştii ce vrea de la viaţă. Nu te poate înşela cu nimic; cu nicio exaltare, cu niciun ideal. Simplu. Simplu de tot, îngrozitor de simplu, dar asta trebuie primit. Cine nu s-a omorât sau cine nu a înnebunit, trebuie să aibă puterea să-l primească pe Florin, adică viaţa aşa cum e, iar nu complicaţiile privirilor mistice, care s-au recunoscut înaintea oricărui gând. Saşa a spus: „Mario, te iubesc, tu eşti viaţa mea”, apoi a plecat. Oricine are dreptul să spună „te iubesc” şi apoi să plece.

Cu ce se deosebesc oamenii care au sensibilitate de cei care nu au sensibilitate, dacă şi unul şi celălalt pot trăi la fel? Să te omori pentru că nu poţi curăţa durerea de pe pământ, sau să te mulţumeşti cu ajutorări mărunte, care nu te deranjează, două minute tăcere pentru cei ce suferă, doi lei unui cerşetor?

Saşa o întreba pe Maria, la începutul dragostei lor: „Te doare capul? Nu îţi este frig? Stai bine? Vrei să-ţi ajut să urci scara?” Apoi, când nu a mai iubit-o, nu a întrebat-o când a plecat: „Crezi că ai să mori? Crezi că vreodată ai să mai poţi avea o bucurie în viaţă? încredere, vreodată?”

Saşa acum întreabă pe alte femei: „Nu îţi este frig? Vrei haina mea? Te supără prea multă lumină?…” Şi mergând la restaurant dă doi lei unui cerşetor când trece pe lângă el.

În tot cazul, parcă mai uşor ar suporta ea, Maria, durerea pe care i-ar putea-o aduce un Florin Negrea, decât subtilele posibile cuvinte adresate de doctorul Lucian Panu, care cer dementă ca să le poţi răbda. Poate ea, Maria, chiar de-ar muri strigând, să-l aducă pe Saşa înapoi? Atunci pentru ce Lucian Panu? Pentru ce să stai lângă acei

oameni care te omoară plecând?”

Maria aruncă asupra lui Lucian toată revolta adunată din pricina lui Saşa.

„E inutil şi revoltător. Se poate întâmpla ca el, Lucian, să fie de o sută, de o mie de ori mai potrivit cu mine ca Saşa, să-l pot iubi mai mult, mai mult, dar atunci mai departe să plece, mai inutil totul”.

Privirea clară a ochilor lui Lucian însă o urmărea ca bătăile inimii revoltate, iar blândeţea mâinilor lui calde şi sigure îi căutau trupul. Maria înţelese desluşit dorinţa ei.

„Iar dacă eu, care îl iubesc pe Saşa, căci îl iubesc încă, mă pot gândi la Lucian Panu, atunci de ce mă plâng că Saşa a plecat? E natural ca orice dragoste să cuprindă posibilitatea asta îngrozitoare a duplicităţii? Şi totuşi nu doresc nimic altceva mai mult pe lume decât dragoste unică… Aş vrea să pot muri din pricina lui Saşa, pentru Saşa, ca să pot crede în dragoste, ca să găsesc măcar în mine o dragoste perfectă. Aştept oare pe altcineva ca să-mi dea dragostea aceea perfectă, acum, când s-a distrus încrederea? Cu al doilea, cu al treilea, cu al zecelea, în aşteptarea dragostei unice?”

Se auzi soneria de la poartă, stridentă, clară, în liniştea casei. Maria tresări violent şi formulă: „Dacă a venit în clipa asta Saşa, dacă s-a întors, atunci înseamnă că există dragoste şi că voi fi toată viaţa cu Saşa. Încă mai e timp ca totul să fie bine”.

Maria chemă servitoarea.

— Cine a sunat?

— Domnul locotenent Negrea.

— Bine, mulţumesc.

Nu era Saşa, era Florin, Florin cel frumos. Florin râde cu dinţi mulţi şi albi, care sclipesc umezi. Florin are sprâncenele destinse ca aripi în zbor. Florin e mai frumos ca Saşa. Dacă Saşa ar vedea-o pe stradă cu Florin, poate că ar fi gelos. Bineînţeles, adineauri, când a sunat soneria, nu putea să fie Saşa… Bineînţeles, în afara vreunei minuni. Dar minunile sunt rare. Totuşi, fără dragoste nu se poate trăi. Toată lumea vrea dragoste. Când o să vină Lucian Panu, o să-i spună Mariei imediat ce vor fi singuri: „te iubesc”. El nu aşteaptă decât clipa asta, să fie singur cu Maria şi să-i şoptească „te iubesc”. Din toate privirile lui se vede desluşit aceasta. Ea, Maria îi poate cădea în braţe, poate închide ochii şi primi mângâierile toate. Dar tot aşa de bine îi poate spune şi Florin Negrea: „te iubesc”, cu toate că Florin este îndrăgostit de Stela. Dar asta nu are importanţă. Lucrurile trebuie văzute aşa cum sunt. Foarte bine, le poate iubi pe amândouă, sau de-a rândul pe fiecare.

Maria se sculă brusc şi ieşi din odaie. Intră în salon aproape alergând şi cu respiraţia întretăiată, ca şi cum ar fi fost urmărită.

Locotenentul Negrea, Stela şi mama ei erau împreună. Toţi trei

rămaseră nemişcaţi la intrarea asta a Mariei. Dar Maria avu timpul să surâdă:

— A, bună ziua!

— Ce mai faceţi, duduie?

Locotenentul Negrea când spunea „duduie" părea că te tutuieşte.

— Mulţumesc! E răcoare afară?

— Da, curios, câteva picături de ploaie şi s-a răcorit timpul, spuse locotenentul Florin.

— Într-adevăr. Merg să iau şi eu ceva mai cald pe umeri. Maria ieşi.

Alături, în sufragerie, găsi pe masă, pe o tavă, unde era totul pregătit pentru ei, un păhărel cu rom. Îl duse la gură şi bău. Îşi simţi gura şi gâtul arse. Fierbinţeala coborî în trup, în gânduri.

Se auzi din nou soneria.

„Poate să fie Lucian Panu de data asta".

Şi Maria îşi simţi inima bătând febril, ca în aşteptare.

„Dacă e Lucian, înseamnă că într-adevăr mă iubeşte, că există dragoste, că orice s-ar întâmpla, totuşi, va fi al meu".

O bucurie tremură în trupul Mariei cu pâlpâiri de foc.

„Mi se pare că am băut cam mult".

Se grăbi să vadă cine a venit.

În hol îl văzu într-adevăr pe Lucian Panu. El era. Maria se opri locului. Erau faţă în faţă.

— Sărut mâinile, spuse Lucian. O privea. Faţa ei părea luminoasă în semiumbra antreului, iar ochii, mari.

— Dumneata ai observat că fiecare om sună altfel? spuse Maria repede. Cei timizi sună extraordinar de uşor, o atingere. Oameni de o calitate proastă, portarul, servitorii, sună îngrozitor de lung, repetat, fără să lase timp să li se deschidă, ca şi cum s-ar fi întâmplat vreo nenorocire. Enervanţi sunt însă cei care, după ce au sunat meschin, imperceptibil, au răbdare stupidă până se hotărăsc să sune a doua oară, ca plânsul acela de copil care îşi pierde respiraţia pe un timp atât de lung, încât la al doilea hohot ai avut timpul să crezi că te-ai înşelat şi să te sperii auzindu-l din nou.

Niciodată Lucian nu o văzuse vorbind astfel. De obicei era tăcută. Acum vorbea repede, batjocoritor, ameţitor. Îl ţinea în picioare în antreu, fără să-i fi dat încă mâna. În privire avea ceva dement. Lucian căută să răspundă, dar nu găsi nimic, nicio putere, decât să menţină surâsul, care se agăţase crispat de buzele lui. Îşi simţea faţa de lemn. Emoţia stăpânită îi încetinea mişcările.

Apoi, Maria înaintă uşoară şi îi întinse mâna, ca pentru o împăcare târzie.

Lucian se simţea ridicol. O violenţă clocotea în el. De ce nu-l privea în ochi când îi vorbea? De ce această primire, când venea

pentru prima dată la ei în casă? Pentru ce clipa asta, când pentru prima oară se găsesc numai amândoi, să o transforme într-o clipă de ridicol! Toate astea trebuiau sfârşite, lămurite, şi cât de curând. Astea sunt lucruri care nu se pot răbda. Pentru nimic în lume.

Maria intră în salon, Lucian o urmă.

Se simţea deprimat până la oboseală. Îi rămăseseră în minte ochii Mariei, care, căutând să nu-l privească, aveau străluciri dezordonate la suprafaţă şi adânc în ei o spaimă obosită.

„Să nu i se întâmple o nenorocire" – se gândi Lucian, dar căută cu violenţă să doboare orice exagerare a sensibilităţii.

De cum intră în salon şi îl văzu pe Florin Negrea, care era în picioare şi perora, îl găsi profund insuportabil în mediocritatea lui îngâmfată. Avea o privire care, cu toate că pornea din nişte ochi foarte mari, având însă la suprafaţă ceva mai de care te izbeai, mărgineau gândurile, într-un luciu de mediocritate simplă. Stela însă era fericită până la emoţie că poate prezenta un ofiţer atât de înalt şi frumos. Întreaga ei fiinţă părea că spune: „E al meu. Pentru mine vine".

Maria îl lăsă pe doctorul Lucian Panu în grija mamei ei, iar ea trecu lângă Florin Negrea şi Stela. Ostentativ, Maria începu să cocheteze cu locotenentul Florin. Vorbi fleacuri cu intensitate. Florin, bine dresat, răspundea exasperant de surâzător, strecurându-se cu îndemânări înflorite printre dublu-sensuri madrigalate.

Doamna Măneanu privi cu oarecare uimire înfierbântarea Mariei, şi uitând să stea de vorbă cu Lucian Panu, îi dădu posibilitatea de a asculta ce vorbea Maria cu locotenentul Florin. I se părea că nu aude bine, că e imposibil să fie adevărat ce aude.

— V-aţi schimbat coafura… *La dona e mobile*… Cochetăria asta… De altfel, vă stă bine.

— Cochetărie?

Florin o privi cu admiraţie teatrală.

— Coafura. Şi râse cu înţeles. Profilul este avantajat. Mai picant.

Stela, ca să ascundă gelozia, căută să surâdă zglobiu. Se crispă. Se sculă enervată de lângă ei şi începu să se ocupe în mod inutil cu ceştile de ceai.

— Vrei ceva, Stelo? – întrebă mama ei, urmărind cu îngrijorare pentru porţelanuri mişcările ei distrate.

— Da, lapte.

— E totul pregătit pe bufet în sufragerie.

Se auzi din nou soneria. După câteva clipe apăru pictorul George Veroniade.

Ceva simpatic se degaja din făptura lui, totuşi rămânea complet impersonal. Din acei oameni care sunt greu de descris ori de făcut o caricatură a lor. Părea croit după formularele paşapoartelor: ochii potriviţi, nas, gură, păr, statură potrivită. Semn distinctiv nu are.

Înaintă, sărută mâna doamnei Măneanu, vorbi două cuvinte cu Stela. Când se îndreptă însă către Maria, faţa i se lumină într-un surâs mulţumit.

Lucian Panu văzu şi acest surâs. Fu cuprins de un nou sentiment de nelinişte. Poate între Maria şi omul acesta care surâde există o înţelegere. Dar văzu cu destindere că Maria nu îl reţine pe George Veroniade cu nimic, că îl priveşte fără să-l vadă, complet străină, urmând aceeaşi inutilă conversaţie cu locotenentul Florin Negrea. George Veroniade se îndepărtă imediat. Mişcările îi erau încete. Alături, în sufragerie, doamna Măneanu pregătea ceaiul. Se auzeau zgomotele ceştilor, ale farfuriilor.

— Totdeauna sunt mai multe boli iarna, spunea Stela.

— Mai mult răceli, răspunse Lucian neatent.

— Cum, răceala nu e tot o boală? se miră Stela.

— Ba da, surâse Lucian amuzat.

— Domnişoara Stela se ocupă de medicină? întrebă George Veroniade apropiindu-se.

— Nu, dar întreb numai aşa.

Toţi trei vorbeau neatenţi, căutând să prindă, în acelaşi timp, ce discută Maria cu Florin Negrea. Stela se gândea: „Nu îl poate suferi, ea mi-a spus-o, şi cu toate astea, stă de vorbă cu el ca să-mi facă necaz. E rea Maria, e foarte rea. Înainte nu era aşa". Iar lui Lucian Panu, purtarea Mariei îi părea din ce în ce mai inexplicabilă. Ştia că pe cât se plictiseşte el cu Stela, în aceeaşi măsură ar trebui ca Maria să se plictisească cu locotenentul Negrea.

„Apoi, Stela pare îndrăgostită de acest locotenent stupid, tulburată de purtarea Mariei, geloasă. Se putea ca Maria să nu-şi dea seama de toate acestea? Şi dacă da, pentru ce acest joc? Ori într-adevăr să fie prinsă de frumuseţea acestui locotenent încât să nu se mai poată stăpâni? Dacă stă cu acest locotenent, cu toate că probabil îşi dă seama cât e de prost, nu o poate face decât pentru că se simte bine lângă el. Nu o forţează nimeni şi nimic. Acest locotenent e probabil dintre acei bărbaţi care plac femeilor. Şi totuşi, ce intolerabilă, revoltătoare mediocritate e aşezată pe faţa lui! Când stă locului e încă suportabil, însă când începe să surâdă şi să vorbească, e de luat la palme. Dacă într-adevăr îi poate plăcea Mariei „aşa ceva", atunci m-am înşelat îngrozitor asupra ei şi niciodată nu voi putea desluşi cum de am putut găsi, spera, crede atât de mult într-o înţelegere completă, definitivă între ea şi mine. Fiecare umbră a feţei ei pare să cuprindă o aviditate de conştient. Se poate oare ca aceşti doi oameni să se potrivească, se poate ca ei să fie la fel, se poate ca aceste diferenţe extreme ale expresiilor să nu cuprindă nicio diferenţă de sensibilitate? Se poate ca o faţă de om să te înşele atât de mult? Se poate ca o potrivire sexuală să ascundă orice diferenţă de calitate? Sensibilitate?

Sensibilitatea nu face parte din sexualitate? Se poate ca oamenii aceştia să se dorească, cu toată nepotrivirea lor şi această dorinţă să acopere toată profunda lor discordanţă?"

— Orice femeie e o enigmă, şopti locotenentul Negrea Mariei, ca o mângâiere.

— Cum, o enigmă? întrebă Maria.

— O enigmă feminină. În fiecare femeie zace o enigmă, îi surâse locotenentul.

— Lucrurile cele mai simple par enigme, spuse Maria apărându-se repede. Vedea că toţi sunt atenţi la ce vorbeşte cu Florin Negrea şi o jenă începu să-şi facă neplăcut loc.

— Da, dar şi cele complicate, hazardă Florin Negrea cu un surâs cuceritor, deplin satisfăcut, privind în jurul lui mulţumit că este ascultat.

Lucian prinse din nou câteva fraze:

— A, nu – spunea acum – sunt de părere că femeile sunt inferioare bărbaţilor din capul locului. Lucrul nici nu mai trebuie discutat. Ele trebuie să fie dominate de bărbaţi. Ele sunt făcute să asculte, să se supună. Nu vedeţi şi la dans, bărbatul conduce, femeia urmează.

Cuvintele locotenentului Negrea umplură cu amploare liniştea care se făcuse în odaie. Maria se simţea înjosită. Privirea batjocoritoare a doctorului Panu, ce stătea asupra ei cu o hotărâtă apăsare, o tulbura. Toată lumea asculta. Doamna Măneanu dădea din cap afirmativ. În Maria clocotea ura împotriva acestui om, care nu era în stare să vorbească fără să desfăşoare toată meschinăria lui. Dar, deodată, Stela spuse cu un glas care se azvârli răutăcios în tăcerea de o clipă a odăii:

— Maria vrea să stea nemâncată trei zile.

— Cum? – întrebă doamna Măneanu, foarte îngrijorată şi se opri în prag cu o ceaşcă de ceai în mână.

— Da, spuse Stela, Maria vrea să stea cel puţin trei zile nemâncată. Poate chiar mai multe. Vrea să vadă cum este.

Maria se înroşi. Lucian Panu văzu tulburarea Mariei.

— E lucru sănătos şi destul de la modă, spuse.

— Dumneata, ca doctor, trebuie să ştii, hotărî tăios doamna Măneanu, aşezând apăsat ceaşca cu ceai pe masă, eu însă ca mamă aş spune totuşi că dacă eşti sănătos, nu are niciun sens să nu mănânce şi să se îmbolnăvească cu dinadinsul. E şi aşa destul de nervoasă şi de slabă.

Lucrurile luau proporţii mai mari decât era necesar. Scenă familială penibilă pentru cei străini.

Faţa Mariei se strânsese şi părea mai mică decât de obicei. O duioşie caldă îl cuprinse pe Lucian. Se întoarse către ea:

— Pentru ce ai hotărât aşa? – întrebă blând şi mângâios.

Maria primi glasul ca un val cald.

— Originalităţi – spuse doamna Măneanu îndârjită. Cuvântul sună insultător.

— Duduia vrea poate să postească, să i se ierte cine ştie ce păcate – surâse cu înţeles Florin Negrea.

Maria se revoltă, aspră:

— Nu.

Se sculă şi se îndepărtă de lângă el. Îi era scârbă, Stela aţâţa insinuant:

— Ca să se distreze, mi-a explicat. Vrea să înţeleagă pe cei ce suferă de foame şi de ce, cei care au de mâncare, nu sunt fericiţi.

Maria ştia că dacă ar vrea să se apere, nu ar putea decât cu o izbucnire. Îşi simţea dinţii strânşi în efortul pe care îl făcea ca să nu vorbească. Se vedea desluşit furia clocotind în ea, iar Stela, pornită şi încântată de efectul răzbunării ei, părea că nu va ceda uşor. Faţa îi strălucea de o bucurie copilărească.

Pictorul Veroniade se apropie un pas şi începu cu glas domol:

— Cu trei zile de post, ajunări, poţi înţelege pofta de mâncare, dar nicidecum foamea. Foamea mizeriei e cu totul altceva. Lucrul nu poate fi înscenat. Motivul, starea sufletească când rabzi de foame are o importanţă covârşitoare. Nu înseamnă a suferi de foame când ştii că oricând vrei, poţi mânca, când ştii că poţi intra în cămara îmbelşugată sau la restaurant, când ştii că rabzi atât cât vrei şi că oricând poţi pune capăt aşteptării, când nu-ţi este teamă că din slăbiciune nu ai să mai poţi merge să ceri. Rabzi atâta timp cât îţi face plăcere. Chiar cei care fac greva foamei, şi totuşi gestul are altă însemnătate decât cei ce suferă, cei ce rabdă mizeria. Conştiinţa gestului, voinţa lui, face ca totul să treacă pe un plan moral care te susţine, ceva ce nu are deloc legătură cu mizeria revoltătoare şi fără scuză…

— Cum, fără scuză? întrebă doamna Măneanu, ameţită.

— Da, fără scuză, repetă Veroniade, apoi deodată tăcu, ca şi cum ar fi hotărât că nu mai trebuia vorbit.

Vorbise cu linişte, rar şi atât de răspicat, încât ar fi fost exclus să poată fi întrerupt. Glasul lui păru că-i liniştească pe toţi. Acum toţi păreau că se preocupă de o problemă, iar nu de o ceartă.

Stela întrebă:

— Cum adică, dacă îţi este foame…

Maria se crispă presimţind o banalitate intolerabilă.

Se auzi din nou soneria. Stela se întrerupse. O clipă parcă rămase în vârful picioarelor, gata de zbor, apoi deodată izbucni cu bucurie, uitând fraza începută:

— Probabil că a venit Angela. Credeam că nu o să mai vină.

Le merse în întâmpinare cu o vioiciune drăgălaşă.

— Da – spuse doamna Măneanu – probabil a venit Angela, şi surâse mulţumită.

În uşă apărură, odată cu Stela, Angela Boem şi Niki Veroniade, fratele pictorului George Veroniade.

Cei doi fraţi nu semănau deloc, Niki fiind foarte brun, până la violenţă, accentuat în brun, cu trăsături vizibile, nas acvilin şi ochii mari, prelungi, negri, cu sprâncene dese. Cu Angela Boeru care era slabă, firavă, de un blond decolorat, cu o privire albastră uimită; se completau aşa de bine în contrastul lor, în mişcările lor, încât era imposibil ca ei să poată ascunde înţelegerea lor. Erau făcuţi pentru a forma un cuplu. Lucrul se vedea desluşit din primă clipă, aşa cum în teatru recunoşti cu uşurinţă pe naiv, de şiret. Angela Boeru şi Niki Veroniade erau într-adevăr logodiţi.

Stela îi urma, vorbind febril:

— Ce bine că aţi venit! Credeam că nu o să mai veniţi. O mulţime de timp de când nu ne-am mai văzut…

Îl prezentă pe Florin Negrea cu aceeaşi încântare. Odaia se umplu de zgomot, murmur, mişcare…

Lucian Panu, rămas în fundul odăii, îi vedea pe toţi deodată cum vorbeau în acelaşi timp. Singură Maria, cu toate că era lângă ei, părea părăsită. Ca să ascundă neatenţia, surâdea vag. „Nu are ce căuta aici" gândi Lucian. Se simţea puternic, dar înduioşarea pe care o avea pentru Maria îi dădea ceva cald în trup, ca într-o deşteptare, atunci când amintirea încă nedesluşită a unei bucurii ştiute din ajun, răsare luminoasă din noapte. „E a mea" – şoptiră gândurile prinzând înţelesul amintirii. „E a mea". Chiar în momentul acesta s-ar fi apropiat de ea şi simplu, cu simplitatea lucrurilor care trebuie să se întâmple, ar fi luat-o de mână. În înţelegerea lor ar fi rămas singuri deodată, despărţiţi de ceilalţi toţi prin imensa bucurie care ar fi pus liniştea între ei şi zbaterea lumii întregi. Maria era, într-adevăr, în faţa lui, gestul posibil deci. Dar o tremurare a sufletului îl cuprinse. Nu ştia nimic din ce gândeşte Maria.

„Da, voi vorbi cu ea, neapărat şi fără nicio întârziere. Mâine chiar. Nu are niciun sens să mă îndoiesc. Când vom fi singuri, amândoi, totul se va desluşi de la sine. Chiar dacă voi brusca lucrurile şi dacă purtarea mea îi va părea curioasă, asta nu trebuie să împiedice nimic. Trebuie să faci ceea ce vrei, chiar dacă ce vrei este neobişnuit. Tocmai aceste gesturi neobişnuite dau cele mai bune rezultate, pentru că nimeni nu s-a pregătit să le opună vreo rezistenţă. Viaţa cere astfel de avântări ca să reuşeşti".

— Cu două bucăţele de zahăr? – îl întrebă doamna Măneanu, întinzându-i o ceaşcă de ceai fierbinte.

— Nu, mulţumesc, una ajunge.

— Lămâie?

— Da, dacă se poate.

— Desigur.

Maria se simţea singură. Zgomotul acela al vorbelor spuse de toată lumea deodată şi care nu voiau să lămurească ceva, o supăra. Nimeni nu auzea ce spunea celălalt şi fiecare vorbea altceva. „Totul e minciună”, îşi şopti.

Încet, se retrase spre geam. Perdelele lăsau acum cu greu să mai treacă lumina din ce în ce mai stinsă a înserării. În curând în odaie vor trebui aprinse luminile. Îi văzu pe toţi sorbind din ceştile de ceai, mâncând prăjituri. Toţi păreau mulţumiţi, atenţi, ca şi cum înţelesul vieţii s-ar fi concentrat deodată în gestul mărunt de a soarbe ceai. Ea simţea aceeaşi putere inutilă care o înăbuşea. O exaltare bolnavă o cuprinse brusc. Totul era inutil şi totuşi exista. Se simţea în stare de orice ca să se desprindă din acea stare pe loc. S-ar fi azvârlit pe fereastră, s-ar fi dat cu furie şi scârbă oricui. Astfel l-ar fi înşelat pe Saşa. Saşa care exista şi totuşi nu era aici, nu mai putea fi aici. Totul era intolerabil… În perdeaua lângă care stătea, zări un ac de cusut. Îl luă şi îşi zgârie braţul, încet şi apăsat, până la sânge. Se uită cu uimire la picăturile roşii, fine care apărură emoţionant de vii.

— Nu vrei ceai? o întrebă un glas şi glasul era atât de aproape de ea, încât i se păru că o atinge ca o mână. Se întoarse. O ceaşcă de ceai îi sta în faţă, ţinută de două mâini pe care le privea cu uimire. Mâinile aveau o mişcare totodată îndemânatică şi violentă, ca şi cum fragilitatea ceştii putea fi zdrobită la cea mai mică apăsare sau poate mângâiată cu emoţionantă grijă. Maria ridică privirea şi întâlni privirea lui Lucian. Albastrul ochilor lui era de o claritate insuportabilă, înălţată într-o lumânare de conştientă voinţă şi aşteptare.

— Dumneata erai? – şopti Maria.

Ameţeala se potoli şi o linişte moartă coborî.

— Ai sânge pe braţ – îi răspunse glasul în şoapta senzualităţii izvorâte brusc. Maria îşi privea braţul cu picături care începeau să se închege şi îşi spunea: „Da, da, am să mă dau lui, nu se poate altfel. Trebuie. E indiferent. Oricine”.

Lângă ea, glasul mamei ei întrebă:

— Ce s-a întâmplat?

— M-am zgâriat.

— Cum aşa? Cu ce?

— Cu un ac.

— Dar cum?

— Nu ştiu – şi Maria continuă să-şi privească braţul cu aceeaşi uimire.

Apoi îi simţi pe toţi în jurul ei. Respiraţiile lor, prea aproape, calde, fade, curioase, insuportabile, inutile.

„Ce s-a întâmplat?”

Stela strigă:

— Vai de mine, ce tare te-ai zgâriat! Trebuie bandajat. Să nu te sperii că nu este nimic. O să-ţi treacă numaidecât. Trebuie iod. Doctorul Panu o să facă pansamentul.

Doamna Măneanu o privi pe Maria şi îi spuse brusc:

— Mai bine na, bea puţină apă, şi îi întinse un pahar.

Atunci Maria îşi dădu seama că se simte palidă şi i se păru că trăieşte o clipă trăită odată, o clipă ce se repetă identică, o clipă pe care a uitat-o, pe care o va uita din nou şi care totuşi se va putea repeta identică de câte ori o nenorocire s-a întâmplat… Paharul de apă era întins… Mama ei aproape… „Gata, acum e gata”… şoptea amintirea şi recunoştea cuvintele fără să le prindă înţelesul.. „Ce e gata?”… „Totul… totul…” şi aceeaşi sfâşiere, aceeaşi. A, da, plecase Saşa… atunci, iar acum o altă nenorocire iremediabilă se întâmplase… orice, oricare, căci totul era indiferent. Cei din jurul ei o priveau. Se simţea cu atât mai singură. Le-ar fi strigat să plece, dar groaza cea mare era tocmai că toţi vor pleca. Totul era inutil.

Bău apă. Îşi auzi tremurul dinţilor pe marginea subţire a paharului rece. Apa o potoli. Acum îi era ruşine. „Ce inutil şi de prost gust”, gândea. Totuşi, poate că nu înţelesese nimeni nimic.

— Am vrut să pun şalul pe mine… probabil un ac…

M-am zgâriat…

— Duduie, spuse Florin, te-ai zgâriat în lungul braţului, e semn bun.

Doamna Măneanu se îndreptă iar spre sufragerie. Părea foarte nemulţumită.

— Cum, şi dacă te zgârii în lat e semn prost? întrebă Stela.

— Da, prost, afirmă Florin. O privea pe Maria şi îşi spunea: „Probabil că este isterică. Pare să aibă temperament”.

— Atunci o să-ţi meargă foarte bine, Mario, spuse Stela, uite ce în lung te-ai zgâriat!

Ca o răsfrângere de lumină convalescentă, Maria într-adevăr se bucură.

— Totuşi, ar trebui dezinfectat, spuse Veroniade, căutând să înţeleagă ce are Maria, pentru ce e atât de speriată. Zgârietura nu părea prea dureroasă.

— Să aduc iod? întrebă Stela pe doctorul Panu, ca şi cum ar fi fost vorba de o rană gravă şi de o neapărată intervenţie a unui doctor.

— Puţin alcool e suficient, spuse Lucian Panu. Glasul îi era uscat.

Stela plecă, iar Florin Negrea trecu în sufragerie s-o ajute pe doamna Măneanu. Maria şi Lucian rămaseră unul în faţa celuilalt, uitând că Veroniade e lângă ei.

Privirea lui Lucian Panu căuta ochii Mariei cu încăpăţânare. Atunci, privirile li se întâlniră. Maria se zbătu. Se revoltă. I se părea că e ţinută de mâini, imobilizată într-un moment când tocmai ar fi dorit

independenţa întreagă, totală, strigătoare, revoltată.

Totuşi, emoţia se aprinse între ei.

„Mâine, îşi spuse Lucian Panu, neapărat voi găsi orice pretext şi voi vorbi cu ea”. Se îndepărtă de Maria.

Veroniade, alături, tăcut şi nebăgat în seamă, surprinsese intensitatea privirilor lor. I se păru că a înţeles desluşit totul. „Nu am noroc, îşi spuse, întotdeauna vin prea târziu”, şi un surâs vag şi fără înţeles i se aşeză pe buze. O resemnare oronică. „Cel mai greu însă va fi acum peste un sfert de oră, când voi pleca, ştiind că nu mă voi întoarce niciodată în casa asta”. Rămase nemişcat.

Stela sosi cu o sticlă de colonie şi tifon.

— Am adus tot ce trebuie, domnule doctor.

— Nu e nevoie să fie bandajat. Dacă e dezinfectat, e suficient, spuse Lucian Panu din celălalt colţ al odăii.

Maria luă sticla din mâinile Stelei şi aşa, cu vârful degetelor, spălă braţul. Veroniade o privea încă. I se părea că nu mai vede nimic altceva decât locul acela al braţului cu însângerarea lungă şi degetele uşoare care treceau pe locul rănit. Suferea.

Deodată, sunet de pian, acorduri care caută un contact al melodiilor posibile, se înălţă.

Veroniade tresări. Se desprinsese din locul lui şi se îndreptă spre pian. Se apropie de fratele lui, care răsfoia notele de pian.

— Vrea Angela să cânte? întrebă şi îşi aşeză mâna pe umărul fratelui lui. Avea nevoie să nu fie singur.

— Da, spuse Niki Veroniade, înălţând o privire caldă şi fericită către George Veroniade, o să cânte.

O clipă după aceea întreaga odaie se umplu de muzică.

Capitolul X

Plecase toată lumea. Acum, în odaie era liniște. O liniște ce se răsfrângea din toată casa, până afară în stradă, în oraș, în lume. O liniște deplină. Maria știa că este târziu, noapte după miez, dar nu se hotăra să meargă să se culce. Ar fi vrut, dimpotrivă, să rămână încă așa, împietrită, cu mâinile căzute, ceasuri întregi, o liniște din ce în ce mai densă, până când să fie totul topit în moarte, fără mișcare, fără voință.

„Nu simți când trece viața decât când stai locului, când te gândești la viață, nu când o trăiești… Dacă după ce oi muri, am să mă pot gândi, abia atunci am să înțeleg totul… Dar o să fie, bineînțeles, prea târziu… Eu pot să stau aici mult, să mi se pară mie cel puțin că e mult de tot, dar încet o să se facă iar zi… eu am să stau nemișcată… O să vină Stela: «Maria a înnebunit!» Și tata: «Întotdeauna a fost ea așa». Iar mama: «Lăsați-o, săraca». Atunci nu ar mai trebui să mă omor, căci totuși nu aș mai trăi. Cel puțin nu aș mai trăi viața nimănui. Și asta este o moarte. Ar putea să vină și Sașa: «Domnișoara Maria este acasă?» «Domnișoara Maria doarme». Azi, mâine, mereu. La sfârșit ar crede că sunt moartă. Mi s-ar lăsa de mâncare prin colțuri, pentru noapte, așa cum se lasă morților la țară. Dar nimeni nu ar ști când m-au îngropat”.

Privi speriată în jurul ei. Toată lumea dormea. Ea singură era trează. În toată casa era întuneric. I se umplu sufletul de un gol nemărginit, îi era amețeală în ea însăși. Nu se putea opri ori rezema de niciun gând, totul aluneca, scăpa, se amesteca într-o oboseală fără drum. Închise ochii. Fâșii de lumini și întuneric se înălțară. Erau în șiruri lungi, se deschideau într-un unghi ce cuprindea infinitul. Acolo se pierdeau. Maria se strânse tremurând.

Deodată tresări violent, înfricoșată. Liniștea fusese spartă de niște bătăi în geam.

Șopti:

— Cine e?

Rămase însă nemișcată.

Dar bătaia se repetă prietenoasă, glumeață, în ciocănituri mici și ritmice, ca de marș.

„Cine poate fi? – se întrebă Maria. De afară nu se vede în odaie. Cine bate nu știe că sunt singură. Sașa nu ar bate așa. Exclus…”

Maria ajunse în dreptul geamului. Îndepărtă ușor perdeaua, cu teamă.

La început, întunericul de afară îi opuse rezistență neagră, dar deodată ghici o uniformă ofițerească și apoi niște dinți albi, luminați de răsfrângerile geamului. Era Florin Negrea. Râdea.

Când o văzu pe Maria, mai bătu o dată în geam, încet, curtenitor.

Maria deschise geamul. Aerul răcoros, curat al nopţii o cuprinse îmbătător, ameţitor, ca un plâns de dor pe o faţă de lumină.

— Sărut mâinile! Treceam tocmai pe aici şi am văzut „a giorno” în salon. Am vrut să spun bună-seara la toată lumea. Sunt într-adevăr plăcute serile petrecute aşa în familie.

— Sunt singură.

— Şi ce face frumoasa duduie singură noaptea?

— Stau.

— Singurică?

— Da.

— Şi nu-i e urât?

— Nu.

— Nu te cred.

— Cum?

— Vasăzică singurică… Bravo… Iar eu pe stradă… şi cu dorul singurel…

„Doamne, ce cretin!” – se gândi Maria.

Apoi, după o pauză, văzând că Maria rămâne cu geamul deschis, nemişcat, Florin întrebă în şoaptă nesigură:

— S-ar supăra cineva, dacă aş intra o clipă să-i ţin de urât duduii, să vorbim oleacă?

Maria nu răspunse.

Florin râse. Sclipiră şi sabia şi cizmele şi dinţii şi fireturile. Se îndreptă către uşă.

Maria închise geamul Simţea desluşit că tremură. Spuse aproape cu glas tare: „Sunt idioată”. Merse şi deschise uşa brutal.

Florin pătrunse cu corpul în dungă. Călca în vârful picioarelor şi surâdea. I se lovi uşor sabia de uşă.

— Duduiţă! Se aplecă exagerat în faţa Mariei şi îi sărută lung mâna, ţinându-i-o apăsat pe buzele lui, mânuţa a îngheţat!

Scoase chipiul şi sabia. Le aşeză la cuier. Maria îl privea şi căuta ceva jignitor să-i spună, dar nu găsea nimic, absolut niciun gând. Tremura. Atunci intră brusc în salon. Florin o urmă. În odaie, ceştile, farfuriile, linguriţele risipite peste tot, dau ceva murdar odăii. Mirosea a mucuri de ţigări stinse, reci. Maria căuta să stăpânească tremurarea întregului ei trup. Nu îndrăznea să vorbească. Îşi simţea dinţii clănţănind nervos, a spaimă. Florin îi luă mâinile între ale lui.

— I-a fost frig, frig de tot duduiţii?

Îi strânse mâinile cu violenţă.

— Frig, frig unei duduite aşa de frumoase!

Maria se întreba încă: „pentru ce fac tot ce fac?” – dar tremuratul cuprinsese şi gândurile. Rămase nemişcată.

— Unei duduite aşa de frumoase… aşa de frumoase!

Îi sărută mâinile din nou, des, apăsat, muşcat. Maria întrebă cu un

glas răguşit, cu respiraţia întretăiată:

— Sunt frumoasă?

— Vai de mine, cum de nu!

Şi îi sărută mâinile mai aprins. O apropie de el, îi încălzi mâinile de obrazul lui.

— Cu adevărat frumoasă? – insistă Maria, cu acelaşi glas răguşit de apăsarea nervilor şi căutând neapărat ceva de spus şi o respiraţie suportabilă.

Florin se zăpăci.

— În tot cazul, mult mai simpatică şi nostimă decât multe dudui mai frumoase decât duduiţa mea.

— De ce îmi spui că sunt frumoasă? Aşa, din obicei, nu? La toate le spui la fel!

Glasul voise să fie ironic, dar nu cuprinsese decât o tristeţe moartă.

Florin însă, deodată, ca şi cum ar fi fost gata să cadă şi cu acest gest şi-ar putea regăsi echilibrul, o cuprinse pe Maria în braţe.

— Răutăcioaso!

O sărută pe gură. Respiraţia îi sacada fierbinte. Maria încleştă dinţii. Ar fi vrut să fie zdrobită, omorâtă. Dar el o ridică uşoară în braţe şi aşa cu ea, merse până la uşă şi cu gesturi violente, hotărâte, stinse lumina şi încuie uşa.

O clipă, Florin se opri cu Maria în braţe. În întuneric, nu îşi putea aminti în ce parte a odăii este canapeaua. Liniştea casei era deplină. Dibui un pas, se lovi de un scaun. Atunci, hotărât, se aplecă cu Maria şi o aşeză jos pe covor.

Când îl simţi, Maria tresări, opri în gât un ţipăt ca sub o înjunghiere. El o ţintui locului, cu greutatea întregului trup. O mângâie cu violenţă şi grabă, cu spaimă. Mişcări ca pentru un drum greu, omorâtor, de vis înăbuşitor. Iar scârba îşi cerea drepturile, fără încetare, fără odihnă, ca o răzbunare, căutând adâncuri de unde nu va mai putea fi scoasă. Se prelinse în trup, cleioasă, cu lacrimi mari, calde, străine şi înfricoşătoare… Drumul se împlinise.

Erau tot acolo, trântiţi jos. Maria se simţea înăbuşită sub greutatea lui. O durea întregul trup, ca şi cum ar fi fost călcată în picioare. Cu un gest de sufocare îl răsturnă de lângă ea. Se simţi uşurată de o greutate incomensurabil de mare şi inutilă, lespede de mormânt. El râse încet, satisfăcut. Maria îşi simţea întregul trup fierbinte, aşa cum îţi ard obrajii când de ruşine se înroşesc. Singură vie în trup, i se părea inima. Se putea sta aşa, trebuia stat aşa, fără mişcare.

În întuneric se auzi fâşâitul hainelor, scârţâitul cizmelor. Maria se sperie cutremurată. Florin era în odaie. În liniştea nopţii, glasul lui întrebă:

— *Cherie*, nu aş putea să merg până la baie? Sau e la etaj?

Maria se înălţă cu faţa întinsă în întuneric, mişcare de orb

înspăimântat.

— Ai înnebunit? strigă.

— Crezi că s-ar scula ai tăi?

Maria simţi că sub greutatea scârbei şi revoltei, vocea i se îneacă.

— Pleacă… du-te, să pleci… auzi, să pleci. Îmi este scârbă, scârbă…

Cuvintele o dureau, îi jupuiau gâtul în drumul lor.

Se făcu tăcere. Apoi, Florin tuşi, îşi drese glasul şi răspunse jignit:

— Mai liniştită oleacă nu se poate, că sculăm casa? Ia te uită ce Cleopatră nerecunoscătoare.

— Să pleci… să pleci.

— Că n-o pot lua în goană dezbrăcat! Oleacă de răbdare, că am să plec eu şi fără să mă rogi atâta, nu e nevoie să strigi ca după un viol. Ce de mofturi, duduiţă, pentru atâta lucru?

Glasul îi era acum pălmuitor. Maria tăcu ghemuită, îl auzi plecând prin întuneric, fără să mai aprindă vreo lampă, dibuind furios. În antreu sabia i se lovi de mobile. La ieşire pocni uşa. Ajuns în stradă, cuprins de răcoarea nopţii, batjocorit, dat afară şi cu o dispoziţie de ar fi luat la palme pe oricine, înjură. Ura clocotea împotriva femeii. „Am să-i arăt eu ei!” şopti. Ar fi zdrobit-o.

Încă nu ştia ce va face, dar era sigur că va găsi o răzbunare. Se îndepărtă fluierând ostentativ.

Maria rămase trântită în întuneric, pe jos. Auzi înjurăturile şi fluierul cu care plecase Florin. Se simţea sfărâmată, murdară. Dar nu se putea mişca.

După câtăva vreme auzi o cheie în uşa intrării şi uşa se deschise. Recunoscu pasul tatălui ei. Călcând încet, pasul sui scara.

Acum, dacă întâmplător ar fi intrat şi în salon, s-o găsească acolo, lucrul i-ar fi părut Mariei indiferent. Nici moartea nu ar mai fi putut însemna ceva.

Apoi se ivi un început de zi şi de lumină, dar totul atât de spălăcit, îmbâcsit, încât Mariei i se păru că nu îi este scârbă numai de ea însăşi, ci şi de tot ce va fi de acum înainte. Zise încet: „ziua care vine, e o zi murdară” şi i se păru atât de ridicol ce spusese, încât se zvârcoli. Nu avea sens nici să stea aşa, trântită jos. Era ridicol şi inutil. Se sculă, urcă scara şi merse la baie. Îşi dezbrăcă hainele, rufele, aproape smulgându-le de pe ea. Le înghesui ghemotocite în coşul cu rufe murdare. Se spălă şi puse o cămaşă de noapte curată, luată proaspătă din dulap. O desfăcu şi o îmbrăcă cu mulţumire. Apoi trecu la ea în odaie. Încuie uşa şi se vârî în pat. Îl simţi atât de rece, încât părea umed. Adormi imediat şi complet.

Capitolul XI

Se sculă a doua zi de dimineaţă destul de târziu. Din odaia de alături o auzea pe Stela cântând.

În primele clipe, Maria nu îşi aminti nimic, sau vag, visuri urâte şi nelămurite, pline de otravă.

Glasul Stelei, slab, o mişca. Părea că soseşte de departe, schimbat, ecoul unui glas cunoscut.

„Ce impresie grozavă au, desigur, acei care aud la gramofon vocea cuiva pe care l-au iubit şi care a murit”.

Şi imediat, îşi aminti visul cu o uşurinţă perfectă: nu visase nimic, totul era adevărat.

Alături însă, Stela cânta. Din timp în timp întrerupea cântecul şi apoi îl reîncepea din nou, din acelaşi loc, cu aceeaşi voce slabă. Glasul părea că şchioapătă.

Maria sări din pat cu violenţă. Trecu în odaia de baie. În cazan era apă caldă. Încuie uşa şi umplu baia. Se privi goală în oglindă. Trupul era curat, fără nimic urât, înălţat fraged pe glezne fine şi picioare albe. Maria intră în baie. La suprafaţa apei, sânii mici, cu vârfurile trandafirii, răsăreau cu delicateţea unor flori acvatice. Închise ochii, îi deschide repede: nu trebuia să se gândească la nimic. Îşi spuse: „după aceea am să stau la mine în odaie. Am să fac şi patul, apoi am să merg în oraş. Am de târguit o mulţime de lucruri… după aceea e ora mesei, după-masă… după-masă… în fine, am să găsesc eu neapărat ceva de făcut”.

Maria ieşi din apă şi îşi isprăvi toaleta cu grabă.

Când intră la ea în odaie auzi glasul Stelei, care cânta încă. Atunci hotărî că va pleca imediat în oraş, fără să aşeze nimic. Începu să se îmbrace. Mişcările îi erau energice şi repezi.

Dar cântul Stelei tăcu şi Maria auzi o încercare uşoară la uşă.

— Mario!

Maria nu răspunse. Inima îi bătea violent. Aşteptă ca Stela să plece.

Stela însă înălţa glasul:

— Mario, vreau să-ţi spun neapărat ceva! De când aştept să ieşi din baie! Deschide uşa, nu auzi? Mario!

Maria deschie uşa. Stela intră în odaie. Părea de o veselie exuberantă. Ochii ei aveau sclipiri copilăreşti de fericire. Bucle de păr negru îi stăteau risipite pe frunte. Gura îi era întredeschisă şi umedă.

— Bună dimineaţa, leneşo! A, ce rochie frumoasă ţi-ai pus! Ghici cine a telefonat adineaori şi vrea să vorbească neapărat cu tine?

Ameţite, gândurile Mariei, prinse deodată şi pe Saşa şi pe Florin. Îngână:

— Te rog să vorbeşti desluşit…

Gâtul i se uscase brusc.

— Iar eşti prost dispusă! Ce te uiţi aşa la mine? A telefonat doctorul Panu. Zău, adevărat. A întrebat dacă eşti acasă şi dacă te poate vedea. Eu auzisem că eşti la baie. Nu te puteam chema…

Maria o privea pe Stela dar nu o vedea, iar glasul ei avea un înţeles sosit întârziat, ca ascultat în febră înaltă. Desluşit însă vedea privirea doctorului Panu. Clară, imensă prin claritate. Răsărise deodată şi Maria nu putea înţelege cum uitase că exista şi nu înţelegea cum se întâmplase şi pentru ce era prea târziu ca să nu se fi întâmplat nimic…

— …Mi-a spus că pleacă la ţară şi că vrea să te roage ceva înainte. I-am spus să vină imediat. Nu ştiam că ieşi în oraş. Ce-ar fi dacă te-ar cere aşa, deodată, în căsătorie?

O violenţă duşmănoasă pentru toţi, pentru toate, se înălţă în Maria.

— Cine ţi-a permis să-i spui să vină fără să mă întrebi pe mine?

— Am crezut…

— E indiferent ce ai crezut. Eu mă îmbrac şi plec. Te vei descurca cum ştii…

— Mario, ai înnebunit?

— Da, am înnebunit. Bineînţeles că am înnebunit. Cred că este uşor de văzut. Dar asta nu înseamnă că am să mă pretez la toate combinaţiile pe care le faceţi tu şi mama… în vederea unor căsătorii ridicole… cu oameni care nici în gând nu au aşa ceva…

— Prevăd că acum începe ceva împotriva lui Florin Negrea. Să ştii că este inutil. Îmi place şi gata.

Maria simţi cum sângele îi fuge din faţă lăsând o răcoare umedă pe frunte. Numele lui, spus de Stela, i se păru ceva intolerabil! Înăbuşitor.

— Să nu îi aud numele. Să nu aud de el!

— Mario!

Deodată, o deznădejde stinse furtuna. Zdrobită, Maria ar fi vrut să se prăbuşească şi să ceară iertare. Privirea uimită, speriată a Stelei o emoţiona până la o pierdere completă a gândurilor… Regăsi în ea, noaptea din ajun, pecetluită prin scârbă. Iar Stela aştepta fericirea de la omul acela. Tot ce se întâmplase, se întâmplase fără ştirea Mariei, cu toate că gestul îl făcuse ea, numai ea. Ea deschisese uşa, ea îl chemase, dar totul era imposibil de crezut, imposibil de amintit… Să ceară iertare? Spovedanie ca în romanele ruseşti, cu îngenuncheri în mijlocul odăii? Dar la ce bun gesturi şi cuvinte, după cele iremediabil întâmplate? Nimeni nu trebuia să afle nimic. Mai ales să nu se afle nimic. Florin Negrea nu va mai veni. Stela va uita. Nu este încă atât de îndrăgostită, încât să sufere, aşa cum suferise ea când plecase Saşa. Pentru nimic în lume, Stela nu trebuia să cunoască o astfel de durere. Stela, mică, cu şoldurile ei înguste de fetiţă cuminte, nu trebuia să ştie tot ce se poate întâmpla urât. Desigur, o clipă de demenţă, altfel nu se poate explica, dar totuşi vina era numai a ei, şi acum trebuia să tacă

până se va uita şi până atunci fiecare zi va fi o pedeapsă a demenţei…

— Mă doare capul, nu te supăra… lasă-mă singură…

— Da, dar ce fac cu Lucian Panu? Mă fac de râs!

Stela aştepta răspunsul.

Se auzi soneria.

— Te duci, da? întrebă Stela, privind-o pe Maria cu o privire de copil răsfăţat. Strânse buzele ca pentru o sărutare.

— Da, da – spuse Maria repede, ca să scape. Îi era mai ales teamă de Stela.

Când Maria intră în salon. Lucian o aştepta, în picioare, chiar în locul unde îl găsise pe Saşa acum o lună, în ziua despărţirii. Coincidenţele te transpun fără efort într-o lume de halucinaţii.

— Te rog să mă ierţi – spuse Lucian – dacă te-am deranjat, dar… voiam neapărat să vin să te văd înainte de a pleca la ţară. Aici sunt două volume. Cărţi care probabil te vor interesa…

Maria îi vedea mâinile goale, care arătau spre o masă, iar glasul lui zdruncinat, părea că face eforturi ca să învingă o greutate…

Scena despărţirii reîncepu, iar simţământul unei singurătăţi intolerabile şi care totuşi nu omoară, o făcu pe Maria să-şi piardă cumpătul. Se simţea pe punctul de a striga într-ajutor, se simţea îngropată de vie în această singurătate, care nu va lăsa glasul să răzbată până la lumină. Privirea îi era aţintită asupra ochilor lui albaştri, dar nu îi recunoştea. Cu totul altă privire decât aceea neagră a neînţelegerii lui Saşa…

„Saşa, dar eu te iubesc încă" – îi strigase Maria atunci.

„Tocmai aici este dificultatea" – răspunsese Saşa liniştit.

Lucian întrebă:

— Totuşi, se pare că te-am deranjat. Surioara Stela îmi spusese că eşti acasă, iar eu am îndrăznit să vin fără să aştept răspunsul dumitale.

— Nu… nu…

Iar aici, pe podea, jos, în acelaşi loc, Florin Negrea… în întuneric… Stela va aştepta… Stela va chema, va plânge. Toată lumea va afla… „Ce atâtea mofturi, duduiţă, pentru atâta lucru"… „Te iubesc, Saşa…". „Tocmai aici e dificultatea".

Lucian văzu ceva intolerabil în ochii Mariei. Se înspăimântă. Panica îl cuprinse rece. Nu ştia ce căuta aici şi ce se mai putea spune.

„Nenorocirea s-a întâmplat… Care nenorocire?" striga glasul, căutând să stăpânească emoţia. Se simţea împietrit, dar în el dezlănţuită, egală, zbatere ca cea pe care o vedea în ochii Mariei.

O clipă au stat nemişcaţi, tăcuţi, ameţiţi, dar deodată Lucian trecu fără reţinere în descătuşare, în intimitatea perfectă a glasului atât de aproape de faţa celuilalt, încât Maria îi simţi respiraţia pe faţa ei. O chemă ca şi cum ar fi vrut să o deştepte, ori să-i oprească goana din

ochi.

— Mario!

Maria se trezi. Pe faţa ei suflarea lui Lucian se aşezase fierbinte, sacadată. În întuneric, în noapte, simţise aceeaşi sacadare şi aprindere a suflării lui Florin. Faţa Mariei se schimonosi sub orgoliu.

— Nu am nevoie de nimeni, de nimic.

Se înălţă. Mâinile îi erau nemişcate în efortul de a nu tremura, iar puterea adunată toată în ochi.

Lucian se îndepărtă lovit. Maria îl văzu perfect: violent, clar.

— Totul e inutil, strigă Maria.

„E nebună, a înnebunit" strigau gândurile lui.

— Nu am nevoie de nimeni… de nimic… spunea încă Maria, cu aceeaşi ţintuire a privirii.

— Plec. Te rog să mă ierţi.

— Da, da, şoptea acum Maria, ca şi cum ar fi chemat deodată într-ajutor. Simţea nevoia unui fapt imens, limpede, decisiv, care să şteargă scârba, amintirile, ceva care să nască din nou viaţa, l-ar fi rugat s-o scape de groază, de moarte.

— Nu am nevoie de nimic, de nimeni… şi glasul se făcuse blând, moale, iar privirea de animal supus, doborât.

Dar Lucian plecă, fără să mai încerce niciun cuvânt şi niciun gest.

„A înnebunit, îi repetau gândurile, lovite, a înnebunit".

Maria auzi iar închizându-se toate uşile, una după alta. Apoi se făcu linişte. Ziua era luminoasă, plină de soare. În jurul mesei scaunele erau aşezate ca şi când ar fi stat liniştit de vorbă.

„Pentru nimic în lume nu trebuie să afle nimeni, nu va mai veni niciodată… Să nu mai vie niciodată nimeni…"

Stela intră în odaie.

— Mario, de ce a plecat doctorul Panu aşa de repede? Mama era sigură că te iubeşte şi că ţie o să-ţi placă. Spune că te potriveşti cu el. Ce a vrut?

— …a vrut o carte… a luat o carte…

— Minţi. L-am văzut plecând şi nu avea nicio carte. Părea supărat. A închis uşile apăsat şi mergea repede. Parcă fugea.

Stela se opri. Paloarea Mariei o izbi. Vru s-o ia de mână. Maria se trase cu groază.

— Lăsă-mă.

— Ce ai cu mine, Mario?

— Nimic.

Stela plecă, dar la uşă se întoarse. Avea în glas lacrimi reţinute:

— Mario, tu nu mă iubeşti deloc, mă urăşti.

Maria se înduioşă neaşteptat, zdruncinător.

— Stela, cum poţi vorbi aşa?!

— Tu nu iubeşti pe nimeni.

Sufletul Mariei se stinse sub învinuire.
— Ba da, ba da…
Se înroşi violent. Odaia se clătină.
— Nu te supăra, Maria, am spus numai aşa.
Stela părea speriată de emoţia Mariei.
— Vă iubesc pe toţi, vă iubesc mult pe toţi.
Lacrimile o înecau.
— Poate că ne dispreţuieşti.
— Nu, nu, dimpotrivă.
Ştia că ar fi vrut să-şi dea viaţa pentru ei toţi.
— Eu aşa credeam, iartă-mă.
Speriată, Stela plecă fără să îndrăznească să se apropie de Maria.

Capitolul XII

Două zile de-a rândul Maria le trăi închisă la ea în odaie, căutând să se liniştească. Te prefaci că eşti mort, ca gândacii, ca să nu te mai lovească nimic.

„Nu se poate, pentru că am greşit, să se fi sfârşit totul. Nu trebuie, pentru că am greşit, să mă omor. Aşa nu se îndreaptă nimic. Remuşcările sunt nefolositoare când nu poţi îndrepta greşeala. După ce va mai trece timp, tot ce s-a întâmplat o să ia cu totul altă înfăţişare, mai fără importanţă. Trebuie să găsesc puterea să despart ce a fost de ce va veni. Ce suferă acum e o naturală pedeapsă. Trebuie să am puterea să rabd pedeapsa, ca să mă învăţ minte. Altfel ar fi totul prea uşor, fără sens".

Găsi în salon, pe masă, o carte străină, adusă probabil de Lucian Panu în dimineaţa aceea: *Taifun* de J. Conrad.

Şi aşa cum ai lua doctoriile ca să grăbeşti o vindecare, Maria încercă să citească. Efortul însă pe care îl făcea ca să fie atentă o obosea fără folos, într-adevăr ca pe un om bolnav. Nu înţelegea ce citeşte. Rândurile păreau fără sens, ca nişte fluturări de aripi. Totul mai fără sens ca niciodată. Şi cele întâmplate şi încercarea ei de a uita, şi fără sens şi tot ce vedea în jurul ei. Dar mai ales fără sens liniştea casei. O linişte ca şi cum într-adevăr nu se întâmplase nimic. Stela era veselă. Vorbea ciripind ca de obicei şi îşi transforma rochiile. Dar, cât timp va trece fără ca Stela să nu întrebe, să nu plângă, să nu aştepte? Din toate mişcările ei se vedea că nu gândeşte nimic rău, nicio prevestire a rău. I se părea perfect normal ca toate să fie ca mai înainte.

După aceea au mai trecut încă două zile, tot atât de încete şi egale, dar a patra zi – era după-masă – Maria intră din întâmplare în salon. Când deschise uşa salonului şi intră, rămase locului în prag, înmărmurită. În salon, împreună cu Stela şi mama ei, între ele amândouă, era aşezat locotenentul Florin Negrea. Era extrem de bine dispus şi degajat.

Pentru Maria, emoţia a fost aşa de mare şi neaşteptată, încât nu putu crede că ceea ce vede este un lucru adevărat. Din prag îi privea intens, nemişcată, fără să gândească să-şi ascundă uimirea. O transpiraţie uşoară îi cuprinse corpul.

Florin, la sosirea ei în odaie, se sculă în picioare cu o politeţe surâzătoare şi ironică, exagerată.

Maria se clătină şi fără să poată judeca ce face, fără niciun cuvânt, se întoarse şi ieşi din odaie. Căută să umble drept, să nu cadă.

Îi văzuse împreună, unul lângă altul, în aceeaşi odaie unde fusese ea cu el. Stela era sora ei. Scârba şi teama o cutremurau cu friguri bolnave. Pe şira spinării izbucnise o clocotire violentă, fierbinte.

Pentru ce se întorsese? Cum îndrăznise? Cum îndrăznise să se apropie de Stela? Ar fi vrut să meargă înapoi şi, cu furia dezlănţuită, sfărâmătoare, să-l dea afară… Palme peste faţa aceea obraznică… nesimţitoare…

La ea în odaie căzu pe pat.

Imediat urmând-o, intră în odaie mama ei:

— Mario, ce a fost scena de adineauri? Poţi explica? Poţi explica ce a fost ieşirea aceea, mai rău ca la teatru?

— Să plece, să plece – striga Maria. Mi-e scârbă de el, mi-e scârbă… să-l daţi afară.

Doamna Măneanu o privi atentă, apoi începu cu un glas liniştit:

— Draga mea, de câtva timp dai semne grozave de deranj mintal. La început mi-a fost milă de tine, dar acum mi se pare că ai început să te întreci cu gluma. Sau crezi că orice îţi este permis? Desluşit: nu înţeleg să-i strici rosturile Stelei. Ne-am înţeles? De cum l-ai văzut pe omul acesta, de cum a intrat în casă, ţi-a căşunat pe el. Şi nu înţeleg de ce? E băiat frumos, vesel, bine crescut şi dacă leafa nu este mare, sunt însă în meseria lui avantaje multe. Băiatul pare îndrăgostit de Stela. Pentru ce să-l gonim? Ai uitat că şi tu ai suferit când Saşa Velescu nu a mai venit pe la tine?

Maria închise ochii. „A – se gândi – eu credeam că n-a simţit nimeni nimic. Şi dacă au văzut atât de limpede, de ce nu m-au ajutat… să vorbesc… să întreb? De ce nu mă ajută acum să vorbesc? De ce nu văd acum că sufăr îngrozitor… că se petrece ceva îngrozitor?…”

Dar doamna Măneanu continuă:

— Te rog deci să te potoleşti…

Maria se întinse de tot pe pat. Simţea criza de nervi sosind furtunoasă. Nu mai putea răbda. Mai ales dorea ca glasul care vorbea să tacă. Să se facă întuneric şi linişte.

— …Nimeni nu îţi spune nimic când eşti originală. Ai făcut întotdeauna ce ai vrut. Prea multe chiar, dar când începi să te amesteci şi în viaţa altora, să te întreci… Mario, ce ai?

Mariei i se frânseră mâinile, mijlocul. O paloare completă îi cuprinse faţa. Izbucni în hohote de râs cu plâns, care o înăbuşeau. Se zvârcoli să scape.

— Taci, hohotea.

Râsul se înălţa cristalin şi rece. Să taci, hohotea un plâns răguşit, stăpânit şi grav.

— Stai, stai, linişteşte-te că nu am vrut să te supăr cu nimic, Mario, copilul meu, ce ai? Ce te doare aşa de tare? De ce nu vorbeşti, Marioara mea?

— Nu pot… nu pot, dar trebuie să plece… Să plece de lângă Stela. Să-l daţi afară – striga sfărâmând în gât hohote de plâns.

— Mario, stai liniştită, stai să ne înţelegem. Vorbeşte desluşit. Îl iubeşti tu, cumva? Spune tu drept? Se apropie de ea, de faţa ei.

— Nu, nu – se zbătu Maria cu scârbă.

Doamna Măneanu se închină.

— Cum să-l dau afară aşa, cu una cu două? Ai ceva să-i reproşezi, ştii ceva ce nu ştim noi despre el? Ai aflat ceva? Vorbeşte, fetiţo, vorbeşte mai desluşit… nu ne chinui aşa…

Maria tăcu îngheţată, criza de nervi se potoli.

— Spune ce ştii. Vorbeşte odată, pentru numele lui Dumnezeu! şi nu mă mai privi aşa, că mă omori.

Bătrâna începu să plângă.

— Nu… nimic… şopti Maria, zbătându-se între leşin şi viaţă.

Maria se înălţă. Îi erau ochii îngrozitor de mari.

— Ei, vezi! Şi îţi spun, nu se poate să dai aşa cu piciorul la noroc, să o fac pe Stela să sufere. Îl iubeşte.

— Îl iubeşte… Stela pe el?

— Desigur. E băiat frumos. Cum să nu-l iubească? S-au iubit de cum s-au văzut, n-ai observat? Mâine-poimâine o s-o ceară în căsătorie. Stela e sigură, după cum se poartă cu ea. Sunt foarte potriviţi. Nu e bogat, cum ţi-am spus, dar cu ce mai are Stela…

„Bine – se gândi Maria – când o pleca din odaie, eu am să mă omor”.

Se linişti. Ceru colonie. O durea tare capul, dar o ameţeală plăcută îi legăna gândurile.

„Stela îl iubeşte. El s-a întors. Stela nu o să afle nimic. Ea, Maria, va muri. Toate puteau să se îndrepte perfect”.

Mama ei o mângâie, Maria surâse. În casă era mereu linişte. O linişte odihnitoare, încrezătoare. Florin era în casă cu Stela, dar într-o odaie îndepărtată, ireală.

„E bătrână mama, se gândea Maria, şi cum seamănă cu Stela! Aceeaşi faţă, numai că a Stelei e netedă, foarte netedă şi transparentă, pe când a mamei e zbârcită şi cenuşie”.

Se aplecă şi sărută mâna bătrânei. Îi mângâie mâna. Absolut tot ce se întâmplă nu avea sens.

„Nimeni nu o să ştie nimic, niciodată”, o legănau gândurile.

„Toate au să treacă”.

— Mario, te las niţel, că văd că te-ai mai liniştit. Mă întorc la tine. Trebuie să merg şi puţin pe la bucătărie. Caută şi te odihneşte. Fii liniştită şi ia şi tu lucrurile mai uşurel în viaţă, că nu se poate trăi altfel. Fiecare dintre noi trebuie să mai răbdăm câte ceva. În fine, să te prefaci că nu vezi totul, căci altfel nu se poate trăi, înţelegi?

— Da, mamă.

— Mai vin eu pe la tine.

— Da, mamă.

Rămase singură.

„Dacă mă omor, nu are să folosească nimic. Nu trebuie ca Stela să se căsătorească cu el! Acest om e în stare de orice!”

Gândul bărbatului o înfurie din nou, ca un val de foc.

„Mai bine merg în salon, şi spun tot ce s-a întâmplat. Niciodată, nici Stela, nici mama, nu mă vor ierta. Stela va suferi, dar dacă tac, tot va suferi mai târziu, din purtările lui. Nu au să înţeleagă niciodată de ce am făcut ceea ce am făcut. Nici eu nu înţeleg. Vreodată, desigur că eu am să înţeleg de ce am făcut aşa ceva, simt că o explicaţie trebuie să existe, dar acum lucrurile rămân de neînţeles. Stela e în salon cu el. Mama e la bucătărie cu servitoarea, tata e la birou cu funcţionarele. Dacă eu nu vorbesc, nimeni nu o să ştie niciodată nimic. «Îl iubeşte» – a spus mama. Dar dacă şi el o iubeşte şi ce a făcut cu mine îi e şi lui tot atât de neînţeles ca şi mie? O simplă clipă de nebunie! De ce să cred că pentru mine există o scuză, o explicaţie, şi pentru el niciuna? Acum poate că regretă şi el. Ştie că nu voi vorbi, după cum şi eu ştiu că nici el nu va vorbi. Să iei viaţa mai uşurel – mi-a spus chiar mama, ca şi când ar bănui şi de data asta ceva. Totuşi, poate că mă gândesc aşa numai ca să-mi dau voie să tac cu laşitate, căci dacă a fost şi pentru el numai o clipă de nebunie şi dacă într-adevăr o iubeşte pe Stela, nu trebuia să se întoarcă astfel, ca o batjocură faţă de mine. Trebuia să-mi vorbească mie mai întâi. Simt că s-a întors aşa, ca să-şi bată joc de mine. Părea extrem de vesel când m-a văzut intrând în salon. E deci o diferenţă între mine şi el, între noi, care am făcut împreună acelaşi lucru. Ce suflet are omul acesta? Dar eu, ştiind totul, îl las să vină în casă, să se căsătorească cu Stela. Eu sunt mai vinovată decât el. Stela e sora mea. Mai întâi am făcut ceea ce am făcut şi apoi las să se împlinească mai departe… Aş vrea să ştiu pentru ce m-am culcat cu el, pentru ce am făcut acest gest, cu toată scârba neîncetată pe care am avut-o. Sunt laşă, laşă, laşă. Vreau să vorbesc cu orice chip. Trebuie să vorbesc cu orice risc. Am să stric totul şi apoi fie ce-o fi.

— „Cu cine?” – o să întrebe mama, fără să poată bănui că a înţeles exact.

— „Cu Florin Negrea.”

— „Ce e murdăria asta! Nu ai ştiut că-i face curte Stelei, că e îndrăgostită de el, mititica?”

— „Ba da, am ştiut, am ştiut. În nicio clipă nu am uitat, în absolut nicio clipă.”

— „Atunci, de ce ai făcut aşa ceva?”

— „Nu ştiu. Poate pentru că a plecat Saşa. Tu nu crezi, mamă?”

— „Te rog să vorbeşti serios, asta nu este scuză. Saşa a plecat acum o lună şi mai bine de zile. Trebuia să trăieşti cu logodnicul surorii tale? Pe altcineva nu ai găsit? Lucian Panu era doar îndrăgostit de tine! De ce să nu te fi căsătorit cu el? Pentru ce l-ai dat afară? Nu vezi

că îţi strici viaţa cu dinadinsul?!”

— „Da, dar eu nu-l pot uita pe Saşa. Acum îmi este indiferent orice. M-am culcat cu Florin Negrea şi nu cu altcineva, tocmai din indiferenţă.”

— „Şi pentru că îţi este indiferent orice, strici viaţa surorii tale? Eşti sigură că nu ai înnebunit? Nu-ţi dai seama că eşti nebună?”

— „Nu am stricat viaţa Stelei, căci acest Florin Negrea e un ticălos. Pentru ce a făcut ceea ce a făcut, dacă o iubeşte pe Stela?”

— „El e bărbat. Lui îi este permis orice. Pentru bărbaţi, lucrul acesta nu are importanţă. Probă: s-a întors. Şi apoi, sunt sigură că tu te-ai azvârlit la el în braţe. Întotdeauna femeia este de vină. Tu mai ales.”

— „Mamă, ai dreptate, sunt nebună. Nu-ţi spun asta ca o scuză, ci ca un adevăr. Sunt bolnavă. Sunt bolnavă, profund bolnavă şi nu vede nimeni. Mi-e frică, mi-e îngrozitor de frică. Noaptea, ziua… la lumină, la întuneric… în visuri, în gânduri… mi-e frică. M-am culcat cu Florin pentru că mie îmi este scârbă de dragoste, nu vreau să mai aud «te iubesc». De ce mă lăsaţi singură? Cer iertare, cer iertare, în genunchi, pentru tot ce am făcut, dar să nu-mi mai fie atât de frică… mamă…”

Doamna Măneanu intră în odaie. Avea o faţă radioasă.

— Mario, Mario! Ce te uiţi aşa la mine? O veste bună, Mario: Florin Negrea a cerut-o chiar acum pe Stela în căsătorie. Vezi că aveam dreptate? S-au logodit…

Maria închise ochii. Odaia se îndepărta vertiginos, alunecând cum fug şinele sub tren. Ea însă rămânea locului, prinsă pe pat, trântită jos. Îi simţea cizmele tari în lungul picioarelor. Într-o caznă imensă căută să-l dea la o parte, dar cazna era inutilă. Stătea nemişcat asupra ei, înăbuşind-o. Râdea cu toţi dinţii, care se înmulţeau miraculos, în şiruri lungi. Cerul alb era prea înalt şi fără aer. Nu se putea respira. Era sfârşitul.

Capitolul XIII

Florin Negrea, în noaptea când o părăsise pe Maria, lăsând-o pe jos în întuneric, gonit de ea, într-adevăr dorise o răzbunare cruntă, dar de îndată ce trecuse prima furie, chiar în drum spre casă, se surprinsese râzând amuzat. Florin Negrea nu avea suflet rău. Uită de răzbunare, complet. Nu-i rămăsese în trup decât un orgoliu satisfăcut.

„Ce poveste de neînţeles, se gândi. Că numai amorezată nu părea şi nici măcar încântată. Probabil că nu este în toate minţile ei. Drept să spun că dacă ştiam că e aşa, nici nu mai încercam. O tâmpită".

După câteva zile însă se gândi să meargă la Măneanu în casă aşa, ca de obicei. Atunci îşi aduse aminte de Maria şi râse mulţumit. Aceasta îi va fi răzbunarea. Îi va face farsa să revină, prefăcându-se că nu s-a întâmplat nimic. Va face curte Stelei, ca de obicei. În nicio clipă nu se gândi la adevăratul sens al gestului.

Se duse la Măneanu încântat de gluma plănuită, de faţa pe care o va face „Cleopatra" – cum continua să-i spună în gând – când îl va vedea. Apoi, datoria plătită, totul se va uita şi totul va intra în normal. Se simţea foarte bine în casa aceea. Toată lumea îl răsfăţa. Nu avea sens să renunţe la plăcerea asta pentru o nimica toată.

Dar în clipa în care Maria intrase pe uşă şi palidă plecase, clătinându-se, Florin înţelesese că gluma fusese prea tare şi că mai ales îl pândeşte poate un pericol.

„Nebună cum o ştiu, e în stare să spună tot".

Se tulbură, îşi pierdu cumpătul. Rămase în picioare cu o imensă dorinţă de a fugi imediat din casă, în goană. Dar nu ştia ce să spună şi cum să plece. Se uita în jurul lui căutându-şi sabia, îngrijorat.

— Mi se pare că duduiei Maria nu-i este bine… îngână.

Dar doamna Măneanu, cuprinsă de furie, căuta totuşi să surâdă, ca să poată drege astfel lucrurile.

— Nu, nu… de câtăva vreme e foarte nervoasă.

Dar Stela nu putea lua aşa uşor lucrurile. Se simţea profund înjosită, profund tulburată.

— Ar putea să se stăpânească – spuse cu glasul strangulat.

— De câtva timp îi este foarte rău. Cele mai mici emoţii o tulbură.

— Poate ar fi fost mai bine să nu fi venit astăzi. Voi veni altădată. Are, desigur, nevoie să staţi lângă dânsa, voi veni altă dată…

— Vai de mine, dar cum puteţi crede că ne deranjaţi? Nu îi este deloc rău… Probabil că nu se aştepta să vă vadă aici şi nu i-a plăcut că nu era tocmai bine coafată… Fetele sunt de o cochetărie în ziua de azi… Mă duc să văd ce are…

Bătrâna ieşi repede şi îi lăsă singuri.

Dar Florin ştia că nu pentru că nu era bine coafată Maria pălise şi plecase clătinându-se.

„Acum o să-i spună tot” se gândea şi privirea i se îndrepta mereu spre uşă. Voia neapărat să fugă imediat.

— Regret din tot sufletul… îngână. Eu trebuie să plec… bineînţeles…

— Nu, nu – se înspăimântă Stela, presimţind o plecare fără întoarcere. Nu face nimic, spunea fără să-şi dea seama ce vorbeşte, nu face nimic… aşa e ea câteodată… te rog să nu pleci…

Dar Florin nici nu o băgă în seamă pe Stela. Se plimba de colo-colo speriat. Când se întoarse către Stela să-şi ia rămas bun şi îi văzu faţa tremurând, gata de plâns, se zăpăci de tot. Nu înţelegea ce se întâmplase. O privi nedumerit:

— Vă este rău, duduie?

Dar Stela izbucni în plâns şi îi căzu în braţe.

— Să nu te superi, să nu te superi… aşa este ea, nebună. Nu a vrut să te supere… să nu te superi…

Florin o avea în braţe şi nu ştia ce să facă cu ea. Iar Stela, cu faţa ei de copil uimit, privea spre el implorând, hohotind. Ochii îi erau măriţi de lacrimi, obrajii roşii, iar gura întredeschisă, căuta spre el. Ochii i se închiseră, trupul i se strânse de el.

— Te iubesc, şopti, şi un surâs de fericire speriată se răspândi pe faţa copilăroasă, udă de lacrimi, înălţată spre el.

Doamna Măneanu, reîntorcându-se, se apropia de salon. Florin auzi paşii desluşit. Căută s-o îndepărteze la timp pe Stela, să fugă, dar ea îi rămase nemişcată în braţe, apăsată de o beatitudine încrezătoare. Uşa se deschise. Simplu, Stela întoarse faţa către mama ei care intrase şi surâzând se repezi la ea. O cuprinse de gât:

— Mamă!

Începu să plângă iar, nervos. Mama ei o mângâie pe frunte. Îl privea în acelaşi timp pe Florin şi îi surâse cu drag. Îi întinse mâna. Ameţit, Florin se apropie şi i-o sărută. Stela îl luă de braţ.

— Nu te superi, mamă, nu este aşa?

— Aş fi foarte, bineînţeles, fericit… îngână Florin… sub privirile binevoitoare ale bătrânei, foarte fericit…

Vorbea aşa cum se bolborosesc de obicei condoleanţele. Nu înţelegea absolut nimic din ce se petrecea.

Doamna Măneanu îl sărută pe amândoi obrajii. O sărută şi pe Stela, emoţionându-se brusc. Îşi şterse ochii.

— Să vă dea Dumnezeu noroc, copiii mei! Să fiţi măcar voi fericiţi. Am să vorbesc şi cu tata, ca să aranjăm şi celelalte chestiuni, care dacă sunt mai prozaice totuşi fără ele nu se poate. Cred că nu o să duceţi lipsă de nimic. Cu ce aveţi amândoi, o să fie bine.

Stela o privi ruşinată.

— Mai este ceai şi pentru mine? întrebă doamna Măneanu, ca să schimbe vorba.

— Da, mamă.

— E cald?

— Da, mamă.

Doamna Măneanu sorbi din ceai. Se simţea fericită.

— Suntem abia în septembrie şi zilele sunt mai răcoroase. Eu am şi început să duc grija pentru lemne de iarnă. E mai bine ca omul să se gândească la toate din timp. Nu este vorba, casa noastră cu toate că este mare, este destul de uşor de încălzit. Am avut noroc să prindem să o construim înainte de război. Casele care se construiesc acum se fac prea din economie.

— Sigur.

— Dacă omul are de unde să plătească un ban mai mult, întotdeauna îl câştigă în urmă prin soliditatea lucrului pe care l-a cumpărat.

— Sigur.

— Mamă, nu vrei şi un pezmet?

— Nu, drăguţa mea. Acum am să plec puţin, că am şi pe dincolo niţică treabă.

Florin se sculă din nou ca pus pe arcuri.

— Eu, atunci, am să vă spun sărut mâinile, căci am să plec şi eu îndată.

Doamna Măneanu îl admiră pentru delicateţea lui de a nu rămâne singur cu Stela. Totuşi, se gândi că e bine să fie şi ei o clipă singuri. Ieşi din odaie surâzând şi merse la Maria să-i spună şi ei vestea logodnei surorii ei.

Capitolul XIV

Florin, rămas singur cu Stela, începu să se grăbească de plecare. Nu se simţea deloc liniştit, dar când îi sărută mâna Stelei de plecare, ea îl privi cu atâta tristeţe şi uimire, încât se simţi dator să o sărute. Se aplecă. Întâlni faţa înălţată spre el. O sărută pe gură. Stela închise ochii. O simţi uşoară ca o pană în braţele lui. Era prima dată că o săruta un bărbat. Florin prelungi sărutarea.

Plecând, Florin se simţea ca beat de toate cele întâmplate.

„Nu că aş fi fost din capul locului împotriva căsătoriei cu fetiţa aceasta, e drăguţă, mă simt bine la ei în casă, dar drept să spun, nici nu-mi dau seama ce s-a întâmplat şi cum de s-a întâmplat. Într-adevăr, omul nu e stăpân pe destinul lui! Singurul lucru care îmi rămâne acum de făcut, dacă aş vrea să scap de ei, ar fi să nu le mai calc prin casă. Ar cam merita cu toţii aşa ceva! S-au azvârlit asupra mea de parcă ar fi fost câini flămânzi, începând cu nebuna aceea de „Cleopatra”! Ce-a mai vrut şi asta de la mine, nu înţeleg? Cel puţin cea mică a fost desluşită, a ştiut precis ce a vrut, dar nebuna cealaltă probabil că este isterică şi se dă aşa la bărbaţi, că fată mare nu era. Sper că cea mică nu mi-o face vreo surpriză neplăcută în noaptea nunţii! Asta ar mai lipsi! Dar nu cred. Pare cu totul naivă! Dar vezi că, cu toată naivitatea ei, tot ea a fost mai şmecheră! Nici prin gând nu i-ar trece cuiva să se culce cu ea înainte de căsătorie. Nu-i vorbă că dacă mi-aş pune mintea cu ea… un fleac… dar nu este în obiceiul meu. Ce zestre i-o fi dând bătrânii? Ce faţă a făcut cea mare când m-a văzut în salon! Dar nu a îndrăznit să spună nimic. Ar fi şi greu. În definitiv, ce ar avea să-mi reproşeze? Ea m-a chemat. Dar ce o fi zicând acum, că o fi aflat că m-am logodit cu soră-sa! Pe cuvânt că nici nu ştiu cum de s-au întâmplat toate. Nu mă simt vinovat cu nimic. Rău nu au ieşit lucrurile, nu mă pot plânge. De fapt, cinstit ar fi fost să o iau pe „Cleopatra” de nevastă, nu pe Steluţa, dar cum dracului să te împaci cu o nebună! E în stare să te ia la bătaie dacă nu i-ar conveni ceva şi să se culce şi cu toţi colegii care îţi vin prin casă! Pe când cea mică e simpatică şi cuminte. Nu o să-mi facă rău să fiu nevoit să mai stau şi pe acasă, nu aşa, mereu, toate nopţile, pe drumuri, ca acum! Dar ce zestre i-o fi dând? Cu nimic nu se poate trăi! În tot cazul, e întotdeauna timp, dacă nu mi-ar conveni lucrurile, să mă retrag frumuşel. Nu sunt, ca să spun aşa, un milionar. Sunt nevoit să mă gândesc şi la viaţa practică, nu numai la poezie. Mama-soacră e foarte simpatică. Sunt sigur că o să mă răsfeţe. De altfel, seamănă amândouă. Nu ar fi rău să stăm chiar împreună în casă, nu mi-ar displace. Pe tatăl nu-l vezi niciodată, parcă ar fi umbra lui Hamlet. Dar cine o să ne strice rosturile o să fie „Cleopatra”. E complet isterică. E în stare la vreo supărare să povestească tot. Eu nu am decât să spun că nu este adevărat. Nimeni

nu are s-o creadă pe ea. Dar ce spaimă am tras astăzi că o să vorbească! Probabil că duce lipsă de bărbat şi că niciunul nu se încumetă să stea cu aşa smintită! Sper, cu toate că părea cu totul rece, fără temperament, că nu o să-i mai vie cheful să se dea la mine aşa tam-nesam pe întuneric! Dar la dracu… ce atâtea gânduri. Dacă omul ar trebui să se gândească deodată la tot ce i s-ar putea întâmpla în viaţă, nu ar mai putea trăi. Fie ce o fi şi basta. Să vedem, mâine poate să-i trimit Stelei nişte flori, dacă hotărăsc să mă căsătoresc cu ea… În fine, până mâine am tot timpul să mă gândesc".

Se privi în oglindirea vitrinelor. Frumos, într-adevăr frumos. Femeile se întorceau şi îi surâdeau mulţumite. După câteva din ele se întorsese şi el galant. Îşi simţea mersul elastic, ritmic, corpul sănătos şi uşor. Începu să fredoneze.

Capitolul XV

Stela o căută pe mama ei la bucătărie şi negăsind-o îşi închipui că e la Maria. O găsi într-adevăr acolo ţinând-o cu sila în pat pe Maria, care se zbătea să fugă din odaie.

— Stela, strigă gâfâind doamna Măneanu. Mariei îi este rău. Telefonează îndată după un doctor. Te aşteptam ca pe Dumnezeu să vii…

Stela simţi că i se taie picioarele de spaimă.

— Moare, Maria, mamă, strigă.

— Taci, şopti mama ei, nu vorbi aşa. Du-te repede şi cheamă doctorul. Are o criză de nervi, să-i spui să aducă ceva… o injecţie.

Stela alergă tremurând. Nu îşi mai amintea numărul casei doctorului şi se uită speriată în cartea de telefon, dar în loc să vadă cifrele, printre lacrimi, vedea mereu faţa Mariei, palidă, cu ochii uşor întredeschişi, albi, gura încleştată şi frământarea trupului într-o caznă prea mare. Nu îşi închipuia că cineva pe care nu l-a călcat tramvaiul sau nu a căzut de la etaj, poate suferi aşa tare şi să se zbată astfel.

Deschise telefonul şi ceru numărul.

„Numai să nu moară până vine doctorul” se gândea, închizând telefonul, speriată. Hohoti mai tare. I se părea o prevestire rea logodna ei cu un om pe care Maria îl urăşte în aşa măsură. Îngenunche, împreună mâinile, îşi aplecă fruntea la pământ.

„Te rog, te rog, Dumnezeule, vindecă pe Maria, să nu mai sufere Maria”, se rugă, dar nu găsi puterea să tăgăduiască despărţirea ei de Florin.

„Nu are niciun sens, îşi spuse, plângând, nu fac niciun rău dacă mă logodesc cu el. Îl iubesc. Nu se poate ca din pricina asta Maria să se fi îmbolnăvit. Maria îl urăşte, dar când o să vadă că el nu este rău, cum crede ea, când o să vadă cât e de bun, că sunt fericită, o să se împace cu el”.

Îşi aminti sărutarea lui Florin, o simţea pe buze uşoară ca o adiere şi totuşi caldă şi adâncă. Se înfioră. „Îl iubesc”, îşi mai zise şi strânse mâinile mai tare.

„Vindec-o pe Maria, Doamne Dumnezeule, şi dă-i şi ei noroc, să fie şi ea fericită, aşa cum sunt eu”.

Capitolul XVI

Domnul Măneanu sosi, ca de obicei, târziu acasă, pe la două noaptea.

Frământarea casei se liniştise. Maria, cotropită de calmant, găsise o potolire adâncă în somn. Lângă ea, pe o dormeză, servitoarea aţipise; iar Stela, la ea în odaie, adormise şi ea zdruncinată, obosită de tot ce se întâmplase în timpul acelei zile. Singură doamna Măneanu se zvârcolea în pat. Îl aştepta pe bărbatul ei. O revoltă o ţinea deşteaptă. Îl duşmănea. Ştia că el petrece ca de obicei în oraş, indiferent unde, cu femei sau cu prieteni, dar în oraş, departe de casă, străin, sosind noaptea târziu, ca hoţii, furişându-se în pat, neauzit şi nevăzut de nimeni, dezbrăcându-se încet, lepădând una câte una hainele lui îmbâcsite de mirosul aspru al localurilor de noapte. A doua zi se va scula ea de dimineaţă şi va începe ea aceeaşi furişală ca a lui noaptea, ca să nu-l deştepte pe el de data asta. Când cafeaua era gata, d-l Măneanu se scula şi umbla de colo până colo, plimbându-se din odaie, la baie şi de la baie, în odaie, cu halatul pe umeri, cu ochii umflaţi de somn, faţa buhăită sub barba presată ca un strat murdar. Apoi, spălat proaspăt, îmbrăcat corect, pleca din nou, bărbierit. Câteodată apărea pentru masa de prânz. Rar. Când era foarte obosit şi voia să doarmă după-masă. Sosea cu câte un pacheţel luat de la o băcănie. Seara însă nu venea niciodată. Nu-l vedea nimeni, dar nici nu se mai gândea nimeni să-l aştepte.

Asta de ani de zile. Obiceiul era atât de vechi, încât nu mai părea curios.

Dar în astă-seară lipsa lui i-o simţise revoltătoare. Atâtea lucruri noi se întâmplaseră, de care el nu ştia şi care totuşi ea nu le putea păstra pentru ea singură. Trebuia să-i spună că Stela o să se mărite, că-i trebuie zestre. Trebuia să-i spună că Maria este bolnavă, că trebuie dusă la aer. Banii el îi dădea. În fiecare întâi şi cincisprezece ale lunii, el da ce trebuia să mănânce cu toţii. În schimbul acestei plăţi, ele erau nevoite să primească viaţa aşa cum i se păruse lui că este bine să o trăiască. Nu-i putea spune „să vii acasă", căci ar fi râs batjocoritor, iar dacă i-ar fi spus că nu mai vor să suporte astfel de viaţă, surâsul ar fi fost şi mai aspru, căci ştia că de el depind toate în casă.

„Poate ar fi fost bine să fi dat barem fetelor o meserie rentabilă", suspină doamna Măneanu.

Auzi zgomot pe scări şi îi recunoscu pasul. Instinctiv închise ochii ca de obicei când nu adormise încă.

Domnul Măneanu intră în odaie tiptil, deschizând şi închizând uşa încet. Apoi, dibuind, merse până la masa de noapte alăturată patului lui. Cu grijă, ca şi cum această grijă ar fi putut aduce o atenuare în intensitatea luminii, aprinse lampa *„veilleuse"* de pe noptieră. În odaie

se risipi o lumină dulce, verde.

Doamna Măneanu se întoarse gemând pe partea cealaltă. Se gândea să nu-i spună nimic, să lase totul pe a doua zi, şi atunci să-i vorbească aspru fără cuvinte multe, ca să înţeleagă şi el că nimeni nu-l ia în seamă în casă şi că toate se petrec în afara lui, că este un simplu străin, de la care iei o chirie sau leafă. Ce-i pasă lui că Maria e bolnavă? Sau ce-i pasă lui că Stela se va căsători? Totul se va rezuma în întrebarea mai mult sau mai puţin ascunsă: „Cât trebuie să dau?" Oare pentru ce mai venea acasă? Putea foarte bine să trimită prin străini ceea ce avea de dat. Pentru ce nu divorţase? Pentru ce venea totuşi să doarmă sau să bolească acasă?

Gemu şi se întoarse din nou pe partea cealaltă. El ascultă o clipă, i se părea că auzise geamăt. De obicei, când nu dormea, îi spunea noapte bună, dar astă-seară ar fi dorit tare mult să nu strice liniştea şi să se poată culca fără să mai vorbească nimic. Dar geamătul se auzi din nou ostentativ.

— Nu dormi? – întrebă încet, o încercare prudentă.

— Nu.

— Credeam că dormi.

Doamna Măneanu gemu mai tare şi se răsuci din nou.

— S-a întâmplat cumva ceva sau ce ai?

Nu primi niciun răspuns. Atunci dădu din umeri şi continuă să se dezbrace. Când se descălţă, pantoful îi scăpă din mâini şi căzu pe parchet cu zgomot.

— Ai putea să faci mai puţin zgomot la ora asta, că scoli fetele.

— Bine, dragă… dar trebuie să mă dezbrac… nu pot sta îmbrăcat toată noaptea.

— Nu aveai decât să te culci unde ai mâncat.

Domnul Măneanu se uită uimit în jurul lui.

De ani de zile ea nu-i mai făcuse nicio observaţie. După furtuna scenelor violente, la început, o linişte deplină urmase. Dar văzând că tace din nou, nu răspunse, şi merse încet în baie. Se gândi că poate ea va adormi în timpul ăsta. Când se întoarse i se păru că aude un plâns. Ascultă o clipă şi într-adevăr desluşi hohote înăbuşite. Se apropie un pas, speriat:

— Valerio, ce s-a întâmplat? Pentru ce nu vorbeşti?

— Nu mai pot!… Sunt prea nenorocită!…

— Dar ce s-a întâmplat, dragă? E cineva din casă bolnav?

— Da, şi Maria e bolnavă rău.

— Ce are? – întrebă el cu o îngrijorare bruscă şi remuşcări stângace.

— A avut o criză de nervi.

— Cum aşa? De ce?

— Ştiu şi eu? Probabil că duce şi ea o viaţă plăcută.

Domnul Măneanu tăcu obosit.

— Ce face acum? – întrebă totuşi.

— I-a făcut doctorul o injecţie şi la urmă a adormit. Doctorul spune că trebuie să schimbe cel puţin câtva timp mediul, aerul.

— O s-o trimitem la aer, dacă e nevoie. Ai să te duci cu ea. O să căutăm să-i procurăm mai multe distracţii. Ştii foarte bine că întotdeauna am fost de părere să vă distraţi cât se poate mai mult. Tocmai mă gândeam pentru ce nu aţi plecat anul acesta ca de obicei la băi.

— Uşor de zis!

— Puteţi pleca şi cu Stela, ea e mai veselă.

— Stela s-a logodit astăzi, nu poate pleca din Bucureşti.

— Cu cine? întrebă d-l Măneanu mirat.

— Cu locotenentul Negrea.

— Cine?

— Locotenentul Florin Negrea. Nu-l cunoşti.

Jenat, domnul Măneanu tăcu iar.

— Şi ţi se pare că e bine pentru ea…?

— Parcă poţi să ştii ce e bine şi ce nu! Crezi că e bine dar o nimereşti prost sau pe dos. Fiecare cu soarta lui. Nu ţi-aş fi spus nimic, dacă nu era absolută nevoie. Cred că ştii aceasta. Trebuie oricum să te vadă şi pe tine, măcar odată, înainte de căsătorie şi apoi îi trebuie fetii şi câte ceva de-ale casei. Trebuie să vorbim şi despre zestre.

— Desigur, desigur…

— Vreau să ştiu cât vrei să-i dai? Numai să te gândeşti că nici cu prea puţin nu o să găsească o partidă bună, te previn.

— Zici că a găsit.

— O logodnă se poate şi strica. Asta însă ar distruge-o pe Stela.

— Crezi… că-l iubeşte?

— S-ar părea că da.

— Dar el? Cum… dacă nu ar avea zestre… destulă…

— Da, da. Aşa cum sunt azi timpurile nu se poate trăi din nimic, chiar dacă eşti amorezat. Să încerce oricine, să nu dea nimic cui dă de obicei şi crede că a iubit în mod dezinteresat şi să vedem ce fel de dragoste mai găseşte. Şi apoi de ce să mai discutăm, probabil cunoşti lucrurile astea din proprie experienţă şi apoi nici aşa de săraci nu suntem ca să nu-i putem da nimic.

— Desigur, spuse domnul Măneanu speriat de posibile aluzii la viaţa lui în afara casei.

— Îţi repet: nu te-aş fi deranjat dacă nu era absolut necesar.

— Da, Da. Dar ce are Maria precis?

— Nu ştie nici doctorul. Vine mâine dimineaţă din nou, o să vedem atunci.

— Doarme acum? Îi este mai bine?

— Da, i-a făcut doctorul o injecţie şi a adormit.

— Bine… atunci… o să vorbim mâine… pentru Stela… şi pentru Maria… în fine, om vedea ce este de făcut.

Se îndepărtă. Doamna Măneanu îl auzi cum se vârâ în patul lui, care era aşezat tocmai în partea cealaltă a odăii. După o clipă, domnul Măneanu stinse lumina. În odaie se făcu întuneric. Doamna Măneanu nu îl mai auzea deloc. În ea însă inima se zbătea violent, sângele clocotea. Îi vorbise prea blând, cu frică, nu îndrăznise să-i spună nimic din tot ce gândea, din toată revolta, din toată ura. Ca de obicei, vorbise cu el ca şi cum ar fi fost o vinovată în faţa judecăţii. Iar el plecase de lângă ea fără măcar să-i fi spus bună seara. Hohote o înecau. Îşi înfundă capul în pernă.

Plânsul ei se auzea desluşit în odaie. Îl auzea şi el, dar cuprins de scârbă pentru ea şi pentru viaţa pe care o ducea, se strânse ghemotoc, ascuns în întuneric. Ştia că pretutindeni e tolerat pentru că plăteşte. I-o spusese şi ea: lucrul era adevărat. Se simţea singur şi bătrân. Plânsul femeii îi făcea rău. Se întoarse şi îşi acoperi urechile cu plapuma ridicată sus.

„E imposibil altfel – gândi – e absolut imposibil. E prea ordinară, prea simplă. Mă plictiseşte peste măsură. Nu se poate trăi altfel cu ea, nu mă pot purta altfel cu ea”. Ştia că cea mai mică încercare de blândeţe, de împăcare, ar fi răscolit trecutul, scene, pretenţii. Le simţea toate agăţându-se materiale de el, târându-l la fund, înecându-l în plictiseală şi bătrâneţe. În tot cazul, chiar plătită, totuşi viaţa din oraş îi dădea mulţumiri. Se întoarse din nou pe partea cealaltă şi îşi astupă mai tare urechile.

După câteva clipe, obosit, adormi. Plânsul ei şi suflarea lui sonoră se amestecară, se prinseră. Aveau acelaşi ritm.

Capitolul XVII

Din pricina acestei crize de nervi, toată purtarea Mariei păru explicabilă. „Era bolnavă şi noi nu ştiam” îşi repetau cu duioşie şi remuşcări Stela şi doamna Măneanu, răsfăţând-o cu dragoste, iar Maria, legănată de cuvintele lor şi mâinile lor, se lăsă să alunece spre o linişte absolut necesară. Peste câteva zile va pleca la Sinaia. Va sta acolo atât cât va dori. Doamna Măneanu va veni s-o vadă. Va veni poate şi tatăl ei, dacă va găsi o clipă liberă. Cât despre Stela şi logodna ei, nu-i mai vorbi nimeni nimic.

Lui Florin Negrea îi anunţase Stela, chiar a doua zi, printr-o scrisoare, boala Mariei. Totodată îi mulţumea pentru nişte flori trimise, o încercare înainte de a îndrăzni să vină chiar el.

„Maria e bolnavă. Are un şoc nervos – scria Stela. Trebuie neapărat să plece, să schimbe aerul. Mi-ar face plăcere ca poimâine, după-masă la cinci, să vii la noi. Până atunci…”

Florin Negrea răsuflă uşurat.

„Într-adevăr, se gândi. Aşa se explică totul. Şi, se mai gândi, am auzit că bolile astea de nervi te fac să-ţi pierzi memoria. Au existat oameni care, dintr-un „şoc” au uitat şi cum îi cheamă. Desigur că o să uite ce a fost între mine şi ea. O boală care într-adevăr s-ar putea zice că vine la timp”.

Maria rămase la Sinaia mai bine de o lună de zile. Între timp, cununia Stelei cu Florin Negrea se făcu. Totul îi era însă acum Mariei indiferent. Orice îi părea natural. Scrisorile doamnei Măneanu veneau regulat cu tot felul de detalii imprecise şi sfaturi lirice. Se vedea că este preocupată, grăbită, obosită, de croitorese, alergături, cumpărături. Scrisorile tatălui ei erau ponderate, căutate, scrise pe ton filosofic, blazat, literar şi ironic. Stela scria sacadat, parcă alergând.

Niciodată Maria nu-şi mai putu aminti exact cum trecuseră cele şase săptămâni. O melancolie densă aşezată pe o sănătate şubredă, o făcu să poată sta nemişcată ore întregi, zile întregi, aproape fără gânduri. În sobă era foc. Îl auzea pâlpâind. Când ieşea în stradă să se plimbe, aerul era rece, curat, mirosea a zăpadă. În Bucureşti, cu câteva zile înainte, când plecase, era cald încă, praf. Nu-şi dădea seama dacă trecuseră câteva luni, ori se întâmplase ceva care răsturnase totul şi sosise iarna deodată, aşa cum soseşte o furtună pe un cer senin.

Gazda îi aducea de mâncare. Seara, venea şi îi aprindea lampa. La ora asta i se părea necesar şi de bună cuviinţă să stea cu Maria de vorbă. Îi povestea lucruri foarte intime, înroşindu-se, cerând scuze. Dar Maria îi surâdea vag tot timpul, fără să poată înţelege şirul poveştii. Totul i se părea însă murdar şi inutil. Pe urmă, proprietăreasa aşeza patul pentru noapte. Aducea paharul cu lapte şi pleca. Lucrul cel

mai obositor însă şi curios i se părea Mariei că zilele totuşi nu se sfârşiseră şi că după fiecare noapte sosea o zi nouă, legată de cea de ieri, pe care trebuia s-o trăiască iar întreagă, plină de amintirea clătinată şi totuşi reală a ce a fost înainte.

Apoi află că Stela plecase în Italia cu Florin.

Într-o zi, o sâmbătă, veni tatăl ei s-o ia. A rămas cu ea o zi în Sinaia. Căuta ostentativ să fie foarte drăguţ. Maria nu-l văzuse niciodată atât de spiritual, degajat, seducător, voind parcă să-i arate Mariei că nu-l cunoaşte şi că dacă de obicei e altfel nu e vina lui. Îl simţea străin ei, străin lor – fals, ironic, nepotolit. O vedea parcă pe doamna Măneanu rămasă acasă, simplă, bună, naivă, plictisitoare, fără tact – şi nu-şi putea da seama care din ei amândoi e de vină – de neînţelegerea dintre ei, pentru ce oameni care s-au învoit nu se mai învoiesc şi pentru ce totuşi nu se despart şi pentru ce, ştiind toate astea, totuşi faptele îşi păstrează întreaga lor însemnătate.

Capitolul XVIII

Găsi casa adâncită într-o linişte mortuară. Stela plecată, iar doamna Măneanu căznindu-se să pară veselă de plecarea fericită a Stelei, fără însă să poată învinge tristeţea de a fi rămas singură. Maria asculta cu băgare de seamă tot ce-i spunea mama ei despre Stela. Totul striga fericirea Stelei, deplina ei fericire. Dar Maria ştia pe ce lucruri se clădeşte o astfel de fericire. I se părea că aude un ecou a ceva demult, trăit chiar de ea. Bărbatul Stelei fusese totuşi şi al ei. Doamna Măneanu observă paloarea Mariei şi se opri.

— Poate eşti obosită, avem tot timpul să vorbim de toate astea şi altădată, îi spuse îngrijorată.

Apoi, în zilele care urmară, casa, cu liniştea ei monotonă, o cuprinse ameninţător. Nu îndrăznea să treacă nici dintr-o odaie într-alta, de teamă să nu găsească acolo mai multă linişte.

Îşi simţea sufletul jupuit de bucurii şi durerea lui urâtă ca o boală care şi-a pus mască înfricoşătoare peste faţa pe care o roade. Nu vedea niciun fel de posibilitate de a-şi schimba vreodată soarta. Totuşi, un dor imens de viaţă o măcina. Nu îndrăznea să iasă în oraş. I se părea că viaţa aceea plină de mişunării nu vrea să o primească. Va umbla pe străzi fără rost. Nu voia să meargă la nimeni. Nu voia să fie întrebată nimic. Nu voia să vadă nici privirile oamenilor, care ostentativ nu întreabă nimic. Apoi, mai ştia că oriunde s-ar fi dus, seara va trebui să se întoarcă din nou acasă, în aceeaşi viaţă.

Totuşi, după câteva zile, înăbuşindu-se, se îmbrăcă să plece. Se uită în oglindă şi i se păru că s-a urâţit. Plecă greu. Înainte de a ieşi, merse până la mama ei.

— Vezi să nu răceşti – îi spuse şi o privi atentă.

— Am luat haina de blană.

— Să nu vii prea târziu. Unde vrei să mergi?

— Nicăieri. Numai aşa, pe străzi, ca să fac puţină mişcare.

— Bine.

— La revedere, mamă.

Doamnei Măneanu nu-i plăcea cum arăta Maria. Se vedea că nu mai este bolnavă, dar pe cât era înainte de nervoasă şi de nepotolită acum o lună, pe atât părea acum de indiferentă, plictisită. „Numai de nu ar face vreo altă boală. Ar trebui să se îngraşe niţel”.

Afară, Maria se lovi de un aer rece, îngheţat, de cristal.

Zăpada adunată tivea trotuarul cu un dâmb alb, înalt de aproape jumătate de metru. Copiii căutau lunecuşuri ca să se joace.

Când a ajuns în bulevardul Elisabeta, găsi lume multă care umbla repede, grăbindu-se parcă spre lucruri ştiute, precise, întâlniri date.

Maria se târî fără rost. Nu cunoştea pe nimeni. Nu o aştepta nimeni. Umbla încet pe drum şi îşi dădea seama că tot ce se

întâmplase în ultimul timp o izolase complet de viaţă. Se simţea străină de toată lumea, indiferentă de tot ce s-ar putea vorbi cu acei oameni. Nu ar fi găsit niciun cuvânt de spus. Nu mai ştia nimic din tot ce se întâmplase pe pământ. Cărţile şi gazetele pe care le citea rămâneau cu un înţeles de suprafaţă, aşa, ca lucrurile pe care le citeşti înainte de a adormi. Avea impresia că se întoarce, fără ştirea nimănui, dintr-o călătorie de pe un pământ pustiit de oameni.

Maşinal, se îndreptă către Cişmigiu. Intră în grădină. Singurătatea o durea, o durea în trup, cum te doare dacă îl ţii strâmb sau lovit. Îl plimba, ca să-l potolească, dar sufletul tremura îngrozit că va trece viaţa inutilă. Simţea o imensă nevoie de blândeţe, de mângâiere. Ar fi vrut ca din mulţimea oamenilor străzii, cineva să se oprească şi, ca şi când s-ar fi cunoscut demult, să meargă împreună, unul lângă altul, spre lucruri noi, bune. Simţea nevoia unui trup viu şi cald, alături ei, cineva care să-i vorbească despre ea. Cu fiecare pas ştia din ce în ce mai bine că va trebui să se întoarcă acasă fără să fi găsit pe nimeni, fără să se fi schimbat nimic. Apoi iar zile de-a rândul identice.

„Totuşi, viaţa întreagă nu poate trece aşa – îşi spunea – trebuie să se întâmple şi ceva mai bine", dar se simţea obosită şi presimţea vag, mai mult o amintire a trecutului, că ceea ce vine poate să fie tot prost şi fără sens.

Se întâlni cu pictorul George Veroniade. Nu-l mai văzuse şi nici nu mai auzise nimic de el din după-masa aceea în care, isteric, îşi zgâriase braţul. De departe nu-l recunoscu, dar îi amintea perfect o siluetă ştiută. Căuta să-şi precizeze cine este. Când văzu că cel ce se apropie se uită insistent, crezu că ea îi atrăsese atenţia prin privirea ei prea cercetătoare, indiscretă. Dar cel ce se apropia îi surâse. Atunci îl recunoscu. Era într-adevăr George Veroniade.

— Duduia Maria!

Faţa i se lumină. Privirea lui trădă o bucurie vie, nestăpânită, emoţie. Maria se simţi deodată învăluită de căldura întâlnirii, de bucuria lui. Veroniade o privea ca şi cum pe ea ar fi căutat-o, pe ea ar fi aşteptat-o. Maria se emoţionă în faţa acestei lumini bruşte, neaşteptate. Se stăpâni, fiindu-i frică de ridicol, dar George Veroniade, aplecat, îi căuta faţa.

— Ai slăbit.

— Puţin.

— Destul. Ai fost bolnavă?

Maria făcu semn că da. Îşi simţea glasul tremurând. El o privi şi mai adânc. Văzu în ochii ei spaimă. Într-o mişcare de impulsivă generozitate, îi luă amândouă mâinile şi o atrase spre el:

— Ce e? – întrebă îngrijorat, cald.

— Nimic – se zbătu Maria – nimic, dar nu se mai putu stăpâni şi izbucni în plâns.

Îl simţea lângă ea, mai înalt decât ea, mai puternic. Hohoti într-o nemăsurată delăsare. Speriat, Veroniade o strânse, o ocroti.

— Nu, nu – îi spunea – nu trebuie plâns…

Trecătorii îi priveau. George Veroniade îi ascundea faţa, o întorcea aşa încât să nu fie văzută, recunoscută poate. Maria se simţi apoi dusă. Se lăsă fără voinţă. Hohotea.

Acum era într-un automobil închis, care luneca repede în lungul străzilor. Se simţi ridicată în braţe, mângâiată, faţa acoperită de sărutări. Se zbătu.

— Te iubesc – îi spuse el – te iubesc demult… Te iubesc…

— Nu, nu – şoptea Maria speriată – nu se poate.

— Te iubesc… întotdeauna te-am iubit…

— Vreau acasă.

— Aşa nu poţi merge acasă. E imposibil… Trebuie să te linişteşti mai întâi. Vino la mine. Ai să iei un ceai. Ai să te linişteşti.

Maria tresări.

— Nu e rău dacă vii. Ai nevoie să te odihneşti, să te reculegi. Aşa nu poţi merge acasă. În automobil e frig. Eşti încălzită, ai să răceşti. E imprudent. Eşti slăbită. Îţi făgăduiesc că va fi aşa cum doreşti. Ştii prea bine că poţi avea încredere în mine. Da? Vino, te rog, vino. O să-ţi fie mult mai bine.

Maria nu răspunse. Îi era groază să rămână iar singură. Se lăsă dusă.

Până la el acasă, Veroniade o ţinu în braţe, iar el mângâind-o ca pe un copil. Era tăcut.

La el acasă o îngriji, o înveli. Îi dădu ceai fierbinte, îi ceru voie să pună rom mai mult, ca şi cum şi în asta Maria ar fi putut găsi ceva de spus, aşeză lemne pe foc. Cu o batistă mare, albă, îi şterse urmele lacrimilor de pe faţă. Maria era stingherită de atâtea atenţii, ca orice om sensibil când ştie că nu va putea înapoia cu nimic ceea ce i se dă.

Veroniade se aşeză jos la picioarele ei, îi luă mâna. Avea o privire simplă de animal credincios.

— Te iubesc, te-am iubit de la început. De aceea am căutat să nu mai viu la dumneata… înţelesesem că îl iubeşti pe Lucian Panu… că te iubeşte.

Văzu din nou spaimă în ochii Mariei.

— …Nu, nu vreau să ştiu nimic. Nu voi spune nimic… dar dacă ai şti câtă bucurie am că te-am întâlnit! Poate vreodată am crezut… am aşteptat, să ai nevoie de mine… să ne întâlnim… să vii… Acum ai nevoie să te odihneşti. Oricând poţi veni la mine. Îmi poţi cere orice… Aş fi atât de fericit… să pot face într-adevăr ceva pentru dumneata, ceva care într-adevăr să-ţi facă plăcere, o bucurie… mai ales să nu mai plângi atât de tare!…

Maria se lăsă legănată. Nu înţelegea bine ce îi spune, de ce îi spune

toate lucrurile astea, cum a ajuns să-i vorbească astfel, dar cuvintele îi făceau bine. Toate puteau să fie într-adevăr atât de bine! Zbuciumul nu avea niciun sens. În odaie era liniște. Focul aprins în sobă pâlpâia ca într-un decor de teatru. Odaia asta necunoscută și unde fusese primită ca într-un loc unde demult era așteptată… Trupul tânăr chema viața, bucuria. Totul se întâmplase așa cum dorise în stradă. O azvârlire bruscă într-o viață nouă…

— Dacă ai ști ce făcută ești ca să fii fericită… iubită…

Îi sărută mâna lung, repetat, cu buze moi, calde. Își îngropă fața în mâinile ei și de acolo încă șoptea aceleași cuvinte legănătoare și aprinse.

Maria îi răspunse printr-o strângere ușoară, obosită, inconștientă a mâinilor. George Veroniade o cuprindea din ce în ce mai mult. Acum era lângă ea, aproape. Maria căută să se stăpânească, să rămână rece.

— Gata, gata, șoptea, dar mângâierile se precizau, luau avânt. Și Maria văzu lângă ea privirea aceea care a uitat totul, în afara dorinței.

„Sunt clipe când poți uita totul” – își spuse Maria și închise ochii.

Din fundul trupului setea deșteptată strigă, se înălță. Deodată se lipi de Veroniade. Era unul în brațele celuilalt. Cuvintele încetară.

„Nu îl voi putea iubi niciodată – se gândi încă, deslușit – și dacă cedez, va fi scârba aceea intolerabilă după aceea” – și își dădea seama că ar trebui să știe precis aceasta și omul care șoptea «te iubesc», dar Maria nu găsea nici puterea să se rupă amețelii, nici puterea de a vorbi. Trupul chema mângâierile bărbatului, cu însetare. Înspăimântată de ce face, Maria se legă mai tare de el, și căută în mângâieri o sfărâmare totală a gândurilor.

Dorința se zbătu între ei ca și cum hotărâse să distrugă ceva ce se ascunsese între ei… sclipiri de dureroasă încercare, când, simțind că sunt străini s-au căutat inutil unul pe altul. Veroniade înțelegea că nu are în brațe decât un trup însetat de viață și înspăimântat de zădărnicia gesturilor. Totuși, pentru câteva clipe, gândurile fură într-adevăr înfrânte, iar lumea întreagă se mărgini între ei doi. Dorința cuprinsese totul, se înălță în unitatea înțelegerii.

Tăcerea apoi a fost făcută din lașitatea privirilor care se ascund.

— Maria, te iubesc – șopti Veroniade, vrând să găsească o izbăvire, dar ea surâse blând, ca și cum nimic nu mai avea importanță.

Apoi, Maria se gândi că dacă ar putea plânge, ar fi bine. Lacrimile ar fi ușurat clipa, dar nu putea plânge, căci trupului destins îi era bine. O liniște îl țintuia locului, fără gesturi, fără cuvinte, fără recunoștință, fără ură, animalic.

„În definitiv – se gândi Maria – ceea ce s-a întâmplat trebuia să se întâmple, iar scârbă nu este așa mare pe cât o așteptam. E suportabilă”.

În sobă, focul pâlpâia încă de sfârșit.

George Veroniade căuta să nu gândească, să menţină ameţeala şi să se bucure de ce se întâmplase, dar se simţea amar în suflet. Maria era lângă el, străină lui.

„Nu trebuia să fac ce am făcut. Dacă a plâns în stradă, înseamnă că s-a despărţit de Lucian Panu, desigur, dar înseamnă că îl mai iubeşte încă. A venit la mine într-o clipă de disperare şi mi s-a dat, ca să uite. Acum, probabil că îi este scârbă de ce a făcut, îi este scârbă de mine. Dacă nu aş iubi-o, poate m-aş bucura de cele întâmplate. Orgoliul şi o gelozie stupidă îmi strică însă toată bucuria".

Maria deschise ochii şi îl văzu pe George Veroniade alături de ea, cu ochii închişi, nemişcat. Pe faţa lui îngustă, barba crescută, aşeza o umbră cenuşie. Porii pe aripile nasului erau dilataţi, iar ochii, cu gene scurte, decolorate, cu pleoape prea mari şi tremurătoare, dădeau ceva trist feţei.

Niciodată Maria nu-şi închipuise că este atâta deosebire în aceeaşi faţă văzută de aproape şi de departe. Omul acesta de lângă ea îi era străin, complet străin. Nu-l recunoştea. Nu ştia cine e. Atât de străin încât, dacă ar fi observat că este mort, nu s-ar fi schimbat nimic în viaţa ei. Totuşi, fusese a omului acestuia. Ceea ce corpul ei putea simţi mai puternic fusese dezlănţuit de omul acesta. Mâinile astea indiferente, anoste de atâta indiferenţă, o mângâiaseră şi trupul ei tresărise sub mângâierile lor. Acum putea ieşi în stradă şi cu oricine să repete gestul şi exaltarea trupului. Un om indiferent care putea să nu-i cunoască numele şi apoi să nu-l mai vadă niciodată. Acelaşi lucru îl făcuse şi cu Florin Negrea, numai că, neînvăţată încă cu astfel de gesturi, lucrul fusese mai trist, mai inutil şi totul lipsit de plăcere, dureros. Mâine va fi însă cu atât mai uşor, cu oricine…

— Eşti dragă – şopti Veroniade mai mult ca pentru el, şi rămase cu ochii închişi, acoperiţi de aceleaşi pleoape obosite şi tremurătoare.

Maria simţi o sfârşire lungă în tot trupul. Văzu mâinile lui Veroniade care se întinseseră ca să o caute, dar ea se trase, ferindu-se.

— Să nu fii supărată, va fi cum doreşti. Ţi-am spus că poţi cere orice.

Maria izbucni.

— Cum orice? Cum ce vreau? Parcă se poate cum vrem?

George Veroniade deschise ochii, o privi şi tăcu.

— La ce bun ipocrizii – continuă Maria cu exasperare, la ce bun inutilităţi jenante! Ştiai prea bine, chiar din stradă, că va fi aşa, că nu se poate altfel.

— Nu ştiam.

— Cu atât mai rău.

— Mario!

Dar Maria se ruşină. Nu era nimeni de vină. Se prea putea ca Veroniade să fi fost de bună-credinţă. Instinctelor nu le trebuie

premeditări. Fusese şi el luat de acelaşi avânt, chemat de aceeaşi dorinţă ca şi a ei. Şi apoi lucrurile astea nu au atâta importanţă. Se întâmplă pentru că trebuie să se întâmple. „Ce atâtea mofturi, duduiţă, pentru atâta lucru!" – spusese Florin Negrea atunci… Şi pentru că Veroniade, delicat, nu supără, nu loveşte, caută ea cu dinadinsul jignirea? Într-adevăr, nu se întâmplase nimic extraordinar. Viaţa trebuie primită aşa cum e.

Încet luă mâna bărbatului pentru o împăcare. Veroniade nu arătă decât o ironică uimire faţă de gestul Mariei. Părea deprimat.

— Acum câteva luni – spuse – am avut puterea să nu mai vin la dumneata, când am văzut că încep să te iubesc, pe când erai îndrăgostită de doctorul Lucian Panu. Adineaori am înţeles imediat că vei fi supărată pe mine. Îţi cer iertare…

„Ce lucruri inutile" – gândi Maria. Râse încet, obosită, şi rămase nemişcată, lipită de trupul lui.

— Acum că ne-am întâlnit fără voia noastră, lucrurile care s-au întâmplat nu trebuie să aibă nicio importanţă…

— Desigur, desigur… – râse Maria, acelaşi râs.

— Nu, nu aşa. Vreau să spun că nu trebuie să te simţi jignită pentru ce a fost. Dacă ţi-am spus că te iubesc, nu am făcut-o din obişnuinţă profesională. Poate că destăinuirea mea să-ţi pară ridicolă, dar prefer să fiu ridicol decât să te las să crezi altceva decât ce a fost. E adevărat, te iubesc. Te rog să mă crezi. Asta în ceea ce mă priveşte pe mine, şi de aceea era poate mai cuminte să nu fi făcut ce am făcut… Iar în ce te priveşte, nu ai făcut nimic rău, chiar dacă ai greşit faţă de sentimentele dumitale faţă de altcineva. Te-am găsit plângând în stradă. Asta înseamnă că cel pe care îl iubeşti, merită să cauţi să scapi de el, de amintirea lui, prin orice mijloc. Nu oricine are puterea să uite stând singur. În orice caz, nu trebuie adăugat nimic urât prin neîncredere, dubiu, faţă de mine – Veroniade făcu o pauză şi pe urmă adăugă cu acel surâs trist şi ironic totodată, care răsărea pe faţa lui de câte ori simţea că sentimentele lui depăşesc măsura şi nu vor fi înţelese – Poate nu ar fi fost rău pentru niciunul din noi ca întâmplarea asta să ne fi apropiat. Şi unul şi altul avem nevoie…

„Vorbeşte ca în romane – gândi Maria şi îi recunoştea glasul din după-masa aceea când explicase pentru ce nu poţi înţelege mizeria şi foamea, dacă rabzi voit. Acelaşi ton liniştit, ca şi când ar fi căutat să desluşească o temă dată, oricare, indiferent, la un examen. Un ton pe care îl putea întrebuinţa parcă în absolut orice împrejurare din viaţă, ca şi cum toate ar fi fost dinainte ştiute şi apoi simplu recunoscute.

Maria se sculă de lângă el. Se aşeză pe un scaun. În faţa ei era o oglindă. Acum nu i se mai părea că este urâtă, ci dimpotrivă. „E totuşi mai bine, într-adevăr, că ne-am întâlnit, are dreptate. Aveam nevoie să mi se pară, fie chiar pentru o după-masă, că nu sunt singură. Acum o

să-mi fie poate ceva mai uşor acasă. Am să am la ce să mă gândesc, ceva nou dacă nu ceva frumos." Se simţea uşoară, o linişte trupească bine definită, a echilibrului, o revenire a sănătăţii parcă.

— …După cât mi se pare – continuă Veroniade, stând tot nemişcat pe canapea – singură nu poţi trăi. Singurătatea te apasă ca o spaimă şi, pe de altă parte, oamenii desigur te supără… Eşti într-o stare de nervi periculoasă. Poţi face imprudenţe mari.

— Cine, eu?

Cuvintele lui o aruncară în trecut. Se simţi nesigură, mintea clătinată pe o muche periculoasă de febrilitate.

— Nu-ţi dai seama că adineauri, când te-am întâlnit în stradă, ieşiseşi ca să cauţi un om? Or, e fatal că oamenii pe care ai să-i întâlneşti în stradă să nu te mulţumească. E poate totuşi, din unele puncte de vedere, bine că m-ai întâlnit pe mine, cu toată nemulţumirea.

Maria se simţea înjosită, dar nu avea ce răspunde, căci, într-adevăr, recunoştea că ieşise în stradă ca să caute pe cineva, deci în stare de orice nebunie.

— Voi avea puterea să stau în casă şi să nu caut – şopti cu un glas de copil certat.

— E imposibil. E o exasperare în dumneata, care nu îţi dă pace… Nu ştiu ce ţi s-a întâmplat, ce fel de deziluzie, dar… Şi apoi, poate că eşti prea făcută pentru dragoste ca să admiţi ca timpul să treacă fără dragoste. Şi asta se poate.

Din celălalt colţ al odăii, departe de el, Maria îl recunoştea acum pe Veroniade cel dinainte, cel în faţa căruia plânsese, căutase adăpost, mângâiere.

— Şi totuşi, cred că nu îţi închipui că voi face şi cu altcineva ce am făcut cu dumneata.

Ştia că minte, dar dorea negarea acestui lucru de necrezut: că ea, e, într-adevăr, în stare să meargă cu primul venit şi să se dea lui din plictiseală. Ştia că după cele ce se întâmplaseră cu Florin Negrea şi scârba ce urmase, ar fi trebuit ca într-adevăr scârba să întreacă totul şi să împiedice repetarea gestului.

— Eu îţi sunt tot atât de străin ca oricine altul – răspunse Veroniade şi surâse iar, trist.

Maria clocoti. În definitiv, ce va face, o priveşte pe ea, pe nimeni altcineva.

— Pentru ce cauţi să mă jigneşti?

— Nu caut să te jignesc cu nimic, dimpotrivă. Îţi spun numai ce eşti în stare să faci. E mai bine să-ţi spun.

— Ştiu ce sunt în stare să fac şi nu am obiceiul să învinuiesc pe nimeni de ceea ce fac. Nu este nevoie să ne învinuim şi nici să ne cerem reciproc iertare pentru cele întâmplate.

„Pentru ce niciodată în faţa lui Saşa nu am îndrăznit să vorbesc desluşit, iar faţă de omul acesta, care nu mi-a făcut nimic rău, caut cuvinte care ar putea să-l jignească?” – se întrebă Maria, dar nu mai avu timpul să gândească mai departe. Veroniade vorbea din nou.

— Eu voiam pur şi simplu să ştii unele lucruri pe care nu îndrăzneam să ţi le spun făţiş, dar văd că e mai bine să nu înconjur. Pentru că eu cred că nu poţi sta singură, voiam să-ţi spun că eu totuşi sunt mai puţin făcut să te jignesc, ori să te supăr cu ceva, decât un altul. Că aici, la mine… Eu… Ei da, vreau să ştii că la mine poţi veni oricând, chiar dacă ai vrea să găseşti în mine numai un prieten.

— E atât de inutil totul – şopti Maria, într-o imensă delăsare şi îmblânzire. I se umeziră ochii.

— Totuşi… oricând… Te voi aştepta din nou, Mario.

— Iubesc pe altcineva, spuse brusc Maria. Ţinea capul plecat spre pământ cu încăpăţânare.

— Se poate, dar am văzut că plângeai în stradă.

— Totuşi, iubesc.

Veroniade întrebă fără a o privi:

— Pe Lucian Panu?

— Nu… pe altcineva.

— Dacă nu vrei să spui, nu trebuie să minţi. E mai simplu.

— Nu mint.

— Atunci, ce a fost cu doctorul Panu?

Maria se înroşi.

— Nu a fost nimic.

— Nimic?

— Nu, nimic.

— Totuşi, ce am văzut eu nu mă poate înşela. Aşa cum te privea şi apoi gelozia lui din după-masa aceea când ai cochetat cu locotenentul Florin era desluşită. De aceea am hotărât să nu mai vin la voi în casă. Am avut deplina convingere că te iubeşte.

— Nu, nu – încercă Maria – nu… el…

Şi deodată i se păru de necrezut, de neînţeles ce făcuse cu Lucian Panu, cum îl gonise, inexplicabil totul. Absolut de neînţeles. O revoltă îi tremură în suflet. De vină fusese Florin Negrea, numai el… sau poate Saşa… sau poate ea… Totuşi, îl gonise…

— Pe Lucian Panu îl mai vezi? – întrebă iar Veroniade, îndreptând acum o privire atentă asupra Mariei.

— Nu.

— De ce?

— Aşa.

— V-aţi despărţit?

— Nu ne puteam despărţi dacă nu am fost împreună.

— Florin Negrea e căsătorit cu sora dumitale, nu-i aşa?

— Da.
— Ai fost îndrăgostită de el?
— Cine, eu?
Scârba fusese înlocuită printr-un dispreţ desăvârşit.
— E o lichea – spuse Maria după o pauză.
— Da, probabil. Dar nu ai răspuns la întrebarea mea.
— Întrebarea nu are sens – spuse Maria cu răceală.
— Iar cel pe care îl iubeşti cine e?
— Doreşti destăinuiri complete?
— Desigur.
— E avocatul Alexandru Velescu.
— A, da!
— Îl cunoşti?
— Nu eu. Dar Angela îl cunoaşte. Vorbea cu Niki de el.
— Da, ştiu, de aceea nu voiam să-ţi spun numele lui… La Angela l-am cunoscut.
— Ai fost mult timp cu el? Acum Veroniade vorbea încet, rar.
— Aproape un an.
— Pentru ce v-aţi despărţit?
— Probabil pentru că nu mă mai iubea.
Maria râse stângaci.
— V-aţi despărţit demult?
— De trei luni.
— Nu crezi că se va reîntoarce?
— Nu, nu cred. Nu am crezut niciun moment asta.
— Şi spui că îl mai iubeşti încă?
— Da.
— Nu crezi că ţi se pare?
— Nu.
Veroniade se gândi, apoi o privi cu multă seriozitate.
— A lui Lucian Panu ai fost?
— Nu.
— De ce?
— Nu ştiu.
Veroniade o privea cu o atenţie din ce în ce mai minuţioasă.
— Cu ce te ocupi toată ziua? – întrebă după o pauză mai lungă.
— Cu nimic, spuse Maria înălţând din umeri cu enervare.
— N-o să-ţi pară mai târziu rău de timpul ăsta?
— Nu.
— Am mai multă experienţă ca dumneata. Te asigur că judeci greşit.
— Nu judec, aşa simt.
— Şi cât timp vei trăi aşa?
— Nu ştiu.

— Ţi-ai dat licenţa?

— Nu, am fost bolnavă, am întrerupt.

— N-ai putea să faci un efort şi să-ţi schimbi viaţa?

— Nu.

— Nu vrei, sau nu poţi?

— Nu pot.

— Eu cred că nu vrei.

— Se poate. E indiferent. E tot una.

Se priviră din nou.

— Poate că ar fi bine să te stăpâneşti mai mult.

— Când este nevoie, ştiu să mă stăpânesc.

Maria îşi aminti despărţirea ei de Saşa.

— Nu m-am înjosit niciodată – continuă.

Îşi aminti de Florin Negrea. Tăcu.

— În tot cazul, adăugă repede, nu regret nimic şi mai ales nu învinuiesc pe nimeni.

— Da, dar pur şi simplu îţi strici viaţa şi probabil pentru cineva care nu merită.

— Da, poate, spuse Maria, dar îşi dădu seama că era un lucru la care nu se gândise încă niciodată. Îl revăzu pe Saşa, înalt, cu umerii largi, cu glasul stăpân, îndepărtându-se, rupându-se de lângă ea. Sfâşierea despărţirii i se prelungi din nou în trup, alunecând pe o rană nevindecată. Viziunea, durerea, întrecu gândurile.

— E tot una dacă merită sau nu. Îl iubesc.

— Nu, nu este chiar aşa de indiferent.

— Când mă voi vindeca, voi gândi ca dumneata.

— Nimic nu garantează că nu vei duce boala asta toată viaţa. Sunt unele firi predispuse.

Maria se înspăimântă. Într-adevăr, nimic nu garanta că boala nu va dura toată viaţa. Dar pentru ce îi vorbeşte omul acesta astfel? Adineauri reuşise aproape să uite totul. Acum, conştiinţa inutilităţii aducea o creştere insuportabilă a inutilului. Toată viaţa. Şi gol totul. Odaia asta străină şi omul acesta culcat pe o canapea unde fusese şi ea trântită alături lui… Saşa cu alte femei şi pentru totdeauna plecat.

— Trebuie să plec…

Glasul Mariei era speriat.

— Nu, nu pleci încă.

Veroniade sări de pe canapea şi începu să-şi aşeze grăbit părul lui prea moale ca la copiii anemici. Îmbrăcă cu aceeaşi grabă speriată un halat lung şi larg. Părea înalt şi slab.

— Iartă-mă dacă am vorbit lucruri dezagreabile. Nu m-am gândit decât la dumneata. Aş fi vrut să te ajut. Nu vreau să pleci acum, să rămâi cu o impresie rea. Mai stai. Ai să mai iei o ceaşcă cu ceai. Da? Te rog, nu se ştie, poate tot ai să mai vii aici…

Surâse iar surâsul trist…

Privirile li se întâlniră. Veroniade se apropie de Maria. O luă de umeri cu un gest cald, învăluitor. Se aplecă spre ea, dar Maria imperceptibil se retrase, Veroniade o lăsă imediat. Mâinile îi căzură ostentativ, inutile, de-a lungul trupului. Se îndreptă către masa unde era pregătit ceaiul. Maria rămase locului. Se simţea stingherită pentru că îl respinsese astfel pe Veroniade, şi toată încrederea şi bucuria lui.

Apoi au băut ceaiul în tăcere.

Furişând privirile, Maria se uita în jurul ei. Odaia avea un ton de resemnare tăcută, înăbuşitoare, de sfârşit.

Pe pereţi, picturile, fără să fie lipsite de talent, aveau ceva migălos, de cazną voită, lipsită cu totul de vreo abundenţă interioară, lucrate cu aceeaşi resemnare răbdătoare ca şi glasul lui Veroniade, făcute din acelaşi material lent, al unei oboseli blânde, a surâsului trist.

„Nu îl voi putea iubi niciodată, îşi repetă Maria. E absolut imposibil, niciodată nu-l voi putea iubi. Totul e inutil”.

Veroniade turna încet, cu băgare de seamă, ceai în ceaşca Mariei. Părea conştient că ceaşca e a Mariei, că Maria va aşeza buzele pe ea. Maria îl simţea supus, însetat de sentiment, suferind o aşteptare tot atât de intensă ca a ei. Maria ştia că dacă l-ar privi cu o privire în care s-ar cuprinde căldură, el ar fi primit o zdruncinare din acelea care usucă inima de sânge. Pentru el, această privire ar fi fost egală cu împlinirea unei minuni aşteptate. Dar aşteptările lor, fiecare alta, îi despărţeau.

— Cu o bucată de zahăr, şi puţină lămâie, nu-i aşa, ca adineauri? întrebă Veroniade înălţând brusc o privire generoasă, caldă, resemnată.

— Da.

„Pentru nimic în lume nu trebuie să mai vin aici, îşi spuse Maria, cuprinsă din nou de liniştea odăii, de bunătatea bărbatului care cerea să o ocrotească. Pentru nimic în lume. Nu poate să iasă nimic bun, absolut nimic. Trebuie să am puterea să nu mai vin. E datoria mea să nu mai vin”.

S-au despărţit vrând să pară liniştiţi, căutând să surâdă prietenos. Totul părea sfârşit pentru totdeauna.

— Poate, totuşi, ai să mai vii, şopti Veroniade în clipa în care mâinile se despărţeau. Aplecase capul şi părea gata să primească o lovitură.

— Nu, îi spuse Maria, niciodată.

Capitolul XIX

Maria se întoarse acasă. Nu lipsise cu totul decât ceva mai mult de două ceasuri. Nu regreta nimic din cele întâmplate. Nu ştia însă ce va face mâine. Poimâine…

„Oricând poţi veni la mine”, repetase insistent Veroniade. O insinuare, o dorinţă şi poate o concluzie, căci într-adevăr, ce va face singură? Şi totuşi, pentru nimic în lume nu trebuia să mai meargă la el. O reîntoarcere acolo însemna primirea unei astfel de vieţi. Resemnarea.

„Eşti făcută prea pentru dragoste ca să poţi trăi fără dragoste”. „Nu poţi sta singură”. Dar pentru ce îl gonise pe Lucian Panu, fiindu-i frică de dragoste, dacă lângă un om pe care nu-l poate iubi nu vrea să stea, şi dacă fără dragoste nu se poate?

Dacă nu se omorâse nu era totuşi mai uşor să rabde durerea adusă de o nouă dragoste decât să stea în sterilitatea asta completă de sentiment sau lângă un om care îi este indiferent? E oare preferabil să suferi decât să trăieşti o viaţă moartă? Dar suferinţă era în orice caz. Acum nu mai căuta decât felul suferinţei. Atât rămânea: alegerea.

Mariei îi era dor. Cu gust de sânge cald în gât. Dor de viaţă. Saşa era într-o îndepărtare vagă, şi tot acolo în acea ceaţă a unor dorinţe nelămurite, irealizabile, îl întâlnea şi pe Lucian, plecat şi el.

Maria merse în odaia în care se afla telefonul. Se apropie încet. Luă cartea şi căută casa lui Lucian. Privi telefonul cu teamă.

De nenumărate ori, de când se despărţise de Saşa, dorise să ceară casa lui şi apoi, după ce i-ar fi auzit glasul – doar să-i audă glasul – să închidă. Dar inima îi bătuse de atâtea ori violent, în fiecare încercare şi niciodată nu îndrăznise să facă gestul. Era intolerabil, gust de cenuşă, o împiedica. Ştia numărul pe dinafară. Atât, simplu, şi i-ar fi auzit glasul… Saşa.

Maria luă telefonul şi încet, cu glas chinuit, ceru casa lui Lucian Panu.

De dincolo, ireal, îi răspunse un glas. Maria îl recunoscu. Era Lucian.

— Alo, da?

Inima Mariei bătea violent. Gâtul îi era uscat. Şopti înăbuşit:

— Lucian!

Niciodată nu-i spusese pe nume. Niciodată. Nu o va recunoaşte.

— Da! Alo! Cine? Alo?

Şi telefonul lui rămânea deschis, parcă viu, atent, vibrant. Maria însă închise încet telefonul. Nu putea depăşi teama. Era peste putinţă. Se simţea sosită dintr-o odaie străină, din sărutări străine, Gigi Veroniade încă prezent în ea. „Eşti în stare de orice. Ai ieşit în stradă să cauţi un om”, îi spusese Veroniade. „Voi avea puterea să stau în

casă şi să nu caut", răspunsese Maria. Dar abia trecuseră câteva clipe şi căuta din nou un om.

Maria îşi ascunse obrazul în mâini. Rămase nemişcată.

Capitolul XX

Lucian închise telefonul apăsat, cu o violenţă concentrată.

„Ce stupid, spuse. Sunt complet stupid”.

O revoltă crescu în el.

„Nu vreau să mă mai gândesc la ea. Nu vreau. E stupid. Totul s-a terminat, mi-a spus-o desluşit. Tot ce a fost, a fost fără sens. Şi exaltarea mea şi purtarea ei. Nu trebuia să permit să se întâmple lucruri fără sens. Trebuia să-mi dau seama de la început că „nenorocirea” pe care o simţeam sosind nu era decât demenţa şi slăbiciunea mea. „Coup de foudre”? Şi cu câtă exaltare am primit întâlnirea noastră, şi cu câtă nebunie a stricat-o. Într-adevăr, am pus amândoi forţe egale!”

Lucian se trânti pe divan, închise ochii, apoi încet se trase mai în lături şi lăsă un loc gol lângă el. Cu mâna căută perna. Mâna părea că mângâie. Şopti… „Mario!” Violent se întoarse cu tot corpul asupra locului rămas gol. Rămase nemişcat. Nu înţelegea de ce e singur, de ce a plecat de lângă ea.

Se sculă şi începu din nou să umble de colo-colo.

„Nu-mi este suficient, nu mă poate linişti să mă gândesc că din partea ei a fost «demenţă». Care demenţă? Nu cunosc nicio demenţă de felul acesta. Ce a vrut cu mine? Cu un om de care îţi este scârbă sau îţi este indiferent nu astfel te porţi. În tot cazul nu era necesară scena despărţirii”.

Şi o revăzu pe Maria palidă, cu ochii arzând şi mai ales mâinile cu tremurarea uşoară, inconştientă. Şi faţa aceea nimicită de o aprindere uscată…

O grijă violentă îl răscoli. „Nenorocirea” pândea din nou, era aici, se întâmplase. Erau în jurul lui strigăte de deznădejde, iar strigătelor nu le răspunsese. Plecase fără să întoarcă privirea către glasul care stingea cuvintele: „nu am nevoie de nimeni”, cu aceeaşi tremurare ca a mâinilor, care doreau ajutor. Şi el nu răspunsese din orgoliu, pentru că glasul se încăpăţânase să strige „nu am nevoie de nimeni”, nu răspunsese, pentru a pedepsi durerea care nu voia să plângă.

„Dar pentru ce să-mi spună că nu are nevoie de nimeni, când eu nu-i spusesem încă nimic, dacă nu tocmai pentru că aştepta ajutor de la mine? Înţelesese perfect tot ce se petrecea în mine. Ştia că eu o pot ajuta. Ştia, aştepta…”

Lucian fu cuprins de panică. Îl chemase, iar el, care chibzuise atât înainte de a veni la ea, nu înţelesese nimic din tot ce simţise ea. „Nenorocirea” se întâmplase fără ca el să o recunoască, cu toate că o aşteptase. Maria trebuia învinsă, orgoliul ei trebuia învins, dar în locul acestei victorii, îşi făcuse loc orgoliul lui, şi învinsese orgoliul nimicind.

Lucian se plimbă prin odaie, îşi spuse: „m-a dat afară… dat afară…” fără însă să se poată supăra.

Acum în glasul de adineauri, care îi şoptise numele, reveni: „Lucian”. Era glasul ei. Îl recunoştea. Îl chemase din nou, era din nou ea. Mereu. Nu i se păruse că este ea, ci era într-adevăr ea. Acelaşi glas, aceeaşi chemare. Şi îi revedea şi ochii, strigând şi ei, cu privirea intensă, mărită, de orb care caută lumină.

Lucian ieşi în goană din odaie, trecu prin antreu, îşi luă paltonul şi căciula, le îmbrăcă în grabă şi fugi în stradă. Imediat se azvârli într-un taxi şi dădu şoferului adresa Mariei.

Când ajunse în apropierea casei, graba îl făcu să se aplece, dar deodată, de departe, o văzu pe Maria într-o trăsură, mergând înspre el. Caii umblau încet, iar Maria aşezată, rezemată, părea bolnavă. O privire înfierbântată îi umplea ochii, aşa cum ar putea-o face lacrimile.

Lucian se trase repede înăuntrul maşinii, ca să nu fie văzut de ea. Şi Maria trecu încet pe lângă el, fără să mişte, fără să pară că vede ceva în jurul ei. Era împietrită, dusă de trăsură, nemişcată.

Un moment, elanul lui Lucian fusese atât de azvârlit, aruncarea lui către ea atât de impetuoasă, încât crezuse că îi va striga să oprească mersul acesta mortuar, dar imediat apoi bănuielile îl azvârliră din nou în tăcere şi ascunziş. Se strânse să nu fie văzut. Spuse şoferului cu glas stăpânit:

— Întoarce, şi te iei după trăsura aceea. Să nu o pierzi şi să nu fii văzut.

— Bine, conaşule, surâse şoferul.

Acum mergeau urmând trăsura, încet. Lucian suferea, îi era ruşine. Se stăpânea cu greu. Se simţea sufocându-se în fundul automobilului, urmând mersul lent al trăsurii. Dar voia să ştie. Voia să afle. Avea nevoie de ceva material din viaţa ei, o certitudine.

Trăsura se opri. Şoferul opri şi el automobilul. De la o mică distanţă, Lucian o văzu pe Maria coborând, plătind, mergând la uşa casei în faţa căreia se afla şi sunând. Uşa se deschise imediat. Maria dispăru. Era o casă veche cu un etaj şi un balcon mic.

În automobil, Lucian aşteptă câteva momente. Şoferul aştepta şi el tăcut.

— Coboară, te rog – spuse Lucian – şi vezi cine stă acolo.

Şoferul plecă şi se întoarse.

— George Veroniade, spuse. Scrie pe uşă.

— Bine, mulţumesc.

Şi cum Lucian rămăsese complet nemişcat, şoferul întrebă:

— Plecăm, boierule, sau acum o aşteptăm pe duduia să se întoarcă?

— Aşteaptă.

— Bine, conaşule.

Şoferul părea indiferent, hotărât să se plictisească fără nerăbdare.

George Veroniade! Totul se lămurea. George Veroniade locuia singur. Lucian ştia aceasta de la Niki Veroniade, fratele pictorului. Îi spusese odată: „Să vii să vezi atelierul”. Maria era acum cu el. O fată nu merge singură în atelierele pictorilor şi mai ales acum, pe seară.

Afară începuse să se facă frig de tot, dar Lucian voia neapărat să mai aştepte. I se părea totuşi că Maria se va reîntoarce după o clipă şi că toată impresia rea se va şterge. Va aştepta.

Capitolul XXI

Maria sună şi uşa se deschise imediat, ca şi cum Veroniade ar fi fost lângă uşă. Maria făcu un pas şi intră în odaie. Avea aceeaşi faţă de copil bolnav, chinuit, cu ochii fierbinţi. Îi tremurau buzele. Se opri în uşă. Ridică privirea către Veroniade. El o cuprinse în braţe. Maria izbucni în plâns.

— Am venit… – spunea între hohote… am venit… că nu mai pot singură… nu pot.

— Bine, bine.

— Să nu te superi pe mine…

— Nu… nu…

— Trebuie să ştii – şi Maria hohoti mai tare – trebuie să ştii… că nu te iubesc…

— Bine, bine – şi ceva cald şi totodată sfâşietor umplu sufletul bărbatului. O simţea la el în braţe înfricoşată, fără apărare, trupul blând şi alb, care fusese al lui şi pe care crezuse că l-a pierdut. O revenire amară.

— Vreau să ştii – hohotea Maria – trebuie să ştii… că nu te iubesc.

— Da, ştiu.

— Să nu mă laşi singură… să nu mă laşi. Îmi este frică… am să viu mereu aici…

— Are să fie cum ai să vrei.

— N-ai să te superi niciodată?

— Nu, niciodată.

— Orice s-ar întâmpla?

— Eşti absolut liberă lângă mine…

Maria îl mângâie. Îşi lipi obrazul ud de lacrimi de obrazul lui. Îi simţea barba crescută, aspră.

— Dacă ai să suferi?

— Nu face nimic.

Veroniade, ameţit, fără niciun gând, o luă în braţe. O ridică ca pe un copil. O sărută pe gură. O emoţie puternică îl stăpâni. Dorinţa se făcuse vie. „Mâine, poate chiar mâine, Maria nu o să mai vie” – gândi cu spaimă. Ştia că de acum va gândi aşa zilnic. O strânse mai tare lângă el.

Capitolul XXII

Câtva timp, în automobil, Lucian aşteptă nemişcat, încet, odată cu frigul, ceva greu se lăsa asupra gândurilor. Înadins căuta să nu mişte, să nu se trezească, să astâmpere orice tresăriri, astfel încât, în amorţirea asta, să poată rămâne şi el liniştit. Nu-i mai rămăsese decât o vuire leneşă a gândurilor, a nervilor, întinsă în tot trupul ca în preajma somnului. Simţea cum amorţeşte în frig. „Astfel, desigur, începe moartea îngheţului, fără durere, în amorţire". Într-adevăr, la ce bun orice gând? Nu se putea şi nu trebuia încercat nimic. Singurul lucru necesar, ca într-o operaţie sau boală, să fie cât cu putinţă înlăturată durerea.

Automobilul era oprit locului, cu motorul stins. Şoferul nemişcat… Se putea sta aşa la infinit, să treacă timp, iar când se vor deştepta să fie întâmplarea ceva petrecut demult, un lucru îndepărtat, vindecat, o amintire. De câte ori simţea că gândurile ar putea din nou să sosească, le azvârlea, înlocuindu-le cu altceva.

Aşteptarea dură mai bine de un ceas. Îndoielile şi speranţele fuseseră toate întrecute. Nu mai avea nimic nou de aflat. Totul era limpede. Atât că, înainte de a merge din nou acasă, înainte de a se trezi gândurile, trebuia neapărat să găsească ceva care să-l păzească de durere…

„Am să-mi fac bagajul, paşaportul şi am să plec departe".

— Mergem de unde am plecat, spuse şoferului.

Fraza îi făcu rău. Într-adevăr, totul fusese inutil. Alungă din nou gândurile şi începu să hotărască ce geamantane îşi va lua, ce haine, ce cărţi.

„Şi mâine de dimineaţă trebuie neapărat să merg la Prefectură să fac vizele".

Văzu că erau într-adevăr enorm de multe lucruri de făcut într-un timp scurt. În două zile va fi plecat.

PARTEA A TREIA

Capitolul XXIII

Mama lui Saşa, bătrâna doamnă Velescu, era pe moarte. Ştia că va muri.

Totul se petrecuse fulgerător. Până în ultimele zile nu bănuise nimic rău, dar într-o seară, deodată, ceva neaşteptat se aşezase în trup. Simţise mai întâi un fior lung în tot trupul.

— Ce e? – întrebase îngrijorat Alexandru, când sosise seara acasă şi o găsi ghemuită pe canapea, acoperită gros cu pleduri. În odaie era o căldură insuportabilă.

— Am răcit, cred.

— Ai febră?

— Probabil.

Şi mai pe seară trebui chemat în grabă doctorul. Febra se urcase vertiginos.

Dezlănţuită, boala, cu toată cazna doctorilor, nu mai putea fi oprită.

— Să vedem peste câteva zile, i-au spus lui Saşa, cum va suporta inima.

Dar bătrâna doamnă Velescu ştia că totul este inutil. Simţea în corp o astfel de oboseală, încât totul, în afara dorinţei de odihnă, îi deveni indiferent. Nu încerca să se opună răului. Îngrijirile, vizitele doctorului, medicamentele o supărau, o deşteptau din amorţeala lâncedă a şoaptelor, a paşilor înăbuşiţi, a aerului cald din odaia în care boala se cuibărise prielnic. Fiecare adormire îi părea definitivă şi de câte ori se deştepta din somn i se părea că soseşte la viaţă şi conştiinţă din adâncuri de neînchipuit, grele, negre, îmbâcsite, unde căzuse, pierzând contactul cu realitatea. Privea în jurul ei cu uimire. Câteva violete, care fuseseră acum câteva ceasuri emoţionant de proaspete şi parfumate, plecaseră capul peste pahar, căzute, omorâte de căldura odăii. Moartea sosise. Ştia.

Dar în clipa în care îşi dădu seama că adormirea, de data asta, nu va mai avea deşteptare, deodată fu cuprinsă de panică. Căută să nu adoarmă, se trudi să menţină încă la suprafaţă viaţa care căuta odihna deplină. Să nu cadă în somnul morţii.

Parte din spaimă era făcută din groaza necunoscutului, dar parte din gânduri care nu se lămuriseră încă aici pe pământ. Nu înţelegea pentru ce trăise şi de ce moartea sosise aşa, deodată, distrugând în acelaşi timp cu trupul şi liniştea sufletească în care trăise viaţa întreagă, azvârlind-o acum, când nu mai era timp să îndrepţi nimic, într-o tulburare înfrigurată. Un început de pedeapsă?

Viaţa întreagă trecuse aşa cum trece o lună, o zi, o clipă. Trecuse. Acum, întinsă în pat, bătrâna, în colţul celălalt al odăii, îl vedea pe Saşa, aşezat pe un scaun, îşi ascunsese capul în mâini. Ştia că în câteva clipe toate astea nu vor mai exista pentru ea şi că aceste clipe vor trece şi ele tot atât de iremediabil şi repezi cum trecuse viaţa întreagă. Iar în aprinderea asta a conştiinţei, înţelese cu o limpezime uimitoare lucruri pe care niciodată nu le gândise.

Saşa al ei, pe care îl adorase, era o făptură mediocră. Ştia că tot se dorise pentru el, tot ce căznise pentru el, că tot ce va încerca el în viaţă era zădărnicie. Saşa va muri şi el tot atât de implacabil ca şi ea, după clipe care vor trece tot atât de implacabil ca toate clipele şi că va muri cu aceeaşi groază în suflet ca şi a ei acum şi fără să fi înţeles nici el pentru ce a trăit.

În odaie era o linişte nemişcată. Căută o respiraţie ritmică pentru a echilibra corpul pentru încă puţine clipe, căci mai era ceva de înţeles, ceva de o importanţă covârşitoare, ceva pe care niciodată nu-l gândise, ceva pe lângă care trecuse însă toată viaţa fără să-l fi atins. Dar respiraţia sacadă, se îneca, voia să se stingă.

În momentul acesta Saşa o privi şi văzu cazna din ochii ei. Îşi dădu seama că bătrâna moare şi că este îngrozită. Sări lângă ea înspăimântat, dar rămase alături de pat, nemişcat, fără s-o atingă, cuprins de panică, mâinile inutile şi neîndrăznind să privească în jurul lui, de parcă odaia întreagă ar fi fost năpădită de puteri invizibile, prezente totuşi şi care, imateriale, îl vor sugruma. Ar fi vrut să strige, să nu fie lăsat singur.

„De ce Saşa nu se apropie? De ce nu mă ajută?”

Îl crescuse o viaţă întreagă, făcut din ea, sângele ei, dar acum rămăsese singură.

„Îi este frică” – se gândi.

Deodată îşi aminti de Maria. Atunci, o remuşcare violentă, grea, o cuprinse. Vedea faţa Mariei de parcă ar fi fost aplecată asupra ei. Ochii aveau o privire speriată de animal cald, târât la moarte. Atunci avusese puterea să nu dea ascultare ţipetelor de deznădejde, pe care, cu toată tăcerea lor, le auzise în trupul tânăr şi chinuit al fetiţei. Ştiuse că sufletul acela murise atunci cu aceeaşi zbatere ca a ei acum de a prinde viaţa, dar lăsase să se împlinească fapta. Îl ajutase chiar pe Saşa să se despartă de ea, cu toate că ştia că Maria îl iubeşte pe Saşa, în măsura în care îl iubea şi ea. Acum Saşa va rămâne şi el singur. Bătrâna se înăbuşi. Peste câteva minute va muri. Totul era fără sens. Un cuvânt ar fi putut să îndrepte totul, dar dacă gândurile încă mişunau în mintea ei cu fulgerări de lumină, îşi simţea limba grea, omorâtă.

— Ma… ria! – izbuti să bolborosească într-o caznă umedă a trupului întreg şi Saşa primi cuvântul pe faţa lui ca un val aprins de

otravă. Tresări.

Doctorul plecase. Ştia că nu mai are timp să-i telefoneze, iar în casă nu erau decât servitoarele, departe, în bucătărie, poate cântând, ca de obicei, în timpul lucrului. Odaia întreagă era cuprinsă de zăduful morţii. Maria, ea singură l-ar fi putut scăpa.

Cutremurat, îngrozit, se aplecă spre bătrâna, care era nemişcată, cu ochii închişi, şi o striga cu un glas de copil înspăimântat:

— Mamă!

Bătrâna nu-i mai putea răspunde prin niciun mijloc. Buzele pecetluiseră pentru totdeauna cuvântul, iar pleoapele grele, pentru totdeauna, ochii, dar simţea încă respiraţia lui Saşa vie, trecând pe faţa ei rece. Glasul acela de copil era al lui Saşa. Saşa al ei, copilul ei, viaţa ei, Saşa… O duioşie până la infinită bunătate coborî în ea. Suferinţa şi întrebările se destinseră. O încredere oarbă, o potolire dumnezeiască se întinse pretutindeni.

Deodată viaţa se prăbuşi într-un geamăt şi o tresărire care dărâmă tot ce fusese până atunci. Saşa rămase singur.

Capitolul XXIV

Când Maria primi plicul cu dungă neagră, recunoscu îndată scrisul lui Saşa şi tremură. Dar grija întrecu emoţia şi Maria desfăcu plicul cu violenţă. Respiră uşurată: lui Saşa nu i se întâmplase nimic. Imediat după aceea se gândi că Saşa nu putea chiar el să scrie plicul, dacă ar fi murit… Apoi îşi dădu seama că bătrâna doamnă Velescu murise şi fără cazină, ca o amintire a unui lucru ştiut, înţelese că bătrâna fusese aceea care pregătise despărţirea ei de Saşa. Lucrul i se lumină perfect. Amărăciunea durerii trăite atunci se reînălţă şi Maria începu să plângă. Şi-o aminti aşa cum o văzuse ultima oară, în cadrul uşii plin de soare, cu părul ei de argint strălucind în lumină. Însă acum, după şase luni abia, bătrâna murise. Nu ar fi putut spune dacă o plânge pe bătrână sau toată zădărnicia ce i se simţea în suflet. Golul acela din clipa în care plecase Alexandru era nemişcat.

Ca să nu afle mama ei şi ca să nu vrea să meargă şi ea la înmormântare, ascunse plicul. Căută şi jurnalul şi văzând acolo anunţul mortuar, îl duse la ea în odaie, înainte de a-l ascunde şi pe el, citi cu atenţie anunţul. Numele lui Saşa era singur, alături de al altor rude mai îndepărtate. Saşa nu se căsătorise. Bineînţeles, lucrul era natural, căci atunci nu ar fi chemat-o şi pe ea. Probabil nici logodit nu era.

Înmormântarea era la trei după-amiază. Mai erau câteva ceasuri de aşteptat.

Gândurile începură să se perinde cu încăpăţânare în mulţimea de frământări, care toate cuprindeau pe Saşa, pe bătrână, mama lui, şi pe ea, Maria, şi tot ce se întâmplase între ei.

Nu căuta să înţeleagă nimic nou, nu era nimic nou de înţeles, dar totuşi era revoltător totul.

Poţi, după ce ai iubit, dacă ai iubit într-adevăr, ca deodată, fără niciun motiv, să nu mai iubeşti? Şi poţi să iubeşti din nou pe un om pe care l-ai iubit? *„Et l'on revient toujours à ses premiers amours"!* Dar pentru ce fraza aceasta la plural? Saşa fusese forţat de mama lui ca să se despartă şi acum, când murise, o chema? Dar de ce tocmai la înmormântare? Sau se poate ca în emoţia durerii morţii să-şi fi dat seama că totuşi pe ea o iubeşte? Încet, în şerpuirea gândurilor, Maria uită de moartea bătrânei, gândurile trecură pe planul aşteptării, al revederii şi totul căpătă ceva dens de speranţă, de dorinţă. După atâta timp îl va revedea pe Saşa.

Acum reîntoarcerea lui Saşa i se părea naturală.

De aceea îl aşteptase pe Saşa, pentru că întotdeauna ştiuse că Saşa se va reîntoarce. Reîntoarcerea i se părea pecetluită în fatalitate. Misterioasă şi cu sensul lucrurilor înclinate în afara dorinţelor, unic pentru că inevitabil, personal, aparţinând Mariei aşa cum îi aparţinea

viaţa pe care o simţea în ea, fără să ştie pentru ce, de ce şi cât. Şi totuşi exista în afara oricărei probabilităţi de îndoială.

Saşa nu putea fi confundat cu nimic pe lume, cu nimic şi niciodată, orice se va întâmpla. Saşa.

Capitolul XXV

Se stăpâni să nu plece prea devreme.

Înainte de a ieşi pe uşă, se mai aşeză pe un scaun şi câteva minute aşteptă să treacă timp şi inima să i se potolească.

În stradă i se păru că a întârziat. Luă repede un taxi şi se lăsă dusă într-acolo. Pe drum i se păru că totuşi e prea devreme şi în apropierea cimitirului opri automobilul şi se dădu jos.

Era cald. Căldura primăverilor violente care izbucnesc de-a dreptul în vară. Maria simţea că se înăbuşă. Inima îi bătea cu bătăi mari în piept.

Când ajunse în dreptul cimitirului, strada era pustie. Maria, firavă, căută umbra zidului, se furişă fantomatic spre ceva necunoscut. Îi era frică.

Mersul îi era o alunecare de-a lungul unor ziduri nesfârşite, enorme, care despart ce a fost de ce va fi.

Când intră în cimitir, senzaţia de mister se împuternici. Şi ea şi el, cei ai zilelor care au fost, se întâlneau iar. Ea se va aşeza la capătul mormântului. El, înalt, va sta în faţa ei. Vor plânge. Apoi, fără niciun cuvânt, în înserarea care cobora, el va pleca. Se îndepărta, înalt, cu umerii largi. Se va topi în noapte şi noaptea va înmormânta lumea întreagă în întunericul înălţat până la cer. Ea va aştepta toată viaţa.

Când nu ai pentru ce trăi, mai poţi trăi? Maria simţi că da şi se înfricoşă.

În cimitir nu era nimeni. Se apropie de capelă. De acolo soseau glasuri care cântau monoton. Maria înainta repede.

În clipa în care a vrut să intre, în prag apăru Saşa. Dar un Saşa schimbat, gras, palid şi cu mustaţă mică, nouă. Tresări când o văzu pe Maria. Maria însă rămase împietrită, privindu-l. I se părea că nu este Saşa, ci un alt om, care semăna mult, halucinant, perfect, cu el, dar nu el. Nu-l recunoştea, căuta să-l recunoască. Totuşi, ştia că omul acesta nu-i este străin, atât numai că nu-şi putea aminti cine e. Îl mai întâlnise, îi fusese aproape, dar parcă într-altă lume. O clipă încă şi s-ar fi părut natural să-l întrebe pe el dacă nu ştie unde este Saşa. Acest om, care semăna bine cu Saşa, trebuia să ştie. Dar Saşa îi aruncă o privire, duse mâna la ochi, să-şi stăpânească plânsul, şi, ameţit, se întoarse şi intră brusc în capelă. Un gest teatral pe înălţimile bisericii, în lumina desluşită a zilei. Dispăru, era înalt, cu umerii largi. Maria tresări. Fusese Saşa.

Prin poarta întredeschisă, în întunericul din fundul capelei, luminile mici ale lumânărilor pâlpâiau, făcându-i semn să intre. Şi dinăuntru veneau mereu aceleaşi glasuri care cântau monoton, fără putere, fără dorinţe, a moarte.

Tremurând, Maria îl urmă pe Saşa. Trecând din lumina zilei în

întunericul capelei, fu orbită. Rămase locului, ca să nu se lovească de oameni, de mort, de Saşa, de altar… Îi era frică. Mirosea dens a flori veştede, a putred. O clipă crezu iar că trăieşte ceva trăit odată. Identitatea era perfectă. Fiecare senzaţie era exactă. Faptele ştiute o legănau, legată în durere. Trebuia să se întâmple ceva îngrozitor. Recunoştea fără să-şi poată aminti ce. Era întuneric. Florile miroseau înăbuşitor şi Maria resimţea aceeaşi nevoie de a deschide geamurile, de a lăsa aerul să pătrundă, dar cuprinsă de aceeaşi durere ca atunci, stătea nemişcată, în aceeaşi nemişcare. Apoi îşi aduse aminte – dar de data asta o amintire a gândurilor, nu a senzaţiilor – odaia şi clipa în care se despărţise de Saşa, odaia cu perdele care făceau întuneric şi florile care îşi înălţau putrezirea atunci, în ziua ultimei cerţi. Îşi regăsi sufletul din clipa aceea, plânsul şi durerea ei şi glasul lui Saşa, „Imposibil de suportat”… strigase glasul atunci.

Acum însă, în întuneric, ochii Mariei se învăţaseră şi toate câte erau în jurul ei începură să răsară desluşit, ştergând decorul amintirii, înlocuindu-l cu realităţi prezente. Nu era acolo în odaie, ci aici, într-o capelă. În locul patului zări sicriul, în locul lui Saşa cunoscut, un Saşa străin, gras, cu mustaţă, capul plecat, iar o lume neînţeleasă umpluse odaia. Cineva cânta a moarte. Din colţuri alte glasuri răspundeau.

Şi deodată Maria ştiu că Saşa cel de atunci, cel pe care îl iubise, nu mai există. Ea îl păstrase intact în amintire, dar realitatea îl omorâse pe Saşa cel de atunci, Saşa de atunci murise. Sicriul, florile, vălurile negre şi cântecul mai ales, toate îi dovedeau moartea. Întâlnirea era inutilă. Saşa nu mai exista.

Maria crezu că leşină. Dar rămase tot în picioare şi tot dreaptă.

Glasuri se prelungeau încă, înălţându-se tărăgănat. Mecanic, Maria se dădu în lături, căci pe lângă ea trecu un sicriu greu, dus de patru oameni. Şi imediat după, urmă Alexandru cu capul adâncit în umeri, de parcă asupra lui ar fi apăsat greul sicriului. Când trecu pe lângă Maria, ridică privirea şi parcă îi spuse: „Vezi cât sufăr că am murit, că nu mai exist, eu cel adevărat!”

Maria simţi că e târâtă afară din capelă spre lumină, de mulţimea oamenilor care o împingeau căutând să iasă.

Aerul curat o izbi în faţă cu o altă ameţeală, fără însă să poată trezi realitatea.

Şi cât timp dură înmormântarea, Maria nu putu desluşi ce caută şi ce face acolo aşa împietrită, privind pământul greu căzând în groapă, sfărâmând parcă ceva acolo în fund, lovind-o şi pe ea în piept, strivind tot ce simţea, tot ce simţise acoperind, înăbuşind, înmormântând tot trecutul. Saşa şi Maria avură aceeaşi tresărire şi se priviră din nou, căutând unul într-altul ajutor.

Maria se gândi: „Tu ai vrut moartea. Dacă nu voiai, moartea, eu te iubeam încă, te iubeam, te iubeam numai pe tine, te iubeam mereu, te

iubeam…” şi i se strânse gâtul ca de o mână ucigaşă.

Alexandru nu plângea. Avea însă o privire speriată… Pe urmă lumea toată a mers la el. Îi strângeau mâna ca să-l consoleze că murise. Apoi plecară grăbindu-se spre ieşire. La urmă Saşa şi Maria au rămas singuri, în partea cealaltă a zidului, cu morţii.

Maria era în acelaşi loc, nemişcată. Saşa cel străin înaintă spre ea. Îi întinse mâna.

— Îţi mulţumesc că ai venit. Că pentru ea cel puţin…

Se opri înecându-se. Maria tresări. Uitase de bătrână complet. Nu răspunse nimic. Ar fi putut sta aşa nemişcată viaţa întreagă. Aerul mirosea amar a merişor. Frunzele erau moi şi calde. Totul era molcom şi greu, hrănit cu îmbelşugare de morţi. Se întuneca încet. Erau acum numai ei amândoi, rămaşi în faţa mormântului proaspăt.

„Seamănă cu un muşuroi mare de furnici!” Nu şi-o putea închipui pe bătrână acolo. Zise:

— Acum s-a sfârşit! şi i se păru îndată că realmente nu ar fi putut găsi altceva mai potrivit de spus.

Saşa răspunse:

— Mai stai! – şi izbucni deodată în plâns, cu multă uşurinţă. Avea o batistă cu dungă mare, neagră. Nu plângea din durere, ci din oboseală, plânsul unui copil rătăcit pe străzi. Maria ar fi vrut să-i spună ceva, dar nu ar fi ştiut decât să repete acelaşi „acum s-a sfârşit”. Îşi simţea mâinile de-a lungul trupului, inutile. Alexandru şopti: Săraca!

Maria începu şi ea să plângă. Îl privea pe Alexandru şi îi părea ridicol aşa gras, cu mustaţa aceea mică, cu batista cu dungă şi plângând. Totul era atât de iremediabil, inutil. Plângeau amândoi.

Apoi au plecat tăcuţi, ca oamenii care au înfăptuit împreună ceva urât.

Saşa a chemat un automobil şi a spus Mariei:

— Te pot conduce până acasă?

O ajută să se suie. Se aşeză lângă ea.

Deodată pe Saşa îl cuprinse groaza să se întoarcă singur în casa pustie, cu geamurile rămase deschise în urma sicriului ca să se şteargă acel miros pe care desigur îl va găsi tot acolo, nemişcat. Îi era frică de singurătatea casei. La altcineva însă nu se putea duce. Rudele care sosiseră din provincie pentru înmormântare plecaseră, grăbiţi după înmormântare, ca să nu scape cumva trenul. Se gândi cu melancolică tristeţe că nu are pe nimeni pe lume. Privi pe Maria pe furiş, se simţea legat de ea, aşa cum te simţi legat de oameni cu care ai copilărit. I s-ar fi părut cu totul natural ca Maria să vină acum cu el acasă la el, ca să-i ţină de urât. Atât numai că îşi dădea seama că se petrecuse ceva între ei, care rupsese legătura lor, că el o supărase pe ea şi că ea nu ar fi venit până nu ar fi fost o prealabilă împăcare, cu toate cuvintele

acelea care vor să explice, care vor să se dezvinovăţească şi aceasta nu se putea face aşa într-o clipă, aici pe loc, în automobil. Trebuia aşteptat încă zile şi tocmai zilele acestea cele mai grele ale singurătăţii…

Maria abia acum, în automobil, în mijlocul străzii zgomotoase, reveni la o conştiinţă clară. Saşa era lângă ea. Dar realitatea asta îi părea mai himerică, mai uluitoare decât însăşi zbaterea de adineauri din cimitir. Saşa era într-adevăr lângă ea. Fuseseră clipe când dorise nebuneşte şi inutil acest lucru, să fie Saşa lângă ea, iar acum, când nu-l mai crezuse posibil, lucrul se împlinise cu uşurinţă, Saşa era lângă ea.

Maria închise ochii. Primi căldura trupului lui de-a dreptul, de-a lungul trupului ei.

Cu glas topit, numai pentru ea, şopti: „Saşa” – şi şi-l aminti pe Saşa cel adevărat, cel pe care îl iubise. Imaginea era atât de puternică şi vie încât se înfioră. Rămase cu ochii închişi, ca să-o păstreze.

Saşa o privi din nou. Maria era cu ochii închişi, iar faţa ei avea ceva ce amintea clipa despărţirii lor. Îşi aminti şi tremurarea mâinilor ei. Le privi. Mâinile erau nemişcate, acoperite cu mănuşi albe.

„Probabil că totuşi m-a iubit” – se gândi şi o uşoară remuşcare îi trecu prin suflet. Îşi reaminti cum şoptise mama lui, în clipa morţii, numele Mariei. Înţelesese şi ea, desigur, că Maria e singura fiinţă pe lume care ar putea-o întrucâtva înlocui.

Maria se lăsa legănată de mersul automobilului. Îşi simţea corpul tânăr, iar la suprafaţă, mângâiat de vânt, capul ca o floare răsărită din tulpina trupului, o floare cu privirea umedă a ochilor, cu respiraţia caldă a nărilor, a gurii…

Saşa îi şopti:

— Îmi dai voie să vin într-o zi să te văd?

— Da, răspunse Maria şi căută să nu privească în partea lui Saşa, ca să nu-l piardă pe cel adevărat al amintirii.

— Îţi mulţumesc, şopti Saşa.

Maria surâse blând şi vag. Se simţea îngrozitor de tristă.

Saşa căuta să-i mai spună ceva. Îşi dădea seama că neapărat trebuie să-i mai spună ceva, dar cu un surâs ciudat, care se întinsese pe faţa ei îl oprea, îl stingherea. Maria părea că ştie un lucru care, spus, ar fi rănit până în adânc, fără milă şi nu numai pe el, ci lumea întreagă.

Când se opri automobilul în faţa casei ei şi ea îi întinse mâna de plecare, Alexandru o reţinu şi îi şopti Mariei să mai stea o clipă. Panica de a rămâne singur îl cuprinse din nou, iar severitatea Mariei îl dezorienta complet. Se simţea părăsit, obosit, deprimat, sensibilizat, zdruncinat, gata de-a izbucni din nou în plâns. O chemase pe Maria ca să găsească în ea şi în împăcarea lor sprijin, consolare, iar nu o

adăugire de remuşcări, temeri, intimidări.

Maria îl privea. Nu-l văzuse niciodată aşa. Îşi dădea seama că Saşa vrea să vorbească şi nu îndrăznea şi vrea să plângă şi se reţinea. Îşi lăsă mâna ei moale în mâna lui Saşa, aşteptând. Un elan mare îi umplu deodată sufletul. Aplecă privirea. Aşteptă.

— Voi veni zilele astea pe la tine, şopti Saşa. Îi surâse umil şi resemnat. Îi sărută mâna şi plecă.

Maria îl văzu îndepărtându-se înalt, cu umerii largi…

Şi imaginea asta, care o chinuise atâta vreme ca un vis încăpăţânat, care îi sfâşiase de atâtea ori sufletul cu groaza iremediabilului se petrecu acum din nou. Intensităţile visului se puteau îmbina egale cu cele ale realităţii. Din nou Maria trecu în amestecul acesta fără limită al gândurilor care caută să prindă ceva. Saşa dispăruse. Era iar singură.

Maria urcă scara până la ea în odaie. Se aşeză pe marginea patului. Îşi acoperi faţa cu mâinile.

„Voi veni zilele astea pe la tine", îi spusese Saşa şi îi surâse umil şi crispat. Dar acum câteva luni îi spusese:

„Voi veni zilele astea pe la tine, ne vom desluşi atunci". Îşi aminti acele câteva zile dinaintea despărţirii, toate. Acum Saşa se reîntorcea. Glasul se făcuse umil, nu mai striga, un alt glas cu totul nou, nemaiauzit până acum, umil, dar lipsit de căldură şi dragoste. Dacă nu o iubeşte, pentru ce a chemat-o, cum a îndrăznit s-o cheme dacă nu a găsit nimic să-i spună, niciun gest, niciun strigăt în care ea ar fi putut citi o reîntoarcere fierbinte?

„Voi veni zilele astea pe la tine" – Saşa venea şi pleca după bunul lui plac. Schimba glasul, făcându-l blând sau aspru, după împrejurări şi pleca fără să privească, fără să vrea să ştie ce este în jurul lui. Pentru ce se reîntoarce acum cu inflexiunile glasului umil de cerşetor, când fusese stăpân? Câtă batjocură în revenirea asta supusă:

— Pot veni să te văd?

— Da.

— Îţi mulţumesc, a spus Saşa şi faţa Mariei avu acelaşi surâs blând şi vag ca atunci, cu aceeaşi tristeţe în suflet.

Dar cu niciun preţ Saşa nu trebuia să creadă că Maria doreşte o reîmpăcare.

Maria ştia din câtă tristă inutilitate era clădit orgoliul acesta întârziat! Cât ridicol cuprins în gândul de a-l primi pe Saşa cu prefăcută indiferenţă. Vor sta unul în faţa celuilalt, obosiţi de cuvintele care nu au fost spuse.

Maria se înăbuşea sub greutatea lor. În şiruri lungi soseau cu patetism. Maria îi vorbea. Găsea inflexiuni puternice şi sub emoţia lor îşi simţea ochii umezindu-se. „Saşa!" Maria se azvârli iar spre el, dar îmbrăţişarea lui era şubredă. Căută să găsească dorinţa lui, emoţia lui,

dar nu găsi decât o linişte indiferentă, reticenţe nelămurite. El fusese al altor femei, ea a altor bărbaţi. Acum se întâlneau din nou…

— Pot veni să te văd?

— Nu.

Saşa plângea. Batista aceea cu dungă mare neagră. Dar nu se mai putea răscumpăra nimic. Lacrimile tot atât de inutile ca în faţa mormântului.

„E inutil, auzi, e inutil. Totul e mort, mort”, îi striga Maria şi Saşa era îmbrăcat în negru, era gras şi murise şi el, cel de demult.

— Am crezut, o să spună Saşa… nu ştiam…

Dar Maria o să tacă. Ea ştie. Atunci la ce bun să mai vină Saşa? Explicaţiile nu vor şterge nimic din ce a fost.

Îi va scrie să nu mai vină. Câteva cuvinte: „Totul e inutil”. „Te rog să nu mai vii niciodată”. Sau „cred că ar fi mai bine să nu ne mai vedem”, sau „te rog să nu…”

Dar Maria ştia că nu va scrie. Aşezată pe marginea patului simţi lacrimile curgând printre degete, căzând jos.

Capitolul XXVI

Puţin mai târziu, în sufragerie, Maria spuse mamei ei cu sfială, căutând să pară indiferentă:

— Zilele astea o să vină Saşa pe la noi.

— Cine? – se întoarse bătrâna cu o farfurie în mână.

— Saşa, mamă.

— Cine? Saşa, Alexandru Velescu? L-ai întâlnit?

— A… telefonat… De altfel am auzit că mama lui ar fi murit…

— Cum, Elina Velescu a murit? Când? Se poate să nu fi aflat şi noi?

— Nu ştiu, probabil ne va spune Alexandru.

— Ce curios – şi nu era deloc bătrână. Pot să-ţi spun exact vârsta ei. Era cu un an mai mare ca mine. E drept că părea mult mai bătrână, totuşi adevărul este adevăr. Dar cum de muri? Parcă o văd când eram la şcoală împreună! Ce boală să fi avut? Cine ţi-a spus că a murit? Chiar Saşa?

— Mi s-a părut… a lăsat să înţeleg. La telefon e greu să vorbeşti de lucrurile astea…

— Ţi-a telefonat, spui?

— Da.

Bătrâna o privi bănuitoare. Faţa Mariei era trasă, chinuită.

— Când spui că vine?

— Zilele astea… probabil.

— Bine.

Rămase pe gânduri şi după o pauză, cu un ton schimbat:

— Şi nu crezi că ar fi mai bine să nu vie?

Maria înălţă din umeri enervată. Văzând violenţa din ochii Mariei, doamna Măneanu voi să iasă din odaie, dar la uşă se reîntoarse:

— Apropo, am uitat să-ţi spun, adică nu mi-ai dat timp să-ţi spun că a telefonat după tine de două ori după-masă George Veroniade. A întrebat chiar dacă nu ştiu unde te-ai dus. Bineînţeles că nu ştiam unde te-ai dus. Spunea că are să-ţi comunice ceva destul de important. Eu cred că cine ştie ce i s-o fi părut. E băiat foarte drăguţ şi serios. Probabil că are şi ceva avere de la părinţi, că desigur că nu cu pictura lui trăieşte! Angela Boeru îmi spunea tocmai că şi ea în curând se căsătoreşte cu fratele lui, cu Niki Veroniade şi că apoi pleacă împreună la Paris, pentru câtăva vreme. Or, dacă au să plece, nu din banii Angelei au s-o facă. Angela e foarte săracă. E fată bună, dar săracă.

— Îţi mulţumesc, mamă, am să-i telefonez, ca să ştiu ce vrea.

— Cred că nu eşti supărată de tot ce îţi spun?

— O, nu, mamă, deloc.

Maria reuşi să surâdă.

— Eu nu mă gândesc decât la binele tău.

— Da, ştiu.

— Ce vrei, mamă sunt şi eu. Văzuşi cum se prăpădi biata Elina Velescu aşa, deodată, şi cum îl lăsă pe Alexandru al ei singur? Rude nu au decât mai îndepărtate. Şi cât îl mai iubea! Mâine-poimâine, mă prăpădesc şi eu…

Maria simţi ca un cuţit în inimă. Revăzu coşciugul greu şi prăbuşirea pământului. Că şi mama ei ar putea muri, acesta era un lucru pe care nu-l putea concepe…

— Mamă!

— …Stela cel puţin e la casa ei acum…

— Da, mamă.

— Mi-e şi mie grijă de tine… Ce să fac?

— Da, mamă, ştiu.

Doamna Măneanu o privi o clipă gânditoare. I se păru că vede lacrimi în ochii Mariei. Ar fi vrut neapărat să-i mai spună ceva, dar se răzgândi şi plecă. Totuşi, la uşă se întoarse iar:

— Îţi mai spun încă o dată, poţi să te superi, dar tot îţi spun desluşit: Veroniade e un om foarte bun, şi te iubeşte. L-am văzut eu cum se uită la tine.

— Da, mamă, ştiu. E foarte bun.

— Ştii, vasăzică?

— Da.

— Bine! Să faci cum vrei atunci. Nu mai spun nimic.

Plecă.

După ce plecă mama ei, Maria se simţi mai bună. O grijă bruscă o cuprinse pentru Veroniade. Uitase complet de el, complet. Parcă fusese într-altă lume, unde el nu exista. Or, Veroniade exista. O iubea. Era bărbatul cu care trăia. Câteva luni de când trăia cu el.

Maria merse până la telefon şi ceru casa lui Veroniade. Îi răspunse imediat.

— Mi-a spus mama că m-ai căutat după-masă – îi spuse Maria cu grijă şi jenă.

— Da, am telefonat.

— Ce a fost?

— …nimic… voiam să te văd…

— S-a întâmplat ceva?

— Da şi nu. Aş vrea să te văd. Însă…

— Dar ce ai?

— Uşor nervos. Pot veni să te văd? Ştiu că nu-ţi place la ora asta.

— Mai curând aş căuta să vin eu la tine până nu se întunecă.

— Mulţumesc… Mario… Te aştept. Să vii, vino repede.

— Da, vin îndată.

— Te aştept.

Maria închise telefonul.

„Suferă” – îşi spuse şi rămase pe gânduri. „Poate că acum îi fac eu lui ceea ce mi-a făcut Saşa acum câteva luni. Aceeaşi suferinţă, aceeaşi rupere. Dar acum eu nu sunt de vină cu nimic. Pur şi simplu nu-l iubesc. I-am spus că nu-l iubesc. Saşa însă… Dar dacă mi-ar fi spus de la început că nu mă iubeşte, nu aş fi suferit? Acum Saşa se reîntoarce. Ştiu că nu mă iubeşte. Voi suferi oare mai puţin dacă mi-ar spune-o clar? Pentru ce nu am puterea să nu-l primesc? Să-l primesc acum e o nebunie. Bineînţeles, nu-mi pregătesc decât suferinţă. Azi după-masă, în automobil, am simţit ce înseamnă o împăcare cu Saşa. Îmi erau mâinile alături de ale lui, dar nicio clipă nu le-a atins… Nu, e complet neînţeleasă reîntoarcerea lui… şi apoi, când Veroniade va afla că s-a întors Saşa, va pleca şi el… Am să rămân iar singură”.

Maria se îmbrăcă repede. O grijă bruscă îi grăbea mişcările. Acum avea nevoie să-l vadă pe Veroniade, ca şi cum el ar fi putut s-o ferească de Saşa. Avea nevoie de ocrotirea lui, de căldura glasului acela care adora: „Te iubesc, Mario”. Avea nevoie de murmurul glasului care ştia să potolească aprinderea plânsului ei de copil îngrozit, lovit. „Te iubesc, Mario”.

„Ce bine ar fi să pot ţine la el” – se gândea căutând să interpreteze graba ei de a merge la Veroniade ca un sentiment cald pentru el.

„Dacă nu aş ţine deloc la el, aş fi avut până acum puterea să mă despart de el?”

Se duse repede în odaia mamei ei. Doamna Măneanu se miră când o văzu din nou îmbrăcată de plecare:

— Ce, iară pleci? Unde te duci?

Maria îi părea din ce în ce mai suspectă.

— Merg până la Angela. Am uitat acolo o carte… nu vreau să se piardă… nu este a mea.

— A cui e cartea? De ce te grăbeşti aşa?

— E a lui Ni… Gigi Veroniade.

— Niki sau Gigi Veroniade.

— Gigi Veroniade.

— Vine şi el la Angela?

— Nu ştiu, poate că da.

— Iar ai să vii târziu acasă, o să se supere tatăl tău dacă vine acasă înaintea ta.

— Mă întorc îndată. Dacă vine, spune-i că sunt la teatru.

— Bine, fă cum ştii.

Maria plecă. Simţea pentru Veroniade aceeaşi duioşie, care câteva clipe o făcuse să se gândească poate la un sentiment mai cald pentru el decât simpla nevoie, dureroasa nevoie de a nu fi singură. Ştia că Veroniade o aşteaptă nerăbdător, plimbându-se prin odaie, aşa cum îi era obiceiul când ceva îl supăra. Că o va primi cu aceeaşi învăluitoare

şi răbdătoare dragoste ca de obicei. Grăbi pasul.

Capitolul XXVII

Maria ieşi în stradă. Primul om pe care îl văzu în faţa ei a fost Saşa. O aştepta.

Maria tresări. Se opri locului. Saşa era nemişcat, îmbrăcat în negru ca o prevestire rea.

— Mario… eu sunt… Nu pot merge acasă. Am încercat. Am ocolit străzi multe. M-am reîntors la tine. Sunt foarte nenorocit.

Maria tăcea. Cuvintele soseau la ea din depărtare.

— Unde te duceai la ora asta, Mario?

— Mă… durea capul… Aer. Nu e aer în casă.

— Îmi dai voie să te conduc? Ne vom plimba împreună. Aşa vom putea şi vorbi.

„Gigi o să aştepte mult” se gândi Maria.

— Preferi un drum sau îţi este indiferent oricare?

— …Indiferent.

— Eram aşa de singur, că trebuia să te revăd din nou, azi. Nu îndrăzneam să vin la tine… înţelegi… E mama ta… ai tăi… atâta timp… şi tocmai astăzi… nu puteam, înţelegi? Şi totuşi trebuia neapărat să te văd. Te aşteptam. Îmi spuneam: „Trebuie să simtă că o chem şi să vină”. Şi iată că ai venit.

Maria nu avea niciun gând clar, totuşi desluşea că se întâmplă ceva neobişnuit şi în afara puterilor ei. Sentimentalitatea lui Saşa o durea. Nu ştia ce să-i răspundă şi nu ştia ce să facă cu Veroniade. Nu avea nicio voinţă şi nicio dorinţă. Glasul lui Saşa sosea cu învăluiri de ecouri, fără însă să le poată prinde rostul.

— Sunt obosit, foarte obosit, continuă el cu un glas de exagerată copleşeală, şi văd că tu eşti tulburată. Întâlnirea noastră, după atâta vreme, nu putea să nu ne mişte, mai ales în împrejurări ca astea. Mă simt îngrozitor de singur.

În gândurile Mariei începu să se facă lumină. „A – se gândi – mâine, când se va potoli, o să regrete tot ce spune acum. Îi e urât singur”.

— Niciodată nu aş fi putut crede că sunt atât de slab, urmă Saşa. Sper că nu-ţi par ridicol. Toate lucrurile astea voiam să ţi le spun când ne-am întors azi după-masă în automobil acasă, însă, crede-mă nu am îndrăznit să-ţi vorbesc. Îmi este groază de casa pustie, unde am rămas singur. Nu ştiu dacă mă înţelegi… Un sentiment natural, desigur. Nu?

— Da.

Ocoleau străzi. Mergeau cu paşi mari, ritmici.

„Dacă aş găsi un pretext – se gândea Maria – şi să-i pot telefona lui Gigi că am să merg mâine la el, că azi nu pot… Ce o să se gândească aşteptând? O să telefoneze iar acasă şi când o să afle că am plecat demult, o să se sperie. E în stare să-şi piardă capul şi s-o sperie şi pe

mama… Nu, nu-i poate spune că mă aşteaptă la el… O să-i spună…”

— Ce obosită pari, Mario!

— Da, capul… o durere…

„…O să-i spună că… sau, desigur, că o s-o roage pe Angela să telefoneze ea mamei!…”

Îi erau nervii într-o completă delăsare şi lipsă de voinţă, incapabilă de o hotărâre sau dorinţă, din acele oboseli care te doboară: trup atât de obosit, încât parcă nu i-ar mai fi ajuns să se culce jos, să închidă ochii, ci dorea o alunecare mai adâncă, pleoape mai dese, spre liniştea deplină. Apoi, totul să se petreacă în afara hotărârilor, de la sine.

„Dacă Saşa află unde mergeam, va pleca, şi de data asta va fi pentru totdeauna”.

Maria tremura.

Îl vedea înalt lângă ea, umblând în pasul ei. Îi asculta glasul…

— O să-ţi facă bine aerul. Eu am umblat azi nebuneşte demult, dar mă simt incapabil să stau locului. Nu ştiu ce mă făceam dacă nu te întâlneam.

Glasul i se emoţiona. Reţinea parcă lacrimi, aceleaşi lacrimi de copil obosit, rătăcit pe străzi pustii.

— Câteodată am impresia, adică, azi mi s-a părut, că între noi nu s-a schimbat nimic, că totul este de la început, spuse Saşa mai mult pentru el.

Maria se opri locului şi privi.

— Poftim? – întrebă încet.

Saşa se opri şi el, uluit.

— Cum „poftim”, Mario? Nu ai auzit ce ţi-am spus?

— Ba da… am auzit.

Privi ochii lui Saşa. Erau uimiţi şi fără căldură.

Reîncepu să umble. Saşa o urmă.

— Ei, Mario?

— Nu, nimic…

— Te rog să nu fii supărată pe mine… pentru ce a fost… înţelegi?

— Nu sunt supărată.

— Prin „a nu fi supărată” vreau să înţeleg mai mult decât răspunsul tău.

— Nu sunt supărată deloc.

— Aş vrea să te văd mai puţin indiferentă faţă de mine. Cred că înţelegi.

Saşa se necăji văzând că iar face fraze încurcate, într-un sentimentalism neobişnuit lui.

— Mario, îţi cer iertare. Mario, te rog să mă ierţi.

Ochii Mariei se umplură de lacrimi. Ceea ce îi spunea Saşa era insuportabil. Îl privi fix, speriată.

— Nu înţeleg ce vrei, Saşa.

— Mario…

Dar Saşa se opri. În definitiv, într-adevăr, ce voia? Da, ce voia? Saşa nu găsi niciun răspuns desluşit. Tot ce făcuse faţă de Maria în ziua aceasta o făcuse împins de sentimentul insuportabil al singurătăţii, din teamă, nevoia de a fi ocrotit fără să ştie însă ce vrea. Tăcu.

Ameţită, Maria înaintă câţiva paşi. Ştia că câteva clipe va avea puterea să se rupă de lângă Saşa şi va fi de data asta pentru totdeauna. Viaţa va reîncepe ca de obicei. Maria respiră adânc, adânc de tot, neîntrerupt, până se simţi ameţită. Îşi spuse desluşit: „Veroniade mă aşteaptă. Fiecare clipă e o suferinţă pentru el. Trebuie să merg acum la el. Nu trebuie să fiu laşă, nu trebuie să mă înjosesc… E într-adevăr totul inutil, şi mort totul”.

— Sunt obosită. Trebuie să mă întorc – şopti cu buzele lipite.

Saşa se înroşi, privi pe furiş şi întoarse imediat drumul. Mergeau tăcuţi. Deodată, o întrebă cu o violenţă surdă:

— Te rog să-mi spui unde te duceai când ai plecat de acasă?

Maria se înspăimântă.

— Te întreb unde te duceai? – repetă Saşa. Te rog să vorbeşti desluşit. Cred că înţelegi ce vreau să spun?

„Fac ce vreau – se gândi Maria – nu are dreptul să mă întrebe”. Respiră încă o dată adânc.

— Crezi că te poate interesa ce fac?

Maria pusese blândeţe în glas, o prefăcută uimire.

Saşa se opri locului zăpăcit, speriat chiar. Maria îl privi. O nădejde se născu în ea:

— Totuşi… spuse Saşa.

Maria aşteptă răspunsul. Îl aştepta pe Saşa întreg. Aplecase privirea, dar îl simţea pe Saşa lângă ea, mai înalt ca ea şi îi vedea mâinile care se crispaseră. Saşa izbucni ironic:

— A, deci am ghicit! Ei bine, drept să-ţi spun, într-adevăr, ai dreptate.

Era jignit. Accesul de demnitate dădea ceva penibil trupului îngrăşat înainte de vreme.

După câţiva paşi se opri brusc.

— Te las, atunci. Asta după dorinţa ta. Vei fi singură.

Inima Mariei bătea violent. Pentru ce pleca Saşa astfel? Pentru ce îi ceruse iertare şi acum pleca? Pentru ce nu găsise niciunul din ei nimic întreg? Nu există cuvinte şi elanuri care pot răscumpăra o viaţă întreagă de chin?

Saşa întinse o mână ostentativă de definitivă despărţire. Maria se căzni să-şi ridice mâna ei, ca şi cum mâna ar fi cântărit obositor de mult. Saşa o luă şi rece i-o sărută abia atingând-o, aşa cum îi era obiceiul când era supărat.

— Adio, spuse răspicat, desluşit, ca o ameninţare.

Plecă imediat, lăsând-o pe Maria în mijlocul străzii întunecate. Plecă repede, îndepărtându-se înalt, violent. Maria era singură, nemişcată. Departe, luminat de felinare, din timp în timp, Saşa apărea din nou vag, din ce în ce mai departe. Dispăru.

Maria începu să umble. Înainta încet. Fiecare pas o costa un efort imens. Se simţea uşoară, ireală. Gigi Veroniade o aştepta. Se târî spre el. „Suferă", îşi spuse Maria şi surâse, un surâs care muri înainte de a ajunge pe faţă.

Se opri în dreptul casei lui Veroniade. Sună. Veroniade deschise uşa imediat. Maria intră în odaie şi căzu pe un scaun. Nu putea vorbi şi îşi dădea seama că Veroniade o priveşte speriat.

— Ce ai, Mario?

Maria tresări.

— Sunt obosită…

— Ai umblat mult?

Îi privea pantofii. Fără voie, Maria îi urmă privirea. Pantofii îi erau plini de praf. Se uită la ei foarte atentă şi lung.

— Da, am umblat – şopti.

— De ce?

— …Trebuia…

— Mario, ce ai? izbucni Veroniade. Unde ai stat toată după-masa? Ai o faţă care mă înspăimântă! Ce ai? Pentru ce nu vorbeşti?

— Am să spun imediat… Să mă laşi, te rog, un moment… câteva momente… liniştită…

Opri în gât plânsul. Îl înghiţi cu greu, amar, ascunzându-l adânc în trup. Fruntea răsărea uşoară, plutind deasupra trupului chinuit. Câteva picături îi umezeau luciul.

— Întinde-te pe canapea. Ţi-e rău.

Maria se întinse. Veroniade veni lângă ea. Cu un gest obişnuit lui, îngenunche lângă Maria, îi aşeză mâna pe frunte. Buzele Mariei începură să tremure şi printre genele închise, se strecurară lacrimile.

— Am fost – începu Maria – am fost la înmormântarea mamei lui Saşa. Mi-a scris el şi m-am dus.

Faţa Mariei tremura.

În odaie se făcu linişte.

— Îl iubeşti? întrebă Veroniade în şoaptă.

Maria îi simţea respiraţia pe faţa ei.

— Nu ştiu.

— Atunci, pentru ce plângi aşa de greu?

— Nu ştiu.

— Ce ţi-a spus?

— Mi-a cerut şi iertare, hohoti Maria.

— Ţi-a cerut să te împaci cu el?

— Nu am înţeles… Nu ştiu ce vrea… Cred că nici el nu ştia ce vrea.

Veroniade, încet, cu grijă, şterse lacrimile care curgeau pe faţa Mariei.

— Şi tu ce i-ai spus?

— Nimic. A înţeles că am pe altcineva…

— I-ai spus tu asta?

— M-a întrebat unde mă duc şi nu i-am răspuns. A înţeles.

— Când mi-ai telefonat era la tine?

— Nu… Când am vrut să vin la tine, mă aştepta în stradă. Ne-am despărţit pentru totdeauna.

— Şi acum îţi pare rău?

— Nu ştiu. Mă doare. Atât. E gust de moarte, de care nu pot scăpa şi nu ştiu pentru ce trăiesc.

— Nu ţi-a spus că vrea să se căsătorească cu tine?

— Nu.

— Imbecilul!

Maria tresări. Lacrimile din ochi alunecară abundent.

— Iartă-mă, Maria.

Maria îl privi uimită.

Veroniade părea liniştit. Se uită la mâna Mariei, pe care o păstrase între ale lui, cu atenţie meticuloasă. Faţa lui însă era cenuşie, iar pleoapele cu gene scurte tremurau înfrigurate. De câte ori Maria îl vedea aşa de aproape, resimţea aceeaşi uimire. Cunoştea toate amănuntele, fiecare umbră şi totuşi, totul rămânea străin. Ce căuta omul acesta lângă ea?

— M-ai aşteptat mult? – întrebă Maria, ca să desfacă tăcerea tristă dintre ei.

— Da, Maria. Foarte mult.

Veroniade se ridică şi începu să umble prin odaie.

— Mai ales că – lucru pe care tu l-ai uitat, desigur – îmi făgăduiseşi vineri, când ai fost la mine, că azi după-masă ai să vii aici. De aceea am telefonat. Mama ta mi-a spus că ai plecat. Bineînţeles, am crezut că spre mine ai plecat. Te-am aşteptat. Când am văzut că întârzii, am început să fiu îngrijorat. Nu ştiam ce s-a întâmplat şi nu ştiam nici unde să te caut. Nu îndrăzneam să întreb nimic pe mama ta, ca să nu o sperii. Voiam să-i spun că eşti poftită la Angela, dar îmi era teamă că va veni şi dânsa acolo… în fine, teamă că-ţi pot displace cu ceva. Da, te-am aşteptat mult azi.

Vorbind, umbla de colo-colo prin odaie. Părea că reîncepe frământarea aşteptării. Apoi, încetini mersul. Acum părea conştient de fiecare pas pe care îl face şi că dacă umblă atât de atent e ca să nu lovească lucruri care ar fi fost aşezate pe podea.

— Am uitat complet, dar absolut complet că am făgăduit să vin la

tine – spuse Maria jenată.

— Ştiu – spuse Veroniade. Se opri, se întoarse cu faţa către ea şi surâse surâsul amar.

Maria sări. O milă acută o azvârli spre Veroniade. Îl cuprinse cu braţele amândouă de gât. Dar el o mângâie uşor, căutând să se desfacă de ea.

— Lasă, Maria… lasă. Nu acum…

Faţa obosită, plânsă, a Mariei îi era o insuportabilă dovadă.

— Ce, Maria, ce vrei?

Maria ştia că afară se întunecase şi o înfricoşa întunecarea din stradă în care se topise Saşa. Aici, în odaie, Veroniade o păzea de gândurile ei, de insuportabila singurătate. Dragostea lui dădea pâlpâiri calde, care puteau veghea.

— Eşti supărat pe mine? întrebă Maria, cu o dureroasă, căznită ipocrizie a glasului, care vrea să capete mlădierea îndrăgostirilor.

— Nu, dar te rog să nu te căzneşti faţă de mine, cu nimic. Îmi face rău.

— Nu mă căznesc. Aşa am simţit.

— Ştiu ce ai simţit şi e atât de penibil ce simţi tu pentru mine. Nu sunt un om deosebit de inteligent, dar suficient ca să înţeleg desluşit unele lucruri. Ştiam dinainte cât pot căpăta de la tine. Şi am ştiut să mă mulţumesc şi cu atât… Sunt însă unele momente în care mi-e greu să primesc suferinţa pe care… poate că singur mi-am pregătit-o. Desigur că suntem de vină doar noi de tot ce ni se întâmplă… În fine… vom vedea. E timp pentru toate.

— Ce vrei să spui? întrebă Maria, îngrozită din ce în ce mai mult de o posibilă despărţire.

— Nimic extraordinar. Nu e necesar să te frământi. Vino mai bine şi te odihneşte aici. Arăţi foarte prost. Caută şi nu te mai chinui atât. Plânsul ăsta sunt ani de tinereţe omorâţi. E păcat… Nu merită nimeni să te chinui aşa…

Fără voia ei, Maria îl privi. Veroniade părea mai în vârstă decât era. Tăcu. Nu îndrăzni să întrebe nimic. Să fie oare, într-adevăr, fiecare de vină de tot ce i se întâmplă?

Îi luă mâna lui bărbătească într-ale ei. Veroniade rămase nemişcat. Când o văzu pe Maria cu ochii deschişi, aţintiţi asupra lui, întrebă căutând să surâdă:

— Ce e, Maria?

— Azi nu mă mângâi? şi Maria îl trase spre ea. Glasul pierduse ipocrizia şi trecuse într-o alunecare blândă de copil slab şi înfricoşat.

Veroniade se aşeză pe canapea lângă Maria, dar rămase nemişcat.

— Asta nu e mângâiere, se plânse Maria, lipindu-se de el.

În glas avea durere şi deznădejde. Îi era silă de ce face.

Veroniade se aplecă spre faţa ei. Maria închise ochii. Îl auzi

şoptind:

— Sunt mai bine de şase luni de când suntem împreună şi am aşteptat în fiecare zi să văd că ai putea ţine la mine, dar e inutil, absolut inutil. Nu se poate. Ştim amândoi… la ce bun chinul ăsta…

Maria se sperie.

— Nu, nu, spuse. Vezi bine că am venit… la tine… I-am spus… şi lui…

Îl trase lângă ea, se ghemui cu violenţă lângă el, îşi ascunse capul.

— Iubeşte-mă.

— Maria, nu vrei să te căsătoreşti cu mine? o întrebă Veroniade, căutându-i faţa.

Maria tresări.

— Nu pot, se zvârcoli.

— De ce?

— Nu ştiu… nu pot.

— Bine, bine. Nu trebuie să te frămânţi. Stai liniştită. Stai ca adineauri. Închide ochii.

O învălui în braţe strâns, cu violenţă. Mâinile şi şoaptele îşi începură alunecarea.

— Să nu mă laşi, începu Maria să geamă, să nu mă laşi, să nu pleci…

— Te iubesc, îi şoptea printre mângâieri care căpătau din ce în ce o acuitate mai dureroasă, deznădăjduită, ca o ultimă încercare ştiut zadarnică de a prinde ceva inexistent. Te iubesc.

Buzele lui întâlniră un obraz plin de lacrimi.

— Ce târziu e! spuse Maria.

— Îmbracă-te repede.

— Da.

— Te duc până acasă.

— Până la o trăsură e suficient.

— Cum vrei.

Densă, tristeţea apăsa. Niciun cuvânt şi niciun surâs nu purta lumină. Obosiţi, cu gândurile pierdute, primeau tristeţea fără nicio răzvrătire, înăbuşiţi sub ea.

Afară, aerul era blând, saturat de miresme.

O primăvară pentru exaltări şi încrederi sfinte. Îndrăgostiţii treceau strânşi, căutându-se unul pe altul. Se auzeau şoapte.

Veroniade umbla alături de Maria, ţinând-o de braţ. În gest punea o mângâiere caldă, ocrotitoare, dar tristeţea nu se îndepărta şi totul era făcut ca să înşele sufletul.

La prima trăsură întâlnită se despărţiră.

În clipa despărţirii, tristeţea se făcu orbitoare, prevestitoare, strigăt.

— La revedere, Maria.

— La revedere.

Îi sărută încă o dată mâna, lung. Trăsura porni, smulgându-i unul de lângă altul.

Caii umblau ritmic. Aerul blând, era blând până la ameţire, o blândeţe densă pe care o puteai simţi cu tot corpul, să întinzi mâna s-o atingi, s-o mângâi, să te culci oriunde, învăluit în ea.

Ca o imagine imperfectă, văzu din nou coşciugul greu dus de oameni copleşiţi. Pământul gemea surd, căzând în hohot.

Saşa nu o iubeşte. Nu e de vină nimeni. Ea nu-l poate iubi pe Veroniade, nu e de vină nimeni. Sau poate fiecare e de vină de tot ce i se întâmplă, dar nu se poate îndrepta nimic…

Trăsura o legăna în blândeţea nopţii care căzuse pe pământ. Închise ochii şi se lăsă legănată.

Capitolul XXVIII

După ce se despărţi de Maria, Alexandru Velescu se azvârli în primul taxi pe care îl găsi şi se duse acasă în goană. Clocotea.

Când a deschis uşa şi a pătruns în odăi, mirosul de flori şi de mort îl cuprinse înăbuşitor de gât. Casa pustiită acum de forfotul rudelor şi al cunoştinţelor, care se înghesuiseră în ultimele zile ca să vadă moarta, îl primi cu goluri reci ce se desprindeau din toate colţurile.

Alergă până sus la el în odaie şi încuie uşa repede. Aruncă pălăria, haina şi se trânti pe pat.

Deci, după înmormântare, după reîntâlnirea lor, Maria, foarte simplu, se duce la amantul ei. Nici nu căutase să ascundă lucrul. Dar ce obrăznicie din partea ei, să vină la înmormântare! Desigur, sosise ca la o distracţie, fără cel mai umil respect.

Recunoscuse că are un amant cu simplicitate, ca şi când lucrul ar fi natural, deloc revoltător. Venise la înmormântare din curiozitate. Amintirea a ce fusese nu o tulbura deloc. Probabil că îl iubeşte acum pe acel om, trecând de la o dragoste la alta cu uşurinţă, cu inconştienţă.

Pe când el, Saşa, nu îndrăznise să-i spună să vină cu el măcar un ceas şi nu pentru altceva, ci numai pentru a-i uşura lui să treacă zilele astea de groază de după înmormântare, din milă.

Saşa se ridică de pe pat şi începu să alerge prin odaie. Deodată, ascultă atent. În casă era linişte. Se uită cu grijă spre uşă, ca şi cum s-ar fi putut deschide singură. Uşa rămase însă nemişcată.

Reîncepu să umble. Paşii lui pe podea sunau în tavanul odăii unde murise mama lui. Odaia aceea era goală acum. Casa întreagă goală. Servitoarea plecase şi ea, spunând că-i e „urât” fără coniţa. Umblând, Alexandru avea mereu în spatele lui teama care îl urma pas cu pas.

Se trânti din nou în pat. Tăcerea în toată casa era intolerabilă, materială. Îl cuprinse şi îl strângea din ce în ce mai tare. La ora asta, înainte de culcare, bătrâna avea obiceiul să umble prin odăi, ca să vadă de sunt toate geamurile şi uşile închise. Saşa asculta. Nimic nu se mişca. Mobilele erau ca de plumb, în locurile lor. Îşi auzea numai sângele vâjâind în urechi.

Deodată îl cuprinse spaima. Pentru ce rămăsese atât de singur? Pentru ce nu se putea gândi la nimeni, absolut la nimeni fără să nu-şi dea seama, înspăimântător seama, că e singur? Pentru ce dintre toţi oamenii pe care îi cunoştea, femeile cu care trăise, nimeni nu-i putea veni într-ajutor? Şi pentru ce Maria nu avusese milă şi să priceapă că ea îl putea scăpa? Chiar dacă nu-l mai iubea, chiar dacă nu mai putea fi vorba între ei de dragoste? Trebuia să mintă, să vină cu el, să înţeleagă că el cerşise ajutor din partea ei, că el nu poate sta singur… Ea ştia că el nu poate sta singur. Nu vorbiseră niciodată de lucrul

acesta, dar ştia. Se despărţise de el şi plecase fără ruşine la celălalt, ostentativ, ca să-l facă să sufere mai mult, fără milă pentru suferinţa lui. Se răzbuna.

Saşa se repezi în colţul celălalt al odăii, până la birou, şi luă telefonul.

Când ceru numărul, se sperie de glasul lui, care se sparse cu zgomot, lovindu-se de linişte.

Imediat îi răspunse doamna Măneanu.

— Alo, da?

Saşa îşi tărăgăni glasul, ca să nu fie recunoscut.

— Casa Măneanu?

— Da.

— Aş dori să vorbesc cu d-ra Maria Măneanu.

— Cine e la telefon?

— …Un… cunoscut…

— Nu este acasă. E la teatru. Ce doriţi? Îi pot comunica eu?

— Mulţumesc, voi telefona mâine din nou.

— Mă rog.

Maria, la teatru! Să fie într-adevăr la teatru şi de aceea minţise, ca să scape de el şi să nu întârzie? Avea suflet să meargă la teatru după înmormântare?

Lucrul i se părea mai monstruos decât chiar să fi mers la un amant. De ce îl lăsase să creadă că are un amant? Ca să-l vadă gelos? Întrebări pe care nu le lămurise când se despărţise de Maria. Acum câteva luni reveniră: „Să nu mă fi iubit niciodată? Se poate atâta prefăcătorie? Se poate să mă fi înşelat într-atât asupra Mariei, încât ea să fie cu totul altfel decât mi-o închipuisem? Se poate să nu poţi avea încredere în nimeni pe lume?”

Lucrurile trebuiau lămurite. Dar lămurite cum? Prin întrebări la care se putea răspunde cu minciuni?

Materială, densă, cu sunet de sânge care caută să străbată depărtările, liniştea îl cuprinse din nou. S-ar fi ghemuit, s-ar fi ascuns… dar ştia că nu poate scăpa. Casa se umpluse de liniştea aceasta duşmană, care îl strivea din toate părţile, care striga din toate colţurile. Era absolut singur pe lume.

Cu gesturi de panică şi urmărit parcă, îşi luă pardesiul, pălăria şi fugi din casă alergând.

Capitolul XXIX

Când Maria coborî din trăsură, în faţa casei ei, Saşa era pe trotuar nemişcat, cu capul vârât între umeri. O aştepta.

— Vreau să vorbesc cu tine. Maria tresări în faţa lui Saşa ca în faţa unei ameninţări. Trebuie. Să mergem câţiva paşi, spuse Saşa cu glas surd.

Se îndepărtară de casă. În stradă era întuneric. Felinarele aprinse dădeau mănunchiuri de lumină şi umbră, prin care ei străbăteau.

— Te rog să-mi vorbeşti desluşit şi cinstit. Fără înconjur. Te rog să-mi spui dacă te duceai la o întâlnire… că ai un amant.

— Da.

— Pe cine?

Maria înălţă din umeri.

— Indiferent.

Saşa se opri locului. Privea spre pământ. Întrebă:

— Îl iubeşti?

— Nu, spuse Maria încet.

— Pe mine m-ai iubit?

— Da, spuse din nou Maria, cu acelaşi glas.

— Eşti sigură?

— Da.

— De când eşti cu el?

— De… şase luni.

— A, deci aproape de când ne-am despărţit! Foarte frumos. Mai ales când spui că m-ai iubit! Şi pe altcineva ai mai avut?

Faţa lui Florin Negrea îi apăru Mariei ca o spaimă uitată.

— Nu, spuse încet şi blând, pe nimeni.

— Bine. Şi… dacă ţi-aş spune să te desparţi, să nu-l mai vezi, ai putea?

— Pentru ce să mă despart?

Saşa izbucni:

— Cum pentru ce? Dar ce a fost între noi nu contează? Ai uitat? Nici nu înţeleg cum ai putut face aşa ceva. Cum poţi face aşa ceva? Spui că nu-l iubeşti, atunci pentru ce?

Deodată i se păru şi Mariei monstruos ce făcuse. Într-adevăr, cum putea fi a unui om pe care nu-l iubeşte? Cum putea fi aşa ceva?

În stradă era întuneric. Saşa era lângă ea. Blândeţea aerului învăluia totul.

— Te rog să-mi spui imediat cine e.

— George Veroniade, pictorul.

Saşa tăcu. Crezuse că poate nu este adevărat, că Maria minte. Totuşi, era aşa. Maria avusese un alt amant decât el. Vag, numele George Veroniade parcă îi amintea ceva cunoscut. O ciudă clocoti în

el. Se înălţă din ce în ce mai puternică.

— Pentru ce ai făcut aşa ceva? Cum ai putut face aşa ceva?

Dar Maria înălţă din umeri. Totul era inutil. Şi oboseala aceea insuportabilă o cuprinse din nou. Totul era indiferent, orice, dar să se sfârşească cât mai repede ziua asta fără sfârşit. Pentru ce revenirile astea înnebunite ale lui Saşa? Era a treia oară că-l vedea într-o singură zi şi totul nu fusese nimic decât o zdruncinare inutilă a nervilor. Înălţă capul. Sus, cerul era plin de stele.

— Trebuie să mă întorc acum acasă – spuse Maria. Era liniştită, parcă deprinsă cu repetarea la infinit a despărţirii.

Dar Saşa se sperie. Gelozia şi frica se îmbinau în el…

— Maria, strigă, şi o apucă de braţ, crispat, cerând ajutor.

Maria se opri. Îl privi. Şi deodată văzu faţa lui Saşa aproape de a ei. Îl recunoscu ca fiind al ei cu fiecare trăsătură, cu fiecare umbră a feţii lui legată de o emoţie a ei. Închise ochii, capul îi căzu pe pieptul lui Saşa. El o cuprinse, îi căută faţa şi-i sărută gura cu furie, revoltat.

— Maria.

Era glasul începutului. În lungul trupului ei îl recunoştea pe Saşa. Mai gras parcă, dar al ei. Supărătoare mustaţa, dar gura aceeaşi. Maria îi rămase în braţe nemişcată, oprind în gât geamăt şi plâns.

Saşa o întrebă:

— De ce stai aşa? Regreţi ceva? Spune, îl iubeşti?

— Nu, nu…

— Te rog să vorbeşti cinstit. După cele ce mi-ai spus adineauri, am tot dreptul să cred orice. Nu văd nicio bucurie din partea ta că am revenit…

Maria îl privi. Da, era Saşa. Cu un elan supranatural se lipi de el, îl strigă:

— Saşa!

Era durere în strigăt, chemare, spaimă şi imensă dorinţă de viaţă, dar Saşa nu primi decât un val de orgoliu.

— Bine, bine…

O mângâie, cu gesturi mărunte şi liniştite.

— Bine, bine.

Tăcu. Se făcu linişte. Maria îşi îndreptă trupul din încleştarea aceea, se destinse şi i se păru că se scutură după ce s-a tăvălit câineşte la picioarele stăpânului. Nu ştia ce va fi mâine, poimâine, peste un ceas, dar viaţa întreagă îi părea socotită în lungul ei cu aceeaşi însemnare a elanului inutil.

Dar Saşa începu cu glas rar şi desluşit:

— Mario, m-am gândit bine, vreau să ne împăcăm. Voiam să-ţi spun asta azi după-masă, dar m-ai primit aşa de prost… încât nu am avut timp…

Părea că vorbeşte pentru el, că hotărâse ceva. Maria îl privea

aşteptând.

— Nu are sens să fim despărţiţi. O să ne căsătorim şi o să locuim la mine acasă. Te rog să-i spui şi mamei tale, pentru că vreau ca lucrul să se facă cât mai repede. Poate şi în câteva zile. Cum sunt în doliu, totul se va petrece fără ştirea nimănui.

În Maria reînvia o bucurie timidă, un început de zi după o noapte densă de aşteptare, dar privindu-l pe Saşa i se păru din nou totul inutil. Bucuria căzu cu moliciune de floare veştedă.

Dar Saşa îşi aduse aminte că totuşi câteva zile va trebui să stea singur în casă. Se înspăimântă. Începu să se frământe. Maria trebuia neapărat să vină cu el.

— Dacă ai şti ce greu mi-e singur acum în casa aceea. Simt că înnebunesc, mă revoltă atâta sensibilitate, dar totuşi nu pot scăpa de ea.

— De ce nu mergi la un hotel pentru câteva zile? îi spuse Maria.

Glasul îi era rece, dar Saşa nu observă nimic. Era bucuros de această idee simplă, la care nu se gândise şi care rezolva totul. Mult mai bine chiar decât să vină Maria cu el. Mult, mult mai bine, în momentele astea de tristeţe şi oboseală.

— Da, este o idee bună, într-adevăr. Cum de nu m-am gândit la ea!

O privi pe Maria cu recunoştinţă.

Făcură drumul înapoi împreună. Singur Saşa mai vorbea din când în când. Spunea: „…Sunt îngrozitor de obosit… m-a distrus ziua de azi… asemenea zile sunt oribile”.

Sau:

„…Iartă-mă că nu pot vorbi, dar cred că mă înţelegi… ştiu că e inutil să-ţi mai explic…”

În faţa casei Mariei, Saşa îi sărută mâna cu patetism şi i-o strânse chiar o clipă la pieptul lui şi o întrebă pe Maria încă o dată, parcă mai mult în glumă, dacă nu regretă nimic. Surâse şi Maria încet şi blând, apoi Saşa îşi aşeză buzele pe gura ei, o sărutare de suprafaţă şi neatentă, aşa cum o săruta acum câteva luni în urmă, puţin înaintea despărţirii lor, atunci când Maria începuse să simtă că Saşa nu o mai iubeşte şi nu o mai doreşte, că o sărută pentru că aşa se obişnuise, simplu gest, aşa cum ai lua şervetul să-l aşezi pe masă, la sfârşitul cinei.

— Pe mâine, îi spuse Saşa, depărtându-se. Am să-ţi telefonez şi am să vin la tine după-masă. La revedere.

Aceleaşi cuvinte ca de obicei, aceleaşi gesturi. Totul reîncepea.

Îi mai flutură mâna din depărtare, din depărtare, din întunericul străzii. Plecă. Îl văzu dispărând.

Maria intră în casă cu paşi înceţi şi obosiţi.

Capitolul XXX

— Mamă!

Maria bătu încet la uşa odăii mamei ei.

— Cine e?

— Eu, Maria. Eşti singură.

— Intră!

Maria se opri în prag. Bătrâna avea ochelari pe nas şi o scrisoare în mâini.

— De ce vii aşa de târziu? Numai eu ştiu ce penibil îmi este când vine tatăl vostru mai devreme…

— Mamă vreau să-ţi spun ceva.

— Ce?

Maria intră în odaie şi închise uşa.

— Peste câteva zile mă căsătoresc cu Saşa.

— Ce? Cum cu Saşa? Saşa Velescu? Unde l-ai văzut?

— L-am întâlnit… pe stradă… acum. El m-a rugat să-ţi spun că peste câteva zile ne căsătorim.

— Cum, aşa, deodată? Spuneai că i-a murit mama.

— Da, dar nu o să ştie nimeni că ne căsătorim.

— Şi tu vrei?

— Da, mamă, vreau.

Doamna Măneanu o privi pe Maria cu atenţie.

— Nu te bucuri?

— Ba da, mamă.

— Nu se prea vede. Nu crezi că ar fi fost mai bine să te căsătoreşti cu Veroniade?

— Cred că nu.

— De ce?

— Pentru că nu îl iubesc.

— Pe Saşa îl iubeşti!

— Da.

Mama ei o privi din nou lung şi neîncrezătoare, apoi făcu un semn nedesluşit din cap şi se scuă în picioare.

— Ştiu că ar fi inutil să mă opun sau chiar să discut cu tine…

Maria aprobă.

— Atunci trebuie să vorbesc şi cu tatăl tău pentru tine. Nici nu am să am timp să pregătesc nimic. Dacă mi-ai fi spus dinainte puteam să pregătesc totul cu de-amănuntul. Tot ce am strâns pentru voi i-am dat Stelei. Credeam că am să am timp să-ţi fac şi ţie tot ce îţi trebuie, dar tu niciodată nu faci lucrurile ca lumea toată. De unde eram să bănuiesc că se mai pot întoarce lucrurile?! Unde o să locuiţi?

— La el acasă.

— În fine!… Ştii că mi-a scris Stela? E foarte mulţumită. Are o

ordonanţă foarte bună şi a făcut cunoştinţă cu o mulţime de cucoane de ofiţeri din Turnu-Severin. Nu se plictiseşte deloc. Au făcut o excursie superbă pe Dunăre cu bărcile. Era clar de lună, cântau. Peste câteva zile au să meargă să vadă şi Porţile de Fier cu vaporul. Poate că trec şi în Serbia. E foarte mulţumită. Florin e foarte drăguţ cu toată lumea şi în special cu ea. De vacanţă au să vină aici în Bucureşti, câteva zile, ca să ne vadă. Păcat că nu vrei să facem nunta atunci… cu toate că ai dreptate. Alexandru este în doliu, nu se poate. În fine… să dea Dumnezeu să ai noroc şi să fii fericită. Vino şi mă sărută, Mario.

Maria se apropie. Doamna Măneanu o cuprinse în braţe. Maria îşi aşeză fruntea pe umărul ei. Începu să plângă.

— Ce ai, Mario, copilul meu? Spune. Spune drept.

— Nu mamă, nu…

— Nu îl iubeşti? Ce ai, Mario? De ce nu vorbeşti niciodată? Ce să mă fac cu tine… Eu pentru voi trăiesc…

Începu să plângă şi ea.

— Destul că am fost eu nenorocită… voi cel puţin să fiţi fericite…

— Da, mamă, da…

— Spune, nu îl iubeşti?

— Ba da, ba da.

— E încă timpul să te răzgândeşti. Mai aşteaptă.

— Nu se poate, trebuie!

— De ce?

— Nu ştiu…

— El nu te iubeşte?

— Ba da, spuse Maria reculegându-se, mă iubeşte, dar sunt atât de obosită… Am nevoie de odihnă!

Şi odată cu cuvintele acestea, oboseala Mariei deveni atât de conştientă şi insuportabilă, încât i se părea că acum când va adormi va fi imposibil ca vreodată să mai poată fi deşteptată.

Se grăbi să plece. Niciun cuvânt nu mai avea sens.

Capitolul XXXI

La ea în odaie, înainte de a se culca, îşi aduse aminte că a doua zi va trebui să-i spună şi lui Veroniade că se desparte de el. Aceasta nu se putea amâna. Lucrul însă i se părea atât de greu, încât înăbuşi grija. Acum nu va căuta decât o uitare completă, definitivă, în somn. Tot ce se întâmplase, se întâmplase fără voia ei. Va adormi şi se va deştepta mâine de asemenea fără voia ei, apoi se vor împlini şi toate celelalte zile de-a rândul… Nimeni nu e de vină de nimic.

Se dezbrăcă şi se culcă. Era ameţită. Stinse lampa imediat.

De îndată ce s-a făcut întuneric, odaia dispăru, mobilele se topiră, pereţii nu mai existară, trupul nu şi-l mai simţi. Nu rămăsese perceptibilă decât putinţa de a gândi. O vuire lentă şi ameninţătoare sosind din adânc. Înfricoşată, ca să potolească gândurile, Maria începu să numere: una, două… trei… patru… Paşi grei care duceau ceva de plumb, se pierdură într-un întuneric dens şi blând. Adormi.

În somn nu se mai putu lupta împotriva gândurilor făcute vis. Se înălţară din ea năpăditoare ca un fum dintr-un foc ascuns:

…recunoştea casa lui Saşa, dar mult micşorată, zărită din depărtare ca şi cum timpul de când nu o mai văzuse, se făcuse spaţiu. Parcă era şi mama lui Saşa acolo, dar nu o vedea. Şi altă lume tot invizibilă. Prezenţe simplu recunoscute din pricina amintirilor care forfoteau.

Mobilele erau aşezate în mijlocul odăilor, aşa cum aşază copiii scaunele când vor să se joace şi astfel aşezate, împărţeau încăperile, ca paravane, în ascunzişuri multe. Se auzeau glasuri fără trupuri, iar răsfrângerile oglinzilor, ca priviri oblice şi indiscrete, azvârleau pretutindeni imagini care se credeau ferite.

Maria era în braţele lui Veroniade. Ştia că poate fi văzută de toată lumea. Atenţia îi era penibil încordată. Se strânse mai tare de Veroniade, ca să se ascundă, dar Veroniade avea lacrimi nemişcate, care îi atârnau de gene. Maria îi vedea pleoapele foarte de aproape, cu toate detaliile, mărite. Lacrimile erau rotunde, dar nu cădeau, împietrite şi emoţionant de limpezi. În această limpezime găsiseră mijlocul de a-şi exprima definitiv de clar toată durerea, aşa cum ar putea-o face să geamă, dar niciun cuvânt.

Foarte departe, într-o oglindă care răsfrângea micşorat, ca într-un binoclu de teatru răsturnat, Mariei i se părea că recunoaşte ceva petrecut demult, un început de viaţă. Făcu sforţări imense pentru a prinde firul, pentru a se apropia, dar îi era trupul încleştat sub o greutate care o strivea. Maria se zbătu violent să se desprindă. Se deşteptă.

În întuneric nu mai ştia unde se găseşte, unde îi este trupul, care se dezlegase de orice atingere cu viaţa. Nu ştia cum este aşezat patul în

odaie şi în ce parte a odăii, pereţii. Nu ştia unde îi este capul şi unde picioarele. Nu îndrăznea să mişte mâna, căci îi era groază de golul în care se rătăcise. Voia ca gândurile să-şi regăsească trupul în tăcerea odăii încremenite în întuneric. Se simţea pierdută într-un spaţiu fără contur, dar nu avu timp să mai prindă niciun gând şi deodată se desluşi vie: corpul în lungul patului, material, şi patul în lungul peretelui, ca de obicei. În stânga, la căpătâi, măsuţa cu lampă. Întinse mâna. Aprinse lumina. Odaia răsări misterios din întuneric. Ameţeala se opri. Lumina lămpii, gălbuie, avea ceva mortuar, de veghe funerară. Maria se simţea tristă până la o pierdere completă de înţeles.

Lucrul era limpede: în nicio clipă Saşa nu-i spusese că o iubeşte. În nicio clipă nu sosise nimic din ce fusese aşteptat, iar mâine va trebui să-i spună şi lui Veroniade că se desparte de el.

Îşi simţea lacrimile curgând pe obraz, alunecând, furişându-se în urechi, pe gât, udând perna.

„Saşa, dacă ai şti cum te-am aşteptat! Dacă ai şti cum te-am aşteptat!…”, dar acum Saşa s-a reîntors şi Maria plânge în noapte pentru că nu simte nicio bucurie în reîntoarcerea asta.

„Saşa, dacă ai şti cum te-am aşteptat!”… şi aşteptarea asta a clipelor toate e adunată deodată în suflet ca o greutate imensă, incomensurabilă, de care nu va scăpa în eternitate. Saşa s-a reîntors, dar bucuria nu există. „Saşa”, numele fusese sfânt, dar omul nu exista.

Se revedea plimbându-se cu Saşa pe stradă. Un Saşa străin, gras, cu mustaţă. Felinarele aprinse dădeau pete de lumină prin care ei treceau. Luminile erau mărgele uriaşe înşirate pe întunericul străzii. Strada nu avea nume. Era un drum. În timpul cât trecuse prin fiecare înşiruire de lumină, Maria nu ştiuse că se va împăca cu Saşa, iar acum nu ştie ce va fi mâine.

Căută cu încăpăţânare să nu gândească, dar de data aceasta totul fusese dezlănţuit. Ceva fără sens şi inevitabil se întâmplase şi se întâmplase pentru că ea nu putea hotărî în afara faptelor. Şi totuşi, poate că exista o altă putere pe care ar trebui s-o găsească în ea, ceva ce ar lămuri totul, definitiv totul şi că fiecare e de vină de tot ce i se întâmplă, cu toate să nimeni nu ştie ce i se va întâmplă. Saşa nu o iubeşte şi totuşi ea îl va primi înapoi. Va căuta să creadă din nou în Saşa. Ştia că îşi clădeşte singură o minciună, care îi va măcina viaţa.

Dar mai departe nu se gândi, era inutil. Puterea de a hotărî altfel îi lipsea.

Amână din nou totul. Viaţa şi bucuria pentru mai târziu. Va aştepta. Aşteptarea o simţea în suflet ca o rugăciune, cu îngenuncheri oarbe, ca în faţa unei copleşitoare adorări. Închise ochii strâns, ascunzând în ea totul.

Capitolul XXXII

Se deşteptă dimineaţa obosită, de parcă ar fi muncit noaptea lucru de caznă, în ascunzişuri lipsite de aer. Oboseala era molcomă, aşezare de păienjeniş pe lumină.

Primul gând pe care îl găsi desluşit a fost că trebuie să-i spună lui Veroniade ce se întâmplase şi că se desparte de el. Se gândi să-i scrie. În prima clipă i se păru că felul acesta e cel mai simplu şi cel mai corect. Găsi argumentele toate în favoarea unei scrisori, care va limpezi totul. Va scrie simplu, simplu de tot. Veroniade va înţelege uşor.

Dar când Maria încercă să scrie, nu găsi acele cuvinte atât de simple. Cuvintele, oricare, erau tăioase, crude, neînţelese, revoltătoare.

Mila se făcu vie, se aprinse. Bărbatul acesta era al ei. Nu-l iubise, dar totuşi nu trecuse niciodată mai multe zile fără să nu primească mângâierile lui. Ştia cu precizii de credinţă că Veroniade o iubeşte, că dragostea asta ar putea dura viaţa întreagă, că în afara ei, el nu iubeşte nimic mai mult pe lume, că ea plecând, el va pierde sensul vieţii. Ştia că va suferi şi el acum, aşa cum suferise ea când plecase Saşa. Ar fi putut urmări suferinţa lui cu fiecare tremurare a pleoapelor, cu fiecare aprindere a ochilor speriaţi de golul care se face în faţa lor. Ştia. Totuşi, pleca.

Azvârli tocul. Scrisoarea nu o putea scrie. Se va duce ea la el. Acum i se părea de datoria ei, ca despărţirea să se facă cu ea de faţă, iar nu într-o laşă lipsă a ei. I se părea că-i va fi mai uşor lui Veroniade să sufere suferinţă spusă de ea, cu ea alături, decât aşa, primită cu răceala unei scrisori moarte şi fără glas pentru a răspunde plânsului, fără gest, pentru a opri durerea.

Iar dacă Saşa va afla că s-a mai dus încă o dată la Veroniade, căci într-adevăr, Saşa putea veni între timp ori telefona, era dator să înţeleagă şi el că a fost necesar să mai meargă la omul de care se despărţea.

Îi telefonă lui Veroniade. Era acasă. O putea primi. Glasul sosi de departe, şters, resemnat, speriat.

Maria plecă repede.

Ca de obicei, Veroniade îi deschise chiar el uşa.

— Ce e, Mario?

Maria vru să vorbească, dar nu găsi decât acelaşi gol ca acum câteva clipe când voise să scrie scrisoarea. Ochii îi fluturau în căutare şi spaimă.

— Spune, Mario, fără teamă.

Dar Maria tăcea.

— S-a reîntors Saşa?

— Da.

— V-aţi împăcat?

— Da.

— Bine, Maria.

Veroniade plecă de lângă ea. O lăsă singură lângă uşă. El se opri lângă geam şi privi afară.

— Gigi!…

Maria făcu un pas spre el.

Veroniade rămase nemişcat.

— Ce e, Mario? întrebă încet după o pauză lungă.

— Te rog să mă ierţi… încercă Maria împietrită în mijlocul odăii.

— Nu am ce ierta… Nu ai greşit cu nimic. Dimpotrivă, îţi mulţumesc pentru tot ce mi-ai dat.

Veroniade vorbea cu pauză între fiecare cuvânt pe care îl căuta, ca pe un cuvânt nou, neîntrebuinţat până în clipa aceea. Ton teatral din pricina efortului pe care îl făcea asupra suferinţei, ca s-o înăbuşe. Dar liniştea era jucată, nu durerea. Şi totuşi, purtarea aceasta o îngheţa pe Maria. Ar fi vrut să-i dea prilej să plângă, ar fi dorit gesturi mari, care să umple golul intolerabil, apăsător dintre ei.

— Poate că ar fi fost mai bine… să am puterea să nu fi venit în viaţa ta… dar…

— E păcat că vorbeşti aşa, Mario… E inutil.

Veroniade se întoarse, plecă de lângă geam, se apropie de ea.

— S-a întâmplat aşa pentru că nu se putea altfel. Nu eşti de vină cu nimic. Dacă sufăr, vina e de partea mea.

Faţa lui Veroniade avea o crispare violentă în jurul gurii, ca o tresărire nervoasă de stăpânire, de voinţă neizbutită.

— Te rog să fii liniştită. Era inevitabil. Ştiam de ieri… adică demult, de la început… că se va întâmpla aşa. Nu mi-ai anunţat nimic nou. De când suntem împreună, în niciun moment n-am putut avea lângă tine un singur gând, „te iubesc”. Întotdeauna alături mi-a stat şi gândul „totul este inutil”. Trebuie să ştii că aşa ceva împiedică multe… stinghereşte mult… pregăteşte mult.

— Nu ştiu ce să-ţi spun, dar te rog să crezi că aş vrea să pot spune ceva care să te facă să înţelegi… poate ar fi mai uşor.

Veroniade îi întinse mâna şi o trase la el. O privi mult, de aproape, cu atenţie.

— Eşti frumoasă. Îmi placi mult… ai fost a mea.

Maria plecă ochii. Veroniade îi dădu drumul imediat.

— Vă căsătoriţi? întrebă cu un ton ce voi să fie degajat.

— Da.

— Când.

— Peste câteva zile.

— Bine, Maria. Deci noi nu o să ne mai vedem. Eu, probabil că voi

pleca din ţară.

Maria ridică o privire înfricoşată.

— Trebuie, spuse el ghicindu-i gândul.

— O să-mi fie şi mie greu, murmură Maria.

— Să ştii că nu voi iubi niciodată pe nimeni ca pe tine, că eşti făcută să ţi se dea o dragoste întreagă.

— De ce eşti aşa de bun cu mine? şopti Maria fără să poată stăpâni gândul că acum căzuse şi ea în acelaşi teatralism ca al lui Veroniade. O enervare se înălţă în ea. Vedea că lângă omul acesta niciodată nu fusese întreagă, profundă. O constrângere o strivise de la început. Totul rămăsese de suprafaţă, ca muzica instrumentelor la care s-ar cânta cu mâinile îmbrăcate în mănuşi. Singurele clipe adevărate fuseseră cele ale îmbrăţişărilor, când elanul fizic întrecuse mediocrul. Dar nici atunci conştiinţa inutilului nu-şi cedase niciodată locul. Şi totuşi, Veroniade o iubea mai mult decât o va iubi vreodată Saşa.

Ceva peste ce nu se poate trece îi despărţea, ceva imaterial, totuşi real, copleşitor, ca un zid întins între două vieţi. Fiecare ar fi vrut să strige, să cheme, dar vorbeau liniştiţi, cu falsitatea sentimentelor înăbuşite, a temperamentului încătuşat. Maria vedea totul în ochii miraţi, speriaţi, dezastrul fără sens şi iremediabil.

— Nu sunt bun, Maria. Am făcut pur şi simplu tot ce puteam face ca să te reţin.

— Ţi-am spus de la început că nu te voi putea iubi…

— Câţi din cei care au spus că vor iubi veşnic s-au putut ţine de cuvânt? Aveam dreptul să cred că mă vei iubi, poate. Niciodată nu ţi-am fost mai aproape ca acum… Să nu crezi că primesc despărţirea noastră cu răceală… Tot ce am primit, am primit din slăbiciune. Am crezut mereu, am vrut să cred că mă vei iubi, poate, totuşi. Am aşteptat mereu…

Tăcu, apoi începu din nou repede:

— Parcă tu eşti sigură că vei fi fericită cu Saşa? Şi totuşi primeşti viaţa cu el. De altfel, sunt întotdeauna tot atâtea şanse de fericire ca de durere. Întotdeauna. Şi totuşi, toată lumea primeşte… Înţelegi? Nu aş vrea să crezi despre mine altceva decât ce a fost. Şi dacă acum mă port cu tine aşa încât aş putea părea rece, e pentru că ştiu că nu pot schimba nimic, că totul e inutil… Dacă aş bănui că se mai poate ceva… că voinţa mea… ar putea schimba ceva… aş face orice… orice.

Tăcu. Maria îşi reaminti cu precizie despărţirea ei de Saşa… atunci. Acelaşi gând: „orice, orice, inutil. Saşa tot ar fi plecat.”

„În clipa asta – îşi mai spuse Maria – aş putea încă hotărî altfel, încă aş putea rămâne cu Veroniade. Şi poate că, într-adevăr, dacă am şti că suntem pentru totdeauna împreună, totul între noi s-ar schimba şi totul ar căpăta altă valoare… Dacă rămân cu el, toată viaţa mea va fi altfel decât cu Saşa. Totul este în mâinile mele acum, totul depinde

de mine, dar nu ştiu cum voi hotărî, încă nu ştiu. Şi acest «nu ştiu» nu arată că nu voi face cum vreau, că se vor întâmpla toate aşa cum vreau, ci că se vor întâmpla toate aşa cum *trebuie* să se întâmple? La ce îmi foloseşte voinţa, dacă nu ştiu dinainte ce voi face? Orice voi face, va fi poate aşa cum trebuia să fie, fără să pot controla dacă voinţa mea a hotărât. Orice se va întâmpla, voi putea crede că «aşa a fost scris»".

Gândurile se perindară într-o clipă, vertiginoase, dar când reîncepu Veroniade să vorbească, glasul îi era schimbat, ca şi cum trecuse multă vreme.

— Sunt trist… îngrozitor de trist…

Da, încă se mai putea schimba totul. Va rămâne cu el, să scape de Saşa.

— Gigi!

Dar Maria îşi recunoscu acelaşi glas străin ei, al elanului frânt. Tăcu. Era scris…

— Când ai să pleci, închide-mi ochii cu mâinile tale, şopti Veroniade.

Maria i se azvârli de gât şi începu să hohotească. Îi era capul aşezat pe umărul lui. El o cuprinse violent în braţe. Maria se dezmetici.

— Nu, spuse, nu.

Îi aşeză mâinile pe ochi ca să stingă privirea aceea insuportabilă.

Veroniade le simţi reci, topindu-se în el, alunecând pe şira spinării. Ştia că în câteva clipe va fi singur, definitiv singur. Acum însă, căută să prindă tot, până la cea mai adâncă conştiinţă a realităţii efemere.

Maria fugi hohotind. Plângea în stradă alergând. Îi erau degetele încă umede de lacrimile pe care le strivise în ochii omului rămas singur.

Capitolul XXXIII

Se reîntoarse repede acasă. La uşă o întâmpină doamna Măneanu, sosită odată cu servitoarea, care venise să deschidă. Îi spuse în şoaptă:

— Saşa e aici de o jumătate de ceas şi pare a fi foarte enervat. Nu ştiai că trebuie să vină? A telefonat de trei ori de când ai plecat.

— Da, mamă, numaidecât.

Maria îşi lăsă pălăria în antreu şi intră imediat în salon. Saşa se sculă în picioare. Era în locul unde fusese atunci, când se despărţise de el. Părea aprins de o furie care se înălţase până în obraz şi gata să izbucnească în cuvinte. Totuşi, se prefăcu că o primeşte glacial.

— Ai telefonat după ce am plecat eu? Credeam că vei veni numai după-amiază! spuse Maria înaintând repede spre el.

Îi părea bine că îl găseşte aici. Se simţea zdruncinată. Trupul plin de lacrimi încă. Avea nevoie de Saşa. Îi întinse mâna cu elan.

— De unde vii? – întrebă Saşa cu un ton inchizitorial şi fără să-i sărute mâna.

Maria tăcu.

— Deci, nu m-am înşelat. Eram aproape sigur. Ei bine, trebuie să ştii – începu deodată Saşa să strige – că nu înţeleg să tolerez nimic, să iert nimic. Ţi-am telefonat de trei ori de dimineaţă. De trei ori. Simţeam cum mă fac caraghios faţă de mama ta. După socoteala mea, ai stat la acel domn mai bine de două ceasuri.

— M-am despărţit de el.

— Cum – izbucni Saşa mai aprins – şi ca să te desparţi de el era necesar să te duci acolo? O scrisoare nu era suficientă? O întrevedere de dragoste înainte de căsătorie? Ce ai căutat acolo, decât a-l revedea? Aţi aranjat poate o nouă întâlnire? Să nu crezi că mă vei putea înşela, păcăli, minţi.

— Am fost pentru că aşa am crezut că este bine şi că tu vei înţelege aceasta.

— Nu conta pe mine ca să înţeleg astfel de lucruri.

— Am trăit cu el şi…

Saşa deveni violent.

— Ştiu, ştiu, ştiu că ai trăit cu el. Mi-ai spus-o. Ştiu. Dar tocmai de aceea nu înţeleg să tolerez nimic. Dacă ai hotărât că eşti a mea, înţeleg să fii a mea. Ca să te desparţi de el, o scrisoare era suficientă. Pentru ce era „necesar” să vă mai vedeţi? O despărţire e o despărţire în orice caz, fie că e cu scrisoare, ori cu scenă sfâşietoare. Nu văd ce motiv, altul decât dorinţa de a-l mai vedea pe acel domn, te-a făcut să alegi mijlocul acesta din urmă al despărţirilor cu lacrimi şi îmbrăţişări. Spui că nu-l iubeşti.

— Tocmai pentru că nu… Şi tu, Saşa…

Maria tăcu.

— Tocmai pentru că nu, ce? Şi eu, ce?

— Nu, nimic. Am fost la el pentru că aşa am crezut că este bine, uman. Nu m-am ascuns de tine câtuşi de puţin, nu am pus la cale nicio altă revedere. Pleacă din ţară.

Saşa o privi pătrunzător. Maria avea ochii roşii. Plânsese, deci. Când se despărţise de el nu plânsese.

— Spune, eşti sigură că mă iubeşti? întrebă Saşa, cu un ton sever, îngrijorat şi deodată potolit.

Maria făcu o pauză înainte de a răspunde. Părea că se gândeşte ameţitor de adânc.

— Da, şopti încet şi învăluit.

— Eşti sigură?

— Da, şopti Maria din nou, cu acelaşi glas şi după aceeaşi pauză.

— Şi dacă mă iubeşti, pentru ce pauzele astea ca să-mi răspunzi?

— M-am gândit.

— Îţi mulţumesc, dar astea nu sunt lucruri care se gândesc, astea sunt lucruri care se simt.

Maria îl privi pe Saşa. Era momentul să-l întrebe şi ea acelaşi lucru: dacă o iubeşte, el, care se întorsese fără ca vreodată să fi găsit în nicio clipă avântul cuvântului plin „te iubesc”.

— Dacă ţi se pare cumva… cumva că ai fost poate mai fericită cu el, că-l iubeşti poate…

— Atunci, bineînţeles, aş fi rămas cu el, spuse Maria şi surâse ironic şi rece.

Saşa se înroşi.

— Da, desigur.

— Da, desigur, repetă Maria cu acelaşi surâs.

I se părea acum că Saşa ar putea fi gelos.

— …Şi m-aş fi căsătorit atunci cu el… nu cu tine.

— Voia să vă căsătoriţi? – întrebă Saşa frământându-se şi căznindu-se să nu lase să se vadă aceasta.

— Da, bineînţeles. Mă iubeşte.

— Îţi repet că nu înţeleg deloc pentru ce ai fost la el, începu Saşa din nou să strige. Ţi-am spus că ne căsătorim peste câteva zile. Nu pot tolera să ştiu că ai fost la acel om. Cum vrei să pot tolera să mă gândesc că poate v-aţi sărutat, îmbrăţişat! Mă pot gândi orice… înţelegi…

Mariei îi era penibil că îl aude pe Saşa vorbind astfel de Veroniade. Ar fi dorit respectul deplin al tăcerii faţă de omul de care se despărţise. Îi era sufletul greu de lacrimile plânse acolo, de suferinţa rămasă nepotolită acolo.

— Pentru ce să vorbim aşa. Toate astea sunt lucruri care nu ne aparţin. Sunt ale unei vieţi în care nu am fost împreună.

Saşa o privea uimit. O recunoscuse atât de perfectă în primele

momente ale revederii, cu glasul şi faţa ei ştiute, iar acum observa că acelaşi glas spunea cuvinte noi, iar faţa ei aceeaşi, ascundea gânduri străine. Fusese a altui bărbat, o dorise alt bărbat, poate alţi bărbaţi. Saşa se simţea frământat de dorinţa de a şti, gelos.

— Maria! şopti cu violenţă. O luă în braţe. Maria îşi simţi gura lovită de aceeaşi sărutare muşcată a buzelor nerăbdătoare ca în seara împăcării lor.

— Spune-mi că mă iubeşti.

Cuvintele se aşezară pe faţa ei odată cu respiraţia lui Saşa.

Maria nu răspunse debit închizând ochii. Îl simţea pe Saşa cuprins de o dorinţă tăioasă, de mângâieri repezi şi tăcute, lipsite de căldura şoaptelor şi-a sărutărilor, dorinţă făcută din nevoia de a zdrobi o rezistenţă, dorinţă acută a geloziei trezite.

În odaia de alături se auziră paşi. Saşa şi Maria se rupseră unul de lângă altul. Privirile lor păstraseră ameţeala îmbrăţişărilor violente. După o clipă, doamna Măneanu intră în odaie. Aducea o tavă mică cu un şerveţel şi pe ea, pregătită, ţuică, pâine, măsline.

— V-am adus puţină ţuică, să gustaţi şi să mergem la masă. Credeam că o să vină şi tata cu noi, dar văd că întârzie. Nu-l mai aşteptăm.

Ca de obicei, cu acelaşi glas resemnat, doamna Măneanu vorbea de venirea bărbatului ei la masă ca de un lucru posibil, vrând să pară că cei din jurul ei ar mai fi putut crede în minciuna ei răbdătoare.

— După masă, spuse Saşa, mergem la mine, să vedem de casă.

— Tot la hotel eşti? întrebă doamna Măneanu.

— Da, răspunse Saşa, şi dădu feţii lui o expresie de exagerată dezolare, o reclamă a doliului lui, a imposibilităţii de a trece peste o sensibilitate neobişnuită; iar doamna Măneanu îi răspunse printr-o privire înţelegătoare de condoleanţe mecanic repetate de câte ori gândul morţii se amesteca în realităţile prozaice ale vieţii.

La masă, Saşa mâncă cu poftă. Pe furiş, Maria îl privea. Oare reîntoarcerea lui Saşa era o realitate, despărţirea ei de Veroniade împlinită? La un moment dat, Maria simţi piciorul lui Saşa, care se apropia de al ei. Apoi, sub masă, mâna lui Saşa îi cuprinse genunchiul. Mâna alunecă mai sus şi strânse tare coapsa. Faţa lui Saşa însă nu se schimbă cu nimic decât cu o oarecare veselie glumeaţă de dublu înţeles. Şi pentru că ochii Mariei se măriră şi faţa căpătă o expresie mai aprinsă, Saşa surâse şi întrebă cu un ton ironic şi mângâios:

— Doreşti ceva, Maria?, trăgând mâna de pe piciorul ei îi întinse coşul cu pâine. Maria căută să ascundă roşeaţa ce-i urcă în obraz. Gestul lui Saşa îi păru intolerabil.

După-masă, Maria şi Saşa plecară imediat. Saşa părea grăbit.

În stradă o luă pe Maria de braţ şi o strânse.

— Mioara, îi şopti.

Maria se lăsă dusă.

Apoi Saşa opri un taxi şi ajutându-i Mariei să se urce, dădu în şoaptă adresa şoferului.

— Unde mergem? întrebă Maria văzând că automobilul o ia pe străzi care îi îndepărtau de casa lui Saşa.

— La mine, la hotel.

O sărută din nou cu aceeaşi violentă lovire a unei stăpâniri tiranice.

Capitolul XXXIV

Când Maria intră în odaia mică a hotelului unde locuia Saşa, avu o tresărire penibilă. Odaia avea un pat de două persoane, iar pernele erau ambele mototolite. Privi patul cu atenţie.

Saşa se apropie să o cuprindă.

— Cu cine ai fost aici? – întrebă Maria.

Saşa surâse.

— Ce gând!

— Spune, cu cine?

— Cu nimeni, bineînţeles. Unde vezi pernele mototolite?… Eu m-am culcat pe amândouă.

O cuprinse din nou, râzând.

— Cu nimeni?

— Bineînţeles. Lasă fleacurile!

„Într-adevăr, se gândi Maria, nu ar fi putut face aşa ceva chiar imediat după moartea mamei lui, după împăcarea noastră”.

Totuşi, privirea Mariei căuta alte urme, alte dovezi. Saşa o strânse violent în braţe, căută să o tragă spre pat.

Dar scârba şi gândul duplicităţii nu o părăsiră. Ar fi voit să fugă sau poate cuvinte înălţate solemn ale glasului care nu poate minţi. Saşa însă, văzând-o că se opune mângâierilor, o ridică în braţe.

Maria se trezi în pat lângă Saşa fără nicio altă dorinţă decât de a plânge lacrimi topite în inutilitatea de doliu aşternută pe fiecare clipă ce fusese aşteptată.

— Saşa!

Glasul se înălţă singur. Saşa nu răspunse, izolat în dorinţa lui ca într-un loc inexpugnabil, în care Maria îşi dădu seama cu spaimă că nu îl poate urma, că nu-l va mai putea niciodată urma. Lacrimile izvorâră atât de naturale, încât Maria nu le simţi. Îi erau ochii, faţa, înecate, acoperite ca de un văl.

Îl vedea pe Saşa şi mişcările lui aprinse şi inutile şi îi părea ridicol, iar mângâierile lui, o caznă fără sens, o batjocură a ei şi a gesturilor de dragoste toate.

Nu rămăsese nimic întreg din ce fusese între ea şi Saşa, nici măcar înţelegerea dorinţei. Nu rămăsese absolut nimic. Trupul care suferise atât aşteptându-l primea mângâierile cu duşmănie. Îl ura pentru tot ce suferise. Ştiu că nu-l va ierta niciodată. Saşa nu putea fi iertat.

Îşi aminti de Florin Negrea, aceeaşi lovire a corpului rece şi străin ca în noaptea aceea, dar de data asta lucrul parcă mai trist, pentru că era Saşa acel care lovea.

Îşi aduse aminte şi de Veroniade, de îndrăgostirea glasului lui, de surâsul cu care mulţumea, de toată căutarea aceea înfrigurată pentru fiecare tresărire a ei, şi de toată dureroasa inutilitate a dragostei lui. Îl

ştia singur acum, căzut, zdrobit asupra timpului care fusese viu.

— Ce ai? întrebă Saşa cu uimire şi se înălţă revoltat, obraznic. Spune, ce regreţi?

— Nu, nu.

— La cine te gândeşti?

— Nu, nu.

Saşa se tulbură:

— Nu mă mai iubeşti?

Maria se îndepărtă de el, cu forţa isterică a elanului care vrea să sfărâme, să uite şi să găsească drumul îndelung căutat.

— Te-am aşteptat, strigă, te-am aşteptat!…

Glasul se îndreptă către nimeni.

Saşa o acoperi, o înăbuşi. Victoria i se păru desăvârşită.

Mai târziu au mers şi acasă la Saşa.

Maria nu mai fusese în strada aceea din ajunul despărţirii ei de Saşa, de aproape opt luni de zile.

„Da, se gândi, dacă aş fi fost însărcinată atunci aşa cum am crezut, copilul nu ar fi avut încă timp să se nască”.

Aştepta să vadă în cadrul uşii, strălucind, părul alb al doamnei Velescu şi pe ea înaltă, nemişcată, aşa cum o lăsase atunci în prag.

Ceea ce nu putuse gândi la înmormântare, înţelese acum perfect. Ştia că trupul acela care stăpânise soarta ei, era acum îngropat în pământ, descompus. Câteva clipe încă şi va fi stăpână în casa aceea, de unde fusese gonită.

Apropiindu-se i se păru victoria inutilă, viaţa golită de înţeles, cenuşa inconsistentă a unui lucru care a fost aievea. Şi mai ales ar fi vrut să nu intre în casa aceea care-i părea că se înalţă, că există, numai pentru a dovedi fără milă inutilitatea durerii, inutilitatea înfrigurată a aşteptărilor, inutilitatea clipelor care vor veni.

Capitolul XXXV

— Vom aranja casa cum doreşti tu. Singurul lucru pe care îl vreau, e ca odaia care a fost a mea să rămână a mea, iar tu cred că cel mai bine ar fi să iei odaia care a fost a mamei, spuse Saşa, deschizând uşa şi arătând odaia cu o apăsată sugestie în glas. Dar Maria simţi o repulsie rece. Rămase în pragul odăii, fără să poată intra.

— Dacă e cum doresc eu, cred că nu voi lua odaia asta.

Saşa o privi cu o nedumerire exagerată, marcând astfel că nici nu bănuieşte că ar putea exista vreun motiv ca să refuze.

— Poate că ar fi fost chiar mai bine să înţelegi şi tu singur pentru ce refuz, fără să-ţi mai fi spus eu. Nu? şopti Maria.

— Da, da… cu toate că eu cred că exagerezi. O transformi complet şi gata. Nu cred că sunt sănătoase sensibilităţile astea.

Saşa vorbea repede. Ar fi vrut neapărat ca Maria să stea acolo. Aşa ar fi scăpat el mult mai uşor de gândul odăii goale unde murise mama lui, teama aceea… la care cu niciun chip nu trebuia să se mai gândească.

— …Nu putem condamna odaia. Nu are sens să stea goală.

— Se poate face salonul… aici… Odaia mea dincolo, în salon…

— Nu, spuse Saşa cu îndârjire şi enervare, aş prefera să te ştiu mai aproape de mine…

„Dacă ar vrea să mă ştie mai aproape de el, ar sta jos, cu mine, sau mi-ar da o odaie sus, la etaj, lângă el. Minte, minte. Vrea să fie singur sus, liber, abia mi-a arătat odaia lui, abia m-a lăsat să o văd, ca să se ferească de orice amestec în viaţa lui, iar aici nu poate suferi odaia asta goală, îi e frică de odaie.

— Saşa, spuse Maria, eu nu vreau odaia asta. Să hotărâm altă odaie.

— Dar nu are niciun sens încăpăţânarea ta.

— Spuneai că pot face cum doresc.

— Da, dar e o copilărie…

— Tu singur spuneai că-ţi este urât singur în casă… În odaia asta îmi va fi mie urât…

— Nu, se repezi Saşa, mie îmi este urât singur, dar nu dacă te ştiu în casă. Cum vrei să-ţi fie urât când ai să mă ştii lângă tine?

Maria îl privi, vedea că Saşa, ca ultim argument, făcea eforturi exagerate ca să fie sentimental, dar că, supărat, i-ar veni mult mai la îndemână să strige. Mariei îi era ruşine de slăbiciunea ei, dezgust. Pur şi simplu trebuia să refuze. Ieşi din odaie.

„În definitiv – se gândi – bucurie tot nu voi avea, nici aici, nici într-altă parte, în niciun loc al casei. E deci indiferent în ce odaie voi sta”.

— Dacă ţii aşa de mult, pot sta şi în acea odaie… şopti. Glasul îi

era tărăgănat şi privirea căută să se ascundă…

— Bineînţeles că ţin să stai aici din… din atâtea motive – încercă Saşa să surâdă cuceritor, dar surâsul se stinse imediat, inutil, jenat. Eu mi-am ales odaia de sus, mai întâi pentru că sunt învăţat cu ea, apoi aşa nu te voi deranja deloc. Pot pleca devreme dimineaţa… în fine… înţelegi. Ai ceva de spus? De ce mă priveşti aşa?

— Nu, nimic, răspunse Maria, dar nu înţelegea pentru ce lui Saşa niciodată nu-i ajunge să facă ceea ce doreşte, şi imediat după aceea simţea nevoia de a deveni obraznic. O pecetluire de definitivă afirmare a voinţei lui, oricare ar fi fost acea voinţă. Şi nu înţelegea nici pentru ce, cu toate că o revolta purtarea lui Saşa, simţea o mulţumire înciudată în a-i da lui Saşa posibilitatea de a se dezlănţui, de a fi obraznic cu ea, şi de a observa în tăcere fiecare surâs şi intonaţie cu care Saşa o lovea.

Capitolul XXXVI

Saşa o conduse pe Maria până la ea acasă. O părăsi în poartă maşinal, cu gestul unei sărutări neatente. Din depărtare îi flutură mâna şi îi strigă: „Îţi telefonez eu mâine”.

Maria merse la ea în odaie. Se aşeză pe pat şi rămase nemişcată. Trecutul era îndepărtat, străin ei. Nimic nu avea absolut nicio importanţă. Suferinţa ei i se păru meschină, pentru că o tolera fără revoltă, iar Saşa ridicol, pentru că se întorsese.

Auzi o bătaie în uşă.

— Am venit, spuse doamna Măneanu intrând în odaie cu timiditate, ca să mai stăm de vorbă. Vreau să ştiu ce îţi trebuie… pentru casa ta cea nouă…

Dar deodată începu să plângă, cu o tremurare copilărească a bărbiei moi şi mici.

— Nu ştiu de ce, dar îmi este atât de greu… să rămân singură… Atât doream să vă văd măritate pe amândouă… şi acum, că s-a făcut… îmi este groază la gândul că am rămas fără voi… mai singură ca niciodată… Ieri noapte tatăl vostru nici nu a venit acasă… Nicio femeie nu ar tolera ce am tolerat eu…

Doamna Măneanu plânse mai tare şi îşi ascunse faţa.

— A, da! spuse Maria şi revăzu odaia din hotel unde fusese cu Saşa, cu pat dublu, cu pernele mototolite. Un dezgust o cuprinse pentru trupul ei, care fusese batjocorit şi silă pentru mama ei, pentru tatăl ei, pentru Saşa era amestecată cu milă, enormă milă, pentru toţi şi pentru ea. Tăcu.

— Măcar tu să fi rămas aici cu bărbatul tău… că e destul loc. Dacă l-ai fi luat pe Veroniade… nu că vreau să vorbesc rău de Saşa… dar Veroniade…

Maria o trase pe mama ei pe pat lângă ea. Îi şterse faţa îmbătrânită, udă de lacrimi. O sărută cu evlavie. Fiecare cută era însemnată cu ani lungi de suferinţă. Astfel trecuse viaţa. Astfel va trece şi viaţa ei. Va muri şi ea… vor muri toţi. Astfel se pustieşte viaţa… astfel se potolesc toate…

— Să nu plângi, mamă, să nu plângi. Nu se poate altfel. Trebuie să fie aşa, fiecare trebuie să rabde câte ceva… Mai târziu o să fie bine.

— Ca să mă văd aşa singură… sunt prea nenorocită… Toată viaţa am fost nenorocită… Voi nici nu ştiţi… pentru voi am trăit… am răbdat…

— Am să vin în toate zilele să te văd, am să vin mereu… să nu-mi schimbi odaia, să mi-o păstrezi aşa cum e. Să mă aştepţi. Nu te am decât pe tine, mamă, numai pe tine.

Lacrimile Mariei curgeau pe faţa ei netedă şi luminată. Bătrâna o privi uimită. Privirile li se întâlniră şi sub vălul ud al lacrimilor lor un

gând se desluşi. Maria plecă fruntea.

Deodată, adânc îngândurată, bătrâna tăcu din plâns.

PARTEA A PATRA

Capitolul XXXVII

Maria se întorcea cu Saşa de la primărie. Erau amândoi în trăsură. Acum, ceea ce dorise ea vreodată mai puternic, căsătoria ei cu Saşa, se împlinise, dar ce simţea nu era bucurie, ci o destindere mare. Lăsase jos de pe umeri o povară uriaşă.

Ca să aducă bucuria care lipsea, Maria îşi spuse: „Acum, Saşa e pentru totdeauna al meu". Îşi aşeză mâna pe mâna lui, dar Saşa rămase nemişcat. Maria trase mâna înapoi. Saşa nu observă nimic.

Se întipăriră în mintea Mariei şi lumina care se stingea şi căldura acelei înserări. Oraşul părea obosit, prăfuit. Stropitoarele primăriei trecând, împrăştiind apă, ridicau un miros de praf ud. Departe, soarele apunea. Vehiculele oraşului alergau în zgomotul roţilor şi al claxoanelor. Şi zgomotul acesta era catifelat, topit în praf. Geamurile vitrinelor, ale caselor, răsfrângeau brusc reveniri orbitoare ale apusului, ale soarelui roşu. Biserica Sfântul Gheorghe dădea o linişte neaşteptată mişunării comerciale a străzilor din jurul ei.

Stela se căsătorise cu Florin şi la biserică, nu numai la primărie. Avusese văl alb. Mariei îi scrisese mama ei, povestindu-i totul. Fusese frumoasă ca un înger, spunea în scrisoare. „Le stătea foarte bine la amândoi, el în uniformă şi ea aşa drăguţă cum o ştii…"

Probabil că este exclus dacă iubeşti să nu simţi o emoţie la gândul căsătoriei religioase, chiar dacă nu crezi în Dumnezeu, chiar dacă ţi-e teamă de ridicol. Cântecele şi mirosul bisericii atât de asemeni celor morţi te fac să ştii că ai amestecat gândul eternităţii dragostei tale. Lui Saşa îi este groază ca cineva să poată bănui că el ar fi atât de slab, încât să creadă în Dumnezeu. Bineînţeles că acum nici pentru Maria nu ar fi avut niciun rost o căsătorie cu văluri albe, însă totuşi îşi amintea perfect ziua când Saşa, căutând un cuvânt de mângâiere pentru ea, îi spusese: „Mireasa mea". Maria privi din nou spre Saşa, dar Saşa cu ochii aprinşi, se uită tocmai la o femeie care trecea pe stradă. Maria se întoarse şi ea, dar nu văzu nimic altceva decât că femeia aceea îşi mişca ostentativ şoldurile ei strânse într-o rochie foarte lipită de corp.

— Cine e? întrebă Maria.

— Nostimă femeie, spuse Saşa distrat. Frumoase coapse!

Maria tăcu. Aplecă pleoapele. În trăsură, alături de Saşa, şi i se părea că este legată, că îndură pedeapsa slăbiciunii ei pentru Saşa, că va trebui să rabde orice de la el, fără să se mişte, fără să se răzvrătească, până va omorî tot ce a simţit vreodată pentru el. Pedeapsa i se părea naturală. Ce îi părea însă monstruos, depăşind

vina ei, era faptul că nu ştia cât timp va dura chinul. I se păru că va putea rămâne nemişcată toată viaţa. „Dacă voi răbda toată viaţa, înseamnă că merit să rabd… că îmi convine să rabd”…

— Nu prea pari bine dispusă, observă Saşa. Regreţi ceva?

Maria se căzni să surâdă. Saşa surâse franc.

— Bine, bine, am glumit. Pari cam obosită însă.

Saşa părea foarte satisfăcut, foarte destins.

Maria începu în goană să caute să-şi precizeze ce o întristase aşa de grozav, căci în definitiv, Saşa era al ei, „pentru totdeauna al meu” îşi repetă. Îl vedea surâzând alături de ea, liniştit: şi dacă atât de liniştit, neatent faţă de ea, pentru că, desigur, totul îi părea atât de natural, încât nimic nu merita să mai fie gândit. Cuvântul de admiraţie faţă de femeia care trecea fusese azvârlit numai aşa, fără niciun gând rău, ascuns, împărtăşit Mariei într-un elan de camaraderească sinceritate.

Îşi aminti despărţirea de Veroniade: „Niciodată nu voi iubi pe nimeni ca pe tine. Eşti făcută să ţi se dea o dragoste întreagă”.

Dacă nu îl iubea pe Veroniade în nicio clipă, în nicio strângere cât de aprinsă, în nicio îmbrăţişare cât de apropiată, fusese totuşi a lui câteva luni. Veroniade merita să fie iubit, merita o dragoste întreagă. Saşa nu o mai iubeşte, e al ei pentru totdeauna.

— Saşa, spuse Maria.

— Da?

— Tu crezi că mă iubeşti? îngână Maria cu teamă.

— Ai înnebunit, Maria?

„Într-adevăr, gândi Maria, nu voi putea niciodată înţelege că ceea ce vreau e un lucru imposibil şi că, totuşi, dorind acest lucru cu însetare, sunt nebună?”

— Nu eşti deloc amuzantă.

— Saşa, aş vrea să mă iubeşti, aş vrea să mă iubeşti mult… mai spuse Maria cu o intensă ruşine, văzând cât e de ridicolă. Se înroşi.

— Maria, ce înseamnă lucrurile astea, tocmai acum?

— Saşa, te rog spune-mi drept. Te rog să-mi spui drept, până acum nu te-am întrebat absolut nimic, dar aş vrea să ştiu, să înţeleg, pentru ce ai plecat; pentru ce te-ai întors?

— Mă întrebi lucrul acesta ca şi cum ai avea intenţia să opreşti trăsura şi să o iei la goană de lângă mine. Nu te înţeleg deloc. Cum, de ce m-am întors? Ţie lucrul acesta nu-ţi este clar? Îţi mai trebuie explicaţii? Dacă nu înţelegi pentru ce am făcut lucrul acesta, atunci nu înţeleg eu pentru ce l-ai primit! Nu crezi că este momentul deplasat pentru astfel de gânduri?

Dar de ce Saşa găseşte atâta abundenţă de cuvinte, ca să explice ceva nelămurit, iar când îl întrebase adineauri dacă o iubeşte îi răspunsese scurt şi plictisit: „Ce, ai înnebunit?”

Saşa o va înşela. Va trăi cu alte femei. Va minţi. Se va întoarce

acasă şi o va îmbrăţişa apoi pe ea, Maria, care va şti lucrul acesta şi va primi mângâierile lui ca atunci, în odaia mică din hotel, cu scârbă şi duşmănie. Îi revăzu privirea cu care se uitase la femeia aceea cu şoldurile legănate. „Nostimă femeie". Cuvintele nu fuseseră azvârlite „numai aşa", ci însemnau ceva.

Când Maria trece pe stradă, din mulţimea oamenilor întotdeauna se găsesc bărbaţi s-o privească astfel, cu aceleaşi priviri de poftă. Adineauri, privirea lui Saşa, a ochilor lui negri, aprinsese aceeaşi mecanică dorinţă: „Nostimă femeie! frumoase coapse!"

Lucian Panu avea ochii albaştri… Albastrul cerului, albastru nu al sentimentalelor priviri şi al genelor răsfrânte, ci din aprinderea oţelului ars în flacăra voinţei, cu intensităţi metalice, cu intensităţi de stea… De altfel, desigur că aprinderea aceea veşnic curată a ochilor albaştri, nu înseamnă că în dosul ei nu se ascunde niciodată niciun fel de gând josnic. Aşa ceva e poate omeneşte imposibil. Totuşi, niciodată nu gândise că Veroniade ar fi putut-o minţi… Fusese al ei întreg, fără reticenţe. Privirea lui avea culoarea frunzelor veştede, un verde uscat… culoarea otrăvii care şi-a pierdut puterea…

…De când se despărţise de el, în nicio clipă nu îl regretase, poate dimpotrivă…

„Niciunul nu eram fericiţi. Trebuia să ne despărţim. Şi m-am căsătorit cu Saşa pentru că îl iubesc. Îl iubesc demult, demult de tot".

„Ţi se pare", spunea Veroniade cu surâsul trist şi resemnat care doboară.

Dar alături ei, Saşa izbucni într-un râs batjocoritor. Maria întoarse capul. Saşa era lângă ea şi părea că o priveşte demult.

— Suntem în trăsură, nu în aeroplan.

Maria îl privi uimită.

— Aeroplan!

— Da, ai zburat în nori.

— A, spuse Maria şi rămase înmărmurită.

— Ce, îţi pare gluma proastă?

— Da. Nu înţelegeam.

— Îţi mulţumesc. Însă, crede-mă că nici nu se poate avea cu tine mai multă fantezie. Eşti absolut dezolantă. M-ai uitat de tot şi m-ai lăsat singur. Şi drept să-ţi spun, mă îngrijorezi. Aşteptam de la tine cu totul altceva. Eu am nevoie de linişte. Am o mulţime de obligaţii faţă de viaţă, grele. Am nevoie de un om întreg lângă mine. Te rog foarte mult să te reculegi, să te potoleşti şi să fii drăguţă.

La ultimul cuvânt transformă asprimea feţei într-un surâs îngăduitor, cochet.

— Uite, am sosit, mai spuse. Suntem la noi.

Saşa plăti trăsura. Şi apoi o lăsă pe Maria să treacă în casă. Maria intră aplecând uşor capul, ca sub un pervaz invizibil şi scurt, care i-ar

fi putut lovi fruntea.

Capitolul XXXVIII

A doua zi, Maria se deşteptă dis-de-dimineaţă. Îşi aminti totul chiar înainte de a prinde sensul întâmplărilor.

Rămase cu ochii deschişi, atentă. Casa întreagă era nemişcată. O vedea parcă, toată deodată, cu aceleaşi scaune demodate, învelite în îmbrăcăminte gălbuie, pereţii cu aceleaşi portrete şi mesele cu aceleaşi albumuri ticsite de fotografii decolorate.

Acum, Maria va lua locul doamnei Velescu. Luase locul ei, odaia ei. Se va ocupa de casă. Va comanda servitoarelor, va îngriji de mobile şi dacă ar vrea, ar putea merge la bucătărie să facă dulceaţă ca să se distreze, întocmai ca doamna Velescu. Saşa era sus, singur, la el în odaie. Putea veni, pleca, fără să fie văzut ori auzit.

Va sosi din oraş, cu faţa răcorită de aerul proaspăt din stradă, cu sângele biciuit de umblet, aducând ştiri noi, auzite de la oameni, citite, aflate, comentate, ştiri pe care Maria le va primi tot ca pe ceva petrecut demult şi fără însemnătate. Nimic, niciodată, nu va mai avea viaţă vie.

Maria se simţi bătrână.

„Pentru totdeauna", şopti. Deschise ochii. Nu avea nimic de făcut.

Dar deodată sări din pat. Se trezi în mijlocul odăii. Sună servitoarea.

— Domnul s-a sculat?

— Da, e la baie.

— Te rog să aduci ceaiul şi să-i spui şi dumnealui să vină apoi aici.

— Domnul a băut o cafea neagră. Aşa bea dumnealui de dimineaţă. Ceai am să vă fac dumneavoastră, dacă doriţi.

— Bine.

Servitoarea plecă. Maria se aşeză pe marginea patului. Auzi o bătaie scurtă în uşă şi imediat, înainte de a aştepta un răspuns, Saşa intră în odaie:

— Te-ai sculat? Bună dimineaţa! Ce păr frumos avem? *Touchons du bois!* Saşa atinse speteaza unui scaun, surâzând. Trebuie să plec repede, am întârziat. Am venit să văd ce faci, ca să nu te plângi că te las singură. Mă duc la un coleg pentru un proces. După aceea la Tribunal. Se poate să întârzii niţel cu masa. Dacă nu voi putea să vin, am eu grijă să telefonez. Ce, eşti prost dispusă? Ce stai aşa serioasă?

— Mă doare puţin capul…

— Ia un piramidon.

Saşa o sărută pe obraz.

— La revedere, spuse plecând. Sunt grăbit.

Apoi, după o clipă, Maria îl văzu trecând repede prin curte, cu o servietă la subsuoară.

Maria se duse şi ea în curte. Grădina era mică, dar plină de

trandafiri. Aerul era curat, cristalin. Se aşeză pe o bancă. Se simţea obosită. După câtva timp, servitoarea îi aduse un ceai cu pâine prăjită şi unt.

— Te rog deretică la mine în odaie.

— Lăsaţi, coniţă, e mai bine să isprăvesc cu salonul şi mai la urmă odaia dumneavoastră. Ştiu eu, de când trăia cucoana mare.

— Bine, spuse Maria şi rămase nemişcată, cu impresia unei ştiri rele.

Bău ceaiul încet, fără să poată atinge pâinea. În grădină era răcoare. Aerul mirosea a pământ ud şi iarbă. Trandafiri străvezii cuprindeau o linişte deplină. Frumuseţii lor nu se mai putea adăuga nimic. Totul fiind perfect, părea nemişcat. Şi totuşi, viaţa era acolo, densă, înălţându-se invizibilă într-o exaltare stăpânită, abundentă, într-o transformare neîncetată a nemişcării acesteia mincinoase, echilibrată pe muchie de clipe.

Maria privea cu intensitate. Emoţia se deşteptă, se înălţă izvor cald. Lacrimile ei pe marginea izbucnirii erau tot atât de nemişcate şi adevărate ca şi viaţa înălţată din flori.

Ceva fierbinte îi aprinse trupul. Aerul în legănări de tainice zvonuri, din lumi îndepărtate ale vieţii de pretutindeni, pătrunzând în plămânii însetaţi, aveau şoapta chemării. Maria fugi în casă. Se îndreptă spre salon. În odaie perdelele erau lăsate, cu acelaşi întuneric ca în zilele când o adăpostise pe doamna Velescu vie şi moartă. Toată casa păstra un miros liniştit, un miros aşezat asupra lucrurilor, mobilelor, un miros care o izbise din prima dată când venise la Saşa. Uşor, parcă a mucegai uscat, miros de casă bătrână, miros tot atât de încăpăţânat ca cel de praf vechi. Pretutindeni acelaşi miros.

Ieri seară Saşa venise la Maria în odaie. Era îmbrăcat într-o pijama şi încercase s-o ia în braţe, dar ea se apărase, îi spusese că e obosită. Îi era groază de odaia bătrânei, de îmbrăţişările lui Saşa. Nu se putea dori nimic în acea odaie, nimic. De altfel, Saşa, stângaci, o lăsase imediat din braţe, mulţumit că poate pleca.

— Nu mă iubeşti? întrebase totuşi cu tonul glumeţ al omului sigur de un răspuns plăcut.

Şi Maria îi surâse vag. Atât. Rămăsese apoi singură la ea în odaie, pe pat.

Cu mâini neatente, Maria luă de pe masă un album cu fotografii. Le cunoştea pe toate. Le răsfoise când venea la Saşa, la începutul dragostei lor. Albumele fuseseră pretext pentru a putea sta unul lângă altul. Erau acolo fotografiate tot felul de rude şi cunoştinţe pe care niciodată Maria nu le putea desluşi una de alta, nici chiar pe tatăl lui Saşa, la fel şi el cu toţi ceilalţi ai trecutului. Printre fotografii exista şi o fotografie a unei bătrâne surde, care va lăsa averea ei lui Saşa. Când va veni în Bucureşti, Maria va trebui s-o primească bine, s-o poftească

la masă, să stea de vorbă cu ea. În fiecare an nou, Alexandru îi scria acelei mătuşi o scrisoare de felicitare. Maria îi va ajuta.

Apoi mai găsi câteva fotografii de ale doamnei Velescu, tânără, în rochii de bal decoltate. Semăna cu Saşa.

Maria se sculă şi ieşi din odaie. Deodată, hotărându-se, urcă scara şi merse la Saşa în odaie. Îi bătea inima de parcă ar fi făcut ceva rău. Aici o găsi pe servitoare ştergând praful cântând.

Odaia lui Saşa era mare şi simplă. Un divan în loc de pat, un dulap, o bibliotecă şi un birou. Mobilele, toate vechi, demodate, grele. Câteva cărţi erau răvăşite pe birou. O altă carte stătea lângă patul lui Saşa, pe un scaun alături de o ceşcuţă mânjită cu cafea. Pijamaua cu care fusese îmbrăcat ieri când venise la ea şi o îmbrăţişase, atârna lângă un halat de baie gălbui, de un cui, la perete.

Ca să pară că venise pentru ceva treabă, Maria se îndreptă către bibliotecă şi căută printre cărţi. Mai toate erau de specialitate. Restul, romane franţuzeşti. Deschise câteva. Pe cărţile lui Proust găsi numele „Florence". Cărţile erau noi, necitite. Pe primul volum, o dedicaţie cu pretenţii literare, scrisă în franţuzeşte. Apoi găsi alături şi câteva volume cu numele ei: Maria.

Maria rămase nemişcată, privind fără să vadă. În dosul ei o simţea pe servitoare, umblând de colo-colo, aşezând lucrurile prin odaie.

— Până o să vă învăţaţi singurică. Până o să prindeţi şi dumneavoastră rosturile casei.

— Tu nu ai fost măritată niciodată? întrebă Maria, răsfoind printre cărţi.

— Am fost, am avut şi un copil, dar m-am despărţit.

— De ce?

— Mă bătea.

— Eşti demult aici?

— De patru luni. Cealaltă a stat tot patru luni şi apoi a dat-o coniţa afară. Era foarte obraznică. Se vedea să fie tare stricată.

Maria şi-o aminti desluşit. Femeia aceea înaltă, cu ochi verzi, provocatori.

Ceva extrem de dezagreabil i se strecură în suflet. Pentru nimic în lume nu trebuia să întrebe ceva. Gândul era prea murdar. Apoi ce fusese, fusese, şi nu mai putea avea nicio însemnătate.

— Dar ce, cucoanei nu îi este bine?

— Odaia ta unde este?

— Iacă dincolo. Spre intrarea podului. Sunt două mai mici.

„Deci, se gândi Maria, ar fi putut într-adevăr uşor să vină la el în odaie".

Îşi aminti că o chema Lina pe femeia aceea.

— Aşa sunt bărbaţii, spuse servitoarea, mai câini. Nu le pasă de nimic.

„Probabil, se gândi Maria, vorbeşte despre bărbatul ei. Nu ar îndrăzni să vorbească despre Saşa.” Dar cu ce accent îi strigase Saşa în noapte, pe stradă, o clipă înainte de a se împăca cu el: „Cum ai putut fi a lui, dacă spui că nu îl iubeşti? Cum poţi face aşa ceva?” Aceasta fusese fraza prin care Saşa îi lămurise ei, Mariei, totul: „Cum poţi fi a cuiva când nu îl iubeşti?” Deci, e aproape imposibil ca Saşa să fi trăit cu servitoarea aceea atât de ordinară! Maria îşi aminti mirosul violent de năduşeală caldă pe care îl simţise când servitoarea intrase în salon ca s-o roage să aştepte, atunci, în ziua despărţirii, îşi aminti perfect şi obrazul fardat cu farduri ieftine, care pun o coajă albă, crăpată, ca dată cu var, o mască penibilă, ascunzând poate boli lăuntrice, imunde…

— Odaia asta am isprăvit-o, acum merg să curăţ la dumneavoastră.

Servitoarea plecă încărcată cu mături şi cârpe de praf.

Maria rămase singură. După câteva clipe se îndreptă către birou.

Sertarele erau încuiate.

Merse iar la bibliotecă. Privea cărţile fără să le vadă, cu gândurile într-altă parte.

Nu se putea hotărî să ia nicio carte.

„Mai târziu le voi citi pe toate”, îşi spuse, dar brusc îi sună în minte cuvintele lui Veroniade: „Asta e o boală care poate dura toată viaţa”.

„Nu, îi răspunse Maria în şoaptă, nu toată viaţa”.

Apoi, deodată liniştită, luă *Taifun* a lui Conrad, în traducerea lui Gide.

Era una din cărţile pe care le găsise în salon, la ea acasă, după plecarea doctorului Lucian Panu, atunci, când îl gonise. O clipă ochii albaştri răsăriră desluşit.

Coborî repede la ea în odaie, găsi servitoarea care deretica.

— Te rog să-mi pregăteşti baia.

Servitoarea ieşi. Maria încuie uşa. Trânti cartea pe pat. Se îndreptă către dulap şi luă o rochie. Mirosea şi ea aşa, a mucegai uscat, a mort. Atunci Maria se aşeză pe pat istovită şi începu să plângă. Plângea fără zbucium, fără caznă. Plângea aşa cum iei o doctorie amară, dar necesară. Se potoli repede, fără însă să-i fi trecut câtuşi de puţin oboseala din suflet. Îşi luă rufele şi merse la baie. Se dezbrăcă şi cu îngrijorare se privi de sus până jos în oglindă. Totul i se păru lin şi cald, ca o mişcare suplă, ca o mângâiere. Plânsul amar i se urcă din nou în gât. Lacrimile curseră iar cu uşurinţă. În oglindă îşi vedea lacrimile alunecând pe obraz, căzând pe trup, rostogolindu-se jos, ca şi când nu ar fi plâns ea, ci numai cea din oglindă. Plângea fără tristeţe, şi fără sinceritate, dar plânsul îi făcea bine. O uşurare imensă. Îşi şterse lacrimile, simţind că nu ar mai putea plânge chiar de s-ar căzni. De data asta plânsul o potolise complet. Intră în apă cu plăcere.

Apoi, toată dimineaţa citi. Ritmul violent al cărţii o cuprinsese perfect.

Odată, servitoarea vârî capul în odaie şi Maria îi strigă:

— Tu mănâncă, eu mai aştept. A spus domnu' că vine la masă.

— A întârziat mult, coniţă, o să mai întârzie.

— Bine, nu mi-e foame.

Şi se adânci din nou în peripeţiile furtunii dezlănţuite a cărţii.

Târziu, pe la trei, Saşa sosi totuşi. O sărută pe obraz.

— Tu ce ai făcut! întrebă cu un aer important.

— Am citit.

— Ce?

— *Taifun* de J. Conrad.

— *Connais pas*. Interesant?

— Da, foarte. Dar tu ce ai făcut?

— Nişte procese.

— Ai câştigat multe? întrebă Maria cu un ton indiferent şi fără să surâdă. Saşa o privi nedumerit. Ar fi vrut să ştie dacă Maria îşi bate joc de el.

Au mers amândoi în sufragerie. Saşa mânca grăbit, gândindu-se în altă parte, fără să vadă că Maria abia gusta din mâncăruri.

La mijlocul mesei, Saşa se sculă spunând:

— Iartă-mă un minut, îmi trebuie o carte.

Se întoarse cu un volum. Mariei i se păru că ar fi codul cel cu iscălitura „Florence". Saşa răsfoi cartea, o închise şi o aşeză pe un scaun lângă el. Tuşi, privi în vid, apoi, ca şi cum s-ar fi căznit să facă o împărţire cu mai multe cifre, pe de rost. După aceea, în tot timpul mesei, vorbi cu fraze frânte, mâncând repede.

— Sunt obosit – spuse la sfârşitul mesei – mă duc să mă culc puţin. Tu ce faci azi după-masă? Te mai doare capul? Nu prea ai mâncat cu poftă.

— Poate am să merg la mama… Am şi cartea pe care am început-o…

— Bine.

Saşa o strânse în braţe şi o sărută, apoi şi pe gură, destul de lung.

— Culcă-te şi tu puţin. O să-ţi facă bine.

— Da, merg şi eu să mă culc.

O clipă Saşa o privi atent, parcă nedumerit. Dar Maria părea tot liniştită.

— Bine, spuse Saşa şi plecă. La uşă se întoarse şi îi trimise o sărutare cu vârful degetelor. Închise uşa.

Imediat Maria luă cartea. Era, într-adevăr, codul cu iscălitura „Florence".

— Saşa, strigă.

Saşa se întoarse.

— Ce e? întrebă îngrijorat.

— Ai uitat cartea asta aici.

— A, mulţumesc, şi întinse mâna.

Mariei i se păru că Saşa se înroşeşte.

Maria deschise cartea.

— Ce carte este? Un cod! Florence! Ce e iscălitura asta aici?

Inima îi bătea mult prea repede.

— Florence? A, da – surâse Saşa stângaci – desigur că l-am luat din greşeală, am schimbat codul cu colega mea Florence Niţescu.

— O colegă?

— Da.

— Sunteţi prieteni?

— O, înţelegi, între colegi… Am avut împreună, mai demult, un proces. Am fost şi colegi de facultate, de altfel, e o fată foarte bună! Mă mir că nu ţi-am vorbit niciodată de ea.

— Nu, niciodată. E frumoasă?

— Nu, nici urâtă. Simpatică.

— „Nostimă femeie", poate!?

— Depinde de gusturi.

— Şi, după gustul tău?

— Mario, vorbeşti serios?

— Voiam numai să ştiu.

— Eu cred că ţi-am spus ce aveam de spus.

Dar Saşa se făcu sever, cu acea răceală care vestea că va deveni arogant, gata să se apere cu glasul care strigă.

— Nu – spuse Maria cu linişte – întrebam pentru că, mergând la tine în odaie să iau o carte, am văzut şi frumoasele dedicaţii literaro-sentimentale făcute de această Florence pe cărţile lui Proust. Dedicaţii făcute, bineînţeles, pentru tine, nu pentru Proust.

— I-am făcut câteva… servicii… Nu înţeleg ce vrei să spui!

— În tot cazul, dacă o fi nostimă, simţul ridicolului nu-l are. Voiam să spun că acele dedicaţii sunt pur şi simplu penibile. De altfel, toate astea nu au importanţă.

— Nu sunt responsabil de gustul tuturor oamenilor pe care îi cunosc, şi poate că scena pe care mi-o faci acum nu e mai puţin ridicolă ca dedicaţiile domnişoarei Florence.

— Da, ai dreptate. Şi acum du-te şi te culcă.

— Spui că ai luat cartea pe care o citeşti de la mine din bibliotecă, din odaia mea? întrebă Saşa cu îngrijorare şi tărăgănând glasul.

— Da. Am făcut rău?

— Nu… nu… desigur…

— Bine, altădată îi voi cere servitoarei să-mi dea vreo carte din biblioteca ta. Mă voi încrede în gustul ei. Poate că servitoarele au voie să intre la tine în odaie – spuse Maria, cu glas violent, fără să se poată

stăpâni şi înroşindu-se.

— Ce vrei să spui? – bâlbâi Saşa, dar deodată reluă tonul violent, mai violent. Altădată, dacă nu vrei să intri la mine în odaie, îmi poţi cere mie cărţile pe care le vrei.

— Am să-ţi fac o listă pe o săptămână.

— La revedere, spuse Saşa. Sunt obosit.

Plecă închizând uşa cu zgomot.

Maria merse la ea în odaie. Imediat reluă cartea începută şi citi cu patimă, vertiginos. Se lăsă complet cuprinsă de carte, atât de cuprinsă, încât dacă s-ar fi răsturnat un scaun ori o masă de la sine, miraculos, Maria nu ar fi observat. Dar deodată se întrerupse din citit şi, ridicând ochii, şopti cu glas desluşit:

„Bineînţeles că a trăit şi cu servitoarea aceea, iar cu Florence e posibil să trăiască şi acum”.

Spuse fraza cu o linişte hotărâtă, ca o concluzie. Apoi îşi reluă cartea şi citi din nou, tot atât de atentă ca la început.

Capitolul XXXIX

Saşa aţipi. Când se deşteptă, simţi că ceva rău îl pândeşte. Mai întâi i se păru că este iar singur în casă, mama lui moartă întinsă jos în odaie. O năduşeală uşoară îi trecu pe frunte, dar se linişti imediat. Maria era jos. Servitoarele la câţiva paşi, în odăile lor, sau jos la bucătărie. Se sculă şi începu grăbit să-şi îmbrace halatul de baie.

„Nu are niciun sens să mă tem: nu cred să fie supărată. Are ea aşa un fel curios de a fi". Coborî repede scările. Intră la Maria în odaie, după obişnuita lui inutilă bătaie în uşă. O găsi citind, întinsă în pat. Se culcă lângă ea. Maria îi făcu loc, dar fără să lase cartea din mână, ca şi cum ar fi fost legată de o frază mai lungă.

— Imediat, şopti. Apoi închise cartea. Ce e, Saşa?

Saşa se strânse lângă ea. Maria îi răspunse cu un surâs vag, neatentă.

— Nu vrei să stai niţel cu mine? se jelui Saşa.

— Ce ai? întrebă. Ţi s-a întâmplat ceva?

— Nimic. Am venit la tine.

— Nu ai de lucru? Spuneai că ai mult de lucru.

— Ba da. Trebuie să merg în oraş, dar mai târziu. De ce nu mă iubeşti?

Maria îl privi. Saşa părea tulburat, înfricoşat, inconştient. Maria avu deodată pentru Saşa un sentiment matern.

— Pentru ce te-ai îngrăşat aşa, nu-ţi stă bine. Nici mustaţa.

Saşa înălţă enervat din umeri.

— Nu ştiu.

Întrebă însă, crispat:

— Crezi că m-am îngrăşat prea tare? îşi supse pântecele, privindu-l cu grijă.

— Da şi nu. Personal, nu-mi plac oamenii graşi.

— *Merçi* – spuse Saşa şi o luă în braţe cu hotărâre, cu încăpăţânare.

„Nu – se gândi Saşa – nu e supărată, nu are de ce să fie supărată, nici de unde să afle, iar Florence aceea ar cam trebui s-o isprăvească. Nu are niciun sens. Trebuie să înţeleagă".

„În definitiv – gândi Maria, nu-l mai iubesc şi nici dorinţă pentru el nu mai am, de aceea găsesc defecte în toate. Totul e inutil". Dar îi rămase nemişcată în braţe, pentru a putea controla ceea ce gândise. Saşa avea faţa încălzită, înroşită, părul vâlvoi, pleoapele congestionate. Deodată îi păru Mariei totul insuportabil, totul hidos, repulsiv de meschin – şi totuşi se strânse mai tare lângă Saşa, simţind cum alunecă, fuge, scapă. Îl vedea pe Saşa mai gras, cu ochii rămaşi închişi şi se vedea şi pe ea stând nemişcată în braţele lui, aşa cum ar putea vedea doi oameni străini ei, alături. Îşi vedea şi gândurile, tot acolo, departe, ale femeii aceleia care totuşi era ea. Fiecare gând era

falsitate, dar totul era făcut, nu din ipocrizie, ci dintr-o căutare a ceva adevărat, gânduri zbătute, pâlpâirile aripilor înfricoşate de aprinderea unei lumini, pe care ar vrea s-o cuprindă şi care va omorî-o poate. Mângâierile lui Saşa o revoltau cu fiecare gest, iar răspunsurile ei îi păreau de neînţeles.

„A trăit cu femeia aceea, servitoarea, atunci când îl iubeam eu, acum mă înşală, sigur, absolut sigur, o ştiu şi totuşi mă simt legată de el, ca de o ultimă bucurie. Şi odaia asta coşmar, catafalc, în care nu pot trăi nicio plăcere, şi casa asta, şi viaţa întreagă aşa – şi Saşa atât de străin şi totuşi atât de asemănător cu cel pe care l-am iubit. Saşa, atât de intens aşteptat, reîntors cu masca de grăsime pe faţă şi trup, ca o înflorire murdară. Vreau o dragoste pe măsura unei fapte eroice" îi sacadau gândurile cu lovituri în fiecare silabă, ca un ritm mecanizat, egal ca fiecare mişcare de mângâiere a lui Saşa. „Nu am ce căuta lângă Saşa. Nu am de ce primi mângâierile lui. Nu îl recunosc. Seamănă cu el, dar nu e el. Asta îmi este absolut indiferent. Nu are niciun sens să fiu lângă el. El e mort. Totul în casă a murit, au murit toţi. Voi muri şi eu dacă rămân". Şi tot timpul în ritmul mângâierilor, gândurile apoi avură acuitatea dezlănţuită a furtunii, când mişcarea se precipită. Nu mai rămăsese decât puterea gândurilor fără sens, fără să fie nevoie de sens. Aşa cum trăiesc valurile mării. Gândurile voiau să spargă limita trupului în care erau închise, voiau o destindere largă spre maluri încăpătoare ale unei înţelegeri fără margini, voiau să azvârle tot ce înconjoară, tot ce fusese în întuneric. Apoi se făcu linişte. Saşa avea un surâs mulţumit pe buze. Era alături ei, cu aceiaşi umeri largi, dar Mariei îi păru un om fără însemnătate şi prostuţ. Îi era milă de el, cum îţi este milă de un copil pe care va trebui să-l păcăleşti ca să facă ce vrei, şi care nu poate înţelege ce se întâmplă. Saşa nu era de vină cu nimic. Nu fusese nimeni de vină cu nimic. Fiecare însă e stăpân pe viaţa lui, atunci când a înţeles aceasta. Maria se simţi atât de puternică, încât ar fi putut dărâma orice piedică.

Îl mângâie uşor pe Saşa, pe frunte, aşezându-i părul.

„Nu astăzi, nici mâine poate – îşi spuse Maria, dar cât de repede, absolut cât de repede. Nu trebuie să devină indiferent şi asta şi apoi să pot răbda orice. Trebuie să profit de voinţa pe care o am acum".

Îl mângâie din nou pe Saşa, cu acelaşi gest matern. Simţi că i se umezesc ochii.

„Îi e frică singur" – îşi spuse Maria şi i se umplu sufletul de grijă şi duioşie pentru el. Îl mângâie iar şi deodată ştiu că-l dispreţuieşte profund, că mila nu este decât ceva de suprafaţă şi înjositoare, o răzbunare. Se cutremură. Saşa fusese de vină de toate. Nu-l va putea ierta niciodată.

— Saşa, spuse Maria.

— Ce e?

— Vreau să-ţi spun ceva.

— Da, ce e?

— O să-ţi pară curios că-ţi spun, nici eu nu înţeleg de ce îţi spun, dar simt că neapărat trebuie s-o fac.

— Ce e? se sperie Saşa. Ce s-a întâmplat?

Se ridică rezemat în cot.

— Nu, nu, nimic… important. Nu te speria. E ceva mai demult… Te-am minţit… atunci, ştii, când m-ai întrebat dacă am trăit şi cu altcineva decât Veroniade. Am minţit. Trebuie să ştii că am trăit şi cu Florin Negrea.

— Cu cine?

— Cu Florin Negrea – cumnatul meu, bărbatul Stelei.

Faţa lui Saşa, cu ochi înroşiţi, o priveau fix şi cu atâta uimire, încât Maria simţi ceva dezagreabil, ca şi cum ar fi rămas dezbrăcată în stradă şi s-ar fi văzut batjocorită de ceva neaşteptat. Nu înţelegea de ce face ceea ce face, totuşi, cu toată cazna cu care vorbise, simţi o plăcere că vorbise astfel.

Saşa se înălţă ameninţător.

— Îţi spun asta, urmă Maria cu acelaşi ton, cu toate că, bineînţeles, nu ai fi putut afla niciodată…

— Atunci, de ce mi-o spui?

— Nu ştiu. Voiam să afli.

— Ei, şi acum ce e de făcut! Ce vrei cu asta? strigă Saşa.

— De ce îţi este frică singur? întrebă Maria, pândindu-l.

Saşa tresări.

— Cum, frică? Cine ţi-a spus?

— Da, frică. Exact, ştiu eu. De aia te-ai căsătorit cu mine.

— Nu-mi este frică.

— Mi se pare că minţi.

Şi Maria râse scurt, rece. Privirea îi era luminată intern de o culoare mai deschisă decât obişnuit. Ochii se decoloraseră, straniu.

Saşa sări din pat.

— Vrei să-ţi baţi joc de mine acum. Ce vrei cu mine?

Şi aici glasul lui se făcu rău, crud, plin de ură. Maria primi totul cu mulţumire, aşa cum poate primi palme pe faţă un om leşinat, simţind că astfel se deşteaptă din moarte.

— …Cred că faci înadins, de când m-am întors la tine să-ţi baţi joc de mine, spuse Saşa violent. Dacă nu mă puteai ierta pentru… tot ce ţi-am făcut, trebuia să ai destulă cinste sufletească şi să mi-o spui. Răzbunările îţi sunt meschine, murdare.

Dar Saşa tăcu brusc.

Maria se sculă şi ieşi din odaie. Merse la baie. Căzu pe un scaun.

„Ce urât! ce urât!… E îngrozitor!…” îşi îngropă faţa în mâini. Rămase mult timp aşa.

Când se reîntoarse în odaie, Saşa era plecat.
Maria se îmbrăcă repede şi plecă şi ea.

Capitolul XL

Îi deschise uşa chiar doamna Măneanu. O primi cu o privire îngrijorată, dar Maria părea liniştită. Doamna Măneanu o sărută.

— Am venit, să te văd, mamă.

— Tocmai mă gândeam ce-oi fi făcând tu acolo! Ei, cum merge cu casa nouă?

Dar Maria ocoli răspunsul.

— Nici nu îţi închipui ce cald e afară. Nici nu am avut de fapt primăvară anul acesta.

— Cam aşa e în fiecare an. Avem însă întotdeauna noroc în Bucureşti de nişte toamne frumoase.

— Da, adevărat, spuse Maria, şi se bucură la gândul acelor toamne bogate, topite în aurul soarelui, al frunzelor, al fructelor.

— Ce făceai singură, mamă? Nu îţi este urât?

— Ce să fac, ca de obicei, cu ale casei. Azi am dereticat la tine în odaie.

— Nu ai schimbat nimic? întrebă Maria îngrijorată.

— Nu, nimic. Numai odaia Stelei i-am pregătit-o, pentru că m-a rugat, ca să aibă unde sta când vine cu Florin.

— Ce face Stela? Nu se plictiseşte la Severin?

— Spune că o să vină curând, la începutul vacanţei. Stă o săptămână, pentru târguieli. Apoi merge la Techirghiol trei săptămâni, cu Florin.

— Vin aici?

— Da, între 15 iunie şi 1 iulie. Tu ai să fii plecată? întrebă, cu o oarecare teamă, doamna Măneanu.

— Nu. Am să fiu în Bucureşti, răspunse Maria, topind glasul într-un surâs liniştitor. Mi-e dor de Stela. Îmi pare bine că am să o văd…

— Nu pleci în vara asta nicăieri?

— Ba da, probabil… voi pleca, mai târziu.

— Unde?

— Nu ştiu, să vedem.

— Depinde de Saşa?

— Da, spuse Maria, tărăgănând glasul… depinde de Saşa.

Apoi, vioi, ca deşteptată deodată din nou la viaţă, întrebă:

— Pot merge până la mine în odaie? Vreau să iau ceva.

— Desigur. Stai să-ţi dau cheia.

— Mamă, să nu încui odaia mea niciodată.

— Ca să nu ia cineva ceva.

— Nu, nu. Hoţilor le plac mai ales uşile încuiate. Nu are ce lua din odaia mea nimeni. S-o laşi descuiată.

— Bine, bine.

Urcară scările. Doamna Măneanu descuie uşa. Maria intră în odaie.

Se regăsi aici întreagă. O cuprinse pe mama ei, o sărută. Avea impresia că se întoarce dintr-o călătorie lungă. Lipseau cuferele. Aproape că privirea ei le căută. Doamna Măneanu se uită uimită la surâsul plin de elan al Mariei. Nu o mai văzuse aşa. Recăpătase faţa ei de copil exuberant, cald, generos, cinstit. Şi totul părea într-o zi de sărbătoare, când fiecare sărută pe celălalt şi îi arată darul pe care i l-a pregătit în ascuns, surpriză.

— Cum merge cu servitoarele tale? întrebă doamna Măneanu şi un sentiment de recunoştinţă pentru Saşa îi mişcă ceva în suflet. Maria părea într-adevăr fericită.

— Mulţumesc, foarte bine, răspunse Maria, iar privirea ei arăta că nu a înţeles, nu a auzit întrebarea şi că răspunsul sosise la întâmplare, oricare.

— Ai pus şi flori în odaie, mamă!

— Da, şi la Stela şi la tine, întotdeauna când sunteţi plecate.

— Mi-e sete, spuse Maria, neştiind cum să facă să rămână măcar câteva clipe singură în odaie.

— Să merg să-ţi dau o dulceaţă. Am făcut mai multă. Am să-ţi dau câteva borcane şi la tine acasă.

Plecă.

Maria rămase singură. Cu o privire vie cuprinse odaia. Asta era odaia unde se chinuise atâta, unde îl iubise pe Saşa. În odaia asta se trezise de când îşi putea aminti. Poate avea cinci ani când se mutaseră aici. Maria îşi amintea şi acum bucuria pe care o avusese când căpătase pentru ea singură o odaie. Acum resimţea aceeaşi bucurie.

Se uită cu o privire stăpânitoare şi recunoscătoare în jurul ei. Se apropie de bibliotecă. Cunoaşte toate cărţile. Le citise pe toate mai demult. Dar îi părură acum toate noi.

„Le voi citi iar şi îmi voi cumpăra şi altele” – se gândi.

Apoi luă un volum de Proust. Îl deschise la prima pagină, acolo unde dimineaţa găsise dedicaţia Florencei. Cartea acum era fără nicio urmă de scris, curată. Maria trecu mâna pe foaie cu mulţumire, cu linişte, ca pe locul unei răni vindecate.

O bucurie victorioasă o cuprinse. Bucuria avea acuitatea foamei care, în sfârşit, a dat de mâncare, a însetării care a dat de apă, a sufocării, de aer.

Trecutul îi păru îndepărtat, al unor timpuri pentru totdeauna înstrăinate şi imposibil de redeşteptat, iar viitorul ameţitor, plin de speranţe.

Când doamna Măneanu veni în odaie să aducă dulceaţă şi apă, o găsi pe Maria dereticând sertarele bibliotecii.

— Ce faci, Maria?

Bătrâna părea extrem de mirată şi din nou îngrijorată.

— Nimic – surâse Maria – aşez puţin cărţile şi hârtiile astea.

Se gândi:

„Orice viaţă nouă începe prin curăţirea sertarelor”, şi râse încet, cu murmur melodic de apă mângâioasă a izvoarelor vii.

Capitolul XLI

Plecând, Maria simţi că bucuria pe care o avusese în casa părintească fusese o lumină pe care o lăsase acolo şi că fiecare pas al ei mărea întunericul, care pătrunde într-un ţinut cenuşiu, făcut din umbre. Remuşcări o cuprinseră pentru purtarea ei cu Saşa. Îi spusese că trăise cu Florin, numai ca să se răzbune. Îşi amintea faţa lui mirată, vedea desluşit ochii lui măriţi, capul cu părul vâlvoi şi obrajii înfierbântaţi. Saşa fusese ridicol şi ea simţise o bucurie privindu-l. Ordinar râsul izbucnit în faţa unui om care a căzut strâmb frângându-şi o mână. Acum îi era milă de Saşa. Ar fi cerut iertare. L-ar fi mângâiat ca să-i treacă spaima şi ar fi surâs, i-ar fi spus că a minţit că a trăit cu Florin Negrea, ca să liniştească tulburarea, să potolească privirea.

„Oare nu am să am puterea să mă despart de el?" – îşi spuse Maria şi gândul ăsta se abătu asupra ei, întunecat, înspăimântând-o. „Poate nu azi, îşi mai spuse Maria, ca să se apere de frică, dar mâine sigur".

Se grăbi spre casă, spre Saşa. Dar în ritmul paşilor care o apropiau de casă, cu o acuitate învingătoare, dragostea pentru Saşa reînvie. Îi auzea glasul: „Mario!" Niciodată Saşa nu pusese în glas mai multă căldură ca acum, în glas era eternitate. „Nu mi-a vorbit niciodată aşa", se gândi Maria, uimită, doborâtă, dar glasul fu înlocuit prin întregul corp al lui Saşa. O cuprinse atât de perfect, încât Maria îl simţi pe Saşa una cu ea, cu viaţa, cu aerul pe care îl respira. Maria se zbătu.

„O astfel de mângâiere nici nu există" – îşi spuse Maria, dar Saşa era acum lângă ea. Nu-l vedea, dar îi simţea pasul lui, alături de al ei, fără însă să-l poată auzi, atât de perfectă era similitudinea. Nu trebuia să întoarcă privirea, căci Saşa ar fi dispărut. Îl simţea extrem de fericit, de încrezător şi înţelegerea era atât de perfectă între ei, încât dragostea lor avea moliciunea visurilor şi acuitatea lor, totodată. Ei amândoi erau de nicăieri şi pentru totdeauna. „Îl am în mine, în sângele meu. Niciodată nu am să mă pot despărţi de el, niciodată. Poate să fie cum vrea, să facă orice, eu nu pot să mă despart de el. Poate numai moartea…" Dar azvârli gândul, căci la moartea lui Saşa se gândise.

Înaintă iar câţiva paşi. Îi era frică de stradă, îi era frică de oameni, de fiecare umbră mai adâncă, de luminile felinarelor rare, îi era frică de ce era în urma ei, de strada care se întindea în faţa ei, de curţile, casele oamenilor, de goana şi joaca copiilor. Ar fi vrut să fugă, dar îi era frică. Înaintă încet, prudent, ca să nu se deştepte cruzimea nimănui şi i se mai părea că tristeţea acestei reîntoarceri este atât de deplină, încât toată viaţa va fi cuprinsă la aceeaşi oră a înserării şi oriunde s-ar afla, de aceeaşi spaimă a înmormântării. Se făcuse o răcoare vie, plină de mişcări de şarpe rece pe corpul ei. Îşi simţea

braţele imprudent goale în atingerea cu aerul acesta otrăvit. Îşi simţea picioarele pe trotuar şi auzea sunetul fiecărui pas desluşit, ca un cuvânt fără înţeles. Ceilalţi oameni umblând, răspundeau cu acelaşi murmur neînţeles al paşilor pe caldarâm. Apoi, mai departe, văzu casa. Câteva ferestre erau luminate: bucătăria, intrarea şi sus, odaia lui Saşa.

Saşa era acasă. Maria se grăbi, cu toate că, otrăvită de laşitate, acum, de spaimă, s-ar fi aşezat jos, oriunde. „Chiar suferinţa şi nu ar avea importanţă – îşi spuse – da, dar dacă aş putea scăpa de frica asta, de laşitatea asta!"

Atunci înţelese că îi era frică, despărţindu-se de Saşa, să rămână singură, pentru totdeauna singură. „De aceea a rămas mama, închisă în casă, cu lacrimi pe obraz, de aceea vine tata seara obosit acasă, de aceea răbdăm toţi orice. Voi răbda mângâierile lui Saşa, care nu mă iubeşte, voi răbda să-l văd venind de la alte femei, voi răbda minciunile lui, voi răbda ura mea pentru el. Am să stau într-un colţ al casei, ascunsă. Viaţa, în tot cazul, va trece. Voi aştepta să treacă". Şi cel mai groaznic lucru i se păru cu mult întrecând tot ce simţise şi tot ce îşi închipuise vreodată ca groază, clipa morţii, atunci când va şti că a rămas totuşi singură, atunci când va fi trecut viaţa fără să fi putut căpăta ce căutase.

„Poate că tocmai în clipa morţii mele Saşa va lipsi de acasă. Va fi tocmai în clipa aceea departe, uşuratic, neînţelegând groaza mea…" Înspăimântată, Maria intră violent în casă şi închise uşa. Maria o auzi căzând apăsat în spatele ei. Rămase apoi nemişcată locului, rezemată de uşă. Inima îi bătea desluşit, însemnând clipele. De sus, Saşa coborî scările. În odaie se făcu lumină. Totul se schimbă. Maria îl văzu coborând fiecare treaptă şi nu-l recunoscu. Uitase că Saşa, gras, cu mustaţă, nu mai era Saşa pe care îl iubise, care o iubise. Tot ce gândise venind spre casă fusese cu Saşa cel pe care ea îl iubise. Saşa, care cobora, era un om străin, pe care nu-l mai iubea, pe care nu-l va aştepta în clipa morţii. Celălalt, cel adevărat, murise înaintea ei.

— De unde vii la ora asta? – spuse glasul străin.

— De acasă – şopti Maria, abia respirând.

— Care casă? – strigă Saşa.

— De la mama.

— Pe cine vrei să păcăleşti?

Maria îl privi uimită.

— Nu încerca. E inutil. Nu e nevoie de nicio explicaţie.

Maria nu înţelegea ce spune Saşa, nu pentru că ceea ce spunea el ar fi fost lucru imposibil, ci pentru că nu-l asculta. Se gândea la cu totul altceva.

Saşa înaintă până la măsuţa unde se afla o priză a telefonului şi ceru un număr. Maria recunoscu numărul casei ei şi tresări.

— Alo, da – spuse Saşa şi faţa lui deveni surâzătoare. Mamă, dumneata eşti?… Maria nu este acolo? Toată după-masa? Da? De când? Bine. Atunci trebuie să sosească îndată. Nu, nu te speria. Tocmai sună cineva. Da, e ea. Bună seara. Iartă-mă că te-am speriat.

Saşa închise telefonul.

— Ce te uiţi aşa la mine!? Ei, da, era natural să cred orice. Nu ai o purtare faţă de mine care m-ar putea linişti. Eşti o fiinţă… suspectă. Nu te înţeleg câtuşi de puţin. Poţi să-mi spui ce ai făcut atâta timp la mamă-ta?

— Am aşezat biblioteca.

— Biblioteca cui?

— A mea.

Saşa o privi nedumerit. O clipă crezu că Maria începe iar o ceartă, pentru cartea cu dedicaţia Florencei, dar Maria, acum, nu avea faţa care ar fi trădat bucuria încăpăţânată a răzbunării. Totul părea stins. Ochii aveau o privire inconştientă, de om care a rămas pe gânduri, dar care de fapt priveşte în vid, într-o completă delăsare.

— Ce te gândeşti? întrebă Saşa înfricoşat. Ar fi vrut să se întoarcă să vadă ce vede Maria în spatele lui.

— Nimic.

— Ai mâncat?

— Poftim?

— Te întreb dacă ai mâncat.

— Nu. Te-am aşteptat pe tine, spuse Maria, fără să poată aduce privirea din depărtările golului.

— Unde m-ai aşteptat? Nu-ţi dai seama că nu ştii te vorbeşti? Nu ai putea să-mi faci plăcerea să te trezeşti? Parcă ai vrea să repeţi scena somnambulismului cu Lady Macbeth. Sunt de părere că o dată pentru totdeauna să sfârşim cu toate astea. Cred că e timpul să ne lămurim şi să începem o viaţă ca lumea. Pe ziua de azi mai ales, cred că ajunge.

— Saşa – spuse Maria – aş vrea să vorbesc ceva cu tine.

Dar Maria se opri deodată, pentru că îşi auzise glasul.

— Ce e iar? – întrebă Saşa speriat.

— Nu, nimic, voiam numai să-ţi spun ceva.

Maria îşi scoase pălăria de pe cap şi o ţinu strâns în mână, apăsată de piept împreună cu geanta şi mănuşile.

— Ce?

— Voiam să-ţi spun că noi o să trebuiască să ne despărţim.

— Cum? – sări Saşa şi se îndepărtă un pas.

Maria tăcu. Îşi dădu seama ce spusese şi începu să tremure. Lucrul i se păru din nou imposibil, întunericul de afară înfricoşător, viaţa înspăimântătoare. Purtarea ei faţă de Saşa nu avea sens.

— Pentru ce să ne despărţim? – întrebă Saşa foarte mirat.

— Nu ştiu.

Maria căută în jurul ei un motiv.

— Nu pot sta aici – mai spuse apoi, cu un gest evaziv, care cuprindea toată casa şi până şi locul unde era aşezată casa.

— Nu ai decât să-ţi schimbi odaia, dacă nu te poţi învăţa cu ea. Şi eu mi-am dat seama că poate ai dreptate – îngână Saşa.

— Nu – spuse Maria şi i se păru că-i este ruşine de ce spune – nu odaia, casa… toată casa.

— …şi cu mine împreună – strigă Saşa, deodată înţelegând ceea ce nu avusese timpul sau energia să gândească.

Maria ridică o privire înlăcrimată, cu ochii foarte mari şi umezi.

— Pentru ce plângi? – întrebă Saşa strigând. Nu ai deloc pentru ce plânge. Nu te reţin cu nimic. Poţi pleca. Poftim.

Şi cum Maria era nemişcată, Saşa întrebă lovind:

— Ce aştepţi? Crezi că mai avem ceva de spus? Îţi spun că poţi pleca imediat. Te rog chiar să pleci imediat.

— Să plec acum? întrebă Maria. Şi, cu toate că-şi dădea seama că ridicolul întrebării va depăşi orice obrăznicie, adaugă: Cum ai să rămâi singur?

Saşa o privi o clipă, râse scurt, ironic, violent, şi, fără să mai privească în urma lui, urcă scările dispărând.

Când ajunse sus, înainte de a intra în odaie, Saşa avu timp să audă poarta intrării închizându-se încet în urma Mariei, ca o şoaptă. Ceva rece îi trecu prin şira spinării.

„E nebună!” – şopti şi se simţi singur, cum nu fusese aici chiar după moartea mamei lui.

EPILOG

Capitolul XLII

Era o zi de toamnă, când plenitudinea pare că nu va mai avea sfârşit. Aurul din soare sosise pe pământ într-o revărsare de lumină tăcută.

Maria umbla încet. Nu putea ridica privirea, căci soarele i se răsfrângea orbitor în ochi. Pe stânga drumului avea cheiul Dâmboviţei, înfundat adânc între maluri, cu apa pe care pluteau bucăţi mari de răsfrângeri din aceeaşi lumină ca a cerului; iar pe dreapta, rece, înalt, se ridica Palatul Tribunalului.

Maria se simţea liniştită şi conştientă de liniştea ei. Îi părea că fiecare clipă e o eternitate, pentru că totul părea nemişcat. Fiecare pas, pe zgomotul metalic al frunzelor de aramă, sunând clar, izolat, ecou ştiut al unei reveniri eterne, o bucura.

Se apropie de parapetul gârlei. Se rezemă de el rămânând cu privirea adâncită în mişcarea apei. Îi era greu să plece din soare, să intre în tribunalul acela rece. De altfel, toate erau pe sfârşite, ultima înfăţişare…

În spatele ei auzea paşii oamenilor apropiindu-se şi depărtându-se. Deodată, ca revărsarea de apă ce cuprinde întinsul, bucuria se înălţă, şi Maria nu înţelegea cum de nu pricepuse, atunci, demult, cât de imens bine îi face să poată privi astfel lumea.

Soarele era în faţa Mariei şi o orbea. Maria întinse încet mâna, acolo, în lumină. Puterea soarelui umpluse lumea întreagă, viaţa întreagă.

Maria închise ochii. În inima ei era pace şi putere.

După Inişti **[1]***, 1933.*

---

[1] Stradă în Braşov. [nota ed. electronice].